

Bodleian Libraries

UNIVERSITY OF OXFORD

This book is part of the collection held by the Bodleian Libraries and scanned by Google, Inc. for the Google Books Library Project.

For more information see:

<http://www.bodleian.ox.ac.uk/dbooks>

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 2.0 UK: England & Wales (CC BY-NC-SA 2.0) licence.

THE

PAHLAVI ✠

***

✠ TEXT OF

THE DĪNĀ Ī MAINŪ Ī KHRAT

EDITED BY

DARAB DASTUR PESHOTAN SANJANA, B.A.

1 180 a 19

IN HONOURED MEMORY
OF HIS DEAR FATHER,
THE LATE
Mr. Framji Dinshahji M. Petit, I.P.,
THE ELDEST SON OF
SIR DINSHAHJI MANECKJI PETIT, BARONET,
A PROMINENT PARSEE CITIZEN OF BOMBAY.
THIS COPY OF
The Diva-i-Wainu-i-Khrat
IS PRESENTED TO
The Taylor Institution
Oxford
BY
Jeejeebhai Framji Dinshahji Petit,
MEMBER OF THE MUNICIPAL CORPORATION, BOMBAY.

Please acknowledge receipt to the address of
Mr. Jeejeebhai Framji Dinshahji Petit, Oriental
Mills Office, Meadows Street, Fort, Bombay.

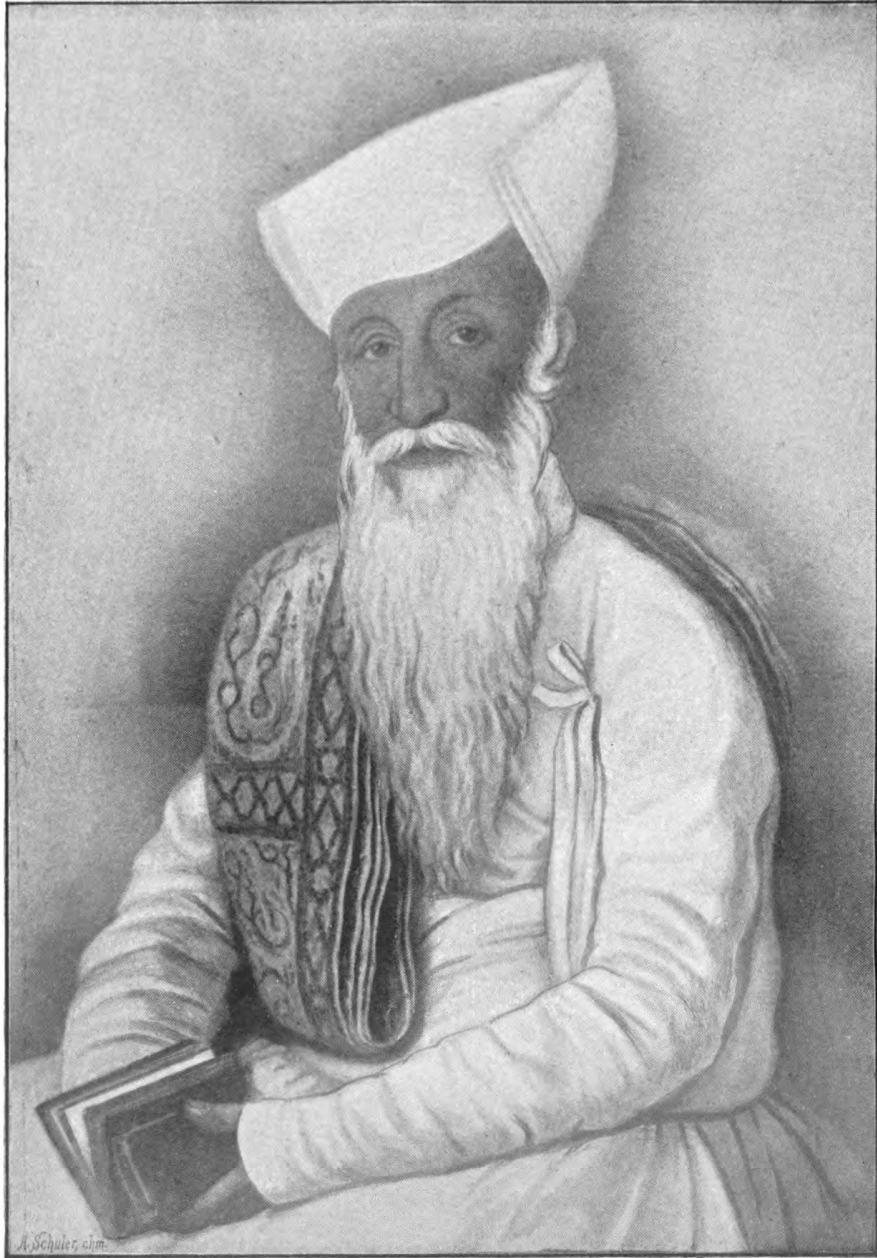
کتاب دین و مائین و کرات

THE DÎNÂ Î MAÎNÛ Î KHRAT.

Dasturān-Dastur Eduljee Darabjee Sanjānā.

THE DĪNÂ I DĪN

The Religious Principles

THE PARLIAMENTARY PROCEEDINGS
EXAMINATION OF THE DĪNÂ I DĪN

1884

With an Introduction, Critique, and Notes

BY

DARAB DASTUR PESHOTAN SAMAN, B.A.

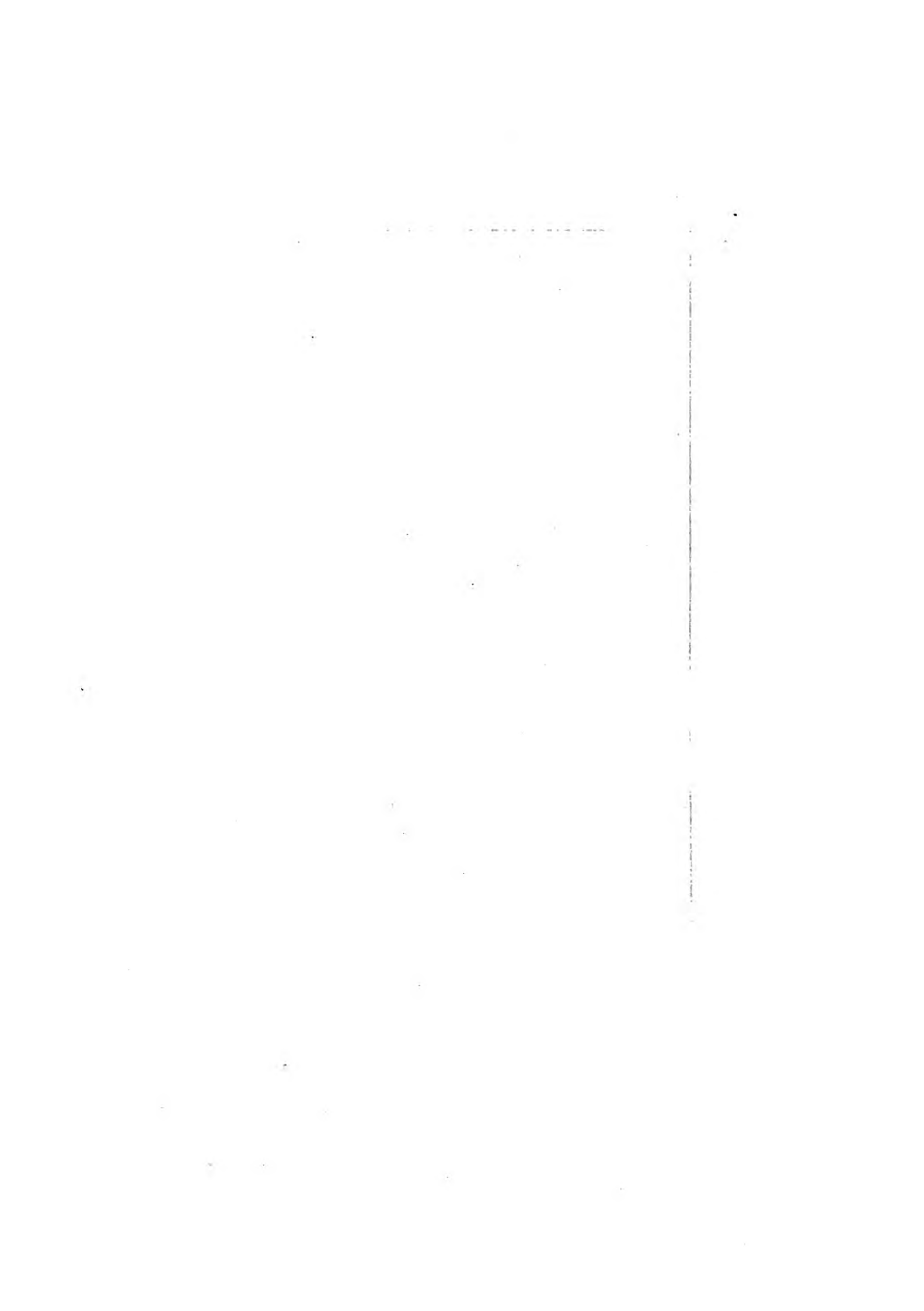
BOMBAY :

PRINTED AT THE

DEPT. FOR ARTS AND SCIENCES

EDUCATION SOCIETY'S STEAM PRESS.

150s.

کتاب دین و مائنه کهرات

THE DÎNÂ Î MAÎNÛ Î KHRAT,

OR

The Religious Decisions of the Spirit of Wisdom.

THE PAHLAVI TEXT PRESCRIBED FOR THE INTERMEDIATE
EXAMINATION OF THE BOMBAY UNIVERSITY,

EDITED

With an Introduction, Critical and Philological Notes, etc.,

BY

DARAB DASTUR PESHOTAN SANJANA, B.A.

BOMBAY :

PRINTED AT THE
DUFTUR ASHKARA AND THE
EDUCATION SOCIETY'S STEAM PRESS.

1895.

DEDICATED TO

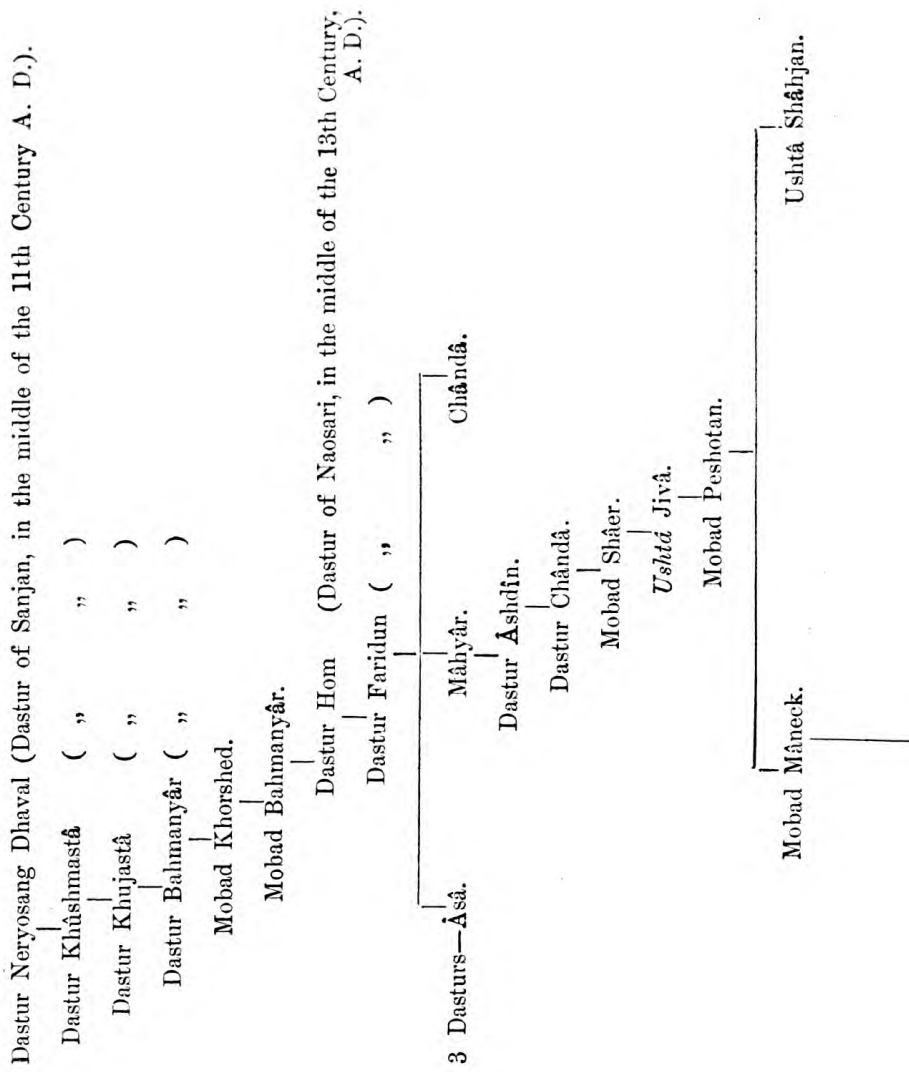
THE PIOUS MEMORY OF THE
LATE DASTURAN-DASTUR EDULJI DARABJI
RUSTOMJI SANJANA,

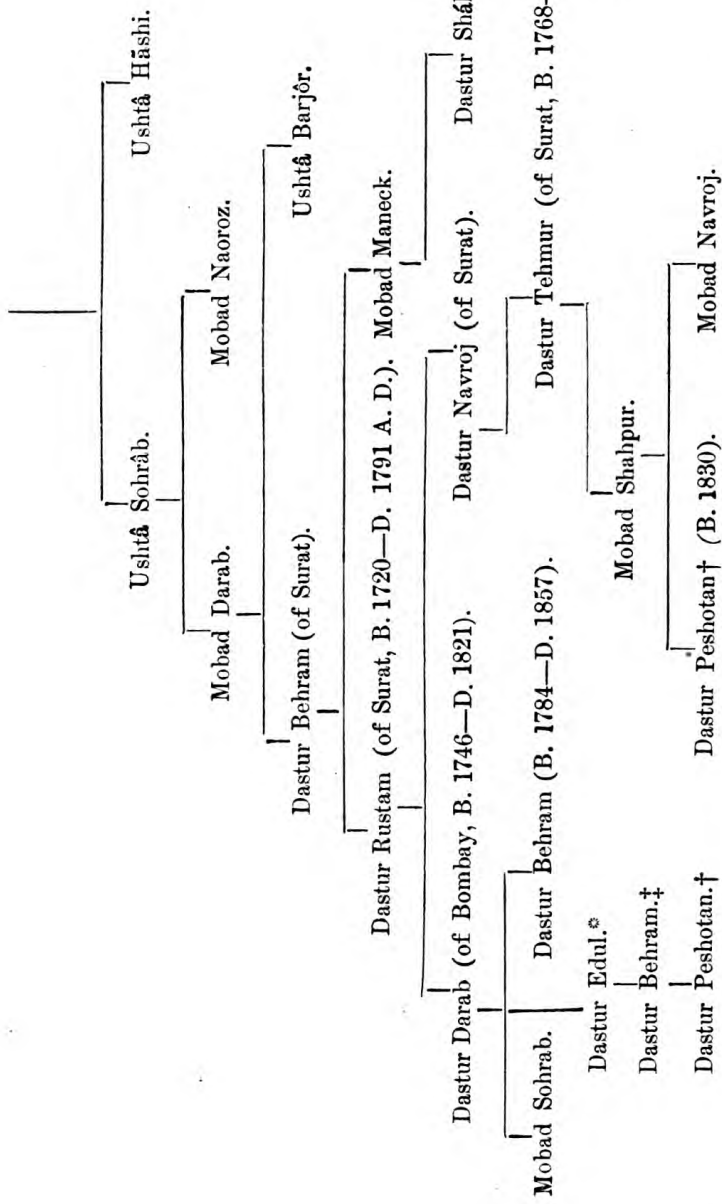
BY HIS GREAT-GRANDSON

Darab.

THE GENEALOGY OF DASTURÂN-DASTUR EDULJI DARABJI SANJANA.

* Dasturán-Dastur Edulji Darabji Sanjana was born in Surat in A. D. 1776 and was the Parsee High-Priest of Bombay from 1830 to 1847.

† Shams-ul-Ulama Dastur Peshotanji Behramji Sanjana, the Parsee High-Priest of Bombay, from A. D. 1857 (7th February). [Mr. Dosabbey Framji, C.S.I., referring to him in the First Edition of "The History of the Parsees" published in 1858, says:—"The present Dastoor or Bishops, among the Parsees, namely, Dastur Peshotan, the successor of the learned and well-known Edal Dároo (of the *Shahansháhee* sect), and Mulla Ardashir, the successor of the equally renowned Mulla Feroz (of the *Kadtmé* sect), are intelligent and well-informed men, possessing a considerable knowledge of their religion."]

‡ Parsee High-Priest of Bombay from 1847—1857.

MEMORIÁ IN ÆTERNÁ.

[Extracted from "THE BOMBAY TELEGRAPH AND COURIER," dated the 30th of August, 1847.]

28th August 1847.

DUSTOOR EDULJEE DARABJEE SANJANA.—It is with regret we have to announce the death of Dustoor Eduljee Darabjee Sanjana, the high priest of the Shahinshahee Parsees of this place. This event took place on Saturday at 4 o'clock P. M., at his residence near the Parsee fire temple in Churneewadee, outside the Fort. About a fortnight ago, the deceased was attacked with fever, which brought exhaustion and extreme debility. He languished for some time, and departed this life at the age of 71, deeply regretted by his relations, friends, and countrymen. He was admired for his learning, esteemed for his amiable qualities, and respected for his superior acquirements. His affability was such that the humblest individual in the community to which he belonged had access to him—he seldom displeased or offended any one. He held the honourable post of high priest, or head of the Church, with credit to himself, for seventeen years, during which time his conduct was characterized by unusual ability, mature judgment, and strict propriety. In him the Parsee community has sustained an irreparable loss; for Eduljee Dustoor was the brightest ornament of the Zoroastrians, and the ablest professor of their religion. He was the most learned *Zend* and *Pehlevi* scholar among the Parsees of Western India in the present age. He was consulted at different times by eminent European Scholars, who came to Bombay for the purpose of prosecuting researches into the ancient languages, religion, and history of Persia. He is the author of several works published in Bombay, regarding the *Kubeesa* controversy, and Parsee religion. Among these the ablest are,—*Khoreh Vaheejak*, *Mojezâti-Zartoshtee*, and a Guojratee translation of the *Khordeh Avesta*. The deceased was intimately and thoroughly acquainted with the ancient languages of Persia, with which few Parsees are now conversant, in consequence of these languages having ceased to be spoken or read for more than twelve centuries. He was also a good Persian scholar, and was to a certain extent versed in Sanscrit, the classical tongue of the Hindoos. The deceased has prepared a correct Gujratee version of the *Vendidad Sade*, one of the sacred works of the Parsees. It is the most valuable legacy bequeathed by him to the Zoroastrian community of India; and for which they must feel deeply grateful. This elaborate work is in manuscript, and will soon be published along with the *Zend* text. THE SHAHINSHAHEE PARSEES WILL NOT BE ABLE TO FIND A QUALIFIED SUCCESSOR TO THE POST OF HIGH PRIEST, VACANT BY THE DEMISE OF EDULJEE DUSTOOR. The funeral of the deceased took place yesterday morning. Hundreds of Parsees of all ranks were assembled to do honor to their venerable high priest, whose remains were conveyed to the Tower of Silence, accompanied by a large concourse of his relatives, friends, and acquaintances.—BORN 1776; DIED 1847 A. D.

CONTENTS.

	PAGE
1. Dedication.	
2. The Genealogy of the late Dasturan-Dastur Edulji Darabji Sanjana.	
3. A Short Sketch of his Life.	
4. Preface	I.
5. Authorities	II.
6. Abbreviations	II.
7. Introduction	III—XII.
8. Transliteration of the name	III.
9. Contents of the <i>Mainú-i-Khrat</i>	IV—VI.
10. Avesta references in the Text	VI—VII.
11. Probable age of the compilation of the Pahlavi Text ...	VII—X.
12. The MSS. used in the preparation of the Text	X—XI.
13. A Pahlavi reproduction from the Pāzand version of Neryosang..	XII.
14. Commentary on the printed Text	XIII—XIX.
15. Observations	XIX.
16. The Pahlavi Text of the <i>D'ná-i-Mainú-i-Khrat</i>	1—88
17. Opinions on the Editor's previous works	89—93
18. APPENDIX— <i>Ch'rúgê Dánêsh</i>	
19. Preface to the Second Edition of it	3—24.
20. Persian Verses by Dastur Edulji	24—33.
21. In Memoriam	33—6.
22. A Life of the Dastur Saheb in Gujerati, in metrical form ...	7—82.

PREFACE.

The growing interest in the study of Pahlavi literature among European and Indian scholars, the selection of Avesta and Pahlavi as classical languages by the Senate of the University of Bombay, and their introduction this year into the course of studies prescribed for the Previous, Intermediate, B. A., and M. A. Examinations, have persuaded me to think that a publication of the prescribed Pahlavi text-books, with philological and critical notes, would be acceptable to the University students of Avesta and Pahlavi. With such an object in view this complete edition of the Pahlavi text of the *Dîná i Mainû i Khrat*, which is prescribed for the Intermediate Examination, is, for the first time, published with a literary apparatus.

My best thanks are due to the *Trustees* of the Sir Jamshedji Jijibhai Translation Fund for the patronage which they have kindly accorded to this edition. I have also to profess my obligations to the Royal Asiatic Society of London for my election, this year, to be one of its members, especially to the eminent linguists whose works I have availed myself of in preparing the following text.

DARAB DASTUR PESHOTAN SANJANA.

Bombay, 1st June 1895.

AUTHORITIES.

Die Traditionelle Literatur der Parsen, by F. Spiegel (Wien, 1860).

Sitzungsberichte der Akademie der Wissenschaften in Wien, Band, CXXV., by F. Müller (Wien, 1882).

The Mainyô-i-Khard, a Facsimile of the late Prof. Westergaard's Ms. K 43, by F. C. Andreas (Kiel, 1882).

The Mainyô-i-Khard, the Pâzand and Sanskrit Texts with an English translation, by E. W. West (Stuttgart, 1871).

The Sacred Books of the East, Vol. XXIV., by E. W. West.

ABBREVIATIONS.

Ar. for Arabic—Av. for the Avesta—Bund. for the Pahlavi text of the Bundahish—Chap. for Chapter—Com. for Commentary—Comp. for compare or comparative—ED. for a copy found in the Library of the late Dasturân-Dastur Edulji Darabji Rustomji Sanjana of Bombay—Mod. for Modern—Ner. for the Pâzand and Sanskrit translator, Dastur Neryosang Dhaval—Om. for omits or omit.—Pahl. for Pahlavi—Pâz. for Pâzand—PB. for Dastur Peshotan's recent MS. of the Mainû-i-Khrat—Pers. for Persian—Rt. for root—Skr. for Sanskrit—TD. for the copy of the text belonging to the Mullân Firuz Library—Var. for Variant—Vend. for the Vendidad—W. for the Westergaard's codex known as K 43—Yas. for the Yasna.

INTRODUCTION.

The *Dînâ-î-Mainû-î-Khrat*, i.e., 'The religious decisions of the Spirit of Wisdom,' is the title of a Pahlavi book which comprehends sixty-two questions on miscellaneous subjects put by a learned Mazdayasnian and answered by the *Mainû-î-Khrat*. This name is not found in all the MSS. of the text, Pahlavi or Pazand. It stands as the heading of the only Pahlavi text now surviving in the MS. known as K 43, which belongs to the University Library, at Copenhagen. The adequacy of this title is justified by the contents of the following series of enquiries. Dr. West, therefore, remarks: "This name is only found prefixed to a manuscript, written in A.D. 1569, in which the first part of the work is missing; it is doubtful whether it be the original name of the book or not, although it is very suitable to the general character of the work." I feel no doubt whatever that that was the original name, since the title was recognised and endorsed by the later translators of the work in Sanskrit and modern Persian. In the transliteration of the whole name different readings are given of the Pahlavi word 𐬨𐬀𐬎𐬌. The old native reading is *madônad*. Dastur Dr. Peshotanji reads it *mînôî*, Dr. Haug *mînavaul*, Dr. West *mainog*, Dr. F. Mueller *mînôîg*, Sasanian Inscriptions *manû* or *minô*, Pazand *mainyô*, modern Persian *minô*. As the Avesta word, from which 𐬨𐬀𐬎𐬌 is derived, is 𐬨𐬀𐬎𐬌, it seems to me that the Pahlavi 𐬨𐬀𐬎𐬌 *mainû* or *mainuk* (like the Pahlavi 𐬨𐬀𐬎𐬌 for the Avesta *zânu*), was afterwards changed into its current form of 𐬨𐬀𐬎𐬌 *mainû*, wherein the double letter 𐬨𐬀 represents the long Pahlavi vowel *û*.

The writer is a faithful *Mazdayasnian*, a follower of Zarathushtra and, therefore, a believer in the miraculous power of the Divine Wisdom in inspiring man with or revealing to him religious solutions of difficult questions relating to Theology,

Morality, Nature, the duties of man as a moral being, and the responsibility of his soul to God. The book gives interesting expositions as to—(1) the preservation of the body without injuring the soul, and the welfare of the soul without injuring the body, (2) the nature of pure liberality, truth, gratitude, and contentment, (3) the nature of the greatest good, (4) of the happiest and the unhappiest land, (5) the nature of Heaven and Hell, (6) the heavenly felicity of the faithful and the hellish damnation of the unfaithful or wicked, (7) the creation of the *Ameshaspendas* and other good spirits, and the miscreation of the evil spirits, (8) the necessity of spiritual help for emigration from region to region, (9) the nature of the sky, (10) the absence of affection or amity between the good spirits and the evil spirits, (11) the distinction between wisdom, skill, and goodness, (12) the false happiness on Earth and the true felicity in Heaven, (13) the incapacity of man to acquire spiritual learning without supernatural instruction, self-labour and genius, (14) the best means of protection, fame, enjoyment, wealth, and pleasure, (15) as to poverty with honesty being better than opulence derived from the wealth of others, (16) the distinction between a good and a bad government, the former ‘makes a province flourishing, keeps the poor untroubled, the law and custom true, water and fire pure by law, and enforces the ceremonial of the sacred beings, and the performance of righteous deeds’, the latter is that ‘which destroys the proper laws and customs, and brings oppression, plunder and injustice into practice’, (17) as to milk being the best food for men, cotton and silken clothing the best dress for them, excessive or immoderate drinking diminishes human wisdom, intellect, and blood, injures the liver and produces diseases, impairs the eyesight, the hearing and speaking power, and makes unhappy the wife and children, friends and relations, (18) the wealth dishonestly acquired bringing on the pleasure that is worse than calamity, (19) a man’s life in fear and untruth being worse than death, (20) the best advantages derived by a king from his friendship with sages, and the worst injury resulting from his association with slanderers and double-dealers, (21) the evil end of the luxurious and impious people, the scoffer, the indolent, and the spiteful, the false and the arrogant in this and the next

world, (22) the impossibility of obtaining by one's own exertion, and without the help of the Deity, the wealth of this world, which is not destined for oneself, (23) the impossibility of contending with one's own destiny through wisdom and learning, (24) the prayers and good works that can obtain the help of the Deity for the change of evil destiny, (25) the discontented man being the poorest among the rich people, and the contented man being the richest among the poor people, (26) the blind-hearted being worse than the blind (*i.e.*, ill-informed), and the evil-tempered worse than the infidel, (27) the good results and advantages to the world by the birth of Gayomard, Hâshang, and Vishtâsp, (28) the Deity being the greatest forgiver, the sky the strongest in material existence, the human intellect the swiftest, the soul of the pious the happiest, and that of the sinful the most miserable, (29) the necessity of cherishing with care the sacred fire, the orphan, and the wife, (30) the worst life being that of the wicked, (31) the respective functions of priests, warriors, husbandmen, and artizans, (32) the characteristics of the worst king, leader, friend, relation, wife, child, and country, (33) as to the nature of thirty heinous sins such as unnatural intercourse, murder of a pious man, breaking off a sacred communion or an adoption, the extinction of the sacred fire, the killing of the *bavriah-upâpô*, idol-worship, belief in every religion (good or bad), embezzlement, abetting in a wicked act, eating ungratefully and unlawfully, heresy, witchcraft, apostasy, demon-worship, theft, violation of promises, maliciousness, oppressive plunder, injuring a righteous man, slander, arrogance or contempt of fellow-men, prostitution, ingratitude, lie, disrespectfulness towards the departed ones, viciousness, persuading others to commit sins, envy, etc.,—and thirty-three meritorious acts, *viz.*, liberality, truth, thankfulness, contentment, becoming a friend to every one, doubtlessness as to every benefit being derived from Ahura Mazda, and every injury owing to Ahraman, doubtlessness as to the resurrection, the soul's sacred communion, the adoption of a Zoroastrian, regular industry, pure belief in the *Mazdayasnian* religion of Zoroaster, regard to fellow-creatures, kindly regard to the pious, friendship with the good, charitableness, chastity, desire to do good to others,

peacefulness, reverence to the departed, help to the orphan, amiableness, straightforwardness, absence of sloth or industry, persuading others to abstain from evil, providing lodgings for the sick, etc., (34) the character of the pious man, the demi-man and the demi-demon, (35) the spirit of wisdom, contentment, truth, thankfulness, devotion, charity, moderation, and perseverance in man that lead him to Heaven, (36) the apostasy, scepticism, avarice, discord, wrath, malice, and immoderation that lead him to Hell, (37) the evil spirit being the most oppressive when it succeeds in dragging a wicked soul into Hell, (38) Destiny being predominant over every creature, (39) the place of the understanding, intelligence, and semen in the body, (40) the influence of the stars, (41) the revolution of the sun, moon, and stars, (42) the welfare of a lazy, ignorant, and sinful man, (43) the misery of a pious man in this world being consequent upon his destiny, (44) the evil habits of priests, warriors, husbandmen, artizans, etc.

From the contents of the book it is impossible to discover any trace of the name of the original author of the *Maînu-î Khrat*, nor of the age wherein it was first composed. The particular year of the final compilation, too, cannot be ascertained. A few points merely help us to indicate a certain reign or epoch of time during which the surviving compilation was probably finished. The text contains twenty references or quotations from the Pahlavi version of the Avesta, in eight of which the Avesta or Revelation is specially named. These are prefaced by the words: "It is declared by the Avesta" (Chap. I., 27-32), "Even from the Avesta its name is manifest" (Chap. XVI., 15), "It is clearly declared by the pure Revelation" (Chap. XXI., 24-26), "It is said in the Revelation" (Chap. XIII., 8-10), "They spoke on the authority of declarations from the Revelation" (Chap. I., 45). The remaining citations are introduced by the words *س اوستا ڤه ڤه* "This also is manifest" (*vide*, Chaps. I., 49; II., 94; VII., 18; VIII., 27; XII., 5; XIII., 8; XVI., 9, 15; XXI., 24, 28; XXVI., 10; XXVII., 28; XLIV., 18; LVII., 24, 30.) A few of these passages may be identified with reference to the sacred Avesta now extant. For example, Chapter XLIV 18-24 is taken from the Vend., Fargard I., 2-4; Chap-

[۱۳۰۰ هـ کتب و ۱۳۰۰ هـ کتب و ۱۳۰۰ هـ کتب]

[۱۳۰۰ هـ کتب و ۱۳۰۰ هـ کتب و ۱۳۰۰ هـ کتب]

discloses the author's hatred of the teaching of the apostate Mazdak who lived early in the reign of Kobad, and preached a doctrine of "laxity and self-indulgence, declaring that adultery, incest and theft were not real crimes, but necessary steps towards re-establishing the laws of nature in such societies," (*vide* "The seventh Oriental Monarchy," by Prof. Rawlinson, p. 343.) Chap. XVI., 37-48, which alludes to "the moderate drinking of wine" is a recurrence of an idea very common in Zoroastrian books. Atrôpât Mâraspandân, a famous Dasturan-Dastur of Iran, who flourished in the 4th century A. D., during the reign of the Sasanian monarch Shahpur II., admonished his son Zaratushra :

۱۳۰۰ هـ کتب و ۱۳۰۰ هـ کتب "drink wine moderately" (*vide* Dastur

Dr. Peshotan's edition, § 111). Similarly the *Dinkard*, Question

IX, declares :— ۱۳۰۰ هـ کتب و ۱۳۰۰ هـ کتب

(see Vol. I. of the printed edition). It is, therefore, not difficult to conclude that few passages or statements are found in the *Mainû-i-Khrat*, which could even be strained to adduce a slight proof that the book was written after the Arab conquest of Persia.

The reign of Noshirwân was a period of great intellectual and religious activity. He was the last of the Sasanian kings in whose time the final compilation of the Zoroastrian religious books was zealously achieved with the help of the royal treasury and under the supervision of a select assembly of pious and learned theologians. On Khosrô I. Prof. Rawlinson observes:—"The Persians, and even many Greeks, in his own day, exalted him above measure as capable of apprehending the most subtle argument and the deepest problems of philosophy. It is to his credit that although engaged in perpetual wars, and burdened moreover with the administration of a mighty empire, he had a mind large enough to entertain the consideration also of intellectual problems, and to enjoy and take part in their discussion . . . Engaged for nearly fifty years in almost uninterrupted contests, he triumphed in every

definitions of good and bad government in Chap. XV., 12-39, could hardly have been written after the Arab conquest. The allusion to the continued conflict of the Arûmans and Tûrânians with the Irânians in Chap. XXI., 23-26, may possibly refer to some troublesome wars carried on by the Greeks and Turks against the Persians in the time of the author, and the late Dr. A. D. Mordtmann has suggested A. D. 580-590 as a probable period for such remarks, but, here again, the allusion is too obscure to be relied on."

In this complete edition of the Pahlavi text of the *Dînâ î Maînû î Khrat*, I have generally followed PB., and W. The second one W. is the Iranian codex* No. 43 of the University Library at Kopenhagen, which had been brought from Persia by the late Professor N. L. Westergaard in 1843, and from which a facsimile edition of the *Maînû î Khrat* was published by Prof. F. C. Andreas in 1882. This Iranian MS. from which the *Dînâ* is extracted, is alluded to by Westergaard in his Introduction to the Zend-Avesta, page 8, note 3. According to a colophon given at the end of this text, we find that it was finished in the year 938 of Yazdagard, and written by one Meherbân Noshirwân Rustam Shahryâr from the copy of Dastur Gadmanfiruz Asfendyâr Gadmanfiruz. This copy was based on the copy of Mâhvindâd Nariman, which had been brought from India to Persia. In the codex called K43 eleven folios of the *Dînâ î Maînû î Khrat* have been lost; one of these, viz., the first, contained the beginning of the text as far as Chapter I. 28, the other nine were occupied by Chaps. XIV. 1—XXVII. 49, and the eleventh contained Chaps. XXXIX. 31—XL. 17. In those parts where the text of the Iranian MS. is lost, I have adhered to the Indian copies herein called PB., ED., and TD.

PB. and ED. belong to the Library of my venerable father,

The following account is given of this codex by Dr. West :—

* "The MS. K. 43 is a small quarto volume of 178 folios, of which the *Dînâ* occupies folios 2-37, written fifteen lines to the page. The first and second folios also contain the conclusion of the larger Bundahish, of which the first 129 folios are missing from this codex, as described in S. B. E., Vol. V., Introd., XXXIX.—XLI., and the latter part of the codex contains about one-fifth of the Dinkard, in several detached fragments, and four-fifths of the Bahman Yasht."

Dastur Dr. Peshotanji, and TD. belongs to the Mullan Firuz Library at Bombay. PB. is a very correct copy, and contains the Pahlavi text only, while ED. contains the three Pâzand, Sanskrit, and Pahlavi texts. PB. and ED. do not contain any colophon; but the second one gives a Persian heading which states that it was copied from a codex belonging to one Khorshêdji Noshêrwânji Kôhyâji, and completed on the 20th day of the month of Bahman in the year after *Yazdagard* 1199. The name of the copyist is not mentioned. In regard to TD., the writer states that the text was prepared by comparing two copies, one being the facsimile edition of Prof. Andreas, the other the copy of the Pahlavi text belonging to Ervad Tahmuras D. Anklesaria. These Indian copies contain an almost complete text of the Pahlavi *Maînû i Khrat*, but it seems to me that they are (in the parts where Westergaard's codex is deficient) careful reproductions from the Pâzand text of Dastur Neryosang Dhaval, who flourished in the middle of the 11th century A.D., and who is well-known to Oriental scholars by his excellent Pazand and Sanskrit versions of some of the Avesta and Pahlavi works, which include our text.* (*Vide* Neryosang's colophon to his Sanskrit version.)

In order to give an idea of the Pahlavi reproduction in ED., of the beginning folio lost from W., I have given in my edition the original text as it stands in ED., without any change or omission. But, for the help and guidance of the Pahlavi student, I also give below the latest reproduction of the Pâzand of Neryosang's text, from Chap. I., § 1 to § 28. For numbering the sections I have carefully used, for the convenience of the student, Dr. West's numbers given in his English translation in the S. B. E., Vol. XXIV.

(1)] [(2)]
 (3)] [(4)]

* A detailed description of the Pâzand, Sanskrit, and Persian translations of the *Ma'nû i Khrat*, is given by the English translator of the Pahlavi and Pâzand texts, in Vol. XXIV. of the Sacred Books of the East, edited by Prof. Max Müller.

COMMENTARY.

Chap. I, §§ 2, 6, 𐭠𐭡𐭣𐭤 is a modern corruption; 𐭠𐭡𐭣𐭤 always used in Pahl. texts.—§ 7, 𐭠𐭡𐭣𐭤𐭥𐭦𐭧𐭨𐭩𐭪𐭫𐭬𐭭𐭮𐭯𐭰𐭱𐭲𐭳𐭴𐭵𐭶𐭷𐭸𐭹𐭺𐭻𐭼𐭽𐭾𐭿 *vâspuhrakân* = Ner. Sanskrit *vikhyâtimat*. On the meaning of this interesting word see Darmesteter, *Etudes Iraniennes* II., p. 139. In the Sasanian dynasty *Vâspuhrakân* was used as the title of certain families of nobles.—§ 10, 𐭠𐭡𐭣𐭤𐭥𐭦𐭧𐭨𐭩𐭪𐭫𐭬𐭭𐭮𐭯𐭰𐭱𐭲𐭳𐭴𐭵𐭶𐭷𐭸𐭹𐭺𐭻𐭼𐭽𐭾𐭿 rendered into *shuddhasâbhignâna* by Neryosang; generally written 𐭠𐭡𐭣𐭤𐭥𐭦𐭧𐭨𐭩𐭪𐭫𐭬𐭭𐭮𐭯𐭰𐭱𐭲𐭳𐭴𐭵𐭶𐭷𐭸𐭹𐭺𐭻𐭼𐭽𐭾𐭿—§ 10, *Mazdayasnân* for the common Pahl. form of the word 𐭠𐭡𐭣𐭤𐭥𐭦𐭧𐭨𐭩𐭪𐭫𐭬𐭭𐭮𐭯𐭰𐭱𐭲𐭳𐭴𐭵𐭶𐭷𐭸𐭹𐭺𐭻𐭼𐭽𐭾𐭿 : Dastur Neryosang's *Mahestâ* shows that he had this word *Mahêstân*.—§ 14, 𐭠𐭡𐭣𐭤 is much more usual than 𐭠𐭡𐭣𐭤 —§ 22, *frajâmkârih*, see Chap. VIII, § 25—§ 22, for 𐭠𐭡𐭣𐭤𐭥𐭦𐭧𐭨𐭩𐭪𐭫𐭬𐭭𐭮𐭯𐭰𐭱𐭲𐭳𐭴𐭵𐭶𐭷𐭸𐭹𐭺𐭻𐭼𐭽𐭾𐭿 see Chap. LVI, § 5—§ 25, 𐭠𐭡𐭣𐭤 is much more usual than 𐭠𐭡𐭣𐭤 —In page 2, note 1, the Copenhagen MS. is called K. 43 and not K. 23 (which is a misprint)—§ 33, 𐭠𐭡𐭣𐭤 is more usual than 𐭠𐭡𐭣𐭤—§ 36, according to L. (the oldest MS. of the Pazand-Sanskrit Version in the India Office Library in London) we should read 𐭠𐭡𐭣𐭤𐭥𐭦𐭧𐭨𐭩𐭪𐭫𐭬𐭭𐭮𐭯𐭰𐭱𐭲𐭳𐭴𐭵𐭶𐭷𐭸𐭹𐭺𐭻𐭼𐭽𐭾𐭿 for 𐭠𐭡𐭣𐭤𐭥𐭦𐭧𐭨𐭩𐭪𐭫𐭬𐭭𐭮𐭯𐭰𐭱𐭲𐭳𐭴𐭵𐭶𐭷𐭸𐭹𐭺𐭻𐭼𐭽𐭾𐭿 and 𐭠𐭡𐭣𐭤𐭥𐭦𐭧𐭨𐭩𐭪𐭫𐭬𐭭𐭮𐭯𐭰𐭱𐭲𐭳𐭴𐭵𐭶𐭷𐭸𐭹𐭺𐭻𐭼𐭽𐭾𐭿 for 𐭠𐭡𐭣𐭤𐭥𐭦𐭧𐭨𐭩𐭪𐭫𐭬𐭭𐭮𐭯𐭰𐭱𐭲𐭳𐭴𐭵𐭶𐭷𐭸𐭹𐭺𐭻𐭼𐭽𐭾𐭿—§ 41, better 𐭠𐭡𐭣𐭤𐭥𐭦𐭧𐭨𐭩𐭪𐭫𐭬𐭭𐭮𐭯𐭰𐭱𐭲𐭳𐭴𐭵𐭶𐭷𐭸𐭹𐭺𐭻𐭼𐭽𐭾𐭿 —§ 45, after w. 3 add 𐭠𐭡𐭣𐭤—§ 46, better 𐭠𐭡𐭣𐭤𐭥𐭦𐭧𐭨𐭩𐭪𐭫𐭬𐭭𐭮𐭯𐭰𐭱𐭲𐭳𐭴𐭵𐭶𐭷𐭸𐭹𐭺𐭻𐭼𐭽𐭾𐭿 than 𐭠𐭡𐭣𐭤𐭥𐭦𐭧𐭨𐭩𐭪𐭫𐭬𐭭𐭮𐭯𐭰𐭱𐭲𐭳𐭴𐭵𐭶𐭷𐭸𐭹𐭺𐭻𐭼𐭽𐭾𐭿—§ 51, The Pazand-text has the positive *spâsdâr* for the Pahlavi 𐭠𐭡𐭣𐭤𐭥𐭦𐭧𐭨𐭩𐭪𐭫𐭬𐭭𐭮𐭯𐭰𐭱𐭲𐭳𐭴𐭵𐭶𐭷𐭸𐭹𐭺𐭻𐭼𐭽𐭾𐭿 while the Sanskrit has the comp. *tridhâpraharakakâritarô*—§ 56, 𐭠𐭡𐭣𐭤 may be omitted. Observe the construction 𐭠𐭡𐭣𐭤𐭥𐭦𐭧𐭨𐭩𐭪𐭫𐭬𐭭𐭮𐭯𐭰𐭱𐭲𐭳𐭴𐭵𐭶𐭷𐭸𐭹𐭺𐭻𐭼𐭽𐭾𐭿 also in Chap. II., 96.—§ 59, 𐭠𐭡𐭣𐭤𐭥𐭦𐭧𐭨𐭩𐭪𐭫𐭬𐭭𐭮𐭯𐭰𐭱𐭲𐭳𐭴𐭵𐭶𐭷𐭸𐭹𐭺𐭻𐭼𐭽𐭾𐭿 is more usual than 𐭠𐭡𐭣𐭤𐭥𐭦𐭧𐭨𐭩𐭪𐭫𐭬𐭭𐭮𐭯𐭰𐭱𐭲𐭳𐭴𐭵𐭶𐭷𐭸𐭹𐭺𐭻𐭼𐭽𐭾𐭿

Chap. II, § 15, better 𐭠𐭡𐭣𐭤 than 𐭠𐭡𐭣𐭤 𐭠𐭡𐭣𐭤, the 𐭠𐭡𐭣𐭤 being generally omitted before 𐭠𐭡𐭣𐭤, 𐭠𐭡𐭣𐭤, etc., in earlier Pahl. MSS.—§§ 16, 17 𐭠𐭡𐭣𐭤 form

often used in the Dinkard—§ 37, Dr. West reads it 𐭠𐭥𐭥 *ae-múkó* ‘with one boot,’ corresponding to the Skr. of Ner. *ékópānan mā prachara*. Here 𐭠𐭥𐭥 is evidently for 𐭠𐭥𐭥 *amúk* ‘without boots.’ The Pazand *émók* must be 𐭠𐭥𐭥 in Pahlavi. Compare *Ardā Virāf*, Chap. XV., 5 𐭠𐭥𐭥𐭠𐭥𐭥 —§ 52, W. has the older form 𐭠𐭥𐭥𐭠𐭥𐭥 —§§ 52-60 are found in the *Ashirvād* or benedictory monitions given at the time of marriage—§ 53, here the Pahl. text has the singular 𐭠𐭥𐭥𐭠𐭥𐭥 , = Neryosang *samam mitraih*—§ 60, 𐭠𐭥𐭥𐭠𐭥𐭥 or 𐭠𐭥𐭥𐭠𐭥𐭥 is rightly translated *samashuddhishcha* by Neryosang, where *shuddhi* means ‘atonement,’ ‘expiation’—§ 64, w. 10, W. has the form 𐭠𐭥𐭥𐭠𐭥𐭥 , which is often used in the Dinkard—§ 66, Dr. West reads 𐭠𐭥𐭥 *jahishn* for *dahēshn*, compare Neryosang’s rendering *siddhēh*—§ 76, according to the Sanskrit *mānasi mitratā* 𐭠𐭥𐭥𐭠𐭥𐭥 better than 𐭠𐭥𐭥𐭠𐭥𐭥 —§ 77, 𐭠𐭥𐭥𐭠𐭥𐭥 more probable—§§ 78-79, Pahl. 𐭠𐭥𐭥𐭠𐭥𐭥 = L. Pazand *vas mehān*, better *vash mehān* as *vash* is a common Pāz. rendering of the Pahl. 𐭠𐭥𐭥 ; *bēn azash masān* “among those who are greater than himself,” compare Neryosang *antar mahattarānām*—§§ 112-113, the Pahl. text has 𐭠𐭥𐭥𐭠𐭥𐭥 for the Pāzand *kharēd*; 𐭠𐭥𐭥𐭠𐭥𐭥 would be clearer, as Neryosang has *asthinicha bhumaṃ patanti*—§ 116, 𐭠𐭥𐭥𐭠𐭥𐭥 and 𐭠𐭥𐭥𐭠𐭥𐭥 “have lurked,” or 𐭠𐭥𐭥𐭠𐭥𐭥 and 𐭠𐭥𐭥𐭠𐭥𐭥 “have watched”—§ 123, PB. 𐭠𐭥𐭥𐭠𐭥𐭥 ; it is more usually 𐭠𐭥𐭥𐭠𐭥𐭥 as in W.—§ 125, rather 𐭠𐭥𐭥𐭠𐭥𐭥 —§ 135, rather 𐭠𐭥𐭥𐭠𐭥𐭥 —§ 140, 𐭠𐭥𐭥𐭠𐭥𐭥 —§ 152, perhaps 𐭠𐭥𐭥𐭠𐭥𐭥 may be an erroneous transcript of the Pahl. 𐭠𐭥𐭥𐭠𐭥𐭥 —§ 156, use the causative present 3rd. person plural 𐭠𐭥𐭥𐭠𐭥𐭥 —§ 158, 𐭠𐭥𐭥𐭠𐭥𐭥 pres. form of 𐭠𐭥𐭥𐭠𐭥𐭥 *bakhumastan*, Ar. 𐭠𐭥𐭥𐭠𐭥𐭥 —§ 163, W. has 𐭠𐭥𐭥𐭠𐭥𐭥 and in § 164, 𐭠𐭥𐭥𐭠𐭥𐭥 —§ 185, prefer

to read **𐭠𐭮𐭮𐭮𐭮** *ayyâsid*. This verb occurs in Chap. VII. 24, and in the *Dâdastân-i-Dîni*; comp. Pers. **ایاس** or **یاس**

. Chap. VI, § 9, W. looks more like **𐭠𐭮𐭮** than **𐭠𐭮**

Chap. VIII, 4 and 10, with reference to the Pâzand text *avarê cha vashûdagân*, and to the Sanskrit *aparâs-cha kshudrajantavah* we should read **𐭠𐭮𐭮𐭮𐭮𐭮𐭮𐭮** instead of **𐭠𐭮𐭮𐭮𐭮𐭮𐭮**

Chap. XII, § 6, **𐭠𐭮𐭮𐭮𐭮** is probably a variant of **𐭠𐭮𐭮𐭮𐭮** which form the Sanskrit translator must have had before him.

Chap. XIII, § 3, **𐭠𐭮𐭮𐭮** may also be read *ranj va hanchînak* 'exertion and riches.' *Hanchînak* is used as a noun in Chap. XV. 7, LXIII. 2, 8, and in some Pahlavi colophons in the sense of 'accumulated property, or savings.' Compare Pers. **هنج** 'riches'—§ 9, better **𐭠𐭮𐭮𐭮** than **𐭠𐭮𐭮𐭮**—§ 10, better **𐭠𐭮𐭮𐭮𐭮** than **𐭠𐭮𐭮𐭮**—§ 13, **𐭠𐭮𐭮𐭮𐭮** than **𐭠𐭮𐭮𐭮𐭮𐭮**—page 28, note 3, European pronunciation *hêmnûnêt* as one **𐭠** is always missing—§ 18, w. 5, W. **𐭠𐭮𐭮𐭮** for **𐭠𐭮𐭮𐭮**. It may be read *âgashtê* 'mixed' or *âgîshtê* 'cut up'; comp. Pers. **آغشته** or **آغیشنه**

Chap. XIV, §§ 3-4, more fully **𐭠𐭮𐭮𐭮𐭮𐭮𐭮𐭮**—§ 7, better **𐭠𐭮𐭮𐭮𐭮** than **𐭠𐭮𐭮𐭮**

Chap. XVI, § 21, Neryosang had before him **𐭠𐭮𐭮𐭮** instead of **𐭠𐭮𐭮𐭮**—§ 36, **𐭠𐭮𐭮𐭮** is usually written in old MSS. **𐭠𐭮𐭮𐭮** *hûsh-ayâr* 'cautious.'

Chap. XVII, § 4, better **𐭠𐭮𐭮𐭮** or **𐭠𐭮𐭮𐭮**, compare Chap. XVI, 60.

Chap. XVIII, § 2, according to Neryosang **𐭠𐭮𐭮𐭮𐭮** better than **𐭠𐭮𐭮𐭮**

Chap. XIX, § 2, rather **𐭠𐭮𐭮𐭮𐭮𐭮** than **𐭠𐭮𐭮𐭮**

Chap. XXI, §§ 7-8, **𐭮𐭥𐭥** should be inserted after **𐭮𐭥𐭥𐭥** and **𐭮𐭥𐭥𐭥𐭥** as in §§ 1-6—§ 15, rather **𐭮𐭥𐭥𐭥 𐭮𐭥𐭥𐭥**—§ 16, more usual **𐭮𐭥𐭥** **𐭮𐭥𐭥𐭥** than **𐭮𐭥𐭥** **𐭮𐭥𐭥𐭥**—§ 17, rather **𐭮𐭥𐭥𐭥𐭥𐭥𐭥**—§ 19, better **𐭮𐭥𐭥𐭥 𐭮𐭥𐭥𐭥**—§ 24, rather **𐭮𐭥𐭥𐭥 𐭮𐭥𐭥𐭥 𐭮𐭥𐭥𐭥**—§ 25, w. 7, clearer **𐭮𐭥𐭥𐭥**—§ 29, **𐭮𐭥𐭥𐭥𐭥𐭥** might be for **𐭮𐭥𐭥𐭥𐭥**—§ 32, for **𐭮𐭥𐭥** Neryosang had **𐭮𐭥𐭥𐭥𐭥**—§ 36, **𐭮𐭥𐭥𐭥** where **𐭮𐭥** is omitted in all MSS. as the pronoun is usually understood in the verb.

Chap. XXII, § 6, according to the Paz. *bé tokhshâi kash â pa Yazdâ nê avâ*, and the Skr. *adhavasâyascha yadi, Iajadâ no sahavartînah*, the translator had before him the Pahl. **𐭮𐭥𐭥** instead of **𐭮𐭥𐭥𐭥**. At the end of § 6, insert **𐭮𐭥𐭥𐭥𐭥** after the words **𐭮𐭥𐭥𐭥**.

Chap. XXVII, § 46, **𐭮𐭥𐭥𐭥𐭥** in the sense of **𐭮𐭥𐭥𐭥𐭥**—§ 53, better **𐭮𐭥𐭥𐭥**.

Chap. XXXII, §§ 5-8, W. has **𐭮𐭥𐭥𐭥𐭥𐭥𐭥𐭥**, because all Huzvârish verbs, whose crude forms end in **𐭮𐭥𐭥** *itun*, generally omit one **𐭮** in the Iranian MSS. of the Dinkard, &c., as in **𐭮𐭥𐭥𐭥𐭥**, **𐭮𐭥𐭥𐭥𐭥**, **𐭮𐭥𐭥𐭥𐭥**, **𐭮𐭥𐭥𐭥𐭥**, **𐭮𐭥𐭥𐭥𐭥** &c., so also in the Sâsânian Inscriptions.

Chap. XXXVI, § 5, and note **𐭮𐭥𐭥𐭥** and **𐭮𐭥𐭥𐭥𐭥** are intended to be the Pahlavi equivalents or corruptions of the Avesta **𐭮𐭥𐭥𐭥** and **𐭮𐭥𐭥𐭥𐭥** of Vendidad VIII. § 32, which are **𐭮𐭥𐭥𐭥** and **𐭮𐭥𐭥𐭥𐭥** in ML. (see my edition of the Pahlavi Vendidad). In Neryosang's Pâzand *vehêfta* and *vehêvnîda*. **𐭮𐭥𐭥𐭥** and **𐭮𐭥𐭥𐭥𐭥** are the correct forms found in the *Dinkard* and the *Dâdistân-i-Dîni*, the former being a simple past participle and the latter a causative past participle.

Chap. XXXVII, § 26, 𐭮𐭥𐭥𐭥𐭥𐭥 occurs in Indian MSS.; 𐭮𐭥𐭥𐭥 is the usual Iranian spelling as found in W. and the *Dinkard*—§ 36, 𐭮𐭥𐭥𐭥𐭥 in Iranian MSS.

Chap. XXXVIII, § 2, better 𐭮𐭥𐭥𐭥𐭥 𐭮𐭥𐭥𐭥𐭥 𐭮𐭥𐭥𐭥𐭥—§ 4, 𐭮𐭥𐭥𐭥𐭥 𐭮𐭥𐭥𐭥𐭥 where 𐭮𐭥𐭥𐭥 is used in the sense of 𐭮𐭥𐭥, which is rarely the case in Pahlavi.—§ 5, 𐭮𐭥𐭥𐭥 is read 𐭮𐭥𐭥𐭥 by Neryosang.

Chap. XXXIX, § 6, Neryosang seems to have had 𐭮𐭥𐭥𐭥𐭥 instead of 𐭮𐭥𐭥. The word 𐭮𐭥𐭥𐭥𐭥 would give a better meaning.—§ 26, Neryosang had 𐭮𐭥𐭥𐭥𐭥 𐭮𐭥𐭥𐭥𐭥, which he translates by *uttamatācha vinayamanasi manushyē prabhūtarā*—§ 30, note on 𐭮𐭥𐭥. The word is *Huzvārish*, whose Pāzand equivalent is 𐭮𐭥𐭥 clearly intended for 𐭮𐭥𐭥𐭥 *gardan* 'the neck.' The Pahl. 𐭮𐭥𐭥 *chavvarā* = Chaldee *tsavvarā*, owing to the Sasanian letter *ā* having changed into Pahl. 𐭮. The Arabic 𐭮𐭥𐭥 used in mod. Persian, is derived from it.

Chap. XLIII, § 3, 𐭮𐭥𐭥𐭥 *dūsh-vahāk*, Pers. 𐭮𐭥𐭥 'price,' is read by Neryosang *dūsh-vāsak*, and rendered by *durgandhinas*. Perhaps Neryosang had 𐭮𐭥𐭥𐭥

Chap. XLVI, § 5, 𐭮𐭥𐭥𐭥 = Pahl. 𐭮𐭥𐭥𐭥 = Pers. 𐭮𐭥𐭥 = Skr. *kévalam*.

Chap. XLIX, § 20, 𐭮𐭥𐭥𐭥𐭥 where 𐭮𐭥𐭥𐭥 does not correspond to the Pāzand *pa dast o haptoirang dāred*, or to the Sanskrit *hastā haptōirangasya gr̥hñāti*. Evidently, therefore, either the Pahl. 𐭮𐭥𐭥𐭥 is an incorrect transcript of the original 𐭮𐭥𐭥𐭥 or the Pāzand and Skr. translator has misread the text.

Chap. LII, § 7, rather 𐭮𐭥𐭥𐭥—§ 15, 𐭮𐭥𐭥𐭥 = Skr. *ashubham* = Pāz. *vatarī*, means 'the contrary,' *i. e.*, 'evil'—§ 18, 𐭮𐭥𐭥𐭥 = Pers. 𐭮𐭥𐭥

Chap. LIV, § 2, instead of 𐭪𐭥𐭥𐭥𐭥𐭥 Neryosang had before him 𐭪𐭥𐭥𐭥𐭥𐭥, for his Skr. translation gives: *pīditāñ dadhāti* in the sense of a disease or plague.

Chap. LVI, § 2, 𐭪𐭥𐭥𐭥𐭥 more usual than 𐭪𐭥𐭥𐭥𐭥 *daryāhīhā* in W. or K 43, Ner. *samudrāshcha*—§ 4, 𐭪𐭥𐭥𐭥𐭥 might also be read *angīkhtār*, Pers. انگیختن “to rouse,” “to produce.” But Ner. has *adarhayitārah*=Pāz. *anasakhtār* ‘moderator.’

Chap. LVII, § 7, the plural form 𐭪𐭥𐭥𐭥𐭥 is right, if we couple with *Sōshāns* others who, too, are to cause the Resurrection—§ 14, the Pāzand text for 𐭪𐭥𐭥𐭥𐭥 is *avar i āvgīna*, i. e., Pers. ابر آبینہ “a cloud that is as clear as a crystal or of the form of a crystal,” Ner. *kācharat-nākr̥ti* “of the form of a glass-crystal.” 𐭪𐭥𐭥𐭥𐭥 might hence be a contracted form of 𐭪𐭥𐭥𐭥𐭥 *mayāgīnak*, a *Huzvārīsh* form of 𐭪𐭥𐭥𐭥𐭥 *āvgīnak*—§ 14, 𐭪𐭥𐭥𐭥𐭥 *vilhtan*=Pers. بیختن ‘to sift,’ ‘to divide’. The Pahl. 𐭪𐭥𐭥𐭥𐭥 may be an incorrect transcript of 𐭪𐭥𐭥𐭥𐭥 as 𐭪𐭥𐭥𐭥𐭥 is used for 𐭪𐭥𐭥𐭥𐭥. Comp. Pers. کبختن “to break”—§ 18, 𐭪𐭥𐭥𐭥𐭥 in K 43; better 𐭪𐭥𐭥𐭥𐭥—§§ 19-20, the words *vandandī* in § 19, and *vandād* in § 20, in the Pāzand text, are wanting in the Pahlavi text. They are translated in Skr. by *lābhantē* and *alabhanta*—§ 21, 𐭪𐭥𐭥𐭥𐭥 often written 𐭪𐭥𐭥𐭥𐭥 in older MSS.—§ 21, instead of 𐭪𐭥𐭥𐭥𐭥 Neryosang had 𐭪𐭥𐭥𐭥𐭥=the Pāzand *nē madan i eshā ō vahesht*=Skr. *no samprāptiryā amīshāñ svargabhuvane*.

Chap. LVIII, § 3, according to the Pāzand *u daryūsh i dānā* 𐭪𐭥𐭥𐭥𐭥, and the Sanskrit *durbalashcha yo jnāni apāpashcha*, the Pahlavi should have been 𐭪𐭥𐭥𐭥𐭥 𐭪𐭥𐭥𐭥𐭥, just as in § 7, 𐭪𐭥𐭥𐭥𐭥 𐭪𐭥𐭥𐭥𐭥

Chap. LIX, § 7, the Fâzand *âsúdî*, and the Skr. *alasatâ*, should give the Pahl. form 𐭠𐭣𐭥𐭥𐭥𐭥 = Pers. آسودگ

Chap. LIX, § 7, 𐭠𐭣𐭥𐭥𐭥𐭥 is read by Dr. E. W. West *namag-âhûn* 'replete with animation.' The Fâz. and Skr. texts do not give any rendering of this word.—§ 8, 𐭠𐭣𐭥𐭥𐭥𐭥 = Av. 𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀

Chap. LXII. § 21, the *mûrd* of the Fâzand text corresponds to the Pahlavi 𐭠𐭣𐭥𐭥𐭥𐭥 . According to Dr. Müller it is *druâi*, which is identical with the Av. *dru*, *drêvô* 'a garden tree' opposed to the 𐭠𐭣𐭥𐭥𐭥𐭥 'a forest tree'—§ 36, 𐭠𐭣𐭥𐭥𐭥𐭥 with reference to the previous section 33. In § 36, W. has 𐭠𐭣𐭥𐭥𐭥𐭥𐭥 *âzeshnô-garîh* = Pâz. *yazêshnigarî* = Skr. *ijîshnikarmatâñ* 'performance of the *yazêshn*'; while 𐭠𐭣𐭥𐭥𐭥𐭥𐭥 would mean "the propitiation of the Spirit of the Ocean or the *Ardrê Sûra Anâhita*—§ 37, 𐭠𐭣𐭥𐭥𐭥𐭥𐭥 in PB., reading *dahêshn*. W. has 𐭠𐭣𐭥𐭥𐭥𐭥𐭥 as in § 10. Perhaps 𐭠𐭣𐭥𐭥𐭥𐭥𐭥 may be a broken form of the Pahl. 𐭠𐭣𐭥𐭥𐭥𐭥𐭥 *âshyân*—§§ 39, 41, Pahl. 𐭠𐭣𐭥𐭥𐭥𐭥𐭥𐭥 *khûsinîdan*, a causal verb from 𐭠𐭣𐭥𐭥𐭥𐭥𐭥 = Pers. خوسیدن 'to dry up.' The causal form 𐭠𐭣𐭥𐭥𐭥𐭥𐭥𐭥 *khûsânîdan* in W., may be from 𐭠𐭣𐭥𐭥𐭥𐭥𐭥𐭥 = Pers. خسیدن *khîsîdan* 'to chew,' 'to bite'.

OBSERVATIONS.

Every student ought to read the *Commentary* and the following *Errata* before he begins to study the text. The errors given on page 20, are mostly owing to the difficulties of printing Pahlavi type. While going to press, the compositor was obliged to lift up the composed type of 8 pages, and consequently some letters getting loose have dropped down and were separated. The hasty compositor trying to make it right, has in some places put the letters dropped, and in some put wrong letters or even additional letters. Hence the necessity of devoting a page to corrections. This is one of the many difficulties of editing a Pahlavi text-book. I am afraid the Avesta and Pahlavi examiners of the Bombay University will have to be strictly careful with regard to this point.

ERRATA ET CORRIGENDA.

Page 1, note 1, line 5, word 11 read *עסטר ווי*—P. 2, n. 1, l. 2 read K. 43 for K. 23—P. 3, l. 3, w. 1 read *אויפן*—l. 7, w. 1 read *ערו*—P. 6., l. 22, w. 2 read *עסטר* (45) for *עסטר*—P. 7, l. 1, w. 4 read *עסטר*—l. 20, w. 3 *עסטר*—P. 8, l. 23, w. 2 *עסטר*—P. 10, l. 16, w. 3 read *עסטר*—P. 13, note 2, *vas-anâkîh*; note 3 *עסטר*; note 4, *עסטר* *vângînêd*—P. 14, l. 8, w. 3, read *עסטר* for *עסטר*—l. 16, w. 3 *עסטר*—P. 21, l. 2, w. 1, read *עסטר*—P. 24, l. 8, w. 6 *עסטר*—P. 25, l. 10, w. 8, read *עסטר* (11) for *עסטר*—P. 26, note 1, read *עסטר*; note 2, read: Better *עסטר*—P. 30, l. 3, w. 4 *עסטר*; l. 4, w. 6 *עסטר*; note 2, Better TD. *עסטר*—P. 31, l. 2, w. 9 *עסטר*; l. 18, w. 6 *עסטר*—P. 32, note 5, TD. *עסטר*—P. 34, l. 18, w. 3, read *עסטר*; note 2, ‘arrogant’; note 5, add Pers. *گوارید* ‘digests’—P. 35, l. 8, w. 2 *עסטר* *âhûk*; w. 8 *עסטר*; l. 22, w. 3 *עסטר*—P. 36, l. 12, w. 7 *עסטר* *amâr*—P. 37, Chap. XX, §§ 2 and 4, *עסטר* ‘one thing’; § 5, *עסטר*—P. 42, l. 4, w. 4 *עסטר*—P. 44, l. 7, w. 1 *עסטר*; l. 22, w. 1 *עסטר*—P. 45, n. 5, *Bévarâsp*—P. 46, l. 21, w. 4 *עסטר* *pasin*—P. 47, l. 9, w. 1 *עסטר*; l. 13, w. 2 usually *עסטר*; note 2, Av. *Syâvarshân*—P. 49, n. 3, *âpasdânîktar*—P. 53, l. 11, w. 5, omit *עסטר*—P. 54, l. 13, w. 8 *עסטר*—P. 55, l. 12, w. 5 *עסטר*—P. 56, Chap. XXXVIII, l. 1, § 2, w. 2 *עסטר*—P. 59, l. 3, w. 3 *עסטר*—P. 62, l. 5, w. 2 read *עסטר* for *עסטר*—P. 65, l. 8, w. 10 *עסטר*—P. 66, l. 17, w. 1 *עסטר*—P. 67, l. 8, w. 1 *עסטר*—P. 68, l. 15, w. 1 *עסטר*—P. 70, l. 6, w. 7, rather *עסטר*—P. 72, l. 5, w. 3 *עסטר*; l. 12, w. 1. *עסטר*—P. 79, l. 3, the last *עסטר* must be omitted—P. 87, l. 1, w. 7, read *עסטר* for *עסטר*—P. 88, l. 12, w. 8, read *עסטר* *Narémâhân* for *עסטר*

ו ארבעה לטו (175) מנזו לו טעמל מנזממט סל ו
 מנזמלכו וואו ו טעמל לט מנזמל ו אלעק ווא מנזמלכו ו
 (176) ו טעמל לו מנזמלכו א מנזמלכו ו לטעמל וואו
 ו טעמל לט מנזמלכו ו מנזמלכו ו לטעמל מנזמלכו ו
 זלעמלכו ו טעמל מנזמלכו (177) מנזמלכו לו מנזמלכו מנזמלכו¹
 טעמל מנזמלכו ו זלעמלכו² וואו טעמל מנזמלכו ו טעמל מנזמלכו²
 טעמל זלעמלכו ו טעמל מנזמלכו³ מנזמלכו ו (178) מנזמלכו מנזמלכו ו
 לו מנזמלכו ו מנזמלכו ו מנזמלכו מנזמלכו מנזמלכו ו מנזמלכו
 ו וואו ו (179) מנזמלכו ל מנזמלכו מנזמלכו מנזמלכו ו
 מנזמלכו מנזמלכו וואו מנזמלכו ו (180) ו טעמל מנזמלכו מנזמלכו
 מנזמלכו מנזמלכו מנזמלכו וואו מנזמלכו ו (181) ו טעמל
 ו טעמל ו מנזמלכו⁴ מנזמלכו מנזמלכו מנזמלכו ו
 וואו מנזמלכו⁵ וואו מנזמלכו ו (182) טעמל מנזמלכו ו טעמל
 מנזמלכו ו טעמל מנזמלכו ו טעמל מנזמלכו ו טעמל מנזמלכו ו
 (183) ו טעמל מנזמלכו ו טעמל מנזמלכו ו טעמל מנזמלכו ו טעמל
 מנזמלכו ו טעמל מנזמלכו ו (184) טעמל מנזמלכו ו טעמל
 מנזמלכו ו טעמל מנזמלכו ו (185) טעמל מנזמלכו ו טעמל
 מנזמלכו ו טעמל מנזמלכו ו טעמל מנזמלכו ו טעמל מנזמלכו⁶
 מנזמלכו ו טעמל מנזמלכו ו טעמל מנזמלכו ו טעמל מנזמלכו
 מנזמלכו ו טעמל מנזמלכו⁷ ו (186) טעמל מנזמלכו ו טעמל
 מנזמלכו ו לט מנזמלכו ו זלעמלכו מנזמלכו ו טעמל מנזמלכו ו

1 So PB.; W. מנזמלכו
 2 Darázi; W. זלעמלכו
 3 W. טעמל מנזמלכו
 4 Chashmkáheshne; PB., W. מנזמלכו
 5 PB., W. מנזמלכו
 6 PB., W. מנזמלכו
 7 So PB.; W. מנזמלכו

(5) פקוד ד מלכו עדתו וואו (6) סע וואו לרשו לרשו
 ו וואו פקודו קטשו לרשו (7) ו פקודו עדתו לרשו
 ו וואו וואו ד מלכו (8) ו וואו פקודו וואו וואו פקודו
 ו וואו עדתו ד וואו ו וואו ד וואו ו וואו פקודו
 פקודו וואו פקודו

☪ ☪ ☪

CHAPTER IV.

(1) וואו פקודו וואו פקודו ד מלכו (2) סע וואו פקודו
 פקודו ו וואו פקודו
 (3) פקודו ד מלכו עדתו וואו סע פקודו וואו
 לרשו ו ד פקודו לרשו ו פקודו וואו פקודו² (4) פקודו
 פקודו פקודו (5) פקודו פקודו פקודו (6) פקודו פקודו
 ד וואו ו וואו פקודו וואו פקודו (7) פקודו פקודו וואו
 פקודו פקודו פקודו פקודו³ (8) פקודו פקודו פקודו⁴
 וואו פקודו פקודו

☪ ☪ ☪

CHAPTER V.

(1) וואו פקודו וואו פקודו ד מלכו (2) סע פקודו
 פקודו פקודו⁵

1 So W.; PB. וואו פקודו

4 W. adds .

2 PB., W. פקודו פקודו

5 Compare the substance of Vendidâd III, 1-6.

3 So PB.; W. וואו פקודו

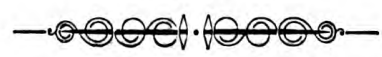

אֲשֶׁר־עָלְיוֹן¹ טַמְאוּת לֵב וְיָמֵינוּ אֲלֵינוּ וְנִשְׁתַּחֲוֶה לְעֵלֵינוּ
 מִטְּמֵאָה² (25) לֵב לֵב מִטְּמֵאָה וְנִשְׁתַּחֲוֶה לְעֵלֵינוּ
 אֲשֶׁר־עָלְיוֹן וְזֵיט לֵב מִטְּמֵאָה מִטְּמֵאָה (26) וְעַל־עַל־עַל
 אֲשֶׁר־עָלְיוֹן וְנִשְׁתַּחֲוֶה לְעֵלֵינוּ וְנִשְׁתַּחֲוֶה לְעֵלֵינוּ

(27) וְנִשְׁתַּחֲוֶה לְעֵלֵינוּ מִטְּמֵאָה מִטְּמֵאָה וְנִשְׁתַּחֲוֶה לְעֵלֵינוּ
 מִטְּמֵאָה מִטְּמֵאָה וְנִשְׁתַּחֲוֶה לְעֵלֵינוּ (28) וְנִשְׁתַּחֲוֶה לְעֵלֵינוּ
 מִטְּמֵאָה מִטְּמֵאָה וְנִשְׁתַּחֲוֶה לְעֵלֵינוּ (29) וְנִשְׁתַּחֲוֶה לְעֵלֵינוּ
 מִטְּמֵאָה מִטְּמֵאָה וְנִשְׁתַּחֲוֶה לְעֵלֵינוּ מִטְּמֵאָה מִטְּמֵאָה
 מִטְּמֵאָה מִטְּמֵאָה (30) וְנִשְׁתַּחֲוֶה לְעֵלֵינוּ מִטְּמֵאָה מִטְּמֵאָה
 מִטְּמֵאָה מִטְּמֵאָה (31) וְנִשְׁתַּחֲוֶה לְעֵלֵינוּ מִטְּמֵאָה מִטְּמֵאָה
 מִטְּמֵאָה מִטְּמֵאָה וְנִשְׁתַּחֲוֶה לְעֵלֵינוּ מִטְּמֵאָה מִטְּמֵאָה

CHAPTER VIII.

(1) אֲשֶׁר־עָלְיוֹן טַמְאוּת וְנִשְׁתַּחֲוֶה לְעֵלֵינוּ (2) מִטְּמֵאָה מִטְּמֵאָה
 אֲשֶׁר־עָלְיוֹן וְנִשְׁתַּחֲוֶה לְעֵלֵינוּ (3) מִטְּמֵאָה מִטְּמֵאָה
 אֲשֶׁר־עָלְיוֹן וְנִשְׁתַּחֲוֶה לְעֵלֵינוּ (4) מִטְּמֵאָה מִטְּמֵאָה
 אֲשֶׁר־עָלְיוֹן וְנִשְׁתַּחֲוֶה לְעֵלֵינוּ (5) מִטְּמֵאָה מִטְּמֵאָה
 אֲשֶׁר־עָלְיוֹן וְנִשְׁתַּחֲוֶה לְעֵלֵינוּ (6) מִטְּמֵאָה מִטְּמֵאָה

1 PB., W. אֲשֶׁר־עָלְיוֹן   4 So PB.; W. om. the two words. Better אֲשֶׁר־עָלְיוֹן
 2 So PB.; W. מִטְּמֵאָה מִטְּמֵאָה   5 So W.; PB. מִטְּמֵאָה
 3 So PB.; W. מִטְּמֵאָה מִטְּמֵאָה   6 So PB.; W. om. אֲשֶׁר־עָלְיוֹן . . . . . וְנִשְׁתַּחֲוֶה לְעֵלֵינוּ

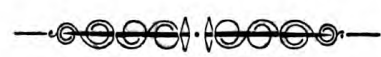

(3) פקוד ד מלכו עד סמו וואו (4) סע עו מן פקוד¹
 טוואו לט טעמל (5) פא טעמל פאטעמל ד מלכ
 פקודו ו טע וטל מדט פ ו ומו ו טעמלעטע (6) ו
 טעמלעטע טעמלעטע פקודו ו טע וטל וואו ו טעמלעטע
 ו לטעמלעטע (7) ו וט פאטעמלעטע טעמלעטע וט
 תמל ד ומו ו מלכע (8) ו תמל ד ומו עו פאטעמלעטע
 טו מלכעטע² ו תמל ד מלכעטע עו טעמלעטע וט טעמלעטע
 וטעמלעטע לט טעמלעטע (9) ו טעמלעטע ומו תמלעטע לט טע
 מלכעטע² ו זלעטע לט טעמלעטע (10) ו טעמלעטע וט תמלעטע
 לט טע טעמלעטע ו לטעמלעטע לט פאטעמלעטע ו טעמלעטע טע
 לט עמו לט פאטעמלעטע לטעמלעטע ו טעמלעטע טעמלעטע
 לט טעמלעטע

CHAPTER XI.

(1) עוועטעטע טעמו וט פקוד ד מלכו (2) סע מלכו
 וט עמל טוול עמל וטעטע
 (3) פקוד ד מלכו עד סמו וואו (4) סע מלכו פאטעמלעטע
 וטעטע לט לטעמל עו מלכו לט טעמלעטע (5) ו טוול
 פאטעמלעטע לט לטעמל עו טוול לט טעמלעטע
 וטעמלעטע

1 W. פא 2 PB., W. מלכעטע

1
 2
 3
 4
 5
 6
 7
 8
 9
 10
 11
 12
 13
 14
 15
 16
 17
 18
 19
 20
 21
 22
 23
 24
 25
 26
 27
 28
 29
 30
 31
 32
 33
 34
 35
 36
 37
 38
 39
 40
 41
 42
 43
 44
 45
 46
 47
 48
 49
 50
 51
 52
 53
 54
 55
 56
 57
 58
 59
 60
 61
 62
 63
 64
 65
 66
 67
 68
 69
 70
 71
 72
 73
 74
 75
 76
 77
 78
 79
 80
 81
 82
 83
 84
 85
 86
 87
 88
 89
 90
 91
 92
 93
 94
 95
 96
 97
 98
 99
 100
 101
 102
 103
 104
 105
 106
 107
 108
 109
 110
 111
 112
 113
 114
 115
 116
 117
 118
 119
 120
 121
 122
 123
 124
 125
 126
 127
 128
 129
 130
 131
 132
 133
 134
 135
 136
 137
 138
 139
 140
 141
 142
 143
 144
 145
 146
 147
 148
 149
 150
 151
 152
 153
 154
 155
 156
 157
 158
 159
 160
 161
 162
 163
 164
 165
 166
 167
 168
 169
 170
 171
 172
 173
 174
 175
 176
 177
 178
 179
 180
 181
 182
 183
 184
 185
 186
 187
 188
 189
 190
 191
 192
 193
 194
 195
 196
 197
 198
 199
 200
 201
 202
 203
 204
 205
 206
 207
 208
 209
 210
 211
 212
 213
 214
 215
 216
 217
 218
 219
 220
 221
 222
 223
 224
 225
 226
 227
 228
 229
 230
 231
 232
 233
 234
 235
 236
 237
 238
 239
 240
 241
 242
 243
 244
 245
 246
 247
 248
 249
 250
 251
 252
 253
 254
 255
 256
 257
 258
 259
 260
 261
 262
 263
 264
 265
 266
 267
 268
 269
 270
 271
 272
 273
 274
 275
 276
 277
 278
 279
 280
 281
 282
 283
 284
 285
 286
 287
 288
 289
 290
 291
 292
 293
 294
 295
 296
 297
 298
 299
 300
 301
 302
 303
 304
 305
 306
 307
 308
 309
 310
 311
 312
 313
 314
 315
 316
 317
 318
 319
 320
 321
 322
 323
 324
 325
 326
 327
 328
 329
 330
 331
 332
 333
 334
 335
 336
 337
 338
 339
 340
 341
 342
 343
 344
 345
 346
 347
 348
 349
 350
 351
 352
 353
 354
 355
 356
 357
 358
 359
 360
 361
 362
 363
 364
 365
 366
 367
 368
 369
 370
 371
 372
 373
 374
 375
 376
 377
 378
 379
 380
 381
 382
 383
 384
 385
 386
 387
 388
 389
 390
 391
 392
 393
 394
 395
 396
 397
 398
 399
 400
 401
 402
 403
 404
 405
 406
 407
 408
 409
 410
 411
 412
 413
 414
 415
 416
 417
 418
 419
 420
 421
 422
 423
 424
 425
 426
 427
 428
 429
 430
 431
 432
 433
 434
 435
 436
 437
 438
 439
 440
 441
 442
 443
 444
 445
 446
 447
 448
 449
 450
 451
 452
 453
 454
 455
 456
 457
 458
 459
 460
 461
 462
 463
 464
 465
 466
 467
 468
 469
 470
 471
 472
 473
 474
 475
 476
 477
 478
 479
 480
 481
 482
 483
 484
 485
 486
 487
 488
 489
 490
 491
 492
 493
 494
 495
 496
 497
 498
 499
 500
 501
 502
 503
 504
 505
 506
 507
 508
 509
 510
 511
 512
 513
 514
 515
 516
 517
 518
 519
 520
 521
 522
 523
 524
 525
 526
 527
 528
 529
 530
 531
 532
 533
 534
 535
 536
 537
 538
 539
 540
 541
 542
 543
 544
 545
 546
 547
 548
 549
 550
 551
 552
 553
 554
 555
 556
 557
 558
 559
 560
 561
 562
 563
 564
 565
 566
 567
 568
 569
 570
 571
 572
 573
 574
 575
 576
 577
 578
 579
 580
 581
 582
 583
 584
 585
 586
 587
 588
 589
 590
 591
 592
 593
 594
 595
 596
 597
 598
 599
 600
 601
 602
 603
 604
 605
 606
 607
 608
 609
 610
 611
 612
 613
 614
 615
 616
 617
 618
 619
 620
 621
 622
 623
 624
 625
 626
 627
 628
 629
 630
 631
 632
 633
 634
 635
 636
 637
 638
 639
 640
 641
 642
 643
 644
 645
 646
 647
 648
 649
 650
 651
 652
 653
 654
 655
 656
 657
 658
 659
 660
 661
 662
 663
 664
 665
 666
 667
 668
 669
 670
 671
 672
 673
 674
 675
 676
 677
 678
 679
 680
 681
 682
 683
 684
 685
 686
 687
 688
 689
 690
 691
 692
 693
 694
 695
 696
 697
 698
 699
 700
 701
 702
 703
 704
 705
 706
 707
 708
 709
 710
 711
 712
 713
 714
 715
 716
 717
 718
 719
 720
 721
 722
 723
 724
 725
 726
 727
 728
 729
 730
 731
 732
 733
 734
 735
 736
 737
 738
 739
 740
 741
 742
 743
 744
 745
 746
 747
 748
 749
 750
 751
 752
 753
 754
 755
 756
 757
 758
 759
 760
 761
 762
 763
 764
 765
 766
 767
 768
 769
 770
 771
 772
 773
 774
 775
 776
 777
 778
 779
 780
 781
 782
 783
 784
 785
 786
 787
 788
 789
 790
 791
 792
 793
 794
 795
 796
 797
 798
 799
 800
 801
 802
 803
 804
 805
 806
 807
 808
 809
 810
 811
 812
 813
 814
 815
 816
 817
 818
 819
 820
 821
 822
 823
 824
 825
 826
 827
 828
 829
 830
 831
 832
 833
 834
 835
 836
 837
 838
 839
 840
 841
 842
 843
 844
 845
 846
 847
 848
 849
 850
 851
 852
 853
 854
 855
 856
 857
 858
 859
 860
 861
 862
 863
 864
 865
 866
 867
 868
 869
 870
 871
 872
 873
 874
 875
 876
 877
 878
 879
 880
 881
 882
 883
 884
 885
 886
 887
 888
 889
 890
 891
 892
 893
 894
 895
 896
 897
 898
 899
 900
 901
 902
 903
 904
 905
 906
 907
 908
 909
 910
 911
 912
 913
 914
 915
 916
 917
 918
 919
 920
 921
 922
 923
 924
 925
 926
 927
 928
 929
 930
 931
 932
 933
 934
 935
 936
 937
 938
 939
 940
 941
 942
 943
 944
 945
 946
 947
 948
 949
 950
 951
 952
 953
 954
 955
 956
 957
 958
 959
 960
 961
 962
 963
 964
 965
 966
 967
 968
 969
 970
 971
 972
 973
 974
 975
 976
 977
 978
 979
 980
 981
 982
 983
 984
 985
 986
 987
 988
 989
 990
 991
 992
 993
 994
 995
 996
 997
 998
 999
 1000

1 PB., W. 101

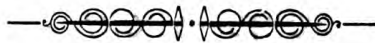
3 *Himānet* 'believes'; PB., W. 101

2 These 10 words are wanting in PB., W.; they are found in ED.

4 PB., W. 101

לֹא מִדְּבַר אֱלֹהִים¹ וְעַל צִדְקוֹתָי² מִתְּרוֹם מִיָּד שֶׁ עָלְמוֹ תִּרְשָׁמוּ ד
וְיָ וְיָ מִדְּבַר אֱלֹהִים וְיָ עַל צִדְקוֹתָי שֶׁ עָלְמוֹ תִּרְשָׁמוּ ד

⊗ ⊗ ⊗

CHAPTER XIV.

(1) עַל צִדְקוֹתָי שֶׁ עָלְמוֹ תִּרְשָׁמוּ ד וְיָ עַל צִדְקוֹתָי שֶׁ עָלְמוֹ תִּרְשָׁמוּ ד
וְיָ עַל צִדְקוֹתָי שֶׁ עָלְמוֹ תִּרְשָׁמוּ ד (2-4) וְיָ עַל צִדְקוֹתָי שֶׁ עָלְמוֹ תִּרְשָׁמוּ ד
וְיָ עַל צִדְקוֹתָי שֶׁ עָלְמוֹ תִּרְשָׁמוּ ד (5) וְיָ עַל צִדְקוֹתָי שֶׁ עָלְמוֹ תִּרְשָׁמוּ ד
וְיָ עַל צִדְקוֹתָי שֶׁ עָלְמוֹ תִּרְשָׁמוּ ד (6) וְיָ עַל צִדְקוֹתָי שֶׁ עָלְמוֹ תִּרְשָׁמוּ ד
וְיָ עַל צִדְקוֹתָי שֶׁ עָלְמוֹ תִּרְשָׁמוּ ד (7) וְיָ עַל צִדְקוֹתָי שֶׁ עָלְמוֹ תִּרְשָׁמוּ ד
וְיָ עַל צִדְקוֹתָי שֶׁ עָלְמוֹ תִּרְשָׁמוּ ד (8) וְיָ עַל צִדְקוֹתָי שֶׁ עָלְמוֹ תִּרְשָׁמוּ ד

(9) עַל צִדְקוֹתָי שֶׁ עָלְמוֹ תִּרְשָׁמוּ ד וְיָ עַל צִדְקוֹתָי שֶׁ עָלְמוֹ תִּרְשָׁמוּ ד
וְיָ עַל צִדְקוֹתָי שֶׁ עָלְמוֹ תִּרְשָׁמוּ ד (10) וְיָ עַל צִדְקוֹתָי שֶׁ עָלְמוֹ תִּרְשָׁמוּ ד
וְיָ עַל צִדְקוֹתָי שֶׁ עָלְמוֹ תִּרְשָׁמוּ ד (11) וְיָ עַל צִדְקוֹתָי שֶׁ עָלְמוֹ תִּרְשָׁמוּ ד
וְיָ עַל צִדְקוֹתָי שֶׁ עָלְמוֹ תִּרְשָׁמוּ ד (12) וְיָ עַל צִדְקוֹתָי שֶׁ עָלְמוֹ תִּרְשָׁמוּ ד
וְיָ עַל צִדְקוֹתָי שֶׁ עָלְמוֹ תִּרְשָׁמוּ ד (13) וְיָ עַל צִדְקוֹתָי שֶׁ עָלְמוֹ תִּרְשָׁמוּ ד
וְיָ עַל צִדְקוֹתָי שֶׁ עָלְמוֹ תִּרְשָׁמוּ ד (14) וְיָ עַל צִדְקוֹתָי שֶׁ עָלְמוֹ תִּרְשָׁמוּ ד
וְיָ עַל צִדְקוֹתָי שֶׁ עָלְמוֹ תִּרְשָׁמוּ ד

⊗ ⊗ ⊗

1 PB., W. Aksajidak. 2 Pichide. 3 So ED.; PB. וְיָ עַל צִדְקוֹתָי שֶׁ עָלְמוֹ תִּרְשָׁמוּ ד

CHAPTER XV.

(1) $\text{𐎠𐎡𐎢𐎣𐎤𐎥𐎦𐎧𐎨𐎩𐎪𐎫𐎬𐎭𐎮𐎯𐎰𐎱𐎲𐎳𐎴𐎵𐎶𐎷𐎸𐎹𐎺𐎻𐎼𐎽𐎾𐎿𐏀𐏁𐏂𐏃𐏄𐏅𐏆𐏇𐏈𐏉𐏊𐏋𐏌𐏍𐏎𐏏𐏐𐏑𐏒𐏓𐏔𐏕𐏖𐏗𐏘𐏙𐏚𐏛𐏜𐏝𐏞𐏟𐏠𐏡𐏢𐏣𐏤𐏥𐏦𐏧𐏨𐏩𐏪𐏫𐏬𐏭𐏮𐏯𐏰𐏱𐏲𐏳𐏴𐏵𐏶𐏷𐏸𐏹𐏺𐏻𐏼𐏽𐏾𐏿𐐀𐐁𐐂𐐃𐐄𐐅𐐆𐐇𐐈𐐉𐐊𐐋𐐌𐐍𐐎𐐏𐐐𐐑𐐒𐐓𐐔𐐕𐐖𐐗𐐘𐐙𐐚𐐛𐐜𐐝𐐞𐐟𐐠𐐡𐐢𐐣𐐤𐐥𐐦𐐧𐐨𐐩𐐪𐐫𐐬𐐭𐐮𐐯𐐰𐐱𐐲𐐳𐐴𐐵𐐶𐐷𐐸𐐹𐐺𐐻𐐼𐐽𐐾𐐿𐑀𐑁𐑂𐑃𐑄𐑅𐑆𐑇𐑈𐑉𐑊𐑋𐑌𐑍𐑎𐑏𐑐𐑑𐑒𐑓𐑔𐑕𐑖𐑗𐑘𐑙𐑚𐑛𐑜𐑝𐑞𐑟𐑠𐑡𐑢𐑣𐑤𐑥𐑦𐑧𐑨𐑩𐑪𐑫𐑬𐑭𐑮𐑯𐑰𐑱𐑲𐑳𐑴𐑵𐑶𐑷𐑸𐑹𐑺𐑻𐑼𐑽𐑾𐑿𐒀𐒁𐒂𐒃𐒄𐒅𐒆𐒇𐒈𐒉𐒊𐒋𐒌𐒍𐒎𐒏𐒐𐒑𐒒𐒓𐒔𐒕𐒖𐒗𐒘𐒙𐒚𐒛𐒜𐒝𐒞𐒟𐒠𐒡𐒢𐒣𐒤𐒥𐒦𐒧𐒨𐒩𐒪𐒫𐒬𐒭𐒮𐒯𐒰𐒱𐒲𐒳𐒴𐒵𐒶𐒷𐒸𐒹𐒺𐒻𐒼𐒽𐒾𐒿𐓀𐓁𐓂𐓃𐓄𐓅𐓆𐓇𐓈𐓉𐓊𐓋𐓌𐓍𐓎𐓏𐓐𐓑𐓒𐓓𐓔𐓕𐓖𐓗𐓘𐓙𐓚𐓛𐓜𐓝𐓞𐓟𐓠𐓡𐓢𐓣𐓤𐓥𐓦𐓧𐓨𐓩𐓪𐓫𐓬𐓭𐓮𐓯𐓰𐓱𐓲𐓳𐓴𐓵𐓶𐓷𐓸𐓹𐓺𐓻𐓼𐓽𐓾𐓿𐔀𐔁𐔂𐔃𐔄𐔅𐔆𐔇𐔈𐔉𐔊𐔋𐔌𐔍𐔎𐔏𐔐𐔑𐔒𐔓𐔔𐔕𐔖𐔗𐔘𐔙𐔚𐔛𐔜𐔝𐔞𐔟𐔠𐔡𐔢𐔣𐔤𐔥𐔦𐔧𐔨𐔩𐔪𐔫𐔬𐔭𐔮𐔯𐔰𐔱𐔲𐔳𐔴𐔵𐔶𐔷𐔸𐔹𐔺𐔻𐔼𐔽𐔾𐔿𐕀𐕁𐕂𐕃𐕄𐕅𐕆𐕇𐕈𐕉𐕊𐕋𐕌𐕍𐕎𐕏𐕐𐕑𐕒𐕓𐕔𐕕𐕖𐕗𐕘𐕙𐕚𐕛𐕜𐕝𐕞𐕟𐕠𐕡𐕢𐕣𐕤𐕥𐕦𐕧𐕨𐕩𐕪𐕫𐕬𐕭𐕮𐕯𐕰𐕱𐕲𐕳𐕴𐕵𐕶𐕷𐕸𐕹𐕺𐕻𐕼𐕽𐕾𐕿𐖀𐖁𐖂𐖃𐖄𐖅𐖆𐖇𐖈𐖉𐖊𐖋𐖌𐖍𐖎𐖏𐖐𐖑𐖒𐖓𐖔𐖕𐖖𐖗𐖘𐖙𐖚𐖛𐖜𐖝𐖞𐖟𐖠𐖡𐖢𐖣𐖤𐖥𐖦𐖧𐖨𐖩𐖪𐖫𐖬𐖭𐖮𐖯𐖰𐖱𐖲𐖳𐖴𐖵𐖶𐖷𐖸𐖹𐖺𐖻𐖼𐖽𐖾𐖿𐗀𐗁𐗂𐗃𐗄𐗅𐗆𐗇𐗈𐗉𐗊𐗋𐗌𐗍𐗎𐗏𐗐𐗑𐗒𐗓𐗔𐗕𐗖𐗗𐗘𐗙𐗚𐗛𐗜𐗝𐗞𐗟𐗠𐗡𐗢𐗣𐗤𐗥𐗦𐗧𐗨𐗩𐗪𐗫𐗬𐗭𐗮𐗯𐗰𐗱𐗲𐗳𐗴𐗵𐗶𐗷𐗸𐗹𐗺𐗻𐗼𐗽𐗾𐗿𐘀𐘁𐘂𐘃𐘄𐘅𐘆𐘇𐘈𐘉𐘊𐘋𐘌𐘍𐘎𐘏𐘐𐘑𐘒𐘓𐘔𐘕𐘖𐘗𐘘𐘙𐘚𐘛𐘜𐘝𐘞𐘟𐘠𐘡𐘢𐘣𐘤𐘥𐘦𐘧𐘨𐘩𐘪𐘫𐘬𐘭𐘮𐘯𐘰𐘱𐘲𐘳𐘴𐘵𐘶𐘷𐘸𐘹𐘺𐘻𐘼𐘽𐘾𐘿𐙀𐙁𐙂𐙃𐙄𐙅𐙆𐙇𐙈𐙉𐙊𐙋𐙌𐙍𐙎𐙏𐙐𐙑𐙒𐙓𐙔𐙕𐙖𐙗𐙘𐙙𐙚𐙛𐙜𐙝𐙞𐙟𐙠𐙡𐙢𐙣𐙤𐙥𐙦𐙧𐙨𐙩𐙪𐙫𐙬𐙭𐙮𐙯𐙰𐙱𐙲𐙳𐙴𐙵𐙶𐙷𐙸𐙹𐙺𐙻𐙼𐙽𐙾𐙿𐚀𐚁𐚂𐚃𐚄𐚅𐚆𐚇𐚈𐚉𐚊𐚋𐚌𐚍𐚎𐚏𐚐𐚑𐚒𐚓𐚔𐚕𐚖𐚗𐚘𐚙𐚚𐚛𐚜𐚝𐚞𐚟𐚠𐚡𐚢𐚣𐚤𐚥𐚦𐚧𐚨𐚩𐚪𐚫𐚬𐚭𐚮𐚯𐚰𐚱𐚲𐚳𐚴𐚵𐚶𐚷𐚸𐚹𐚺𐚻𐚼𐚽𐚾𐚿𐛀𐛁𐛂𐛃𐛄𐛅𐛆𐛇𐛈𐛉𐛊𐛋𐛌𐛍𐛎𐛏𐛐𐛑𐛒𐛓𐛔𐛕𐛖𐛗𐛘𐛙𐛚𐛛𐛜𐛝𐛞𐛟𐛠𐛡𐛢𐛣𐛤𐛥𐛦𐛧𐛨𐛩𐛪𐛫𐛬𐛭𐛮𐛯𐛰𐛱𐛲𐛳𐛴𐛵𐛶𐛷𐛸𐛹𐛺𐛻𐛼𐛽𐛾𐛿𐜀𐜁𐜂𐜃𐜄𐜅𐜆𐜇𐜈𐜉𐜊𐜋𐜌𐜍𐜎𐜏𐜐𐜑𐜒𐜓𐜔𐜕𐜖𐜗𐜘𐜙𐜚𐜛𐜜𐜝𐜞𐜟𐜠𐜡𐜢𐜣𐜤𐜥𐜦𐜧𐜨𐜩𐜪𐜫𐜬𐜭𐜮𐜯𐜰𐜱𐜲𐜳𐜴𐜵𐜶𐜷𐜸𐜹𐜺𐜻𐜼𐜽𐜾𐜿𐝀𐝁𐝂𐝃𐝄𐝅𐝆𐝇𐝈𐝉𐝊𐝋𐝌𐝍𐝎𐝏𐝐𐝑𐝒𐝓𐝔𐝕𐝖𐝗𐝘𐝙𐝚𐝛𐝜𐝝𐝞𐝟𐝠𐝡𐝢𐝣𐝤𐝥𐝦𐝧𐝨𐝩𐝪𐝫𐝬𐝭𐝮𐝯𐝰𐝱𐝲𐝳𐝴𐝵𐝶𐝷𐝸𐝹𐝺𐝻𐝼𐝽𐝾𐝿𐞀𐞁𐞂𐞃𐞄𐞅𐞆𐞇𐞈𐞉𐞊𐞋𐞌𐞍𐞎𐞏𐞐𐞑𐞒𐞓𐞔𐞕𐞖𐞗𐞘𐞙𐞚𐞛𐞜𐞝𐞞𐞟𐞠𐞡𐞢𐞣𐞤𐞥𐞦𐞧𐞨𐞩𐞪𐞫𐞬𐞭𐞮𐞯𐞰𐞱𐞲𐞳𐞴𐞵𐞶𐞷𐞸𐞹𐞺𐞻𐞼𐞽𐞾𐞿𐟀𐟁𐟂𐟃𐟄𐟅𐟆𐟇𐟈𐟉𐟊𐟋𐟌𐟍𐟎𐟏𐟐𐟑𐟒𐟓𐟔𐟕𐟖𐟗𐟘𐟙𐟚𐟛𐟜𐟝𐟞𐟟𐟠𐟡𐟢𐟣𐟤𐟥𐟦𐟧𐟨𐟩𐟪𐟫𐟬𐟭𐟮𐟯𐟰𐟱𐟲𐟳𐟴𐟵𐟶𐟷𐟸𐟹𐟺𐟻𐟼𐟽𐟾𐟿𐠀𐠁𐠂𐠃𐠄𐠅𐠆𐠇𐠈𐠉𐠊𐠋𐠌𐠍𐠎𐠏𐠐𐠑𐠒𐠓𐠔𐠕𐠖𐠗𐠘𐠙𐠚𐠛𐠜𐠝𐠞𐠟𐠠𐠡𐠢𐠣𐠤𐠥𐠦𐠧𐠨𐠩𐠪𐠫𐠬𐠭𐠮𐠯𐠰𐠱𐠲𐠳𐠴𐠵𐠶𐠷𐠸𐠹𐠺𐠻𐠼𐠽𐠾𐠿𐡀𐡁𐡂𐡃𐡄𐡅𐡆𐡇𐡈𐡉𐡊𐡋𐡌𐡍𐡎𐡏𐡐𐡑𐡒𐡓𐡔𐡕𐡖𐡗𐡘𐡙𐡚𐡛𐡜𐡝𐡞𐡟𐡠𐡡𐡢𐡣𐡤𐡥𐡦𐡧𐡨𐡩𐡪𐡫𐡬𐡭𐡮𐡯𐡰𐡱𐡲𐡳𐡴𐡵𐡶𐡷𐡸𐡹𐡺𐡻𐡼𐡽𐡾𐡿𐢀𐢁𐢂𐢃𐢄𐢅𐢆𐢇𐢈𐢉𐢊𐢋𐢌𐢍𐢎𐢏𐢐𐢑𐢒𐢓𐢔𐢕𐢖𐢗𐢘𐢙𐢚𐢛𐢜𐢝𐢞𐢟𐢠𐢡𐢢𐢣𐢤𐢥𐢦𐢧𐢨𐢩𐢪𐢫𐢬𐢭𐢮𐢯𐢰𐢱𐢲𐢳𐢴𐢵𐢶𐢷𐢸𐢹𐢺𐢻𐢼𐢽𐢾𐢿𐣀𐣁𐣂𐣃𐣄𐣅𐣆𐣇𐣈𐣉𐣊𐣋𐣌𐣍𐣎𐣏𐣐𐣑𐣒𐣓𐣔𐣕𐣖𐣗𐣘𐣙𐣚𐣛𐣜𐣝𐣞𐣟𐣠𐣡𐣢𐣣𐣤𐣥𐣦𐣧𐣨𐣩𐣪𐣫𐣬𐣭𐣮𐣯𐣰𐣱𐣲𐣳𐣴𐣵𐣶𐣷𐣸𐣹𐣺𐣻𐣼𐣽𐣾𐣿𐤀𐤁𐤂𐤃𐤄𐤅𐤆𐤇𐤈𐤉𐤊𐤋𐤌𐤍𐤎𐤏𐤐𐤑𐤒𐤓𐤔𐤕𐤖𐤗𐤘𐤙𐤚𐤛𐤜𐤝𐤞𐤟𐤠𐤡𐤢𐤣𐤤𐤥𐤦𐤧𐤨𐤩𐤪𐤫𐤬𐤭𐤮𐤯𐤰𐤱𐤲𐤳𐤴𐤵𐤶𐤷𐤸𐤹𐤺𐤻𐤼𐤽𐤾𐤿𐥀𐥁𐥂𐥃𐥄𐥅𐥆𐥇𐥈𐥉𐥊𐥋𐥌𐥍𐥎𐥏𐥐𐥑𐥒𐥓𐥔𐥕𐥖𐥗𐥘𐥙𐥚𐥛𐥜𐥝𐥞𐥟𐥠𐥡𐥢𐥣𐥤𐥥𐥦𐥧𐥨𐥩𐥪𐥫𐥬𐥭𐥮𐥯𐥰𐥱𐥲𐥳𐥴𐥵𐥶𐥷𐥸𐥹𐥺𐥻𐥼𐥽𐥾𐥿𐦀𐦁𐦂𐦃𐦄𐦅𐦆𐦇𐦈𐦉𐦊𐦋𐦌𐦍𐦎𐦏𐦐𐦑𐦒𐦓𐦔𐦕𐦖𐦗𐦘𐦙𐦚𐦛𐦜𐦝𐦞𐦟𐦠𐦡𐦢𐦣𐦤𐦥𐦦𐦧𐦨𐦩𐦪𐦫𐦬𐦭𐦮𐦯𐦰𐦱𐦲𐦳𐦴𐦵𐦶𐦷𐦸𐦹𐦺𐦻𐦼𐦽𐦾𐦿𐧀𐧁𐧂𐧃𐧄𐧅𐧆𐧇𐧈𐧉𐧊𐧋𐧌𐧍𐧎𐧏𐧐𐧑𐧒𐧓𐧔𐧕𐧖𐧗𐧘𐧙𐧚𐧛𐧜𐧝𐧞𐧟𐧠𐧡𐧢𐧣𐧤𐧥𐧦𐧧𐧨𐧩𐧪𐧫𐧬𐧭𐧮𐧯𐧰𐧱𐧲𐧳𐧴𐧵𐧶𐧷𐧸𐧹𐧺𐧻𐧼𐧽𐧾𐧿𐨀𐨁𐨂𐨃𐨄𐨅𐨆𐨇𐨈𐨉𐨊𐨋𐨌𐨍𐨎𐨏𐨐𐨑𐨒𐨓𐨔𐨕𐨖𐨗𐨘𐨙𐨚𐨛𐨜𐨝𐨞𐨟𐨠𐨡𐨢𐨣𐨤𐨥𐨦𐨧𐨨𐨩𐨪𐨫𐨬𐨭𐨮𐨯𐨰𐨱𐨲𐨳𐨴𐨵𐨶𐨷𐨹𐨺𐨸𐨻𐨼𐨽𐨾𐨿𐩀𐩁𐩂𐩃𐩄𐩅𐩆𐩇𐩈𐩉𐩊𐩋𐩌𐩍𐩎𐩏𐩐𐩑𐩒𐩓𐩔𐩕𐩖𐩗𐩘𐩙𐩚𐩛𐩜𐩝𐩞𐩟𐩠𐩡𐩢𐩣𐩤𐩥𐩦𐩧𐩨𐩩𐩪𐩫𐩬𐩭𐩮𐩯𐩰𐩱𐩲𐩳𐩴𐩵𐩶𐩷𐩸𐩹𐩺𐩻𐩼𐩽𐩾𐩿𐪀𐪁𐪂𐪃𐪄𐪅𐪆𐪇𐪈𐪉𐪊𐪋𐪌𐪍𐪎𐪏𐪐𐪑𐪒𐪓𐪔𐪕𐪖𐪗𐪘𐪙𐪚𐪛𐪜𐪝𐪞𐪟𐪠𐪡𐪢𐪣𐪤𐪥𐪦𐪧𐪨𐪩𐪪𐪫𐪬𐪭𐪮𐪯𐪰𐪱𐪲𐪳𐪴𐪵𐪶𐪷𐪸𐪹𐪺𐪻𐪼𐪽𐪾𐪿𐫀𐫁𐫂𐫃𐫄𐫅𐫆𐫇𐫈𐫉𐫊𐫋𐫌𐫍𐫎𐫏𐫐𐫑𐫒𐫓𐫔𐫕𐫖𐫗𐫘𐫙𐫚𐫛𐫜𐫝𐫞𐫟𐫠𐫡𐫢𐫣𐫤𐫦𐫥𐫧𐫨𐫩𐫪𐫫𐫬𐫭𐫮𐫯𐫰𐫱𐫲𐫳𐫴𐫵𐫶𐫷𐫸𐫹𐫺𐫻𐫼𐫽𐫾𐫿𐬀𐬁𐬂𐬃𐬄𐬅𐬆𐬇𐬈𐬉𐬊𐬋𐬌𐬍𐬎𐬏𐬐𐬑𐬒𐬓𐬔𐬕𐬖𐬗𐬘𐬙𐬚𐬛𐬜𐬝𐬞𐬟𐬠𐬡𐬢𐬣𐬤𐬥𐬦𐬧𐬨𐬩𐬪𐬫𐬬𐬭𐬮𐬯𐬰𐬱𐬲𐬳𐬴𐬵𐬶𐬷𐬸𐬹𐬺𐬻𐬼𐬽𐬾𐬿𐭀𐭁𐭂𐭃𐭄𐭅𐭆𐭇𐭈𐭉𐭊𐭋𐭌𐭍𐭎𐭏𐭐𐭑𐭒𐭓𐭔𐭕𐭖𐭗𐭘𐭙𐭚𐭛𐭜𐭝𐭞𐭟𐭠𐭡𐭢𐭣𐭤𐭥𐭦𐭧𐭨𐭩𐭪𐭫𐭬𐭭𐭮𐭯𐭰𐭱𐭲𐭳𐭴𐭵𐭶𐭷𐭸𐭹𐭺𐭻𐭼𐭽𐭾𐭿𐮀𐮁𐮂𐮃𐮄𐮅𐮆𐮇𐮈𐮉𐮊𐮋𐮌𐮍𐮎𐮏𐮐𐮑𐮒𐮓𐮔𐮕𐮖𐮗𐮘𐮙𐮚𐮛𐮜𐮝𐮞𐮟𐮠𐮡𐮢𐮣𐮤𐮥𐮦𐮧𐮨𐮩𐮪𐮫𐮬𐮭𐮮𐮯𐮰𐮱𐮲𐮳𐮴𐮵𐮶𐮷𐮸𐮹𐮺𐮻𐮼𐮽𐮾𐮿𐯀𐯁𐯂𐯃𐯄𐯅𐯆𐯇𐯈𐯉𐯊𐯋𐯌𐯍𐯎𐯏𐯐𐯑𐯒𐯓𐯔𐯕𐯖𐯗𐯘𐯙𐯚𐯛𐯜𐯝𐯞𐯟𐯠𐯡𐯢𐯣𐯤𐯥𐯦𐯧𐯨𐯩𐯪𐯫𐯬𐯭𐯮𐯯𐯰𐯱𐯲𐯳𐯴𐯵𐯶𐯷𐯸𐯹𐯺𐯻𐯼𐯽𐯾𐯿𐰀𐰁𐰂𐰃𐰄𐰅𐰆𐰇𐰈𐰉𐰊𐰋𐰌𐰍𐰎𐰏𐰐𐰑𐰒𐰓𐰔𐰕𐰖𐰗𐰘𐰙𐰚𐰛𐰜𐰝𐰞𐰟𐰠𐰡𐰢𐰣𐰤𐰥𐰦𐰧𐰨𐰩𐰪𐰫𐰬𐰭𐰮𐰯𐰰𐰱𐰲𐰳𐰴𐰵𐰶𐰷𐰸𐰹𐰺𐰻𐰼𐰽𐰾𐰿𐱀𐱁𐱂𐱃𐱄𐱅𐱆𐱇𐱈𐱉𐱊𐱋𐱌𐱍𐱎𐱏𐱐𐱑𐱒𐱓𐱔𐱕𐱖𐱗𐱘𐱙𐱚𐱛𐱜𐱝𐱞𐱟𐱠𐱡𐱢𐱣𐱤𐱥𐱦𐱧𐱨𐱩𐱪𐱫𐱬𐱭𐱮𐱯𐱰𐱱𐱲𐱳𐱴𐱵𐱶𐱷𐱸𐱹𐱺𐱻𐱼𐱽𐱾𐱿𐲀𐲁𐲂𐲃𐲄𐲅𐲆𐲇𐲈𐲉𐲊𐲋𐲌𐲍𐲎𐲏𐲐𐲑𐲒𐲓𐲔𐲕𐲖𐲗𐲘𐲙𐲚𐲛𐲜𐲝𐲞𐲟𐲠𐲡𐲢𐲣𐲤𐲥𐲦𐲧𐲨𐲩𐲪𐲫𐲬𐲭𐲮𐲯𐲰𐲱𐲲𐲳𐲴𐲵𐲶𐲷𐲸𐲹𐲺𐲻𐲼𐲽𐲾𐲿𐳀𐳁𐳂𐳃𐳄𐳅𐳆𐳇𐳈𐳉𐳊𐳋𐳌𐳍𐳎𐳏𐳐𐳑𐳒𐳓𐳔𐳕𐳖𐳗𐳘𐳙𐳚𐳛𐳜𐳝𐳞𐳟𐳠𐳡𐳢𐳣𐳤𐳥𐳦𐳧𐳨𐳩𐳪𐳫𐳬𐳭𐳮𐳯𐳰𐳱𐳲𐳳𐳴𐳵𐳶𐳷𐳸𐳹𐳺𐳻𐳼𐳽𐳾𐳿𐴀𐴁𐴂𐴃𐴄𐴅𐴆𐴇𐴈𐴉𐴊𐴋𐴌𐴍𐴎𐴏𐴐𐴑𐴒𐴓𐴔𐴕𐴖𐴗𐴘𐴙𐴚𐴛𐴜𐴝𐴞𐴟𐴠𐴡𐴢𐴣𐴤𐴥𐴦𐴧𐴨𐴩𐴪𐴫𐴬𐴭𐴮𐴯𐴰𐴱𐴲𐴳𐴴𐴵𐴶𐴷𐴸𐴹𐴺𐴻𐴼𐴽𐴾𐴿𐵀𐵁𐵂𐵃𐵄𐵅𐵆𐵇𐵈𐵉𐵊𐵋𐵌𐵍𐵎𐵏𐵐𐵑𐵒𐵓𐵔𐵕𐵖𐵗𐵘𐵙𐵚𐵛𐵜𐵝𐵞𐵟𐵠𐵡𐵢𐵣𐵤𐵥𐵦𐵧𐵨𐵩𐵪𐵫𐵬𐵭𐵮𐵯𐵰𐵱𐵲𐵳𐵴𐵵𐵶𐵷𐵸𐵹𐵺𐵻𐵼𐵽𐵾𐵿𐶀𐶁𐶂𐶃𐶄𐶅𐶆𐶇𐶈𐶉𐶊𐶋𐶌𐶍𐶎𐶏𐶐𐶑𐶒𐶓𐶔𐶕𐶖𐶗𐶘𐶙𐶚𐶛𐶜𐶝𐶞𐶟𐶠𐶡𐶢𐶣𐶤𐶥𐶦𐶧𐶨𐶩𐶪𐶫𐶬𐶭𐶮𐶯𐶰𐶱𐶲𐶳𐶴𐶵𐶶𐶷𐶸𐶹𐶺𐶻𐶼𐶽𐶾𐶿𐷀𐷁𐷂𐷃𐷄𐷅𐷆𐷇𐷈𐷉𐷊𐷋𐷌𐷍𐷎𐷏𐷐𐷑𐷒𐷓𐷔𐷕𐷖𐷗𐷘𐷙𐷚𐷛𐷜𐷝𐷞𐷟𐷠𐷡𐷢𐷣𐷤𐷥𐷦𐷧𐷨𐷩𐷪𐷫𐷬𐷭𐷮𐷯𐷰𐷱𐷲𐷳𐷴𐷵𐷶𐷷𐷸𐷹𐷺𐷻𐷼𐷽𐷾𐷿𐸀𐸁𐸂𐸃𐸄𐸅𐸆𐸇𐸈𐸉𐸊𐸋𐸌𐸍𐸎𐸏𐸐𐸑𐸒𐸓𐸔𐸕𐸖𐸗𐸘𐸙𐸚𐸛𐸜𐸝𐸞𐸟𐸠𐸡𐸢𐸣𐸤𐸥𐸦𐸧𐸨𐸩𐸪𐸫𐸬𐸭𐸮𐸯𐸰𐸱𐸲𐸳𐸴𐸵𐸶𐸷𐸸𐸹𐸺𐸻𐸼𐸽𐸾𐸿𐹀𐹁𐹂𐹃𐹄𐹅𐹆𐹇𐹈𐹉𐹊𐹋𐹌𐹍𐹎𐹏𐹐𐹑𐹒𐹓𐹔𐹕𐹖𐹗𐹘𐹙𐹚𐹛𐹜𐹝𐹞𐹟𐹠𐹡𐹢𐹣𐹤𐹥𐹦𐹧𐹨𐹩𐹪𐹫𐹬𐹭𐹮𐹯𐹰𐹱𐹲𐹳𐹴𐹵𐹶𐹷𐹸𐹹𐹺𐹻𐹼𐹽𐹾𐹿𐺀𐺁𐺂𐺃𐺄𐺅𐺆𐺇𐺈𐺉𐺊𐺋𐺌𐺍𐺎𐺏𐺐𐺑𐺒𐺓𐺔𐺕𐺖𐺗𐺘𐺙𐺚𐺛𐺜𐺝𐺞𐺟𐺠𐺡𐺢𐺣𐺤𐺥𐺦𐺧𐺨𐺩𐺪𐺫𐺬𐺭𐺮𐺯𐺰𐺱𐺲𐺳𐺴𐺵𐺶𐺷𐺸𐺹𐺺𐺻𐺼𐺽𐺾𐺿𐻀𐻁𐻂𐻃𐻄𐻅𐻆𐻇𐻈𐻉𐻊𐻋𐻌𐻍𐻎𐻏𐻐𐻑𐻒𐻓𐻔𐻕𐻖𐻗𐻘𐻙𐻚𐻛𐻜𐻝𐻞𐻟𐻠𐻡𐻢𐻣𐻤𐻥𐻦𐻧𐻨𐻩𐻪𐻫𐻬𐻭𐻮𐻯𐻰𐻱𐻲𐻳𐻴𐻵𐻶𐻷𐻸𐻹𐻺𐻻𐻼𐻽𐻾𐻿𐼀𐼁𐼂𐼃𐼄𐼅𐼆𐼇𐼈𐼉𐼊𐼋𐼌𐼍𐼎𐼏𐼐𐼑𐼒𐼓𐼔𐼕𐼖𐼗𐼘𐼙𐼚𐼛𐼜𐼝𐼞𐼟𐼠𐼡𐼢𐼣𐼤𐼥𐼦𐼧𐼨𐼩𐼪𐼫𐼬𐼭𐼮𐼯𐼰𐼱𐼲𐼳𐼴𐼵𐼶𐼷𐼸𐼹𐼺𐼻𐼼𐼽𐼾𐼿𐽀𐽁𐽂𐽃𐽄𐽅𐽆𐽇𐽋𐽍𐽎𐽏𐽐𐽈𐽉𐽊𐽌𐽑𐽒𐽓𐽔𐽕𐽖𐽗𐽘𐽙𐽚𐽛𐽜𐽝𐽞𐽟𐽠𐽡𐽢𐽣𐽤𐽥𐽦𐽧𐽨𐽩𐽪𐽫𐽬𐽭𐽮𐽯𐽰𐽱𐽲𐽳𐽴𐽵𐽶𐽷𐽸𐽹𐽺𐽻𐽼𐽽𐽾𐽿𐾀𐾁𐾃𐾅𐾂𐾄𐾆𐾇𐾈𐾉𐾊𐾋𐾌𐾍𐾎𐾏$

(12) ו כול ד טליתות לט כוונתו (13) ש
 או או כאלו מן המעשרות וטעם שש או וכוונתו
 תרומת מעשר (14) או טעם מן המעשרות וטעם
 ד תרומת לט מן המעשרות (15) ו טעם דלת
 תרומת מעשר או וטעם ד מן המעשרות וטעם
 ענין וכוונתו

(16) מן המעשרות כו טעם או טעם שש או
 דלתות שש או טעם ו טעם לטעם טעם ו טעם
 (17) ו טעם ו טעם ד טעם טעם (18-19) ו טעם
 ו טעם מן או טעם ו טעם וטעם ו וטעם
 או לטעם טעם (20) ו טעם מן המעשרות ו
 טעם וטעם וטעם (21) ו טעם ד טעם לטעם לטעם או
 ו כול ד וטעם טעם וטעם טעם (22) ו טעם טעם
 מן או או לטעם ד טעם וטעם טעם וטעם
 וטעם וטעם וטעם (23) טעם דלתות וטעם ו
 לטעם וטעם לטעם ד טעם טעם וטעם (24) ו או טעם
 כול טעם וטעם ד טעם ו טעם וטעם דלתות וטעם וטעם
 מן המעשרות (25) ו או לטעם טעם טעם (26) מן המעשרות
 טעם ד או כו טעם טעם ד טעם ו טעם וטעם וטעם
 וטעם ענין וכוונתו

(27) תרומת מעשר כו טעם וטעם (28) או טעם ו טעם
 ד לטעם ו טעם וטעם¹ (29) ו טעם ו טעם ו טעם וטעם
 טעם וטעם טעם² (30) ו טעם ד טעם וטעם (31) ו

1 PB., TD. וטעם וטעם   2 PB., TD. טעם וטעם

וּמִלְּךָ וְוַעֲוֹרָה וְוַעֲוֹרָה וְוַעֲוֹרָה¹ טַחֲוֹרָה (32) וְוַעֲוֹרָה
 מְטַחֲוֹרָה אִי וְוַעֲוֹרָה וְוַעֲוֹרָה טַחֲוֹרָה (33) וְוַעֲוֹרָה
 וְוַעֲוֹרָה וְוַעֲוֹרָה וְוַעֲוֹרָה (34) טַחֲוֹרָה מְטַחֲוֹרָה וְוַעֲוֹרָה
 וְוַעֲוֹרָה וְוַעֲוֹרָה (35) וְוַעֲוֹרָה וְוַעֲוֹרָה² וְוַעֲוֹרָה (36) וְוַעֲוֹרָה
 מְטַחֲוֹרָה וְוַעֲוֹרָה וְוַעֲוֹרָה (37) וְוַעֲוֹרָה וְוַעֲוֹרָה מְטַחֲוֹרָה
 וְוַעֲוֹרָה (38) וְוַעֲוֹרָה וְוַעֲוֹרָה³ וְוַעֲוֹרָה (39) וְוַעֲוֹרָה
 וְוַעֲוֹרָה וְוַעֲוֹרָה וְוַעֲוֹרָה וְוַעֲוֹרָה וְוַעֲוֹרָה וְוַעֲוֹרָה
 וְוַעֲוֹרָה וְוַעֲוֹרָה וְוַעֲוֹרָה וְוַעֲוֹרָה וְוַעֲוֹרָה וְוַעֲוֹרָה

⊗   ⊗   ⊗

CHAPTER XVI.

(1) וְוַעֲוֹרָה וְוַעֲוֹרָה וְוַעֲוֹרָה וְוַעֲוֹרָה (2) וְוַעֲוֹרָה וְוַעֲוֹרָה
 וְוַעֲוֹרָה וְוַעֲוֹרָה וְוַעֲוֹרָה וְוַעֲוֹרָה וְוַעֲוֹרָה וְוַעֲוֹרָה
 וְוַעֲוֹרָה וְוַעֲוֹרָה וְוַעֲוֹרָה וְוַעֲוֹרָה (3) וְוַעֲוֹרָה וְוַעֲוֹרָה
 וְוַעֲוֹרָה וְוַעֲוֹרָה וְוַעֲוֹרָה וְוַעֲוֹרָה וְוַעֲוֹרָה וְוַעֲוֹרָה
 (4) וְוַעֲוֹרָה וְוַעֲוֹרָה וְוַעֲוֹרָה וְוַעֲוֹרָה וְוַעֲוֹרָה וְוַעֲוֹרָה
 (5) וְוַעֲוֹרָה וְוַעֲוֹרָה וְוַעֲוֹרָה וְוַעֲוֹרָה וְוַעֲוֹרָה וְוַעֲוֹרָה
 וְוַעֲוֹרָה וְוַעֲוֹרָה וְוַעֲוֹרָה וְוַעֲוֹרָה⁴ וְוַעֲוֹרָה וְוַעֲוֹרָה וְוַעֲוֹרָה
 וְוַעֲוֹרָה (6) וְוַעֲוֹרָה וְוַעֲוֹרָה וְוַעֲוֹרָה וְוַעֲוֹרָה וְוַעֲוֹרָה וְוַעֲוֹרָה
 (7) וְוַעֲוֹרָה וְוַעֲוֹרָה וְוַעֲוֹרָה וְוַעֲוֹרָה וְוַעֲוֹרָה וְוַעֲוֹרָה
 וְוַעֲוֹרָה וְוַעֲוֹרָה וְוַעֲוֹרָה וְוַעֲוֹרָה⁵ וְוַעֲוֹרָה וְוַעֲוֹרָה (8) וְוַעֲוֹרָה וְוַעֲוֹרָה

1 Apandih; PB., TD. טַחֲוֹרָה

2 Hir 'riches.'

3 PB., TD. טַחֲוֹרָה

4 Better וְוַעֲוֹרָה

5 So PB.; TD. טַחֲוֹרָה

- (44) ו אב-ט-ט וו פגטטו קב-ט וטוואו (45) ו ופטטו ד
 פטט ו אטפאטטו ד תנ-ט ו תנפלטט ד טקטטו טכטטו
 (46) ו וטל ד ווטוו ו לטטטוו טטטוו לרטוטל טטוטטו ו
 (47) וו וטטטו¹ קב-ט טט² טטוטטו ו טטו טטטטו ו
 (48) טט-ט קו וטטלו לט טטטטט-ט וט טו ו טטטט-ט
 וט לרטטו ו טטטט ד טטטטטו טט טטוטטו ו
 (49) ו טו ו טט טטטט טטטטו וטטטטטו וטטטטו ו
 טטט טטטו טטט-ט טטטטו טטוטטו (50) טטט-ט טטטו טטט ו
 וטל ו טט ו טטט וטטטו (51) זטל וטטטטו ו וטטטט-ט
 טטטטטו (52) טוו וטטטטו (53) ו טל ו טטוטט-ט
 וטטטו ו (54) וטט ו טטטטטטו ד טטטו טטטטטו טטוטטו ו
 (55) ו ופטטו ד פטט ו אטפאטטו ד תנ-ט ו תנפלטט ד
 טטטטו וט טטוטטו ו (56) טטוטט ו טטוטט וטטט-ט
 (57) ו וטטטט³ וטטו וטטו ו (58) טט-ט קו ד תנפלטט
 ו ווטוו טטטטו טוטטו וטטוטטו (59) וו וטטטטט⁴ טטוטטו
 טטטטטט-ט טטטטו (60) ו קו וטטלו לט וטטטו טוו
 ו וטטטו ו טטוטט ו טטטו ו טטטטטט⁵ וטטטו ו טטט-ט
 (61) ו טטטו טטטטט ו טטטטטו טטטטטטו ו (62) טטטו
 טט-ט לט טטוטטו (63) ו טט-ט טטטטט-ט וט טוו ו זטוטט-ט
 וט לרטטו טטוטטו ו
 (64) ו טטטטטו ד טטטטטטו טטטטו ו טטטטט⁶ וו
 טוו טטטטט⁷ וו לרטטו טטטו טטטט ו (65) ו טטט לט

1 PB. וטטו
 2 Khāsh.
 3 Bāshāsp.
 4 Dāshvārīh 'uneasiness.'
 5 Khwīshāvand.
 6 PB., TD. om.
 7 Parntān, Pers. پرنیان
 'painted silk.'

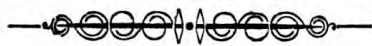

CHAPTER XXIII.

(1) 𐬰𐬀𐬎𐬎𐬀𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀 (2) 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀
 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀
 (3) 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀 (4) 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀
 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀
 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀
 (6) 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀
 (7) 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀
 (8) 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀
 (9) 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀

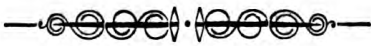
CHAPTER XXIV.

(1) 𐬰𐬀𐬎𐬎𐬀𐬀𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀 (2) 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀
 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀
 (3) 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀 (4) 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀
 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀
 (6) 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀

1 PB., TD. 𐬀𐬎𐬎𐬀
 2 So PB.; TD. 𐬀𐬎𐬎𐬀
 3 *Vad-dél* 'a coward.'
 4 *Yêlêtar* 'the braver' Pers. 𐬀𐬎𐬎𐬀
 5 'Indolent.'
 6 From 𐬀𐬎𐬎𐬀 'to conceal.'
 7 *Bâgo-bakht*, Avesta *Baghó-bakhta*;
 PB., TD. 𐬀𐬎𐬎𐬀

(4) אֶמְרָא דַּ מְלִיכָא לְדַסְרִי וְאִי (5) שֵׁן וְלֵא דַּ וְאִלְמֵי
 אֶמְרָא דַּ מְלִיכָא לְדַסְרִי וְאִי (6) וְאִלְמֵי אֶמְרָא דַּ מְלִיכָא לְדַסְרִי
 אֶמְרָא דַּ מְלִיכָא לְדַסְרִי וְאִי (7) וְאִלְמֵי אֶמְרָא דַּ מְלִיכָא לְדַסְרִי
 אֶמְרָא דַּ מְלִיכָא לְדַסְרִי וְאִי (8) וְאִלְמֵי אֶמְרָא דַּ מְלִיכָא לְדַסְרִי
 אֶמְרָא דַּ מְלִיכָא לְדַסְרִי וְאִי (9) וְאִלְמֵי אֶמְרָא דַּ מְלִיכָא לְדַסְרִי
 אֶמְרָא דַּ מְלִיכָא לְדַסְרִי וְאִי (10) וְאִלְמֵי אֶמְרָא דַּ מְלִיכָא לְדַסְרִי

CHAPTER XXVII.

(1) אֶמְרָא דַּ מְלִיכָא לְדַסְרִי וְאִי (2) שֵׁן וְלֵא דַּ וְאִלְמֵי
 אֶמְרָא דַּ מְלִיכָא לְדַסְרִי וְאִי (3) וְאִלְמֵי אֶמְרָא דַּ מְלִיכָא לְדַסְרִי
 אֶמְרָא דַּ מְלִיכָא לְדַסְרִי וְאִי (4) וְאִלְמֵי אֶמְרָא דַּ מְלִיכָא לְדַסְרִי
 אֶמְרָא דַּ מְלִיכָא לְדַסְרִי וְאִי (5) וְאִלְמֵי אֶמְרָא דַּ מְלִיכָא לְדַסְרִי
 אֶמְרָא דַּ מְלִיכָא לְדַסְרִי וְאִי (6) וְאִלְמֵי אֶמְרָא דַּ מְלִיכָא לְדַסְרִי

1 <i>Shnâsîh.</i>	7 <i>Gayômar.</i>
2 <i>Dârvést-chashm</i> 'sound-eyed.'	8 <i>Husheng i Pishdâd.</i>
3 <i>Makbelunéd</i> 'accepts.'	9 <i>Vishtâsp.</i>
4 <i>Hazal</i> 'plunder,' Avesta <i>هزل</i> , Pers. <i>هزل</i>	10 So PB.; TD. <i>هزل</i>
5 <i>Hush.</i>	11 <i>Yêhân.</i>
6 § 10 is found only in TD.	12 <i>Mitrôân-darâj</i> 'promise-breaking.'

1. 44 ומוט לט סוואם סרז' (7) ו שטטן ר' ו טזו שט-
 2. 44 דוטטוואו¹ יי
 3. (8) 44 ד גליון עכטן וואו (9) סע קו ד ולחטטן
 4. לט שו ומוט עזש שו מוואלט שוואט² מוסט סוואו-
 5. ו ריט סוואו (10) 44 ועל ד קטטן עטוואו שו
 6. ר' ו עטו ו ר' יי³ ד ר' דוטטוואו ד וואטעו שו
 7. סרז' שטטטט ו זיילע סוואט (11) שו סע סרז'
 8. סרז' וט ויט סו לט גלוואו עטוואו שו קו ד שטטו
 9. 44 וט סוואו (12) 44 שו ר' עטוואו ד ולחטטן
 10. עטטטטטו ד וואו שטטטו (13) סע ש' קו ומוט ד
 11. ס ולחטטן וט עטטטו ד סוואט שטטטו וואו ריט 44 יי
 12. (14) 44 ס סוואטו טזו סו סוואו (15) ולחטטן
 13. סוואו⁴ ד גליון ו שטטטו וואו ד וואו ד וואטעו שט-
 14. שטטטטטטט וט שטטטו (16) ו שטטטו סוואו סוואו
 15. (17) סע סוואטט ו עטו עטטטו ד ולחטטן וואו
 16. קוטטו ו ועטטטו סו וואו ד ולחטטן (18) ו שטטטו סו
 17. סע עטטטטטט⁵ סו וואו ד ולחטטן ו ר' וואו יי
 18. (19) ס סוואט ד עטטטטטו טזו סו סוואו (20) סע
 19. ס וואו ד עטטט ד עטוואו⁶ ד קטטן עטטטטטו ס וואו
 20. ריט קוטטוואו יי
 21. (21) ס סוואטו ד סוואטו טזו סו סוואו (22) סע-
 22. עטטטו קוטטו⁷ ד ז' קוטטו לו סוואו שו וואו⁸ עטטטו יי

1 *Sátünt.*   4 So PB., TD.   7 So PB.; TD. om.
 2 *Púršt.*   5 So PB.; TD. עטטטטטטט   8 *Bárak*, Pers. بارک 'an
 3 *Vazér.*   6 *Mázendar*, Mázendarân.   excellent baggage horse.'

(54) ו אר וצמט¹ טמא תר טמא (55) טמא דטמאט²
 אר טמא א ור (טמאט) (56) טמא ור ורמאט טמא
 דטמאט (57)

(57) ו אר דטמאט טמא תר טמא (58) טמאט
 א וטמאט³ ו ורמאט א ורמאט⁴ (59)

(59) ו אר וטמאט טמא תר טמאט (60) טמא
 טמאט א אטמאט (61) ו טמאט א טמאטמאט א
 טמאט א אטמאט⁵ (62) ו וטמאט א ורמאט (63) ו
 אטמאטמאט⁶ טמאט⁷ א אטמאטמאטמאט א
 טמאט א אטמאטמאט א אר אטמאטמאטמאט אטמאט (64)

(64) ו אר ורמאטמאט⁸ טמא תר טמאט (65) טמאט
 טמאטמאט טמאט ורמאט (66) ו טמאטמאטמאט טמאט
 (67) ו טמאטמאט⁹ א טמאטמאט¹⁰ וטמאטמאט וטמאטמאט
 ו אטמאטמאט ורמאט א טמאטמאטמאט¹¹ אר טמאט א
 ור (טמאט) (68)

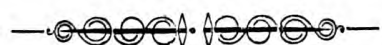
(68) ו אר וטמאטמאט טמא תר טמאט (69) טמאט
 אטמאטמאט ו אטמאטמאט א טמאט א טמאטמאט (70) טמאט
 טמאטמאט¹² טמאטמאט א טמאטמאטמאט (71) ו טמאטמאטמאט
 אטמאטמאט א וטמאטמאט א טמאטמאט (72) ו אטמאטמאט
 אטמאטמאט א טמאטמאט א אטמאטמאטמאט אטמאטמאט
 אטמאטמאט (73) ו אטמאטמאטמאט א טמאטמאטמאט א
 אטמאטמאטמאט

1 <i>Kâi-U</i> s the Kayânian King.	5 <i>Chêchést</i> .	9 <i>Aurîsilam</i> Jerusalem.
2 <i>Syâvaksh</i> , Av. <i>Syâvarshân</i> .	6 <i>Eistê-ârâstâr</i> .	10 <i>Yehûdân</i> , Jews.
3 <i>Kâi-Khâsrôe</i> .	7 <i>Sôshâns</i> .	11 <i>Kâi-Vishtâsp</i> .
4 <i>Kangdez</i> .	8 <i>Kâi-Lôharâsp</i> .	12 <i>Ahûnavar</i> .

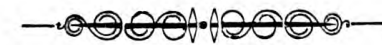

(3) אָמַד נַ מַלְאָךְ לַעֲבֹדָה וְאִי (4) שֶׁ לַעֲבֹד נַ
 מַלְאָכָה¹ וְזִכְרוֹ וְעַל וְעַל וְעַל וְעַל וְעַל וְעַל וְעַל וְעַל
 מַלְאָכָה וְעַל וְעַל וְעַל וְעַל וְעַל וְעַל וְעַל וְעַל וְעַל וְעַל

CHAPTER XXX.

(1) לַעֲבֹדָה וְעַל וְעַל וְעַל וְעַל וְעַל וְעַל וְעַל וְעַל וְעַל וְעַל
 וְעַל וְעַל וְעַל וְעַל וְעַל וְעַל וְעַל וְעַל וְעַל וְעַל וְעַל
 (2) שֶׁ לַעֲבֹדָה וְעַל וְעַל וְעַל וְעַל וְעַל וְעַל וְעַל וְעַל וְעַל וְעַל
 (3) וְעַל וְעַל וְעַל וְעַל וְעַל וְעַל וְעַל וְעַל וְעַל וְעַל וְעַל
 (4) אָמַד נַ מַלְאָךְ לַעֲבֹדָה וְאִי (5) שֶׁ לַעֲבֹדָה וְעַל וְעַל וְעַל וְעַל וְעַל
 וְעַל וְעַל וְעַל וְעַל וְעַל וְעַל וְעַל וְעַל וְעַל וְעַל וְעַל
 וְעַל וְעַל וְעַל וְעַל וְעַל וְעַל וְעַל וְעַל וְעַל וְעַל וְעַל
 וְעַל וְעַל וְעַל וְעַל וְעַל וְעַל וְעַל וְעַל וְעַל וְעַל וְעַל

CHAPTER XXXI.

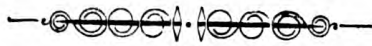
(1) לַעֲבֹדָה וְעַל וְעַל וְעַל וְעַל וְעַל וְעַל וְעַל וְעַל וְעַל וְעַל
 וְעַל וְעַל וְעַל וְעַל וְעַל וְעַל וְעַל וְעַל וְעַל וְעַל וְעַל
 (2) שֶׁ לַעֲבֹדָה וְעַל וְעַל וְעַל וְעַל וְעַל וְעַל וְעַל וְעַל וְעַל וְעַל
 (3) אָמַד נַ מַלְאָךְ לַעֲבֹדָה וְאִי (4) שֶׁ לַעֲבֹדָה וְעַל וְעַל וְעַל וְעַל וְעַל
 וְעַל וְעַל וְעַל וְעַל וְעַל וְעַל וְעַל וְעַל וְעַל וְעַל וְעַל
 וְעַל וְעַל וְעַל וְעַל וְעַל וְעַל וְעַל וְעַל וְעַל וְעַל וְעַל
 וְעַל וְעַל וְעַל וְעַל וְעַל וְעַל וְעַל וְעַל וְעַל וְעַל וְעַל
 וְעַל וְעַל וְעַל וְעַל וְעַל וְעַל וְעַל וְעַל וְעַל וְעַל וְעַל

1 PB., W. אָמַד
 2 So PB.; W. אָמַד
 3 *Apasdániktar* literally 'more after-knowing,'
 i. e. 'more unforeknowing,' 'more imprudent.
 4 So PB.; W. אָמַד
 5 W. אָמַד
 6 PB., W. מַלְאָכָה
 7 PB., W. אָמַד
 8 PB., W. om.

(3) မှုဝ် ညီဝ် ညီဝ် ညီဝ် (4) မှုဝ် ညီဝ် ညီဝ်
 မှုဝ် ညီဝ် မှုဝ် ညီဝ် မှုဝ် ညီဝ်
 မှုဝ် ညီဝ် မှုဝ် ညီဝ် မှုဝ် ညီဝ်

CHAPTER XXXV.

(1) မှုဝ် ညီဝ် မှုဝ် ညီဝ် (2) မှုဝ် ညီဝ် မှုဝ် ညီဝ်
 မှုဝ် ညီဝ် မှုဝ် ညီဝ် မှုဝ် ညီဝ် မှုဝ် ညီဝ်
 (3) မှုဝ် ညီဝ် မှုဝ် ညီဝ် (4) မှုဝ် ညီဝ် မှုဝ် ညီဝ်
 မှုဝ် ညီဝ် မှုဝ် ညီဝ် မှုဝ် ညီဝ် (5) မှုဝ် ညီဝ် မှုဝ် ညီဝ်
 မှုဝ် ညီဝ် (6) မှုဝ် ညီဝ် မှုဝ် ညီဝ် မှုဝ် ညီဝ်
 မှုဝ် ညီဝ် (7) မှုဝ် ညီဝ် မှုဝ် ညီဝ် မှုဝ် ညီဝ်
 (8) မှုဝ် ညီဝ် မှုဝ် ညီဝ် မှုဝ် ညီဝ် မှုဝ် ညီဝ်
 (9) မှုဝ် ညီဝ် မှုဝ် ညီဝ် မှုဝ် ညီဝ် မှုဝ် ညီဝ်
 (10) မှုဝ် ညီဝ် မှုဝ် ညီဝ် မှုဝ် ညီဝ် မှုဝ် ညီဝ်
 (11) မှုဝ် ညီဝ် မှုဝ် ညီဝ် မှုဝ် ညီဝ် မှုဝ် ညီဝ်
 မှုဝ် ညီဝ် မှုဝ် ညီဝ်

(12) မှုဝ် ညီဝ် မှုဝ် ညီဝ် မှုဝ် ညီဝ် မှုဝ် ညီဝ်
 (13) မှုဝ် ညီဝ် မှုဝ် ညီဝ် မှုဝ် ညီဝ် မှုဝ် ညီဝ်
 (14) မှုဝ် ညီဝ် မှုဝ် ညီဝ် မှုဝ် ညီဝ် မှုဝ် ညီဝ်
 (15) မှုဝ် ညီဝ် မှုဝ် ညီဝ် မှုဝ် ညီဝ် မှုဝ် ညီဝ်
 (16) မှုဝ် ညီဝ် မှုဝ် ညီဝ် မှုဝ် ညီဝ် မှုဝ် ညီဝ်
 (17) မှုဝ် ညီဝ် မှုဝ် ညီဝ် မှုဝ် ညီဝ် မှုဝ် ညီဝ်
 (18) မှုဝ် ညီဝ် မှုဝ် ညီဝ် မှုဝ် ညီဝ် မှုဝ် ညီဝ်
 (19) မှုဝ် ညီဝ် မှုဝ် ညီဝ် မှုဝ် ညီဝ် မှုဝ် ညီဝ်
 မှုဝ် ညီဝ် မှုဝ် ညီဝ် မှုဝ် ညီဝ် မှုဝ် ညီဝ်

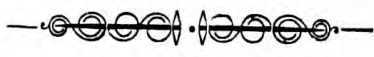
1 PB., W. မှုဝ် 2 Saham va mitókht "terror and falsehood."

CHAPTER XXXVI.

- (1) 𐬀𐬎𐬌𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀 (2) 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀
 𐬀𐬎𐬎𐬀¹ 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀
- (3) 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀 (4) 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀
 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀 (5) 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀²
 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀² 𐬀𐬎𐬎𐬀 (6) 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀
 (7) 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀 (8) 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀
 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀 (9) 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀
 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀³ 𐬀𐬎𐬎𐬀 (10) 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀
 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀 (11) 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀
 (12) 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀
 𐬀𐬎𐬎𐬀 (13) 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀
 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀 (14) 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀
 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀 (15) 𐬀𐬎𐬎𐬀
 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀
 𐬀𐬎𐬎𐬀 (16) 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀⁵ 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀 (17) 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀
 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀⁶ 𐬀𐬎𐬎𐬀 (18) 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀

1 So PB.; W. 𐬀𐬎𐬎𐬀
 2 *Shîfté va shîftînâdê*, Pers. شفتی; Vend. VIII, § 26 Avesta 𐬀𐬎𐬎𐬀, Pahl. 𐬀𐬎𐬎𐬀 . . . . . 𐬀𐬎𐬎𐬀; PB. 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀; W. 𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀
 3 PB., W. 𐬀𐬎𐬎𐬀
 4 Avesta 𐬀𐬎𐬎𐬀, Pahl. *bavrak-i-dvîk*.
 5 *Zandîkîh* 'atheism,' 'infidelity,' or *zanâih* 'adultery.' The former meaning is more appropriate.
 6 *Yâtâkîh*.

19) *וּסְסַרְאֵהוּ סַסְסַרְאֵהוּ* ¹ *וְסַסְסַרְאֵהוּ* (20) *וּסְסַרְאֵהוּ*
 אָהוּ תְרַסְסַרְאֵהוּ סַסְסַרְאֵהוּ *וְסַסְסַרְאֵהוּ* (21) *וּסְסַרְאֵהוּ* אָהוּ
 סַסְסַרְאֵהוּ *וְסַסְסַרְאֵהוּ* (22) *וּסְסַרְאֵהוּ* וּמְרַסְסַרְאֵהוּ (23) אָהוּ
 אָהוּ עַסְסַרְאֵהוּ דַּסְסַרְאֵהוּ וּמְרַסְסַרְאֵהוּ וּמְרַסְסַרְאֵהוּ *וְסַסְסַרְאֵהוּ* אָהוּ
 (24) אָהוּ מְרַסְסַרְאֵהוּ דַּסְסַרְאֵהוּ וּמְרַסְסַרְאֵהוּ (25) אָהוּ
 עַסְסַרְאֵהוּ *וְסַסְסַרְאֵהוּ* ² (26) אָהוּ סַסְסַרְאֵהוּ *וְסַסְסַרְאֵהוּ* אָהוּ
 (27) אָהוּ וּמְרַסְסַרְאֵהוּ ³ וּמְרַסְסַרְאֵהוּ (28) אָהוּ
 סַסְסַרְאֵהוּ *וְסַסְסַרְאֵהוּ* (29) אָהוּ דַּסְסַרְאֵהוּ וּמְרַסְסַרְאֵהוּ
 (30) אָהוּ סַסְסַרְאֵהוּ אָהוּ כוּ דַּסְסַרְאֵהוּ סַסְסַרְאֵהוּ
 (31) אָהוּ אָהוּ סַסְסַרְאֵהוּ אָהוּ עַסְסַרְאֵהוּ וּמְרַסְסַרְאֵהוּ
 דַּסְסַרְאֵהוּ (32) אָהוּ סַסְסַרְאֵהוּ אָהוּ וּמְרַסְסַרְאֵהוּ אָהוּ
 וּמְרַסְסַרְאֵהוּ אָהוּ ⁴ *וְסַסְסַרְאֵהוּ* (33) אָהוּ אָהוּ
 כוּ וּמְרַסְסַרְאֵהוּ אָהוּ וּמְרַסְסַרְאֵהוּ וּמְרַסְסַרְאֵהוּ *וְסַסְסַרְאֵהוּ*
 אָהוּ אָהוּ אָהוּ

CHAPTER XXXVII.

(1) אָהוּ וּמְרַסְסַרְאֵהוּ סַסְסַרְאֵהוּ וּמְרַסְסַרְאֵהוּ (2) אָהוּ סַסְסַרְאֵהוּ
 אָהוּ אָהוּ אָהוּ וּמְרַסְסַרְאֵהוּ וּמְרַסְסַרְאֵהוּ אָהוּ וּמְרַסְסַרְאֵהוּ
 (3) אָהוּ אָהוּ דַּסְסַרְאֵהוּ וּמְרַסְסַרְאֵהוּ (4) אָהוּ אָהוּ וּמְרַסְסַרְאֵהוּ
 אָהוּ (5) אָהוּ וּמְרַסְסַרְאֵהוּ אָהוּ (6) אָהוּ וּמְרַסְסַרְאֵהוּ
 אָהוּ (7) אָהוּ סַסְסַרְאֵהוּ וּמְרַסְסַרְאֵהוּ (8) אָהוּ וּמְרַסְסַרְאֵהוּ
 אָהוּ וּמְרַסְסַרְאֵהוּ אָהוּ וּמְרַסְסַרְאֵהוּ ⁵ אָהוּ וּמְרַסְסַרְאֵהוּ אָהוּ

1 *Shédáyazakih* 'demon-worship.'   4 *Ranj va sijach* 'trouble and distress.'
 2 PB., W. om.   5 PB., W. add .
 3 PB., W. סַסְסַרְאֵהוּ

1. 𐬨𐬀𐬎𐬎𐬀𐬎𐬀 𐬨𐬀𐬎𐬎𐬀𐬎𐬀 𐬨𐬀𐬎𐬎𐬀𐬎𐬀 (6) 𐬨𐬀𐬎𐬎𐬀𐬎𐬀 𐬨𐬀𐬎𐬎𐬀𐬎𐬀
 𐬨𐬀𐬎𐬎𐬀𐬎𐬀¹ 𐬨𐬀𐬎𐬎𐬀𐬎𐬀 (7) 𐬨𐬀𐬎𐬎𐬀𐬎𐬀 𐬨𐬀𐬎𐬎𐬀𐬎𐬀² 𐬨𐬀𐬎𐬎𐬀𐬎𐬀³
 𐬨𐬀𐬎𐬎𐬀𐬎𐬀 𐬨𐬀𐬎𐬎𐬀𐬎𐬀 𐬨𐬀𐬎𐬎𐬀𐬎𐬀 (8) 𐬨𐬀𐬎𐬎𐬀𐬎𐬀 𐬨𐬀𐬎𐬎𐬀𐬎𐬀
 𐬨𐬀𐬎𐬎𐬀𐬎𐬀 (9) 𐬨𐬀𐬎𐬎𐬀𐬎𐬀 𐬨𐬀𐬎𐬎𐬀𐬎𐬀⁴ (10) 𐬨𐬀𐬎𐬎𐬀𐬎𐬀
 𐬨𐬀𐬎𐬎𐬀𐬎𐬀 𐬨𐬀𐬎𐬎𐬀𐬎𐬀 (11) 𐬨𐬀𐬎𐬎𐬀𐬎𐬀 𐬨𐬀𐬎𐬎𐬀𐬎𐬀 (12) 𐬨𐬀𐬎𐬎𐬀𐬎𐬀
 𐬨𐬀𐬎𐬎𐬀𐬎𐬀 𐬨𐬀𐬎𐬎𐬀𐬎𐬀⁶ 𐬨𐬀𐬎𐬎𐬀𐬎𐬀 (13) 𐬨𐬀𐬎𐬎𐬀𐬎𐬀 𐬨𐬀𐬎𐬎𐬀𐬎𐬀
 𐬨𐬀𐬎𐬎𐬀⁷ 𐬨𐬀𐬎𐬎𐬀𐬎𐬀 𐬨𐬀𐬎𐬎𐬀𐬎𐬀 𐬨𐬀𐬎𐬎𐬀𐬎𐬀 (14) 𐬨𐬀𐬎𐬎𐬀𐬎𐬀
 𐬨𐬀𐬎𐬎𐬀𐬎𐬀 𐬨𐬀𐬎𐬎𐬀𐬎𐬀 𐬨𐬀𐬎𐬎𐬀𐬎𐬀 𐬨𐬀𐬎𐬎𐬀𐬎𐬀 𐬨𐬀𐬎𐬎𐬀𐬎𐬀
 𐬨𐬀𐬎𐬎𐬀𐬎𐬀 𐬨𐬀𐬎𐬎𐬀𐬎𐬀 𐬨𐬀𐬎𐬎𐬀𐬎𐬀 𐬨𐬀𐬎𐬎𐬀𐬎𐬀
 𐬨𐬀𐬎𐬎𐬀𐬎𐬀 𐬨𐬀𐬎𐬎𐬀𐬎𐬀 𐬨𐬀𐬎𐬎𐬀𐬎𐬀

CHAPTER XLIV.

(1) 𐬨𐬀𐬎𐬎𐬀𐬎𐬀 𐬨𐬀𐬎𐬎𐬀𐬎𐬀 𐬨𐬀𐬎𐬎𐬀𐬎𐬀 (2) 𐬨𐬀𐬎𐬎𐬀𐬎𐬀
 𐬨𐬀𐬎𐬎𐬀𐬎𐬀 𐬨𐬀𐬎𐬎𐬀𐬎𐬀 (3) 𐬨𐬀𐬎𐬎𐬀𐬎𐬀 𐬨𐬀𐬎𐬎𐬀𐬎𐬀
 𐬨𐬀𐬎𐬎𐬀𐬎𐬀 (4) 𐬨𐬀𐬎𐬎𐬀𐬎𐬀 𐬨𐬀𐬎𐬎𐬀𐬎𐬀 (5) 𐬨𐬀𐬎𐬎𐬀𐬎𐬀
 𐬨𐬀𐬎𐬎𐬀𐬎𐬀⁹ (6) 𐬨𐬀𐬎𐬎𐬀𐬎𐬀 𐬨𐬀𐬎𐬎𐬀𐬎𐬀
 (7) 𐬨𐬀𐬎𐬎𐬀𐬎𐬀 𐬨𐬀𐬎𐬎𐬀𐬎𐬀 (8) 𐬨𐬀𐬎𐬎𐬀𐬎𐬀 𐬨𐬀𐬎𐬎𐬀𐬎𐬀
 𐬨𐬀𐬎𐬎𐬀𐬎𐬀 𐬨𐬀𐬎𐬎𐬀𐬎𐬀 𐬨𐬀𐬎𐬎𐬀𐬎𐬀¹⁰ 𐬨𐬀𐬎𐬎𐬀𐬎𐬀

1 *Pāshtaspānagih* 'as the back of a horse' to a cavalier. Dr. West *pāshtīkpānakih*.
 2 *Zayan*, originally 𐬨𐬀𐬎𐬎𐬀𐬎𐬀 from Av. 𐬨𐬀𐬎𐬎𐬀𐬎𐬀 'weapon,' Pers. زین; 'a saddle from which arms are suspended.'
 3 *Zrah* Av. 𐬨𐬀𐬎𐬎𐬀𐬎𐬀 'a coat of mail,' Pers. زره;
 4 *Sipar* Av. 𐬨𐬀𐬎𐬎𐬀𐬎𐬀 'a shield,' Pers. سپهر
 5 *Vazar*, Avesta 𐬨𐬀𐬎𐬎𐬀𐬎𐬀, Pers. گرز, 'a club,' 'a mace.'
 6 Av. 𐬨𐬀𐬎𐬎𐬀𐬎𐬀 Pers. نيزه
 7 'Gauntlet,' Pers. دستبازانه
 8 *Avar* 'a cloud,' Pers. ابر
 9 *Pātakhshtar* 'more prevalent,' 'more violent.'
 10 *Khāyginih* 'a fried egg,' Pers. خانگینه; PB., W. 𐬨𐬀𐬎𐬎𐬀𐬎𐬀; Dr. West reads it *khāyīak-dīsh* 'egg-like.'

9) אֲנִי מִן הַשָּׁמַיִם וְעַתָּה אֲנִי בְּיַד הַמַּלְאָכִים
 מִן הַשָּׁמַיִם וְעַתָּה אֲנִי בְּיַד הַמַּלְאָכִים
 10) אֲנִי מִן הַשָּׁמַיִם וְעַתָּה אֲנִי בְּיַד הַמַּלְאָכִים
 מִן הַשָּׁמַיִם וְעַתָּה אֲנִי בְּיַד הַמַּלְאָכִים

12) אֲנִי מִן הַשָּׁמַיִם וְעַתָּה אֲנִי בְּיַד הַמַּלְאָכִים
 13) אֲנִי מִן הַשָּׁמַיִם וְעַתָּה אֲנִי בְּיַד הַמַּלְאָכִים
 14) אֲנִי מִן הַשָּׁמַיִם וְעַתָּה אֲנִי בְּיַד הַמַּלְאָכִים
 15) אֲנִי מִן הַשָּׁמַיִם וְעַתָּה אֲנִי בְּיַד הַמַּלְאָכִים

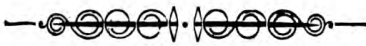
16) אֲנִי מִן הַשָּׁמַיִם וְעַתָּה אֲנִי בְּיַד הַמַּלְאָכִים
 17) אֲנִי מִן הַשָּׁמַיִם וְעַתָּה אֲנִי בְּיַד הַמַּלְאָכִים
 18-19) אֲנִי מִן הַשָּׁמַיִם וְעַתָּה אֲנִי בְּיַד הַמַּלְאָכִים
 20) אֲנִי מִן הַשָּׁמַיִם וְעַתָּה אֲנִי בְּיַד הַמַּלְאָכִים
 21) אֲנִי מִן הַשָּׁמַיִם וְעַתָּה אֲנִי בְּיַד הַמַּלְאָכִים
 22) אֲנִי מִן הַשָּׁמַיִם וְעַתָּה אֲנִי בְּיַד הַמַּלְאָכִים
 23) אֲנִי מִן הַשָּׁמַיִם וְעַתָּה אֲנִי בְּיַד הַמַּלְאָכִים
 24) אֲנִי מִן הַשָּׁמַיִם וְעַתָּה אֲנִי בְּיַד הַמַּלְאָכִים
 25) אֲנִי מִן הַשָּׁמַיִם וְעַתָּה אֲנִי בְּיַד הַמַּלְאָכִים
 26) אֲנִי מִן הַשָּׁמַיִם וְעַתָּה אֲנִי בְּיַד הַמַּלְאָכִים
 27) אֲנִי מִן הַשָּׁמַיִם וְעַתָּה אֲנִי בְּיַד הַמַּלְאָכִים
 28) אֲנִי מִן הַשָּׁמַיִם וְעַתָּה אֲנִי בְּיַד הַמַּלְאָכִים

1 Khdyak I; PB., W. 90 .
 2 The § 11 in Dr. West's translation is omitted in all Pahl. Mss.
 3 Nigûn-bârashn 'downward flowing,' Pers. بارش 'raining.'
 4 Av. 90 .
 5 Av. 90, Pahl. com. name of the mountain.
 6 Av. 90, the Alburz.
 7 PB., W. 90 .

CHAPTER XLVI.

(1) עוונותיו וטעמו וטעמו וטעמו וטעמו (2) עוונותיו
 עוונותיו וטעמו וטעמו וטעמו וטעמו וטעמו וטעמו וטעמו וטעמו
 (3) עוונותיו וטעמו וטעמו וטעמו וטעמו וטעמו וטעמו וטעמו
 עוונותיו וטעמו וטעמו וטעמו וטעמו וטעמו וטעמו וטעמו
 עוונותיו וטעמו וטעמו וטעמו וטעמו וטעמו וטעמו וטעמו
 עוונותיו וטעמו וטעמו וטעמו וטעמו וטעמו וטעמו וטעמו
 עוונותיו וטעמו וטעמו וטעמו וטעמו וטעמו וטעמו וטעמו
 עוונותיו וטעמו וטעמו וטעמו וטעמו וטעמו וטעמו וטעמו
 עוונותיו וטעמו וטעמו וטעמו וטעמו וטעמו וטעמו וטעמו

CHAPTER XLVII.

(1) עוונותיו וטעמו וטעמו וטעמו וטעמו (2) עוונותיו
 עוונותיו וטעמו וטעמו וטעמו וטעמו וטעמו וטעמו וטעמו וטעמו
 עוונותיו וטעמו וטעמו וטעמו וטעמו וטעמו וטעמו וטעמו
 עוונותיו וטעמו וטעמו וטעמו וטעמו וטעמו וטעמו וטעמו
 עוונותיו וטעמו וטעמו וטעמו וטעמו וטעמו וטעמו וטעמו
 עוונותיו וטעמו וטעמו וטעמו וטעמו וטעמו וטעמו וטעמו
 עוונותיו וטעמו וטעמו וטעמו וטעמו וטעמו וטעמו וטעמו
 עוונותיו וטעמו וטעמו וטעמו וטעמו וטעמו וטעמו וטעמו

1 *Sétahmî* 'one kind of oppression.'   4 *Varikánatan* 'to avoid,' 'to escape.'
 2 PB., W. וטעמו   5 *Gêhân* 'this world.'
 3 So PB.; W. וטעמו וטעמו וטעמו וטעמו וטעמו וטעמו וטעמו וטעמו

CHAPTER XLIX.

(1) שׁוֹרֵי הַיָּם וְהַיָּבֵשֶׁת וְהַיָּבֵשֶׁת וְהַיָּבֵשֶׁת (2) שֶׁ הָיָה
 וְהַיָּבֵשֶׁת וְהַיָּבֵשֶׁת וְהַיָּבֵשֶׁת וְהַיָּבֵשֶׁת (3) וְהַיָּבֵשֶׁת וְהַיָּבֵשֶׁת
 וְהַיָּבֵשֶׁת וְהַיָּבֵשֶׁת וְהַיָּבֵשֶׁת וְהַיָּבֵשֶׁת (4) וְהַיָּבֵשֶׁת וְהַיָּבֵשֶׁת
 וְהַיָּבֵשֶׁת וְהַיָּבֵשֶׁת וְהַיָּבֵשֶׁת וְהַיָּבֵשֶׁת (5) שֶׁ הָיָה וְהַיָּבֵשֶׁת
 וְהַיָּבֵשֶׁת וְהַיָּבֵשֶׁת וְהַיָּבֵשֶׁת (6) וְהַיָּבֵשֶׁת וְהַיָּבֵשֶׁת
 וְהַיָּבֵשֶׁת וְהַיָּבֵשֶׁת (7-8) וְהַיָּבֵשֶׁת וְהַיָּבֵשֶׁת
 וְהַיָּבֵשֶׁת וְהַיָּבֵשֶׁת (9-10) וְהַיָּבֵשֶׁת וְהַיָּבֵשֶׁת
 וְהַיָּבֵשֶׁת וְהַיָּבֵשֶׁת (11) וְהַיָּבֵשֶׁת וְהַיָּבֵשֶׁת
 וְהַיָּבֵשֶׁת וְהַיָּבֵשֶׁת (12) וְהַיָּבֵשֶׁת וְהַיָּבֵשֶׁת
 וְהַיָּבֵשֶׁת וְהַיָּבֵשֶׁת (13) שֶׁ הָיָה וְהַיָּבֵשֶׁת
 וְהַיָּבֵשֶׁת וְהַיָּבֵשֶׁת וְהַיָּבֵשֶׁת (14) שֶׁ הָיָה
 וְהַיָּבֵשֶׁת וְהַיָּבֵשֶׁת וְהַיָּבֵשֶׁת וְהַיָּבֵשֶׁת

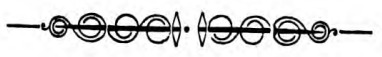
1 *Maré* 'number.'
 2 PB., W. וְהַיָּבֵשֶׁת
 3 *Vahārḥāmandih* 'prosperity.'
 4 *Patashnih* 'fertility.'
 5 PB., W. וְהַיָּבֵשֶׁת
 6 PB., W. וְהַיָּבֵשֶׁת
 7 The star *Vanand*.
 8 *Vadargihā* 'passes.'
 9 PB., W. om.
 10 *Gāmārd*, Pers. کماشتن 'to consign,'
 'to entrust.'

ڪو مٿس ٿيڻ ۽ 1 اٺ ۽ ٺٽي ۽ ٺٽي ۽ ڪو ٺٽي ۽ ٺٽي ۽ اٺ
 ٺٽي ۽ ڪو ٺٽي ۽ اٺ ۽ ٺٽي ۽ ٺٽي ۽ ٺٽي ۽ ٺٽي ۽
 (6) ۽ ٺٽي ۽ ٺٽي ۽ ٺٽي ۽ ٺٽي ۽ ٺٽي ۽ ٺٽي ۽
 ٺٽي ۽ ٺٽي ۽ ٺٽي ۽ ٺٽي ۽ ٺٽي ۽ ٺٽي ۽ ٺٽي ۽
 ٺٽي ۽ ٺٽي ۽ ٺٽي ۽ ٺٽي ۽ ٺٽي ۽ ٺٽي ۽ ٺٽي ۽
 ٺٽي ۽ ٺٽي ۽ ٺٽي ۽ ٺٽي ۽ ٺٽي ۽ ٺٽي ۽ ٺٽي ۽
 ٺٽي ۽ ٺٽي ۽ ٺٽي ۽ ٺٽي ۽ ٺٽي ۽ ٺٽي ۽ ٺٽي ۽

CHAPTER LII.

(1) ٺٽي ۽ ٺٽي ۽ ٺٽي ۽ ٺٽي ۽ ٺٽي ۽ ٺٽي ۽
 ٺٽي ۽ ٺٽي ۽ ٺٽي ۽ ٺٽي ۽ ٺٽي ۽ ٺٽي ۽ ٺٽي ۽
 ٺٽي ۽ ٺٽي ۽ ٺٽي ۽ ٺٽي ۽ ٺٽي ۽ ٺٽي ۽ ٺٽي ۽
 ٺٽي ۽ ٺٽي ۽ ٺٽي ۽ ٺٽي ۽ ٺٽي ۽ ٺٽي ۽ ٺٽي ۽
 (2) ٺٽي ۽ ٺٽي ۽ ٺٽي ۽ ٺٽي ۽ ٺٽي ۽ ٺٽي ۽
 ٺٽي ۽ ٺٽي ۽ ٺٽي ۽ ٺٽي ۽ ٺٽي ۽ ٺٽي ۽ ٺٽي ۽
 ٺٽي ۽ ٺٽي ۽ ٺٽي ۽ ٺٽي ۽ ٺٽي ۽ ٺٽي ۽ ٺٽي ۽
 (3) ٺٽي ۽ ٺٽي ۽ ٺٽي ۽ ٺٽي ۽ ٺٽي ۽ ٺٽي ۽
 ٺٽي ۽ ٺٽي ۽ ٺٽي ۽ ٺٽي ۽ ٺٽي ۽ ٺٽي ۽ ٺٽي ۽
 ٺٽي ۽ ٺٽي ۽ ٺٽي ۽ ٺٽي ۽ ٺٽي ۽ ٺٽي ۽ ٺٽي ۽
 (4) ٺٽي ۽ ٺٽي ۽ ٺٽي ۽ ٺٽي ۽ ٺٽي ۽ ٺٽي ۽
 ٺٽي ۽ ٺٽي ۽ ٺٽي ۽ ٺٽي ۽ ٺٽي ۽ ٺٽي ۽ ٺٽي ۽
 ٺٽي ۽ ٺٽي ۽ ٺٽي ۽ ٺٽي ۽ ٺٽي ۽ ٺٽي ۽ ٺٽي ۽
 (5) ٺٽي ۽ ٺٽي ۽ ٺٽي ۽ ٺٽي ۽ ٺٽي ۽ ٺٽي ۽
 ٺٽي ۽ ٺٽي ۽ ٺٽي ۽ ٺٽي ۽ ٺٽي ۽ ٺٽي ۽ ٺٽي ۽
 ٺٽي ۽ ٺٽي ۽ ٺٽي ۽ ٺٽي ۽ ٺٽي ۽ ٺٽي ۽ ٺٽي ۽
 (6) ٺٽي ۽ ٺٽي ۽ ٺٽي ۽ ٺٽي ۽ ٺٽي ۽ ٺٽي ۽
 ٺٽي ۽ ٺٽي ۽ ٺٽي ۽ ٺٽي ۽ ٺٽي ۽ ٺٽي ۽ ٺٽي ۽
 (7) ٺٽي ۽ ٺٽي ۽ ٺٽي ۽ ٺٽي ۽ ٺٽي ۽ ٺٽي ۽
 ٺٽي ۽ ٺٽي ۽ ٺٽي ۽ ٺٽي ۽ ٺٽي ۽ ٺٽي ۽ ٺٽي ۽
 ٺٽي ۽ ٺٽي ۽ ٺٽي ۽ ٺٽي ۽ ٺٽي ۽ ٺٽي ۽ ٺٽي ۽
 (8) ٺٽي ۽ ٺٽي ۽ ٺٽي ۽ ٺٽي ۽ ٺٽي ۽ ٺٽي ۽
 ٺٽي ۽ ٺٽي ۽ ٺٽي ۽ ٺٽي ۽ ٺٽي ۽ ٺٽي ۽ ٺٽي ۽
 ٺٽي ۽ ٺٽي ۽ ٺٽي ۽ ٺٽي ۽ ٺٽي ۽ ٺٽي ۽ ٺٽي ۽
 (9) ٺٽي ۽ ٺٽي ۽ ٺٽي ۽ ٺٽي ۽ ٺٽي ۽ ٺٽي ۽
 ٺٽي ۽ ٺٽي ۽ ٺٽي ۽ ٺٽي ۽ ٺٽي ۽ ٺٽي ۽ ٺٽي ۽
 (10) ٺٽي ۽ ٺٽي ۽ ٺٽي ۽ ٺٽي ۽ ٺٽي ۽ ٺٽي ۽
 ٺٽي ۽ ٺٽي ۽ ٺٽي ۽ ٺٽي ۽ ٺٽي ۽ ٺٽي ۽ ٺٽي ۽

1 PB., W. ٺٽي ۽ ٺٽي ۽
 2 Hamimāl 'opponent,' 'adverse.'
 3 Halakih 'folly.'
 4 Shnūmakān 'gratifications.'
 5 PB., W. shēdān for shedān.

1. אֶלְמִלְכָּאֵסְרָא וְעִלְמִלְכָּאֵסְרָא וְעִלְמִלְכָּאֵסְרָא וְעִלְמִלְכָּאֵסְרָא וְעִלְמִלְכָּאֵסְרָא
 2. וְעִלְמִלְכָּאֵסְרָא וְעִלְמִלְכָּאֵסְרָא (18) וְעִלְמִלְכָּאֵסְרָא וְעִלְמִלְכָּאֵסְרָא
 3. וְעִלְמִלְכָּאֵסְרָא וְעִלְמִלְכָּאֵסְרָא וְעִלְמִלְכָּאֵסְרָא וְעִלְמִלְכָּאֵסְרָא
 4. וְעִלְמִלְכָּאֵסְרָא וְעִלְמִלְכָּאֵסְרָא וְעִלְמִלְכָּאֵסְרָא וְעִלְמִלְכָּאֵסְרָא
 5. וְעִלְמִלְכָּאֵסְרָא וְעִלְמִלְכָּאֵסְרָא וְעִלְמִלְכָּאֵסְרָא וְעִלְמִלְכָּאֵסְרָא
 6. וְעִלְמִלְכָּאֵסְרָא וְעִלְמִלְכָּאֵסְרָא וְעִלְמִלְכָּאֵסְרָא וְעִלְמִלְכָּאֵסְרָא
 7. וְעִלְמִלְכָּאֵסְרָא וְעִלְמִלְכָּאֵסְרָא וְעִלְמִלְכָּאֵסְרָא וְעִלְמִלְכָּאֵסְרָא
 8. וְעִלְמִלְכָּאֵסְרָא וְעִלְמִלְכָּאֵסְרָא וְעִלְמִלְכָּאֵסְרָא וְעִלְמִלְכָּאֵסְרָא
 9. וְעִלְמִלְכָּאֵסְרָא וְעִלְמִלְכָּאֵסְרָא וְעִלְמִלְכָּאֵסְרָא וְעִלְמִלְכָּאֵסְרָא
 10. וְעִלְמִלְכָּאֵסְרָא וְעִלְמִלְכָּאֵסְרָא וְעִלְמִלְכָּאֵסְרָא וְעִלְמִלְכָּאֵסְרָא
 11. וְעִלְמִלְכָּאֵסְרָא וְעִלְמִלְכָּאֵסְרָא וְעִלְמִלְכָּאֵסְרָא וְעִלְמִלְכָּאֵסְרָא
 12. וְעִלְמִלְכָּאֵסְרָא וְעִלְמִלְכָּאֵסְרָא וְעִלְמִלְכָּאֵסְרָא וְעִלְמִלְכָּאֵסְרָא
 13. וְעִלְמִלְכָּאֵסְרָא וְעִלְמִלְכָּאֵסְרָא וְעִלְמִלְכָּאֵסְרָא וְעִלְמִלְכָּאֵסְרָא
 14. וְעִלְמִלְכָּאֵסְרָא וְעִלְמִלְכָּאֵסְרָא וְעִלְמִלְכָּאֵסְרָא וְעִלְמִלְכָּאֵסְרָא

(22) וְעִלְמִלְכָּאֵסְרָא וְעִלְמִלְכָּאֵסְרָא וְעִלְמִלְכָּאֵסְרָא וְעִלְמִלְכָּאֵסְרָא
 וְעִלְמִלְכָּאֵסְרָא וְעִלְמִלְכָּאֵסְרָא וְעִלְמִלְכָּאֵסְרָא וְעִלְמִלְכָּאֵסְרָא
 (23) וְעִלְמִלְכָּאֵסְרָא וְעִלְמִלְכָּאֵסְרָא וְעִלְמִלְכָּאֵסְרָא וְעִלְמִלְכָּאֵסְרָא
 וְעִלְמִלְכָּאֵסְרָא וְעִלְמִלְכָּאֵסְרָא וְעִלְמִלְכָּאֵסְרָא וְעִלְמִלְכָּאֵסְרָא

1 <i>Va dard va vimārih.</i>	9 <i>Daryúshhtar</i> 'poorer.'
2 <i>Dārú va darmān</i> 'medicine and remedies.'	10 <i>Spúktar</i> , Pers. سبکتر 'lighter,' 'unsteadier.'
3 <i>Béhrvarih</i> 'share.'	11 PB., W. om.
4 <i>Vishtaspacha.</i>	12 PB., W. 𐎧
5 PB., W. 𐎧𐎡𐎴	13 PB., W. 𐎧𐎡𐎴 <i>vôhâ</i> 'benefit.'
6 <i>Varj</i> , comp. Pers. 𐎧𐎡𐎴 'greatness,' 'splendour'; <i>tagakih</i> 'mightiness,' comp. Pers. 𐎧𐎡𐎴 'depth,' 'profundity.'	Comp. Pers. 𐎧𐎡𐎴.
7 <i>Ashkélkhānte</i> 'obtained.'	14 <i>Varshne</i> for <i>varzashne</i> 'behaviour.'
8 <i>Yezlānd</i> 'drag.'	

CHAPTER LIX.

(1) 𐎠𐎡𐎢𐎣𐎤𐎥𐎦𐎧𐎨𐎩𐎪𐎫𐎬𐎭𐎮𐎯𐎰𐎱𐎲𐎳𐎴𐎵𐎶𐎷𐎸𐎹𐎺𐎻𐎼𐎽𐎾𐎿𐏀𐏁𐏂𐏃𐏄𐏅𐏆𐏇𐏈𐏉𐏊𐏋𐏌𐏍𐏎𐏏𐏐𐏑𐏒𐏓𐏔𐏕𐏖𐏗𐏘𐏙𐏚𐏛𐏜𐏝𐏞𐏟𐏠𐏡𐏢𐏣𐏤𐏥𐏦𐏧𐏨𐏩𐏪𐏫𐏬𐏭𐏮𐏯𐏰𐏱𐏲𐏳𐏴𐏵𐏶𐏷𐏸𐏹𐏺𐏻𐏼𐏽𐏾𐏿𐐀𐐁𐐂𐐃𐐄𐐅𐐆𐐇𐐈𐐉𐐊𐐋𐐌𐐍𐐎𐐏𐐐𐐑𐐒𐐓𐐔𐐕𐐖𐐗𐐘𐐙𐐚𐐛𐐜𐐝𐐞𐐟𐐠𐐡𐐢𐐣𐐤𐐥𐐦𐐧𐐨𐐩𐐪𐐫𐐬𐐭𐐮𐐯𐐰𐐱𐐲𐐳𐐴𐐵𐐶𐐷𐐸𐐹𐐺𐐻𐐼𐐽𐐾𐐿𐑀𐑁𐑂𐑃𐑄𐑅𐑆𐑇𐑈𐑉𐑊𐑋𐑌𐑍𐑎𐑏𐑐𐑑𐑒𐑓𐑔𐑕𐑖𐑗𐑘𐑙𐑚𐑛𐑜𐑝𐑞𐑟𐑠𐑡𐑢𐑣𐑤𐑥𐑦𐑧𐑨𐑩𐑪𐑫𐑬𐑭𐑮𐑯𐑰𐑱𐑲𐑳𐑴𐑵𐑶𐑷𐑸𐑹𐑺𐑻𐑼𐑽𐑾𐑿𐒀𐒁𐒂𐒃𐒄𐒅𐒆𐒇𐒈𐒉𐒊𐒋𐒌𐒍𐒎𐒏𐒐𐒑𐒒𐒓𐒔𐒕𐒖𐒗𐒘𐒙𐒚𐒛𐒜𐒝𐒞𐒟𐒠𐒡𐒢𐒣𐒤𐒥𐒦𐒧𐒨𐒩𐒪𐒫𐒬𐒭𐒮𐒯𐒰𐒱𐒲𐒳𐒴𐒵𐒶𐒷𐒸𐒹𐒺𐒻𐒼𐒽𐒾𐒿𐓀𐓁𐓂𐓃𐓄𐓅𐓆𐓇𐓈𐓉𐓊𐓋𐓌𐓍𐓎𐓏𐓐𐓑𐓒𐓓𐓔𐓕𐓖𐓗𐓘𐓙𐓚𐓛𐓜𐓝𐓞𐓟𐓠𐓡𐓢𐓣𐓤𐓥𐓦𐓧𐓨𐓩𐓪𐓫𐓬𐓭𐓮𐓯𐓰𐓱𐓲𐓳𐓴𐓵𐓶𐓷𐓸𐓹𐓺𐓻𐓼𐓽𐓾𐓿𐔀𐔁𐔂𐔃𐔄𐔅𐔆𐔇𐔈𐔉𐔊𐔋𐔌𐔍𐔎𐔏𐔐𐔑𐔒𐔓𐔔𐔕𐔖𐔗𐔘𐔙𐔚𐔛𐔜𐔝𐔞𐔟𐔠𐔡𐔢𐔣𐔤𐔥𐔦𐔧𐔨𐔩𐔪𐔫𐔬𐔭𐔮𐔯𐔰𐔱𐔲𐔳𐔴𐔵𐔶𐔷𐔸𐔹𐔺𐔻𐔼𐔽𐔾𐔿𐕀𐕁𐕂𐕃𐕄𐕅𐕆𐕇𐕈𐕉𐕊𐕋𐕌𐕍𐕎𐕏𐕐𐕑𐕒𐕓𐕔𐕕𐕖𐕗𐕘𐕙𐕚𐕛𐕜𐕝𐕞𐕟𐕠𐕡𐕢𐕣𐕤𐕥𐕦𐕧𐕨𐕩𐕪𐕫𐕬𐕭𐕮𐕯𐕰𐕱𐕲𐕳𐕴𐕵𐕶𐕷𐕸𐕹𐕺𐕻𐕼𐕽𐕾𐕿𐖀𐖁𐖂𐖃𐖄𐖅𐖆𐖇𐖈𐖉𐖊𐖋𐖌𐖍𐖎𐖏𐖐𐖑𐖒𐖓𐖔𐖕𐖖𐖗𐖘𐖙𐖚𐖛𐖜𐖝𐖞𐖟𐖠𐖡𐖢𐖣𐖤𐖥𐖦𐖧𐖨𐖩𐖪𐖫𐖬𐖭𐖮𐖯𐖰𐖱𐖲𐖳𐖴𐖵𐖶𐖷𐖸𐖹𐖺𐖻𐖼𐖽𐖾𐖿𐗀𐗁𐗂𐗃𐗄𐗅𐗆𐗇𐗈𐗉𐗊𐗋𐗌𐗍𐗎𐗏𐗐𐗑𐗒𐗓𐗔𐗕𐗖𐗗𐗘𐗙𐗚𐗛𐗜𐗝𐗞𐗟𐗠𐗡𐗢𐗣𐗤𐗥𐗦𐗧𐗨𐗩𐗪𐗫𐗬𐗭𐗮𐗯𐗰𐗱𐗲𐗳𐗴𐗵𐗶𐗷𐗸𐗹𐗺𐗻𐗼𐗽𐗾𐗿𐘀𐘁𐘂𐘃𐘄𐘅𐘆𐘇𐘈𐘉𐘊𐘋𐘌𐘍𐘎𐘏𐘐𐘑𐘒𐘓𐘔𐘕𐘖𐘗𐘘𐘙𐘚𐘛𐘜𐘝𐘞𐘟𐘠𐘡𐘢𐘣𐘤𐘥𐘦𐘧𐘨𐘩𐘪𐘫𐘬𐘭𐘮𐘯𐘰𐘱𐘲𐘳𐘴𐘵𐘶𐘷𐘸𐘹𐘺𐘻𐘼𐘽𐘾𐘿𐙀𐙁𐙂𐙃𐙄𐙅𐙆𐙇𐙈𐙉𐙊𐙋𐙌𐙍𐙎𐙏𐙐𐙑𐙒𐙓𐙔𐙕𐙖𐙗𐙘𐙙𐙚𐙛𐙜𐙝𐙞𐙟𐙠𐙡𐙢𐙣𐙤𐙥𐙦𐙧𐙨𐙩𐙪𐙫𐙬𐙭𐙮𐙯𐙰𐙱𐙲𐙳𐙴𐙵𐙶𐙷𐙸𐙹𐙺𐙻𐙼𐙽𐙾𐙿𐚀𐚁𐚂𐚃𐚄𐚅𐚆𐚇𐚈𐚉𐚊𐚋𐚌𐚍𐚎𐚏𐚐𐚑𐚒𐚓𐚔𐚕𐚖𐚗𐚘𐚙𐚚𐚛𐚜𐚝𐚞𐚟𐚠𐚡𐚢𐚣𐚤𐚥𐚦𐚧𐚨𐚩𐚪𐚫𐚬𐚭𐚮𐚯𐚰𐚱𐚲𐚳𐚴𐚵𐚶𐚷𐚸𐚹𐚺𐚻𐚼𐚽𐚾𐚿𐛀𐛁𐛂𐛃𐛄𐛅𐛆𐛇𐛈𐛉𐛊𐛋𐛌𐛍𐛎𐛏𐛐𐛑𐛒𐛓𐛔𐛕𐛖𐛗𐛘𐛙𐛚𐛛𐛜𐛝𐛞𐛟𐛠𐛡𐛢𐛣𐛤𐛥𐛦𐛧𐛨𐛩𐛪𐛫𐛬𐛭𐛮𐛯𐛰𐛱𐛲𐛳𐛴𐛵𐛶𐛷𐛸𐛹𐛺𐛻𐛼𐛽𐛾𐛿𐜀𐜁𐜂𐜃𐜄𐜅𐜆𐜇𐜈𐜉𐜊𐜋𐜌𐜍𐜎𐜏𐜐𐜑𐜒𐜓𐜔𐜕𐜖𐜗𐜘𐜙𐜚𐜛𐜜𐜝𐜞𐜟𐜠𐜡𐜢𐜣𐜤𐜥𐜦𐜧𐜨𐜩𐜪𐜫𐜬𐜭𐜮𐜯𐜰𐜱𐜲𐜳𐜴𐜵𐜶𐜷𐜸𐜹𐜺𐜻𐜼𐜽𐜾𐜿𐝀𐝁𐝂𐝃𐝄𐝅𐝆𐝇𐝈𐝉𐝊𐝋𐝌𐝍𐝎𐝏𐝐𐝑𐝒𐝓𐝔𐝕𐝖𐝗𐝘𐝙𐝚𐝛𐝜𐝝𐝞𐝟𐝠𐝡𐝢𐝣𐝤𐝥𐝦𐝧𐝨𐝩𐝪𐝫𐝬𐝭𐝮𐝯𐝰𐝱𐝲𐝳𐝴𐝵𐝶𐝷𐝸𐝹𐝺𐝻𐝼𐝽𐝾𐝿𐞀𐞁𐞂𐞃𐞄𐞅𐞆𐞇𐞈𐞉𐞊𐞋𐞌𐞍𐞎𐞏𐞐𐞑𐞒𐞓𐞔𐞕𐞖𐞗𐞘𐞙𐞚𐞛𐞜𐞝𐞞𐞟𐞠𐞡𐞢𐞣𐞤𐞥𐞦𐞧𐞨𐞩𐞪𐞫𐞬𐞭𐞮𐞯𐞰𐞱𐞲𐞳𐞴𐞵𐞶𐞷𐞸𐞹𐞺𐞻𐞼𐞽𐞾𐞿𐟀𐟁𐟂𐟃𐟄𐟅𐟆𐟇𐟈𐟉𐟊𐟋𐟌𐟍𐟎𐟏𐟐𐟑𐟒𐟓𐟔𐟕𐟖𐟗𐟘𐟙𐟚𐟛𐟜𐟝𐟞𐟟𐟠𐟡𐟢𐟣𐟤𐟥𐟦𐟧𐟨𐟩𐟪𐟫𐟬𐟭𐟮𐟯𐟰𐟱𐟲𐟳𐟴𐟵𐟶𐟷𐟸𐟹𐟺𐟻𐟼𐟽𐟾𐟿𐠀𐠁𐠂𐠃𐠄𐠅𐠆𐠇𐠈𐠉𐠊𐠋𐠌𐠍𐠎𐠏𐠐𐠑𐠒𐠓𐠔𐠕𐠖𐠗𐠘𐠙𐠚𐠛𐠜𐠝𐠞𐠟𐠠𐠡𐠢𐠣𐠤𐠥𐠦𐠧𐠨𐠩𐠪𐠫𐠬𐠭𐠮𐠯𐠰𐠱𐠲𐠳𐠴𐠵𐠶𐠷𐠸𐠹𐠺𐠻𐠼𐠽𐠾𐠿𐡀𐡁𐡂𐡃𐡄𐡅𐡆𐡇𐡈𐡉𐡊𐡋𐡌𐡍𐡎𐡏𐡐𐡑𐡒𐡓𐡔𐡕𐡖𐡗𐡘𐡙𐡚𐡛𐡜𐡝𐡞𐡟𐡠𐡡𐡢𐡣𐡤𐡥𐡦𐡧𐡨𐡩𐡪𐡫𐡬𐡭𐡮𐡯𐡰𐡱𐡲𐡳𐡴𐡵𐡶𐡷𐡸𐡹𐡺𐡻𐡼𐡽𐡾𐡿𐢀𐢁𐢂𐢃𐢄𐢅𐢆𐢇𐢈𐢉𐢊𐢋𐢌𐢍𐢎𐢏𐢐𐢑𐢒𐢓𐢔𐢕𐢖𐢗𐢘𐢙𐢚𐢛𐢜𐢝𐢞𐢟𐢠𐢡𐢢𐢣𐢤𐢥𐢦𐢧𐢨𐢩𐢪𐢫𐢬𐢭𐢮𐢯𐢰𐢱𐢲𐢳𐢴𐢵𐢶𐢷𐢸𐢹𐢺𐢻𐢼𐢽𐢾𐢿𐣀𐣁𐣂𐣃𐣄𐣅𐣆𐣇𐣈𐣉𐣊𐣋𐣌𐣍𐣎𐣏𐣐𐣑𐣒𐣓𐣔𐣕𐣖𐣗𐣘𐣙𐣚𐣛𐣜𐣝𐣞𐣟𐣠𐣡𐣢𐣣𐣤𐣥𐣦𐣧𐣨𐣩𐣪𐣫𐣬𐣭𐣮𐣯𐣰𐣱𐣲𐣳𐣴𐣵𐣶𐣷𐣸𐣹𐣺𐣻𐣼𐣽𐣾𐣿𐤀𐤁𐤂𐤃𐤄𐤅𐤆𐤇𐤈𐤉𐤊𐤋𐤌𐤍𐤎𐤏𐤐𐤑𐤒𐤓𐤔𐤕𐤖𐤗𐤘𐤙𐤚𐤛𐤜𐤝𐤞𐤟𐤠𐤡𐤢𐤣𐤤𐤥𐤦𐤧𐤨𐤩𐤪𐤫𐤬𐤭𐤮𐤯𐤰𐤱𐤲𐤳𐤴𐤵𐤶𐤷𐤸𐤹𐤺𐤻𐤼𐤽𐤾𐤿𐥀𐥁𐥂𐥃𐥄𐥅𐥆𐥇𐥈𐥉𐥊𐥋𐥌𐥍𐥎𐥏𐥐𐥑𐥒𐥓𐥔𐥕𐥖𐥗𐥘𐥙𐥚𐥛𐥜𐥝𐥞𐥟𐥠𐥡𐥢𐥣𐥤𐥥𐥦𐥧𐥨𐥩𐥪𐥫𐥬𐥭𐥮𐥯𐥰𐥱𐥲𐥳𐥴𐥵𐥶𐥷𐥸𐥹𐥺𐥻𐥼𐥽𐥾𐥿𐦀𐦁𐦂𐦃𐦄𐦅𐦆𐦇𐦈𐦉𐦊𐦋𐦌𐦍𐦎𐦏𐦐𐦑𐦒𐦓𐦔𐦕𐦖𐦗𐦘𐦙𐦚𐦛𐦜𐦝𐦞𐦟𐦠𐦡𐦢𐦣𐦤𐦥𐦦𐦧𐦨𐦩𐦪𐦫𐦬𐦭𐦮𐦯𐦰𐦱𐦲𐦳𐦴𐦵𐦶𐦷𐦸𐦹𐦺𐦻𐦼𐦽𐦾𐦿𐧀𐧁𐧂𐧃𐧄𐧅𐧆𐧇𐧈𐧉𐧊𐧋𐧌𐧍𐧎𐧏𐧐𐧑𐧒𐧓𐧔𐧕𐧖𐧗𐧘𐧙𐧚𐧛𐧜𐧝𐧞𐧟𐧠𐧡𐧢𐧣𐧤𐧥𐧦𐧧𐧨𐧩𐧪𐧫𐧬𐧭𐧮𐧯𐧰𐧱𐧲𐧳𐧴𐧵𐧶𐧷𐧸𐧹𐧺𐧻𐧼𐧽𐧾𐧿𐨀𐨁𐨂𐨃𐨄𐨅𐨆𐨇𐨈𐨉𐨊𐨋𐨌𐨍𐨎𐨏𐨐𐨑𐨒𐨓𐨔𐨕𐨖𐨗𐨘𐨙𐨚𐨛𐨜𐨝𐨞𐨟𐨠𐨡𐨢𐨣𐨤𐨥𐨦𐨧𐨨𐨩𐨪𐨫𐨬𐨭𐨮𐨯𐨰𐨱𐨲𐨳𐨴𐨵𐨶𐨷𐨹𐨺𐨸𐨻𐨼𐨽𐨾𐨿𐩀𐩁𐩂𐩃𐩄𐩅𐩆𐩇𐩈𐩉𐩊𐩋𐩌𐩍𐩎𐩏𐩐𐩑𐩒𐩓𐩔𐩕𐩖𐩗𐩘𐩙𐩚𐩛𐩜𐩝𐩞𐩟𐩠𐩡𐩢𐩣𐩤𐩥𐩦𐩧𐩨𐩩𐩪𐩫𐩬𐩭𐩮𐩯𐩰𐩱𐩲𐩳𐩴𐩵𐩶𐩷𐩸𐩹𐩺𐩻𐩼𐩽𐩾𐩿𐪀𐪁𐪂𐪃𐪄𐪅𐪆𐪇𐪈𐪉𐪊𐪋𐪌𐪍𐪎𐪏𐪐𐪑𐪒𐪓𐪔𐪕𐪖𐪗𐪘𐪙𐪚𐪛𐪜𐪝𐪞𐪟𐪠𐪡𐪢𐪣𐪤𐪥𐪦𐪧𐪨𐪩𐪪𐪫𐪬𐪭𐪮𐪯𐪰𐪱𐪲𐪳𐪴𐪵𐪶𐪷𐪸𐪹𐪺𐪻𐪼𐪽𐪾𐪿𐫀𐫁𐫂𐫃𐫄𐫅𐫆𐫇𐫈𐫉𐫊𐫋𐫌𐫍𐫎𐫏𐫐𐫑𐫒𐫓𐫔𐫕𐫖𐫗𐫘𐫙𐫚𐫛𐫜𐫝𐫞𐫟𐫠𐫡𐫢𐫣𐫤𐫦𐫥𐫧𐫨𐫩𐫪𐫫𐫬𐫭𐫮𐫯𐫰𐫱𐫲𐫳𐫴𐫵𐫶𐫷𐫸𐫹𐫺𐫻𐫼𐫽𐫾𐫿𐬀𐬁𐬂𐬃𐬄𐬅𐬆𐬇𐬈𐬉𐬊𐬋𐬌𐬍𐬎𐬏𐬐𐬑𐬒𐬓𐬔𐬕𐬖𐬗𐬘𐬙𐬚𐬛𐬜𐬝𐬞𐬟𐬠𐬡𐬢𐬣𐬤𐬥𐬦𐬧𐬨𐬩𐬪𐬫𐬬𐬭𐬮𐬯𐬰𐬱𐬲𐬳𐬴𐬵𐬶𐬷𐬸𐬹𐬺𐬻𐬼𐬽𐬾𐬿𐭀𐭁𐭂𐭃𐭄𐭅𐭆𐭇𐭈𐭉𐭊𐭋𐭌𐭍𐭎𐭏𐭐𐭑𐭒𐭓𐭔𐭕𐭖𐭗𐭘𐭙𐭚𐭛𐭜𐭝𐭞𐭟𐭠𐭡𐭢𐭣𐭤𐭥𐭦𐭧𐭨𐭩𐭪𐭫𐭬𐭭𐭮𐭯𐭰𐭱𐭲𐭳𐭴𐭵𐭶𐭷𐭸𐭹𐭺𐭻𐭼𐭽𐭾𐭿𐮀𐮁𐮂𐮃𐮄𐮅𐮆𐮇𐮈𐮉𐮊𐮋𐮌𐮍𐮎𐮏𐮐𐮑𐮒𐮓𐮔𐮕𐮖𐮗𐮘𐮙𐮚𐮛𐮜𐮝𐮞𐮟𐮠𐮡𐮢𐮣𐮤𐮥𐮦𐮧𐮨𐮩𐮪𐮫𐮬𐮭𐮮𐮯𐮰𐮱𐮲𐮳𐮴𐮵𐮶𐮷𐮸𐮹𐮺𐮻𐮼𐮽𐮾𐮿𐯀𐯁𐯂𐯃𐯄𐯅𐯆𐯇𐯈𐯉𐯊𐯋𐯌𐯍𐯎𐯏𐯐𐯑𐯒𐯓𐯔𐯕𐯖𐯗𐯘𐯙𐯚𐯛𐯜𐯝𐯞𐯟𐯠𐯡𐯢𐯣𐯤𐯥𐯦𐯧𐯨𐯩𐯪𐯫𐯬𐯭𐯮𐯯𐯰𐯱𐯲𐯳𐯴𐯵𐯶𐯷𐯸𐯹𐯺𐯻𐯼𐯽𐯾𐯿𐰀𐰁𐰂𐰃𐰄𐰅𐰆𐰇𐰈𐰉𐰊𐰋𐰌𐰍𐰎𐰏𐰐𐰑𐰒𐰓𐰔𐰕𐰖𐰗𐰘𐰙𐰚𐰛𐰜𐰝𐰞𐰟𐰠𐰡𐰢𐰣𐰤𐰥𐰦𐰧𐰨𐰩𐰪𐰫𐰬𐰭𐰮𐰯𐰰𐰱𐰲𐰳𐰴𐰵𐰶𐰷𐰸𐰹𐰺𐰻𐰼𐰽𐰾𐰿𐱀𐱁𐱂𐱃𐱄𐱅𐱆𐱇𐱈𐱉𐱊𐱋𐱌𐱍𐱎𐱏𐱐𐱑𐱒𐱓𐱔𐱕𐱖𐱗𐱘𐱙𐱚𐱛𐱜𐱝𐱞𐱟𐱠𐱡𐱢𐱣𐱤𐱥𐱦𐱧𐱨𐱩𐱪𐱫𐱬𐱭𐱮𐱯𐱰𐱱𐱲𐱳𐱴𐱵𐱶𐱷𐱸𐱹𐱺𐱻𐱼𐱽𐱾𐱿𐲀𐲁𐲂𐲃𐲄𐲅𐲆𐲇𐲈𐲉𐲊𐲋𐲌𐲍𐲎𐲏𐲐𐲑𐲒𐲓𐲔𐲕𐲖𐲗𐲘𐲙𐲚𐲛𐲜𐲝𐲞𐲟𐲠𐲡𐲢𐲣𐲤𐲥𐲦𐲧𐲨𐲩𐲪𐲫𐲬𐲭𐲮𐲯𐲰𐲱𐲲𐲳𐲴𐲵𐲶𐲷𐲸𐲹𐲺𐲻𐲼𐲽𐲾𐲿𐳀𐳁𐳂𐳃𐳄𐳅𐳆𐳇𐳈𐳉𐳊𐳋𐳌𐳍𐳎𐳏𐳐𐳑𐳒𐳓𐳔𐳕𐳖𐳗𐳘𐳙𐳚𐳛𐳜𐳝𐳞𐳟𐳠𐳡𐳢𐳣𐳤𐳥𐳦𐳧𐳨𐳩𐳪𐳫𐳬𐳭𐳮𐳯𐳰𐳱𐳲𐳳𐳴𐳵𐳶𐳷𐳸𐳹𐳺𐳻𐳼𐳽𐳾𐳿𐴀𐴁𐴂𐴃𐴄𐴅𐴆𐴇𐴈𐴉𐴊𐴋𐴌𐴍𐴎𐴏𐴐𐴑𐴒𐴓𐴔𐴕𐴖𐴗𐴘𐴙𐴚𐴛𐴜𐴝𐴞𐴟𐴠𐴡𐴢𐴣𐴤𐴥𐴦𐴧𐴨𐴩𐴪𐴫𐴬𐴭𐴮𐴯𐴰𐴱𐴲𐴳𐴴𐴵𐴶𐴷𐴸𐴹𐴺𐴻𐴼𐴽𐴾𐴿𐵀𐵁𐵂𐵃𐵄𐵅𐵆𐵇𐵈𐵉𐵊𐵋𐵌𐵍𐵎𐵏𐵐𐵑𐵒𐵓𐵔𐵕𐵖𐵗𐵘𐵙𐵚𐵛𐵜𐵝𐵞𐵟𐵠𐵡𐵢𐵣𐵤𐵥𐵦𐵧𐵨𐵩𐵪𐵫𐵬𐵭𐵮𐵯𐵰𐵱𐵲𐵳𐵴𐵵𐵶𐵷𐵸𐵹𐵺𐵻𐵼𐵽𐵾𐵿𐶀𐶁𐶂𐶃𐶄𐶅𐶆𐶇𐶈𐶉𐶊𐶋𐶌𐶍𐶎𐶏𐶐𐶑𐶒𐶓𐶔𐶕𐶖𐶗𐶘𐶙𐶚𐶛𐶜𐶝𐶞𐶟𐶠𐶡𐶢𐶣𐶤𐶥𐶦𐶧𐶨𐶩𐶪𐶫𐶬𐶭𐶮𐶯𐶰𐶱𐶲𐶳𐶴𐶵𐶶𐶷𐶸𐶹𐶺𐶻𐶼𐶽𐶾𐶿𐷀𐷁𐷂𐷃𐷄𐷅𐷆𐷇𐷈𐷉𐷊𐷋𐷌𐷍𐷎𐷏𐷐𐷑𐷒𐷓𐷔𐷕𐷖𐷗𐷘𐷙𐷚𐷛𐷜𐷝𐷞𐷟𐷠𐷡𐷢𐷣𐷤𐷥𐷦𐷧𐷨𐷩𐷪𐷫𐷬𐷭𐷮𐷯𐷰𐷱𐷲𐷳𐷴𐷵𐷶𐷷𐷸𐷹𐷺𐷻𐷼𐷽𐷾𐷿𐸀𐸁𐸂𐸃𐸄𐸅𐸆𐸇𐸈𐸉𐸊𐸋𐸌𐸍𐸎𐸏𐸐𐸑𐸒𐸓𐸔𐸕𐸖𐸗𐸘𐸙𐸚𐸛𐸜𐸝𐸞𐸟𐸠𐸡𐸢𐸣𐸤𐸥𐸦𐸧𐸨𐸩𐸪𐸫𐸬𐸭𐸮𐸯𐸰𐸱𐸲𐸳𐸴𐸵𐸶𐸷𐸸𐸹𐸺𐸻𐸼𐸽𐸾𐸿𐹀𐹁𐹂𐹃𐹄𐹅𐹆𐹇𐹈𐹉𐹊𐹋𐹌𐹍𐹎𐹏𐹐𐹑𐹒𐹓𐹔𐹕𐹖𐹗𐹘𐹙𐹚𐹛𐹜𐹝𐹞𐹟𐹠𐹡𐹢𐹣𐹤𐹥𐹦𐹧𐹨𐹩𐹪𐹫𐹬𐹭𐹮𐹯𐹰𐹱𐹲𐹳𐹴𐹵𐹶𐹷𐹸𐹹𐹺𐹻𐹼𐹽𐹾𐹿𐺀𐺁𐺂𐺃𐺄𐺅𐺆𐺇𐺈𐺉𐺊𐺋𐺌𐺍𐺎𐺏𐺐𐺑𐺒𐺓𐺔𐺕𐺖𐺗𐺘𐺙𐺚𐺛𐺜𐺝𐺞𐺟𐺠𐺡𐺢𐺣𐺤𐺥𐺦𐺧𐺨𐺩𐺪𐺫𐺬𐺭𐺮𐺯𐺰𐺱𐺲𐺳𐺴𐺵𐺶𐺷𐺸𐺹𐺺𐺻𐺼𐺽𐺾𐺿𐻀𐻁𐻂𐻃𐻄𐻅𐻆𐻇𐻈𐻉𐻊𐻋𐻌𐻍𐻎𐻏𐻐𐻑𐻒𐻓𐻔𐻕𐻖𐻗𐻘𐻙𐻚𐻛𐻜𐻝𐻞𐻟𐻠𐻡𐻢𐻣𐻤𐻥𐻦𐻧𐻨𐻩𐻪𐻫𐻬𐻭𐻮𐻯𐻰𐻱𐻲𐻳𐻴𐻵𐻶𐻷𐻸𐻹𐻺𐻻𐻼𐻽𐻾𐻿𐼀𐼁𐼂𐼃𐼄𐼅𐼆𐼇𐼈𐼉𐼊𐼋𐼌𐼍𐼎𐼏𐼐𐼑𐼒𐼓𐼔𐼕𐼖𐼗𐼘𐼙𐼚𐼛𐼜𐼝𐼞𐼟𐼠𐼡𐼢𐼣𐼤𐼥𐼦𐼧𐼨𐼩𐼪𐼫𐼬𐼭𐼮𐼯𐼰𐼱𐼲𐼳𐼴𐼵𐼶𐼷𐼸𐼹𐼺𐼻𐼼𐼽𐼾𐼿𐽀𐽁𐽂𐽃𐽄𐽅𐽆𐽇𐽋𐽍𐽎𐽏𐽐𐽈𐽉𐽊𐽌𐽑𐽒𐽓𐽔𐽕𐽖𐽗𐽘𐽙𐽚𐽛𐽜𐽝𐽞𐽟𐽠𐽡𐽢𐽣𐽤𐽥𐽦𐽧𐽨𐽩𐽪𐽫𐽬𐽭𐽮𐽯𐽰𐽱𐽲𐽳𐽴𐽵𐽶𐽷𐽸𐽹𐽺𐽻𐽼𐽽𐽾𐽿𐾀𐾁𐾃𐾅𐾂𐾄𐾆𐾇𐾈𐾉𐾊𐾋𐾌𐾍𐾎𐾏𐾐

CHAPTER LX.

(1) לוודעו טעמו וט חמוד ד גליון (2) שג
 גליון לו טעטע ו גליון וסם טעטעו¹ טע
 (3) חמוד ד גליון געטעו וסו (4) שג גליון אוט
 אטעו² ו ועל גליון גליון טעטע טעטע ו טעטע ו
 טעטע גליון טעטע ו טעטע טעטע טעטע (5) ו
 טעטע אטעו ו ועל גליון טעטע טעטע טעטע ו
 טעטע גליון טעטע ו טעטע טעטע טעטע טעטע
 (6-8) גליון טעטע גליון שג או גליון טעטע
 גליון טעטע ו או גליון גליון גליון גליון
 גליון טעטע⁴ (9) גליון וסו וסו ד טעטע ו טעטע
 גליון טעטע⁵ טעטע (10) ו טעטע ו טעטע
 טעטע (11-12) טעטע טעטע טעטע ו ועל גליון
 טעטע טעטע גליון ו או ועל גליון גליון
 גליון (13) וסו טעטע וסו טעטע טעטע⁶ טעטע טעטע
 טעטע טעטע טעטע

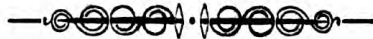

CHAPTER LXI.

(1) לוודעו טעמו וט חמוד ד גליון (2-4) שג גליון⁷
 ד טעטע או ו גליון ד וסו או ו גליון ד גליון או

1 'More (or most) familiar' <i>áshnáktar.</i>	4 <i>Yáityítvéd.</i>
2 <i>Nishast va kár</i> 'association,' lit. 'sitting and work.'	5 <i>Patkóféd</i> 'impinges.'
3 <i>Patvandéd.</i>	6 <i>Aázmayéshné</i> 'experiment.'
	7 <i>Ratu</i> 'chief.'

[ו לכו ד סווססו אלו] ¹ ו לכו ד וססו²סו² אלו ו לכו
 ד זססו³ אלו ו לכו ד מלססו אלו
 (5) סווד ד מלכו עכסו וסו (6) סו סווד ד
 ססו ד סו מלסו⁴ ד ססו⁴ ד לססו מלסו ססו
 ססו⁵ לכו
 (7) וסו ד ססו⁶ ד סוודסו מלכו ד ססו⁶סו⁶ ד
 ססו⁷ ד ססו⁷ ד ססו⁷ אלו ס-ס ו סו וסו וסו
 סו ו וסו ו ססו ו ססו⁸ ססו⁸ ו וסו ו
 ססו וסו וסו וסו ססו⁹ לכו
 (8) ססו ד ססו⁹ מלסו לכו (9) סווד ד ססו⁹סו⁹
 ד וסו¹⁰סו¹⁰ ד ססו¹⁰סו¹⁰ לכו (10) ססו¹⁰סו¹⁰
 ססו¹¹ לכו (11) מלסו¹¹סו¹¹ לכו ו ס¹² מלסו¹²סו¹² לכו
 סו סו סו

CHAPTER LXII.

(1) סוודסו ססו וט סווד ד מלכו (2) סו וסו
 סו ססו עכסו (3) ו¹ ד סו וסו סו וסו עכסו
 (4) סו ד ססו¹³ סו ססו ס-סו (5) ססו¹³סו¹³ ד
 ססו¹³ סו (6) ססו¹³ ד ס-ס סו ססו עכסו

1 W. om. the question in brackets.

2 *Vāyendakān* 'birds' or 'flying creatures.'3 *Dadān* 'wild animals,' Pers. ددان .4 *Hūsepās*.5 *Hamyārān* 'associates.'6 *Yavyān* 'young,' Pers. جوان .7 *Kadē-afrūz* 'who adorns the household.'8 *Nam-shēkan* 'cheerful.'

9 The epithet is also mentioned in the Bundahish XXIV, 6.

10 *Chiharāv* a name of the bird *Karshipt*.11 *Khargāsh* 'a hare.'12 Wheat=*dg*.13 *Sāhm*.

OPINIONS.

"The Pahlavi Text Series"—Vol. I. NIRANGISTAN, edited by Darab Dastur Peshotan Sanjana (Bombay : Trustees of the Parsee Panchayet).

As an appropriate introduction to a review of the first edition of the Pahlavi "Nirangistan," prepared by the distinguished Parsee scholar, Dastur Darab Peshotan Sanjana, B.A., and recently published under the auspices of the Parsee Victoria Jubilee Pahlavi Text Committee for the Trustees of the Parsee Panchayet, the words of Dr. L. C. Casartelli are well worth quoting. He says : "Perhaps the most important work that can be done for Oriental science by the Parsee savants is the publishing of the numerous Pahlavi text, which still exist unedited in their libraries. It will be remembered that when M. Darmesteter was in India in 1886, he is said to have given the Parsee community the advice to celebrate the Queen's jubilee by publishing as many texts as possible. The advice was sound, for it is known how much treasure of the kind still waits to be accessible to us. To these words pronounced in 1892 at the Ninth International Congress of Orientalists in London he added a long list of publications, which, to use his words, "represent what Parsee scholarship has done for the texts of the sacred or standard works of the Avesta, or of subsequent Pahlavi literature during the past ten years." He then expressed his belief, "that the list is not merely a long catalogue of varying value and merit, but also a fresh indication of that remarkable readiness to accept and assimilate outside elements, and to bring them into harmonious symmetry with its own system, which I believe to have been one of the leading characteristics of the Iranian intellect in all stages of its history."

The present edition strikingly confirms the above statement, as it affords a remarkable proof of the progress made by our Parsee scholars in the direction so highly recommended by European savants. The edition appears in the form of a large octavo volume, and consists of a photozincographic facsimile publication of the Pahlavi MS., belonging to Dr. Dastur Hoshangjee Jamaspjee of Poona. It is accompanied by a most valuable introduction, a complete critical apparatus, and a careful collation with an older Iranian MS., belonging to Ervad Tahmuras D. Anklesaria of Bombay. The photozincographed reproduction of the MS. reflects the greatest credit on the Government photozincographic department at Poona, to which this part of the work was entrusted ; and gives to the book the important advantage, which could never have been obtained by the ordinary print in Pahlavi type, of being absolutely free from any interference of the editor with the original, and of exhibiting the text in the very handwriting of its compiler. This advantage will be specially appreciated by Pahlavi scholars knowing that Pahlavi words and sounds admit of various interpretations, and that they are best left in their original form for the purposes of critical study. The comprehensiveness of the collation forms another marked distinction of the book ; it compresses into one volume all the variants of the older Iranian MS., which the scholar would otherwise have to seek in it. Besides, an element of novelty attaches to the book in the circumstance already pointed out by the learned Dastur in a paper read in 1893 before the Royal Asiatic Society of Bombay, of its embracing not only the Nirangistan, one of the sections of the 17th Avesta Nask, called Huspâram, but also a large portion of the Airpatastân, the second section of the Huspâram Nask.

Apart from many other interesting details touched upon in the introduction, the Dastur elucidates very carefully the age and the history of the MS., as also the list, the condition, and the critical value of the extant copies in Europe and India. As a

OPINIONS.

"The Pahlavi Text Series"—Vol. I. NIRANGISTAN, edited by Darab Dastur Peshotan Sanjana (Bombay : Trustees of the Parsee Panchayet).

As an appropriate introduction to a review of the first edition of the Pahlavi "Nirangistan," prepared by the distinguished Parsee scholar, Dastur Darab Peshotan Sanjana, B.A., and recently published under the auspices of the Parsee Victoria Jubilee Pahlavi Text Committee for the Trustees of the Parsee Panchayet, the words of Dr. L. C. Casartelli are well worth quoting. He says : "Perhaps the most important work that can be done for Oriental science by the Parsee savants is the publishing of the numerous Pahlavi text, which still exist unedited in their libraries. It will be remembered that when M. Darmesteter was in India in 1886, he is said to have given the Parsee community the advice to celebrate the Queen's jubilee by publishing as many texts as possible. The advice was sound, for it is known how much treasure of the kind still waits to be accessible to us. To these words pronounced in 1892 at the Ninth International Congress of Orientalists in London he added a long list of publications, which, to use his words, "represent what Parsee scholarship has done for the texts of the sacred or standard works of the Avesta, or of subsequent Pahlavi literature during the past ten years." He then expressed his belief, "that the list is not merely a long catalogue of varying value and merit, but also a fresh indication of that remarkable readiness to accept and assimilate outside elements, and to bring them into harmonious symmetry with its own system, which I believe to have been one of the leading characteristics of the Iranian intellect in all stages of its history."

The present edition strikingly confirms the above statement, as it affords a remarkable proof of the progress made by our Parsee scholars in the direction so highly recommended by European savants. The edition appears in the form of a large octavo volume, and consists of a photozincographic facsimile publication of the Pahlavi MS., belonging to Dr. Dastur Hoshangjee Jamaspjee of Poona. It is accompanied by a most valuable introduction, a complete critical apparatus, and a careful collation with an older Iranian MS., belonging to Ervad Tahmuras D. Anklesaria of Bombay. The photozincographed reproduction of the MS. reflects the greatest credit on the Government photozincographic department at Poona, to which this part of the work was entrusted ; and gives to the book the important advantage, which could never have been obtained by the ordinary print in Pahlavi type, of being absolutely free from any interference of the editor with the original, and of exhibiting the text in the very handwriting of its compiler. This advantage will be specially appreciated by Pahlavi scholars knowing that Pahlavi words and sounds admit of various interpretations, and that they are best left in their original form for the purposes of critical study. The comprehensiveness of the collation forms another marked distinction of the book ; it compresses into one volume all the variants of the older Iranian MS., which the scholar would otherwise have to seek in it. Besides, an element of novelty attaches to the book in the circumstance already pointed out by the learned Dastur in a paper read in 1893 before the Royal Asiatic Society of Bombay, of its embracing not only the Nirangistan, one of the sections of the 17th Avesta Nask, called Huspâram, but also a large portion of the Airpatastân, the second section of the Huspâram Nask.

Apart from many other interesting details touched upon in the introduction, the Dastur elucidates very carefully the age and the history of the MS., as also the list, the condition, and the critical value of the extant copies in Europe and India. As a

special claim upon the interest of the scholar, the editor puts forth his belief in the remotest antiquity of the religious ideas and ceremonies embodied in the Nirangistan, for the reason of their being, to a great extent, based on a number of lost Avesta fragments preserved in the Nirangistan. In support of his opinion he adduces certain concurring views of the Rev. Dr. L. H. Mills, the distinguished American translator of the Gathas; but as Dr. Mills, in Part, advances his theory conjecturally, and in part has not yet secured the adhesion of eminent scholars, the Dastur's contention rests upon problematic premises. This peculiar position of the editor, however, does in no way, derogate from the high standard of his critical and historical research, which has been repeatedly recognised as scholarly by European savants, and especially noticed by Dr. Casartelli at the Ninth Oriental Congress in his review of "the literary activity of the Parsees during the past ten years in Avesta and Pahlavi studies." The edition must have cost the Dastur much time and labour; he calls it a work of love, and in this we recognise a merit which is duly acknowledged by the President of the Victoria Jubilee Pahlavi Text Committee in his Preface of the book. As to the contents of the Nirangistan, Dr. Haug in his essay on the Pahlavi literature, briefly says, that the Nirangistan includes Avesta quotations which are no longer extant in the Zend-Avesta; that it consists of three fargards (chapters) and treats of a great number of details regarding rites and ceremonies and precautions to be adopted in their performance. The editor, however, has brought to light an oversight committed by Dr. Haug, inasmuch as the latter discovered in the Nirangistan only three fargards instead of five. Judging from the contents, as given by Dr. Haug, the Nirangistan would appear to be a Zoroastrian ritual, meant principally for the use of the priesthood. But in consequence of the intimate relation between creed and ritual, and the general importance of the comparative study of religious systems, everybody will welcome in this edition an indispensable means for the correct interpretation of the purport, and the bearings of this branch of ritual literature, so important in the eyes of the esteemed community of the Dastur. What finally makes the edition especially opportune is its appearance at a juncture when the Bombay University by a laudable show of interest, has sanctioned the introduction into its curriculum of a complete course of Avesta and Pahlavi studies. In consideration of what has been said all will agree, that the edition of the Nirangistan, as it is a publication of the Parsee Victoria Jubilee Pahlavi Text Committee first in time, is also one of first-class merit.—(*The Bombay Gazette*, 8th April 1895.)

A Jubilee Literary Memorial.

The late Professor James Darmesteter, in his memorable Bombay lecture on "Parseeism: its place in history," which Mr. Gaston Paris, in his recent appreciation of that scholar, justly called a unique contribution to the history of ideas, exhorted his hearers to take steps to rescue from destruction and oblivion valuable fragments of their ancient religious literature and to publish editions of manuscripts of which there are only one or two copies extant. "What is needed," he said, "is the raising of a fund that will cover the expenses of editing a few texts to be chosen by a scientific committee. In a few days you are going to celebrate the Jubilee of the Queen-Empress, the golden marriage of India with England, the golden marriage of the East with Western civilization. You will join with your usual munificence in the public festivities, but if you want to impress particularly the Parsee mark upon your demonstration of loyalty, what better opportunity could be found at the same time to perform a duty to your race and to do honour to

the Queen of the West, than by showing how deeply you have imbibed the Western spirit, the spirit of science and research ? * * * Let the revival of your literature, let the raising of the Jubilee Pahlavi Fund, be the Parsee Memorial of the Jubilee of the Queen-Empress." This eloquent appeal was effective, and the Parsees got together a sum of Rs. 10,000 to be devoted to the purpose pointed out by Mr. Darmesteter. The Victoria Jubilee Pahlavi Text Fund was started to publish facsimile editions of rare Pahlavi MSS. somewhat after the model of the famous *Anecdota Oxoniensis* series published by the Clarendon Press. After the unusually long period of eight years of gestation, the committee have published the first volume of the series edited by their Secretary, Dastur Darab Peshotun Sanjana. It contains rather large fragments of the Pahlavi translations of certain important portions of one of the Avesta Nasks, treating chiefly of the due performance by the priests of the great religious ceremony of Nirangdin, which is the coping-stone of the entire ritual system of the Parsee religion. Only two independent MSS. of the texts are known to be extant now, and both are in India. In this edition this unique text will be now accessible to scholars all over the world. Dr. West wrote that 'the task of editing the Pahlavi text of the Nirangistan is likely to be one of no small difficulty and uncertainty whenever it is undertaken,' but now that it has been successfully undertaken and accomplished by the young Dastur, a distinct service has been rendered by indigenous Parsee scholarship to students in Europe and America. And we are glad to see excellent fruit borne of such labours, for Dr. West, the greatest living Pahlavi scholar in Europe, is at present engaged in translating this newly-published text for Max Müller's series. (*"The Times of India,"* 24th April 1895.)

[Extracted from "THE ACADEMY," 6th April 1895.]

WHEN the late Prof. James Darmesteter was in Bombay, he delivered a lecture to the Parsi community upon their religion and sacred books, on February 2, 1887, in which he earnestly advised them to raise a fund among themselves for the publication of a few important Pahlavi texts which existed only in rare or unique MSS. He further suggested that a Victoria Jubilee Pahlavi Text Fund would be a suitable Parsi memorial of the jubilee of the Queen-Empress which was then rapidly approaching. The fund was raised and a committee was appointed to arrange for the publication of three such texts, one of which, edited by their secretary, a son of their high priest, has now appeared.

The facsimile of 195 octavo folios has been well executed by the Bombay Government Photo-sincographic Department; and the editor's collation of the Iranian MS. seems to have been carefully made. In his new edition of the Pahlavi Vendidad, which is well advanced, he will have a better opportunity of displaying his abilities as an editor of texts. It should be noticed that the first folio of the facsimile commences with a short Nîrang, or rite, for the preparation of the Vars, or filaments of heir, supposed to symbolise the ancient hair-sieve for filtering the Hôm-juice prepared and tasted during the ceremonies. This Nîrang is followed by a Persian-Pahlavi colophon, dated A.Y. 840 (the last of the three ciphers being unfortunately erased from the photograph); and the colophon states that the Nîrang was found by the writer of that date (A.D. 1471) in the position he has copied it. It forms, however, no part of the Nîrangistân.

E. W. WEST.

SYAVUSH AND SUDABEH.

The genial and industrious scholar Dastur Darab Peshotan Sanjana favoured us yesterday with a contribution which supplements his paper on 'Next-of-kin Marriages

in Ancient Iran,' which was read a year or two since before the Bombay Branch of the Royal Asiatic Society. Since that paper was read Madame Dieulafoy's striking romance of "Parysatis" has given wider currency to the received traditional and historical belief on this subject. Madame Dieulafoy, with all her pretensions to knowledge concerning Persian antiquities, takes Parysatis as she finds her in tradition, the consort of her brother Darius, and Artaxerxes wedded in succession to two of his nearest blood relations. Inquiry into the latest results of philosophical and ethnographic investigation would, however, have warned the gifted Frenchwoman against a too ready acceptance of conventional beliefs on this subject. We need not here reproduce either the earlier or the later of the Dastur's arguments on the subject. It is sufficient to say that he has gone far to establish the proposition that the Pehlvi terms, the use of which has led to a belief that next-of-kin marriages were common in early Iranian society, have a much wider meaning than has hitherto been attached to them. European Iranists seem to have come round of late to the conclusion, which the Bombay Dastur has set forth with so much industry and clearness—a result which must be regarded with gratification. For though, as George Eliot says, we cannot reform our ancestors, it is always satisfactory when we learn that they were better than they have been credited with being.—(*The Bombay Gazette*," November 13, 1890.)

[Extracted from the "TRANSACTION OF THE NINTH ORIENTAL CONGRESS," pp. 528-534.]

"The Literary Activity of the Parsis during the past ten years in Avestic and Pehlvi Studies," by Dr. L. C. Casartelli.

The transition from strictly Avestic to Pehlvi literature is made by reference to the new edition of the Pehlvi version of the Vendidad which is now being undertaken by Darab Dastur Peshotan Sanjana, who has kindly forwarded me advance proof-sheets of the first few pages. This will evidently be a very carefully collated text, with abundant and scholarly *apparatus criticus*, and will make a handsome well-printed volume. It is hoped that it may be completed by the end of this year.

The next department of literary activity to which I shall draw attention is the intelligent utilisation on the part of Parsi students of the most recent scientific writings of European orientalisists in the form of translations of these latter into English. First and foremost comes the handsome version, in two volumes, of the greater part of W. Geiger's standard work, "Ost-Iranische Kultur im Alterthum," by the accomplished son of the high-priest Peshotan, under the title, "The Civilization of Eastern Iranians in Ancient Times. By Dr. W. Geiger. Translated from the German by Darab D. Peshotan Sanjana, B.A., London: Henry Frowde. Vol. i. 1885; Vol. ii. 1886." This version by the Parsi of a German work into English is excellently done, and deserves high praise.

In addition to translations of the kind from European languages, a considerable number of original essays, either in English or Gujarati, have been produced during the decade by Parsi savants. A few of these may be mentioned here. Dastur Darab has published "Next-of-Kin Marriages in Ancient Irân. London: Trübner, 1888;" and quite recently, "The Position of Zoroastrian Women in Remote Antiquity. Bombay, 1892." As this paper is merely a bibliographical record, I do not touch upon the points of controversy between Mr. Dārāb Peshotan and myself involved in these small volumes, which I have fully treated of elsewhere (in the *Babylonian and Oriental Record*), and merely register the essays as able and interesting presentations of the author's own views.

THE VENDIDAD.—The *Academy* of 12th January contains the following notice of a useful work by a Zend scholar:—"Dastur Darab Peshotan Sanjana has sent to Oxford advance-sheets of an excellent edition of the Pahlavi translation of the *Vendidad*, prepared with the collation of many MSS., which were not at the disposition of the former editor. This edition will also possess the advantage of copious notes at the foot of the pages, instead of sparse ones at the end of the book. Considering the length of time since the first edition was issued, we expect an advance upon that production; and this is, in fact, presented. Dr. Karl Geldner praises the scientific attainments of the Parsee scholar, and remarks: "Derselbe verräth wissenschaft und wissenschaftliches streben, ist solid und fähig einen Curs zu leiten, der die Garantie des Erfolges gibt."—(*The Bombay Gazette*, February 16, 1895.)

APPENDIX.

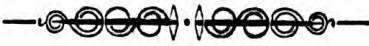
CHÊRÂGÊ DÂNÊSH,

OR

“ THE LAMP OF LEARNING.”

1. Gujerati Preface by the Editor.
2. Persian Verses composed by Dasturân Dastur Edulji Darabji Sanjana.
3. A Life of the Dastur Saheb in metrical Gujerati.

[ו לכו ד אווסו אלו] ¹ ו לכו ד וסונוסו ² אלו ו לכו
 ד זסו ³ אלו ו לכו ד מלסו אלו
 (5) אלו ד מלו עוסו ואלו (6) סו ערו ד
 סו ד עו מעונו ד מעו ⁴ ד לעו מונו
 סו ⁵ אלו
 (7) אלו ד מו ⁶ ד נודעו מלו ד מעונו
 מעונו ד מעו ⁷ אלו ו לו ו לו ו לו
 ו לו ו לו ו לו ו לו ו לו ו לו ו לו ו לו
 מעונו אלו
 (8) מעו ד מלו ⁹ מעונו אלו (9) סו ד
 מעונו אלו (10) מעונו אלו ¹⁰
 מעונו אלו (11) מעונו אלו ¹¹ ו לו ¹² מעונו אלו
 מעונו אלו

CHAPTER LXII.

(1) עונו וט עונו וט עונו (2) עונו וט
 עונו עונו (3) ו לו ד לו עונו עונו
 (4) עונו ד עונו ¹³ עונו עונו עונו (5) עונו
 עונו (6) עונו ד עונו עונו עונו

1 W. om. the question in brackets.	9 The epithet is also mentioned in the Bundahish XXIV, 6.
2 <i>Vâyendakân</i> 'birds' or 'flying creatures.'	
3 <i>Dadân</i> 'wild animals,' Pers. ددان .	10 <i>Chiharâv</i> a name of the bird <i>Karshipt</i> .
4 <i>Hûsepâs</i> .	11 <i>Khargûsh</i> 'a hare.'
5 <i>Hamýârân</i> 'associates.'	12 Wheat= <i>dg</i> .
6 <i>Yavyân</i> 'young,' Pers. جوان .	13 <i>Sâhm</i> .
7 <i>Kadê-afrûz</i> 'who adorns the household.'	
8 <i>Nam-shêkan</i> 'cheerful.'	

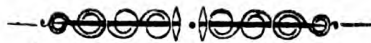
سړل سړد کړم کله وړوځ و سړل وړوځ و¹ لاس و کړم وځ وځ سړو
 مړس² و ځل سړو و سړل لړس (22) سړ و کلترو³ و لاس وړوځ و
 ځل وړوځ⁴ و (23) و سړو و کله وړوځ وړوځ و وړوځ و وړوځ و
 سړ سړ و وړوځ و سړ سړ و سړ سړ و سړ سړ و سړ سړ و
 وړوځ⁵ و لړس وړوځ و سړ وړوځ و وړوځ و وړوځ و وړوځ و وړوځ و
 (24) سړ و سړ و سړ و ځل وړوځ و وړوځ و وړوځ و وړوځ و وړوځ و
 (25) کله وړوځ و وړوځ و وړوځ و وړوځ و وړوځ و وړوځ و وړوځ و
 وړوځ و وړوځ و وړوځ و وړوځ و وړوځ و وړوځ و وړوځ و وړوځ و
 (26) وړوځ و وړوځ و وړوځ و وړوځ و وړوځ و وړوځ و وړوځ و وړوځ و
 (27) و وړوځ و وړوځ و وړوځ و وړوځ و وړوځ و وړوځ و وړوځ و وړوځ و
 وړوځ و وړوځ و وړوځ و وړوځ و وړوځ و وړوځ و وړوځ و وړوځ و
 وړوځ و وړوځ و وړوځ و وړوځ و وړوځ و وړوځ و وړوځ و وړوځ و
 (28) و وړوځ و وړوځ و وړوځ و وړوځ و وړوځ و وړوځ و وړوځ و وړوځ و
 وړوځ و وړوځ و وړوځ و وړوځ و وړوځ و وړوځ و وړوځ و وړوځ و
 وړوځ و وړوځ و وړوځ و وړوځ و وړوځ و وړوځ و وړوځ و وړوځ و
 (30) و وړوځ و وړوځ و وړوځ و وړوځ و وړوځ و وړوځ و وړوځ و وړوځ و
 وړوځ و وړوځ و وړوځ و وړوځ و وړوځ و وړوځ و وړوځ و وړوځ و
 (31) و وړوځ و وړوځ و وړوځ و وړوځ و وړوځ و وړوځ و وړوځ و وړوځ و

1 PB. W. om.
 2 *Gal-aé* 'species of flower.' W. *گال* read by Dr. West *drú-aé* 'a tree.' Pazand 'another myrtle-bush.'
 3 *Zargánash*.
 4 Blossoms. Pers. *دزمند* 'wormwood.'
 5 99999.
 6 *Vanásénd*.
 7 *Mánésht* 'dwelling.'
 8 The western region *Arzah*.
 9 *Vinashné*. W. *ویناش*
 10 *Hôm i riste vírâstâr* 'the Hômi that is the adorning or restorer of the dead.'
 11 *Varkash*=Av. *واریکاش*.
 12 *Vak*=Pers. *وک* or *بک* 'frog.'
 13 Pers. *باز*.
 14 *Gôpaitôshah*.

(3) אָמַד דַּ מְלִיךָ לְבַדְּמִן וְיִמְרָא (4) סְעָ סְעָ תְּסִימִן
 עֲסִימְטִי-לְ סִמְוִוִּי¹ (5) וְ וַיֵּב מְדִינָה לְסָ וְקוֹטֵה סְמִימְטִי²
 (6) מְרָה אֵה וַיֵּב וַיֵּב וַיֵּב וְסִימְטִי וְסִימְטִי מְרָה³
 עִין וְעִין לְסָ עֲסִימְטִי⁴ 𐭩

𐭩 𐭩 𐭩

COLOPHON.

עֲלֵמִים עִין וְסִימְטִי וְסִימְטִי סְעָ מְרָה דַּ סִּמְוִוִּי
 אֵה נְקֵמֵה דַּ עִימִין אֵה סִמְוִוִּי דַּ סְסִימְטִי לְוִימְטִי-דַּ סִּמְוִוִּי
 דַּ אֵה וְסִימְטִי אֵה וְסִימְטִי⁵ דַּ סְמִימְטִי-וְלִמְטִי דַּ לְרִמְטִי אֵה
 סִמְוִוִּי-מְרָה וְסִימְטִי וְסִימְטִי לְסָ אֵה עִימִין דַּ עֲסִימְטִי
 סְמִימְטִי-מְרָה דַּ מְדִינָה-מְרָה⁶ דַּ סְמִימְטִי-מְרָה וְסִימְטִי דַּ עֲסִימְטִי
 סִמְוִוִּי-מְרָה דַּ וְסִימְטִי⁷ דַּ סְמִימְטִי-מְרָה וְסִימְטִי מְרָה וְסִימְטִי-
 אֵה עִימִין דַּ וְסִימְטִי נְקֵמֵה אֵה סִמְוִוִּי-מְרָה דַּ וְסִימְטִי לְרִמְטִי
 וְסִימְטִי מְרָה וְסִימְטִי אֵה וְסִימְטִי דַּ סְמִימְטִי-מְרָה וְסִימְטִי
 לְרִמְטִי וְסִימְטִי עִין וְסִימְטִי וְסִימְטִי 𐭩

𐭩 𐭩 𐭩

1 W. סִמְוִוִּי 4 W. adds וְסִימְטִי וְסִימְטִי 7 *Vizan, Pers. Bizan.*
 2 W. סְמִימְטִי 5 W. סִמְוִוִּי-מְרָה
 3 W., PB. סְמִימְטִי 6 So W.; generally מְרָה-מְרָה

OPINIONS.

“The Pahlavi Text Series”—Vol. I. NIRANGISTAN, edited by Darab Dastur Peshotan Sanjana (Bombay : Trustees of the Parsee Panchayet).

As an appropriate introduction to a review of the first edition of the Pahlavi “Nirangistan,” prepared by the distinguished Parsee scholar, Dastur Darab Peshotan Sanjana, B.A., and recently published under the auspices of the Parsee Victoria Jubilee Pahlavi Text Committee for the Trustees of the Parsee Panchayet, the words of Dr. L. C. Casartelli are well worth quoting. He says : “Perhaps the most important work that can be done for Oriental science by the Parsee savants is the publishing of the numerous Pahlavi text, which still exist unedited in their libraries. It will be remembered that when M. Darmesteter was in India in 1886, he is said to have given the Parsee community the advice to celebrate the Queen’s jubilee by publishing as many texts as possible. The advice was sound, for it is known how much treasure of the kind still waits to be accessible to us. To these words pronounced in 1892 at the Ninth International Congress of Orientalists in London he added a long list of publications, which, to use his words, “represent what Parsee scholarship has done for the texts of the sacred or standard works of the Avesta, or of subsequent Pahlavi literature during the past ten years.” He then expressed his belief, “that the list is not merely a long catalogue of varying value and merit, but also a fresh indication of that remarkable readiness to accept and assimilate outside elements, and to bring them into harmonious symmetry with its own system, which I believe to have been one of the leading characteristics of the Iranian intellect in all stages of its history.”

The present edition strikingly confirms the above statement, as it affords a remarkable proof of the progress made by our Parsee scholars in the direction so highly recommended by European savants. The edition appears in the form of a large octavo volume, and consists of a photozincographic facsimile publication of the Pahlavi MS., belonging to Dr. Dastur Hoshangjee Jamaspjee of Poona. It is accompanied by a most valuable introduction, a complete critical apparatus, and a careful collation with an older Iranian MS., belonging to Ervad Tahmuraz D. Anklesaria of Bombay. The photozincographed reproduction of the MS. reflects the greatest credit on the Government photozincographic department at Poona, to which this part of the work was entrusted ; and gives to the book the important advantage, which could never have been obtained by the ordinary print in Pahlavi type, of being absolutely free from any interference of the editor with the original, and of exhibiting the text in the very handwriting of its compiler. This advantage will be specially appreciated by Pahlavi scholars knowing that Pahlavi words and sounds admit of various interpretations, and that they are best left in their original form for the purposes of critical study. The comprehensiveness of the collation forms another marked distinction of the book ; it compresses into one volume all the variants of the older Iranian MS., which the scholar would otherwise have to seek in it. Besides, an element of novelty attaches to the book in the circumstance already pointed out by the learned Dastur in a paper read in 1893 before the Royal Asiatic Society of Bombay, of its embracing not only the Nirangistan, one of the sections of the 17th Avesta Nask, called Huspâram, but also a large portion of the Airpatâstân, the second section of the Huspâram Nask.

Apart from many other interesting details touched upon in the introduction, the Dastur elucidates very carefully the age and the history of the MS., as also the list, the condition, and the critical value of the extant copies in Europe and India. As a

special claim upon the interest of the scholar, the editor puts forth his belief in the remotest antiquity of the religious ideas and ceremonies embodied in the Nirangistan, for the reason of their being, to a great extent, based on a number of lost Avesta fragments preserved in the Nirangistan. In support of his opinion he adduces certain concurring views of the Rev. Dr. L. H. Mills, the distinguished American translator of the Gathas; but as Dr. Mills, in part, advances his theory conjecturally, and in part has not yet secured the adhesion of eminent scholars, the Dastur's contention rests upon problematic premises. This peculiar position of the editor, however, does in no way, derogate from the high standard of his critical and historical research, which has been repeatedly recognised as scholarly by European savants, and especially noticed by Dr. Casartelli at the Ninth Oriental Congress in his review of "the literary activity of the Parsees during the past ten years in Avesta and Pahlavi studies." The edition must have cost the Dastur much time and labour; he calls it a work of love, and in this we recognise a merit which is duly acknowledged by the President of the Victoria Jubilee Pahlavi Text Committee in his Preface of the book. As to the contents of the Nirangistan, Dr. Haug in his essay on the Pahlavi literature, briefly says, that the Nirangistan includes Avesta quotations which are no longer extant in the Zend-Avesta; that it consists of three fargards (chapters) and treats of a great number of details regarding rites and ceremonies and precautions to be adopted in their performance. The editor, however, has brought to light an oversight committed by Dr. Haug, inasmuch as the latter discovered in the Nirangistan only three fargards instead of five. Judging from the contents, as given by Dr. Haug, the Nirangistan would appear to be a Zoroastrian ritual, meant principally for the use of the priesthood. But in consequence of the intimate relation between creed and ritual, and the general importance of the comparative study of religious systems, everybody will welcome in this edition an indispensable means for the correct interpretation of the purport, and the bearings of this branch of ritual literature, so important in the eyes of the esteemed community of the Dastur. What finally makes the edition especially opportune is its appearance at a juncture when the Bombay University by a laudable show of interest, has sanctioned the introduction into its curriculum of a complete course of Avesta and Pahlavi studies. In consideration of what has been said all will agree, that the edition of the Nirangistan, as it is a publication of the Parsee Victoria Jubilee Pahlavi Text Committee first in time, is also one of first-class merit.—(*The Bombay Gazette*, 8th April 1895.)

A Jubilee Literary Memorial.

The late Professor James Darmesteter, in his memorable Bombay lecture on "Parseeism: its place in history," which Mr. Gaston Paris, in his recent appreciation of that scholar, justly called a unique contribution to the history of ideas, exhorted his hearers to take steps to rescue from destruction and oblivion valuable fragments of their ancient religious literature and to publish editions of manuscripts of which there are only one or two copies extant. "What is needed," he said, "is the raising of a fund that will cover the expenses of editing a few texts to be chosen by a scientific committee. In a few days you are going to celebrate the Jubilee of the Queen-Empress, the golden marriage of India with England, the golden marriage of the East with Western civilization. You will join with your usual munificence in the public festivities, but if you want to impress particularly the Parsee mark upon your demonstration of loyalty, what better opportunity could be found at the same time to perform a duty to your race and to do honour to

the Queen of the West, than by showing how deeply you have imbibed the Western spirit, the spirit of science and research? * * * Let the revival of your literature, let the raising of the Jubilee Pahlavi Fund, be the Parsee Memorial of the Jubilee of the Queen-Empress." This eloquent appeal was effective, and the Parsees got together a sum of Rs. 10,000 to be devoted to the purpose pointed out by Mr. Darmesteter. The Victoria Jubilee Pahlavi Text Fund was started to publish facsimile editions of rare Pahlavi MSS. somewhat after the model of the famous *Anecdota Oxoniensis* series published by the Clarendon Press. After the unusually long period of eight years of gestation, the committee have published the first volume of the series edited by their Secretary, Dastur Darab Peshotan Sanjana. It contains rather large fragments of the Pahlavi translations of certain important portions of one of the Avesta Nasks, treating chiefly of the due performance by the priests of the great religious ceremony of Nirangdin, which is the coping-stone of the entire ritual system of the Parsee religion. Only two independent MSS. of the texts are known to be extant now, and both are in India. In this edition this unique text will be now accessible to scholars all over the world. Dr. West wrote that 'the task of editing the Pahlavi text of the Nirangistan is likely to be one of no small difficulty and uncertainty whenever it is undertaken,' but now that it has been successfully undertaken and accomplished by the young Dastur, a distinct service has been rendered by indigenous Parsee scholarship to students in Europe and America. And we are glad to see excellent fruit borne of such labours, for Dr. West, the greatest living Pahlavi scholar in Europe, is at present engaged in translating this newly-published text for Max Müller's series. (*"The Times of India,"* 24th April 1895.)

[Extracted from "THE ACADEMY," 6th April 1895.]

WHEN the late Prof. James Darmesteter was in Bombay, he delivered a lecture to the Parsi community upon their religion and sacred books, on February 2, 1887, in which he earnestly advised them to raise a fund among themselves for the publication of a few important Pahlavi texts which existed only in rare or unique MSS. He further suggested that a Victoria Jubilee Pahlavi Text Fund would be a suitable Parsi memorial of the jubilee of the Queen-Empress which was then rapidly approaching. The fund was raised and a committee was appointed to arrange for the publication of three such texts, one of which, edited by their secretary, a son of their high priest, has now appeared.

The facsimile of 195 octavo folios has been well executed by the Bombay Government Photo-sincographic Department; and the editor's collation of the Iranian MS. seems to have been carefully made. In his new edition of the Pahlavi Vendidad, which is well advanced, he will have a better opportunity of displaying his abilities as an editor of texts. It should be noticed that the first folio of the facsimile commences with a short Nirang, or rite, for the preparation of the Vars, or filaments of hair, supposed to symbolise the ancient hair-sieve for filtering the Hô-m-juice prepared and tasted during the ceremonies. This Nirang is followed by a Persian-Pahlavi colophon, dated A.Y. 840 (the last of the three ciphers being unfortunately erased from the photograph); and the colophon states that the Nirang was found by the writer of that date (A.D. 1471) in the position he has copied it. It forms, however, no part of the Nirangistân.

E. W. WEST.

SYAVUSH AND SUDABEH.

The genial and industrious scholar Dastur Darab Peshotan Sanjana favoured us yesterday with a contribution which supplements his paper on 'Next-of-kin Marriages

in Ancient Iran,' which was read a year or two since before the Bombay Branch of the Royal Asiatic Society. Since that paper was read Madame Dieulafoy's striking romance of "Parysatis" has given wider currency to the received traditional and historical belief on this subject. Madame Dieulafoy, with all her pretensions to knowledge concerning Persian antiquities, takes Parysatis as she finds her in tradition, the consort of her brother Darius, and Artaxerxes wedded in succession to two of his nearest blood relations. Inquiry into the latest results of philosophical and ethnographic investigation would, however, have warned the gifted Frenchwoman against a too ready acceptance of conventional beliefs on this subject. We need not here reproduce either the earlier or the later of the Dastur's arguments on the subject. It is sufficient to say that he has gone far to establish the proposition that the Pehlvi terms, the use of which has led to a belief that next-of-kin marriages were common in early Iranian society, have a much wider meaning than has hitherto been attached to them. European Iranists seem to have come round of late to the conclusion, which the Bombay Dastur has set forth with so much industry and clearness—a result which must be regarded with gratification. For though, as George Eliot says, we cannot reform our ancestors, it is always satisfactory when we learn that they were better than they have been credited with being.—(*The Bombay Gazette*," November 13, 1890.)

[Extracted from the "TRANSACTION OF THE NINTH ORIENTAL CONGRESS," pp. 528-534.]

"The Literary Activity of the Parsis during the past ten years in Avestic and Pehlvi Studies," by Dr. L. C. Casartelli.

The transition from strictly Avestic to Pehlvi literature is made by reference to the new edition of the Pehlvi version of the Vendidad which is now being undertaken by Darab Dastur Peshotan Sanjana, who has kindly forwarded me advance proof-sheets of the first few pages. This will evidently be a very carefully collated text, with abundant and scholarly *apparatus criticus*, and will make a handsome well-printed volume. It is hoped that it may be completed by the end of this year.

The next department of literary activity to which I shall draw attention is the intelligent utilisation on the part of Parsi students of the most recent scientific writings of European orientalists in the form of translations of these latter into English. First and foremost comes the handsome version, in two volumes, of the greater part of W. Geiger's standard work, "Ost-Iranische Kultur im Alterthum," by the accomplished son of the high-priest Peshotan, under the title, "The Civilization of Eastern Iranians in Ancient Times. By Dr. W. Geiger. Translated from the German by Darab D. Peshotan Sanjana, B.A., London: Henry Frowde. Vol. i. 1885; Vol. ii. 1886." This version by the Parsi of a German work into English is excellently done, and deserves high praise.

In addition to translations of the kind from European languages, a considerable number of original essays, either in English or Gujarati, have been produced during the decade by Parsi savants. A few of these may be mentioned here. Dastur Darab has published "Next-of-Kin Marriages in Ancient Irân. London: Trübner, 1888;" and quite recently, "The Position of Zoroastrian Women in Remote Antiquity. Bombay, 1892." As this paper is merely a bibliographical record, I do not touch upon the points of controversy between Mr. Dârâb Peshotan and myself involved in these small volumes, which I have fully treated of elsewhere (in the *Babylonian and Oriental Record*), and merely register the essays as able and interesting presentations of the author's own views.

THE VENDIDAD.—The *Academy* of 12th January contains the following notice of a useful work by a Zend scholar:—"Dastur Darab Peshotan Sanjana has sent to Oxford advance-sheets of an excellent edition of the Pahlavi translation of the *Vendidad*, prepared with the collation of many MSS., which were not at the disposition of the former editor. This edition will also possess the advantage of copious notes at the foot of the pages, instead of sparse ones at the end of the book. Considering the length of time since the first edition was issued, we expect an advance upon that production; and this is, in fact, presented. Dr. Karl Geldner praises the scientific attainments of the Parsee scholar, and remarks: "Derselbe verräth wissenschaft und wissenschaftliches streben, ist solid und fähig einen Curs zu leiten, der die Garantie des Erfolges gibt."—(*The Bombay Gazette*, February 16, 1895.)

APPENDIX.

CHÊRÂGÊ DÂNÊSH,

OR

“ THE LAMP OF LEARNING.”

1. Gujerati Preface by the Editor.
2. Persian Verses composed by Dasturân Dastur Edulji Darabji Sanjana.
3. A Life of the Dastur Saheb in metrical Gujerati.

ચેરાગે દાનેશ, એટલે જે “દાનાઈનો ચેરાગ,”

અથવા

મરહુમ દસ્તુરજી સાહેબ એદલજી
દારાબજી સંભાણુની જીંદગીનો હેવાલ,

બનાવનાર

બંદે ખોદા

(દાદાભાઈ એદલજી પોહચખાનેવાલા)
તે “ક્રશાદ ઉલ કમકાંમ”ના કર્તા.

૧૮૫૪ ઈસવીમાં છપાયલી કેતાબ ઉપરથી
મુખ્તેસરમાં પ્રગટ કીધેલી બીજી આવૃત્તિ.

મુબઈમાં

એન્ડ્રુકેશન સોસાયેટીના છાપખાનામાં છાપી.

૧૮૯૫.

બીજી આવૃત્તિનો દિવાલો.

મુંબઈની શેહેનશાહી અનજ્ઞમને ઈસવી સને ૧૮૩૦ માં પોતાના વડા દસ્તુર તરીકે એક મતથી નેમેલા મરહુમ દસ્તુરાન દસ્તુર એદલજ દારાબજ રસ્તમજ સંજ્ઞાના પનોતાં નામની પવિલ યાદને મારી “મઈનૂ-ઈ-અત” નામની રસીલી પેહલવી કેતાબ મેં અર્પણ કીધી છે, તે મારા માનવંત નયાગાન-મુંબઈ શહેરમાં મરહુમ શેઠ હોરમજજ બેહમનજ વાહાડીઆજના શેહેનશાહી ટોલાના આતશબેહરામ સાહેબની પેહલી બોય દઈ તેના પાક કેબ્લાને તખ્તનશીન કરનાર, અને સંજ્ઞા ખાનદાનના દસ્તુર-મુલકને અતરે સ્થાપનાર- મહા-વિદ્વાન મુરબીની ઉચ્ચોગી હંદગીની થોડીક નોધ આ પુસ્તક સાથે રજૂ કરવાની નેમથી, “ચેરાગે દાનેશ”ની બીજી આવૃત્તિ દીનદાર જરથોશ્તીઓની વાકેફીને સાફ મેં પ્રગટ કીધી છે. આ ચોપડીમાં અપેલી વિગતો કેટલાક વધારા સાથે “વજેરે હોરમજદી”, “પારસી પ્રકાશ”, અને બીજાં ઈત્રેજ, ક્ષરસી તથા ગુજરાતી ગ્રંથોમાં જોણુદ છે, તે કેતાબોમાંથી તથા ખાનગી પત્રો ઉપરથી વધુ મલતી હકીકતો હું નિચે પ્રમાણે ઠાંકવાની રજ લઉં છું.

દસ્તુરજ સાહેબ એદલજ દારાબજ સંજ્ઞાના બપાવા સુરતના કબેલ “શેહર ઉસ્તાદ” દસ્તુર રસ્તમજ બેહરામજ સંજ્ઞા યજ્ઞજરદી સને ૧૦૮૮ માં સુરત ખાતે જન્મ્યા હતા. ઈસવી ૧૩ મી સદીમાં, એટલે નજદીક ૬૫૦ વર્ષ આગમજ, થઈ ગયેલા બગરસાય પંઠના નવસારીના પેહલા દસ્તુર હોમ બેહમન-યાર સંજ્ઞાની ઓલાદથી તેવણ ઉતરેલા હતા. આજે દસ્તુરજની વંશાવળીની વિગટ નિચે પ્રમાણે પુરાની કેતાબોમાં મળી આવે છે:-

દસ્તુર એદલ બીન દસ્તુર દારાબ બીન દસ્તુર રસ્તમ*બીન દસ્તુર બેહરામ બીન મોબદ દાદા બીન ઉશતા સોહરાબ બીન મોબદ માણેક બીન મોબદ પેશોતન બીન ઉશતા જીવા બીન મોબદ શાએર બીન દસ્તુર ચાંદા બીન દસ્તુર આશદીન બીન દસ્તુર માહયાર બીન દસ્તુર ફરેદુન બીન દસ્તુર હોમ બીન મોબદ બેહમન-યાર બીન મોબદ ખોરશેદ બીન દસ્તુર બેહમનયાર બીન દસ્તુર ખોજસ્તા બીન દસ્તુર ખુશમસ્તા બીન દસ્તુર નેરયોસંગ બીન મોબદ હહયોપત (તે અવસ્તા તથા પેહલવી બાષાના વિદ્વાનોને જણીતા, યજ્ઞજને, ખુરદેહ અવસ્તા, જંદે બેહમન યરત, શેકન ગુમાની વઝાર, મીનેખેરદ, ઈત્યાદી પુસ્તોકોનો પાજંદ અને સંસ્કૃત બાષામાં તરજુમો કરનાર, સંજ્ઞા ખાનદાનના વિદ્વાન દસ્તુર નેરયોસંગ ધવલ).

દસ્તુર નેરથોસંગ ધવલની પાંચમી પેહડીનો નખીરો દસ્તુર હોમ ખેહમનચાર હતો. આસરે ઈસવી સને ૧૩ મી સદીમાં નવસારીને લગતાં પંચકના બાગ્યા તરીકે મોખદ કામદીન જરથોશત અને તેવણના બે દીકરાઓ રાણા કામદીન અને મોખદ કામદીન હતા. પોતાના પંચકનું કામ વધવાથી, તેમજ એક કાબેલ મોખદની મદદની જરૂર પડવાથી, સંજણના દસ્તુરી ખાનદાનમાંથી ઉપર જણાવેલા નવસારીના મોખદોએ દસ્તુર હોમ ખેહમનચારને પસંદ કીધા હતા, જેવણને અરધો ભાગ પંચકમાંથી આપવાનું કબુલ કરીને, તેઓએ સંજણથી નવસારી ખાતે ખોલાવી રાખ્યા હતા. ત્યાર પછી દસ્તુર હોમ ખેહમનચારના દીકરા, દસ્તુર ફરેહુન ઉપલી શરતે નવસારીના પંચકમાં બાગ્યા થયા હતા. પોતાના દસ્તુરી ઓધાને લગતું કીરચા કામ દસ્તુર ફરેહુન હોમ, રાણા કામદીન (કાકા પાહલન) અને મોખદ કામદીને (કાકા ઠંપાલે) નીચે પ્રમાણે વેહચી લીધું હતું. પેહલાએ (યાને દસ્તુર ફરેહુન હોમ) “પેહલે પતેત માંડવી, નાવર મરાતખનો હોકમ આપવો, નાવરનો પેહલો દીવસ કરવો, અને અનજુમનના દક્તર રાખવાં” — બીજાએ “હમાથરતે ખેહાંન પઠાવવી” — અને ત્રિજાએ “નીરંગદીન અને આલાતનો કબજે રાખવો.”

દસ્તુર ફરેહુન હોમના લણ છોકરાઓ હતા, જેઓએ પોતાના બાપના ગુજરવા પછી તેવણનાં હકો પોતે વેહચી લીધા હતા. તેઓમાં દસ્તુર આસા ફરેહુન પેહલાં પટેટ માંડતા હતા; દસ્તુર માહચાર ફરેહુન (દસ્તુર એદલજ દારા-બજ સંજણના વડવા) નાવર મરાતખનો હોકમ આપતા હતા, અને નાવરનો પેહલો દીવસ કરતા હતા; અને દસ્તુર એહરરવા (ચાંદા) ફરેહુન અનજુમનના દક્તરો રાખતા હતા. (જુઓ “પારસી પ્રકાશ” સકો ૩ બે, અને “આતશ ખેહરામે દેશાઈ ખોરશેદ ” સકો ૧૪૦ મો.)

દસ્તુર એદલજના વડવા દસ્તુર રૂશતમજ ખેહરામજના બપાવા, એરવદ દારાબ બીન સોહરાબ, નવસારીમાં પીંડારાઓની ધાડ પડવાના સખબથી કંટાલીને નવસારીથી પોતાનાં કુટુંબ શાથે સુરત જઈ વસ્યા હતા.

દસ્તુર રૂશતમજના બાપ બપાવા નજુમ અને જ્યોતીશના એલમમાં પ્રખ્યાત થયેલા હતા. પણ દસ્તુર રૂશતમજએ જ્યોતીશ શાસ્ત્ર ઉપરાંત અવસ્તા, પેહલવી, પાન્દ, અરબી અને ફારસી એલમ પોતાની જતી મેહનત અને કુસેશથી હાંમેલ કીધો હતો. એ નામાંકીત વિદ્વાન સુરતના “શેહર ઉસ્તાદ”નાં નામથી મશહુર થયેલા હતા, અને તેવણની મદદ મેલવવાને ગામેગામથી ઘણાએક દસ્તુર-બદાઓ સુરત જઈ વસ્યા હતા. આએ દસ્તુરજના શાગેદો તરીકે નિચે જણાવેલા દસ્તુરોએ અવસ્તા અને પેહલવીનો અભ્યાસ હાંસલ કીધો હતો.

૧, સુરતવાલા વડા દસ્તુર કાવસજી બીખાજી—૨-૩, નવસારીના દસ્તુર સોહરાબજી રસ્તમજી મેહરજી રાંણાના દીકરાઓ કાવસજી તથા કરાંમજી સોહરાબજી -૪, દસ્તુર સોહરાબજી રસ્તમજી કુમાના—૫-૬, દસ્તુર રસ્તમજીના દીકરાઓ નવરોજજી તથા દારાબજી- ૭, એવણના ભલિખ દસ્તુર શાપુરજી માંણેકજી સંજણા—અને ૮-૯, એવણના નખીરાઓ દસ્તુર તેહમુરજી નવરોજજી સંજણાં તથા દસ્તુર એદલજી દારાબજી સંજણાં હતા.

મરહુમ દસ્તુર રસ્તમજીએ ઉપલા શાગેદોને દીનનો એલમ શિખવવા ઉપરાંત વંદીદાદ સાદેહનાં ૫૧ દફતર પોતાને હાથે લખ્યાં હતાં, અને બીજાં અવસ્તા તથા પેહલવી અને કારસી પુસ્તકોની નકલો કીધી હતી. પુરદેહ અવસ્તા સાથે બાવીસ યશતું પુસ્તક કારસી મોનાજતો સુધાં ગુજરાતી અક્ષરે ઈ. સ. ૧૭૭૮ ના સાલમાં તેવણે શેઠ ધનજીભાઈ મનચેરજી રેડીમનીને માટે પેહલવેહલું લખ્યું હતું; તથા પુરદેહ અવસ્તા અને હાદોખત નુસ્કના લખાણનો કારસીમાં તરજીમો કીધો હતો. ઈ. સ. ૧૭૬૫ માં નવસારીના આતશખેહરામની કીરયા કરાવવામાં તેવણે મદદ કીધી હતી (જુઓ, “પારસી પ્રકાશ ”સફો ૭૪ મો).

દસ્તુર રસ્તમજીના દીકરા, દસ્તુર નવરોજજી રસ્તમજી સંજણાં, પોતાના બાપની પછી જરથોશતી એલમના શિક્ષક તરીકે ખણીતા થયા હતા. તેવણના શાગેદોમાંના બે જણા દસ્તુરી દરજીએ ભોગવવાને લાયક થયા હતા. તેઓ દસ્તુર કરાંમજી અસ્પંદયારજી રખાડી અને નવસારીવાલા દસ્તુર રસ્તમજી નોશેરવાંનજી મેહરજી રાંણાવાળા હતા. ખોરદેહ અવસ્તાનો પેહલવી ઉપરથી કારસી જખાનમાં દસ્તુર નવરોજજીએ તરજીમો કીધો હતો.

દસ્તુર નવરોજજી રસ્તમજી સંજણાંના કાબેલ દીકરા દસ્તુર તેહમુરજી ઈસવી સને ૧૭૬૮ માં જન્મ્યા હતા, અને ૧૮૩૨ માં રેહલત પામ્યા હતા. તેવણ પોતાના જમાનામાં સુરત ખાતે જરથોશતી દીનના વખણાયેલા વિદ્વાન હતા, અને તેવણના હાથ હેઠલ— ૧, સુરતવાળા દસ્તુર કેખસરૂ દાદાભાઈ—૨, રસ્તમ-પરાંખાતેના દસ્તુર ખોરશેદજી ખરખેરજી દારાબ પાહુખમના— ૩, નવસારી-વાળા દસ્તુર કેરશાસ્પજી કાવસજી તથા દારાબજી કાવસજી મેહરજી રાણાં તથા કેટલાક સુરત શેહરના મોખદો તથા ખહેદીનો જંદ પહેલવી ભાષા શિખ્યા હતા, જેઓમાં શેઠ ખરશેદજી કોહીઆર એક આગેવાન શાગેદ હતા. આએ દસ્તુર સાહેબે યજ્જને, વંદીદાદ, ખોરદાદ તથા ખેહરાંમ યશતોનો અને “જેહાંગીર નામા”નો ગુજરાતીમાં તરજીમો કીધો હતો.

સને ૧૧૨૦ યજ્જનેરદીમાં મરહુમ શેઠ ખરશેદજી તેહમુરજી દેશાઈએ

નવસારી ખાતે આતશબેહરામ સાહેબ તખ્તનશીન કીધા, ત્યારે દસ્તુર આસા કરેદુનથી પોતાના ખાનદાનને ઉતરતો આવેલો પતેત માંડવાનો દસ્તુરીનો હક પોતે દેશાઈ થવાથી પોતાના બનેવી દસ્તુર સોહરાબજી રૂસ્તમજી મેહરજીરાણાને શેઠ ખરશેદજી દેસાઈએ બક્ષેશ આપ્યો હતો; જે મજકુર દસ્તુર સોહરાબજીની એલટે માસથી ઉપલાં નવસારીના આતશબેહરામ સાહેબની સંઘલી પાક કીરયા, દસ્તુર રૂસ્તમજી બેહરામજી સંજણા અને તેવણના બાઈના દીકરા, જણીતા કારસી શાએર દસ્તુર શાપુરજી માણેકજી સંજણાના* ઉપરીપણા હેઠલ ક્રોતેહમંદી સાથે પાર પડી હતી; જે આતશબેહરામ પરઠવાનો હેવાલ દસ્તુર શાપુરજી સંજણાએ કારસી બેતોમાં લખેલો હાલ મોજુદ છે, અને નવસારીની તવારીખના સંબંધમાં તે ઘણો ઉચોગી છે. (જુઓ “પારસી પ્રકાશ” સદા ૨૫૧ અને ૧૦૧.)

ઉપલી હકીકત ઉપરથી જણીતું છે કે, નવસારી, સુરત અને મુંબઈના શેહનશાહી પંઠના ત્રણે આતશબેહરામોના પાક કેબલાઓની કીરયા સંજણા ખાનદાનના કાબેલ દસ્તુરોનાં ઉપરીપણાં હેઠલ થઈ હતી; અને ગયાં બસો વર્ષના અરસામાં મુંબઈ, ઉદવારા, નવસારી તેમજ સુરતના ઘણાક જણીતા દસ્તુરોએ સુરતના અને મુંબઈના માનવંત સંજણા દસ્તુરોના ચેલાઓ તરીકે પોતાના પાક જરથોશ્તી મજહબ અને કીરયાની તાલીમ લીધી હતી.

ઈસવી સને ૧૮૧૬ માં મી. જે. એ. પોપ નામના અતરેના એક ઈંગ્રેજ વિદ્વાને “અરદાએ વિરાક” નામનાં એક કદીમ પુસ્તકનો તરજુમો ઈંગ્રજી કવિતામાં લનડન ખાતે છપાવી પ્રગટ કીધો હતો, તેમાં એ ઈંગ્રેજ કવી દસ્તુર સાહેબ એદલજી દારાબજી સંજણાએ તેને આપેલી મદદની વખાણ કરતાં પોતાના દીબાચાની સેવટે લખી ગયો છે કે:— “I cannot conclude without offering my best thanks to *Edil Daroo*, that learned and benevolent Priest, by whose means I was enabled to make the translation.”

ઈ. સ. ૧૮૪૦ માં દસ્તુર સાહેબ એદલજીએ “મોજેબતે જરથોશ્તી” નામની કેતાબ છપાવી હતી, તેની સેકત કરતાં ડાહર જન વિલસન પોતાના “Parsi Religion” ના જણીતા ગ્રંથમાં સદે ૯ મે લખે છે કે:— It has been composed agreeably to the “orders” and at the expense of Sir Jamsetjee Jeejeebhoy . . . It is scarcely of a controversial nature, though it states, in the Preface, that it has been com-

* દસ્તુર શાપુરજી સંજણા ઈસવી સને ૧૭૩૫માં સુરતમાં જન્મ્યા હતા, અને ૧૮૦૫ માં મુંબઈ ખાતે મરણ પામ્યા હતા.

posed to aid the followers of the "Good Faith" in their discussions with the *Juddin*, or Gentiles, which have for some time been proceeding. Unlike the *Tálim-i-Zartusht*, it speaks without disguise, and in general without perversion ; and in many places it is opposed to that work. Its exposition of the principles of Zoroastrianism is pretty copious. . . He seems to a considerable extent to have escaped the untoward march of intellect. It is to his credit that he has preserved his temper throughout his work.

ઈસવી સને ૧૮૩૬, તા. ૧ લી માર્ચ, અને રોજ ૧૭ મે માહ ૬ ઠો સને ૧૨૦૫ થજ દજરદીને દને મુંબઈ મધે મોટે કોલામે મરહુમ શેઠ જીજીભાઈ દાદાભાઈએ પોતાના બપાવા શેઠ મેહરવાંનજી જીજીભાઈની નઈયતે એક દરેમેહર બંધાત્રી તેમાં આદરાનસાહેબને તખ્તનશીન કીધા હતા. એ દરેમેહર તથા આદરાંનની કીરયા દસ્તુર સાહેબ એદલજી સંજણાના ઉપરીપણાં હેઠલ યઈ હતી. જશનની કીરયા પુરી કીધા પછી દસ્તુરસાહેબે નિચલી ક્ષરસી બેતો મરહુમ શેઠ જીજીભાઈને અર્પણ કીધી હતી. (પા. પ્ર. સકે. ૨૮૯ મે.)

મરહુમ શેઠ જીજીભાઈ દાદાભાઈના કોલાબેના આતશ

આદરાનના સંબંધમાં જોડેલી ક્ષરસી બેતો:-

કે او داد هوش و خرد با بشر
 ببخشید ایمان روشن بدین
 ستایش سزد مرورا بیکمان
 که گردد صوی راستی رهنمای
 که دینش چو خورشید گشته عیان
 ز دوده ز اندرز دین بی ملال
 شد آتشکی در کلابه بلند
 همان کذبش پر خوره همچو ماه
 سخا دل قوی طالع و نامهار
 بغریا و فقرا بود مهربان
 بهر جا ز شایستگی محترم
 نکو نامی از هر طرف یافته
 به نیکی و رادی بود کام او
 حلیم و سخی و بدل مهربان
 که دارد روانش بچنت مکان
 بسی درخور آفرین دلپسند

بنام خدا داور دادگر
 خدائی که دین داد و ویژه یقین
 خدارند روزی و عقل و روان
 فرستاد پیغمبری پاک رای
 نکو خلق زرتشت اسفندمان
 ز دلهاي اشراق کرد او ضلال
 ز توفیق آنداور ارجمند
 بسی پاک و روشنترین جایگاه
 بنا کرد بهدین عالی تبار
 کریم و کرانبار و شیرین زبان
 سحاب کهوبارو؟ کان کوم
 ز خوش خلقی خود شرف یافته
 جیجی بهائی سیدش بود نام او
 دادا بهائی سیدش ورا باب دان
 جدش پاک و دین دوست دان مهربان
 بنا کرد بوپا چو خاد بلند

ز روشن روشنان روشن جهان دود
 بهردم ذکر تو حیدش بخوانیم
 بهر رنگی که میخواهد بر آید
 بهوجا بنده را مشکل کشا اوست
 که سردهد او را بملکه شهر یاری
 په اهلوبان کنا چیناک ایبار
 قیاس و وهم وطن بی باک و پوکشت
 کمینه بنده خاکی نهادی
 قوائد گفت در وصفش بیان را
 کمین و احقری دست از نذاکش

ز جود خود وجود هستیان کرد
 خود بخشید تا او را بدانیم
 بهر صنعت که میخواهد نماید
 بهر محتاج را حاجت روا اوست
 به بیخس گرکنده از مهر یاری
 او پانا و سپه دام دادار
 خود در وصف او بی پا و سرکشت
 کجا یاری دارد خاکزادی
 که در حمدش بیاراید زبانرا
 بیایدل قلم در مدعا کش

در نعت و خورشید زرتشت اسفندستان انوشه روان

بگویم نعت زرتشت اسفندستان
 اویژ و پاک با اعجاز و برهان
 که داده راه حق را زیب و رونق
 ز پند دین جهان کود از بدان پاک
 که هست او خالق و رزاق هستی

چو پردختم ز حمد پاک یزدان
 که او آورد دین مزدیسنان
 رسول برحق و مهدی مطلق
 قلوب جمله عالم شست ز اشراق
 نمود ره سوی یزدان پرستی

در مدح شهنشاه کوئین و یکتوریا دام ملکه و اجلاله

که از عدلش جوان شه عالم پیو
 که از دادش رعایا یافت آرام
 بظاش در مان فرزند آدم
 شه کزوی جهان راحت کزین است
 ز مهرش ظلم و ظالم برقرار است
 ببند عدل پای جور بسته
 خوشنده از نصرت او شهر یاران
 بسوزد خصم را در مغرب و شرق
 تو کوی فتح آمد در بواو
 چو لقمان بیورش فرمان برانست
 همان خورشیده و ماه و اخترانست
 بحکمش دار از مه تا بهایی

بعهد شه کوئین شاه جهانگیر
 شهنشاه کوئین و یکتوریا نام
 منور از جمالش چشم عالم
 مه کز طلعتش روشن زمین است
 ز قهرش ظلم و ظالم در فرار است
 پی آسایش دلهای خسته
 جهانگیر و خدیو تا جداران
 ز همت کر کشد شمشیر چون برق
 بهر جانب که رفته لشکراو
 بفرو رای و حشمت چون کیانست
 خدایا تا که ارض و آسمانست
 بداری پایدار این تخت شاهی

در وصف آتش آدران صاحب

در بهروی چو جنت شد خوره نای
 شده قایم که دایم باد آباد

بفضل آنخدای دادگر پای
 مه در طالع مسعود بنیاد

سزای آفرین و نیز تحسین
 همیدون کندهش رخسندده چون هور
 جوانبخت و جوان دولت کرانبار
 یتیم و بیگسانو کار سازی
 ز جمله نامداران نامبردار
 بدست آورده گوی نامداری
 بعلم و بفضل فیض گستر
 ز رادی شهرتش مانند مهر است
 از آن اقبال آمد بود در او
 که او در کامبخش آفتابست
 بر اقلیم تجارت کشت فیروز
 شعار مهنری زبده مو او را
 ازین بهنو چه باشد خوش خصایل
 چشیده از سخاوت بار امید
 که روحش یافته مینوی پرنور
 چو دیدش راستی و رادی و فر
 بخامه خلعتش کرده مکرم
 میان سرفرازان سر بلندی
 ز پا افتاد را بر جا بپا کرد
 خوشند از سایه آن نیک آئین
 همیشه میکند هر سال شش بار
 کد از روی لطف و مهر و احسان
 بسی این نامور کرده است یاری
 بکرد از جد و جهد آن نامبردار
 ز خورد و هم کلان شد آفرین باد
 نشانده آدران بر تخت از داد
 دلم زین جهت بود در جستجو
 *وه آتش آدران مه قبله دین
 همیشه عاقبت با خیر جویم
 جدم مرحوم رستم ابن بهرام
 ۱۲۱۴ یزد جردی

پرسشگاه حق با عزو تمکین
 مکان ویژه آتشگاه پرنور
 بنا کرده است سیئی نامبردار
 غویبان پرور و مسکین نوازی
 مبارک سیرت و فرخنده اطوار
 بدانائی و عقل و هوشیاری
 کریم و خوش خصال و پاک گوهر
 کفش ابرو دلش دریای مهر است
 هما سایه فکنده بر سر او
 بطلش هر که بیند کامیابست
 ز حسن خلق و تدبیر دل افروز
 کلاه سروری زبده مو او را
 دلش مردم برادی هست مایل
 مبارک نام او دان جمشید
 خلف باشد ز جیح بهائی مغفور
 شه و یکتوریای داد کستر
 مخاطب کودش از نائیت و سرهم
 خدایش داد زان بس ارجمندی
 بس محتاج را حاجت روا کرد
 چه دستوران و موبه نیز بهدین
 که در هر شهر و ده جشن گهنبار
 بنام حق سخاوت بر غریبان
 بقوم پاک بهدین نوساری
 برای یاد گاریش مو این کار
 براه دین چو زینت یافت بنیاد
 بروزاردی بهشت نما خورداد
 هم از غیب درخواستم سال او
 بگفت پائف شماری نیک آئین
 منم عیدل دعای خیر گویم
 ز پشت دستور داراب بر کام

[“પારસી પ્રકાશ” માં આવેલી બાબદ, સફે ૪૯૫.]

તાં ૨૮ મી આગસ્ટ.

રોજ ૫ માહ ૧૨ (શિં) ૧૨૧૬ યજ્ઞદજ્ઞરદી.

દસ્તૂર એદલજ દારાબજ સંજાણા — ઉમર વર્ષ ૭૧) દસ્તૂર દારાબજ રસતમજ સંજાણાના વડા દીકરા. એવણે સુરત મધે પોતાના બપાવા મરહુમ દસ્તૂર રસતમજ એહેરાંમજ સંજાણાના હાથ હેડલ જંદ, પેહલવી, ફારસી, તથા સંસકરતને અબીઆસ કીધા હતા. તે પછી ઈં સં ૧૮૦૩ માં પેહલવેહલા મુંબઈ આવ્યા હતા, અને મરહુમ મુલ્લાં શીરોજજને જંદ બાષા શિખવવા રહ્યા હતા. એ પછી શેઠ હોરમજજ અહમનજ વાડીઆએ એવણને જરથોસ્તી ધર્મને લગતી બાષાએ તથા દીનઆઈનનાં કામમાં ખબરદાર બેઈ પોતાને ધર રાખ્યા, તથા એવણનાં ઉપરીપણા હેડલ ચંદનવાડી આતે આદરાંન પરઠાવી તેના એવણ તથા એવણના બાવાને વડા પંચકી કીધા. ઈં સં ૧૮૨૩ માં સુરત મધે મરહુમ શેઠ દાદાબાઈ નસરવાંનજ મોદીનાં વીધવા બાઈ બઈજએ પરઠાવેલા શેહનશાહી આતશ એહેરાંમને લગતી સઘળી ક્રિયાનું ઉપરીપણું એવણે કીધું હતું. ઈં સં ૧૮૩૦ માં મુંબઈ મધે મરહુમ શેઠ હોરમજજ અહમનજ વાડીઆને નામે તેમના દીકરાએએ પરઠાવેલાં આતશ એહેરાંમની સર્વે ક્રિયા પણ એવણનાં ઉપરીપણાં હેડલજ થાઈ હતી, અને તેની પેહલી બાએ એવણે દીધી હતી. એ દીને મુંબઈની પારસી પંચાત તરફથી એવણને એક શેઆલ હોરાડી આતરેના શેહનશાહી જરથોસ્તીએના વડા દસ્તૂર હેડવવામાં આવ્યા હતા. ઈં સં ૧૮૨૬-૨૭ ની મુંબઈની કખીસાની મોટી તકરા-રોની વેળાએ શેહનશાહીએ તરફથી મુખ્ય ભાગ એવણે લીધો હતો, તથા ઈં સં ૧૮૨૮ માં શેહનશાહી અકાબરોના ખરચથી “આરેહ વહીજક” ધયાને કખીસાનું નુર અને રોશની એવે નામની એક કેતાબ બાહેર પાડી હતી. ઈં સં ૧૮૧૮ માં એવણે ખોરદેહ અવસ્તાનો યુજરાતી બાષામાં બેલેબોલ તરજુમો કરી છપાવ્યા હતા, ઈં સં ૧૮૩૭ માં “ફરમાંને દીન”, તથા ઈં સં ૧૮૪૦ માં “મોજેબતે જરતોસતી” નામનાં પુસ્તકો છપાવ્યાં હતાં. ઈં સં ૧૮૪૨ થી તે ૧૮૪૫ સુધી એવણ શેઠ નવરોજજ ફરદુનજની સાથે મલી “રેહેનુમાએ જરતોસતી” નામનાં ચોપાંનીઆં ખિસ્તી મીશનરીએની તકરારોની સામે કાઠતા હતા. ઈં સં ૧૮૪૭ માં “ફરમાંને દાદાર” નામનું પુસ્તક પરવરતાંબું હતું. એ ઉપરાંત એવણે “વંદીદાદ” ની યુજરાતી માએનીનું આખું પુસ્તક તેહેની શરેહ સાથે, ઈંજરાનેની ફારસી માંએની, જંદ તથા પેહેલવીની ફરહંગ, જંદ તથા પેહેલવી બાષાનું એક કીમતી વેઆકરણ, ખોરદાદ તથા આવાં તથા ફરવરદીન તથા એહેરાંમ તથા હફતંન ઈંખશતોના યુજરાતી તરજુમા, વીશતાશાપ નુરાકની યુજરાતી માએની, વજરકરદદીની નામની નામીએ પેહલવી કેતાબનો તરજુમો અને આવીજેહ દીન નામની કેતાબનો રદીએ તથા શારેશતાંન કેતાબનું બાષાંનતર અને એ વનાંએ ખીજ ફારસી તથા પેહલવી કેતાબોના ધણુંએક તરજુમાં તઈઆર કરેલા હતા પણ તે છપાવ્યામાં આવ્યા

નથી. મુંબઈની પારસી પંચાતના એવણને તા. ૨ જુલાઈ ૧૮૧૮ ને દીનેથી એક અકાબર ઠેડવ્યામાં આવ્યા હતા.

તા. ૩૦ મી આગસ્ટ.

આજ દીને મરહુમ દસ્તૂર એદલજી દારાબજી સંજાણાનાં ઉદ્દેશ્યાનાં ક્રિયા મરહુમ શેઠ હેરમજી વાડીઆવાલાં આતશબેહરાંમમાં થઈ હતી, તે વેળાએ એમની જગોએ આતશબેહરાંમના દસ્તૂર તરીકે એમના બાઈ દસ્તૂર બેહરાંમજી દારાબજી સંજાણાને ઠેડવવામાં આવ્યા હતા, તે પછી અતરેની પારસી પંચાતના મેહતા શેઠ અરદેશર દાદાબાઈએ એક અંજુમનપત્ર વાંચી સંભલાવ્યો, જેમાં જણાવ્યું હતું કે “ બેહરાંમજી દશતુરજી સાહેબ એદલજી દારાબજી સંજાણાનાં પુત્ર શાઈ તથા એ શાહેબની ઇઆદગારી રાખવાને કીજે કેટલાએક શાહેબોએ રૂ. ૩૦૦૦ ની એક રકમ ઉભી કરીછે, અને ઠેડવેઈ છે કે એ રૂપીઆનું એક ખાતું બેહરાંમજી દશતુર મજબૂરને નાંખે પંચાએમતનાં દફતર મધે પાડવું અને એ ખાતે ખીજા શાહેબો પોતાની ખુશીથી જેટલા રૂપીઆ આપશે તે એ ખાતે જમે કરેઆમે આવશે. અને એ રૂપીઆનાં વેઆજ મધેથી જદ તથા પેહલવી શિખનારાએમને તથા એ ભાશામાં વધારે થાએ તેહેવી બાબદાને આશરે આપવો. વાશતે જે જે શાહેબો એ દૂડ ખાતે રૂપીઆ આપવા માંગતા હોએ તે શાહેબોએ શેઠ જીબાઈ દાદાબાઈના છેકરાએમની કંપનીની આશીરામે ભરવા.”

[તા. ૫ મી સપ્ટેમબર ૧૮૪૭ ઈસવીના જામે જમશેદના અંકમાં દસ્તૂર સાહેબ એદલજીના મરણની છપાયલી નોંધ.]

ઉગમણ પરાંતનાં ગાંમઠી વીદેઆવાંનોમાંનાં એક માહવીદેઆવાંની

જગો ખાલી પડેઆ વીશેનો સંતાપ.

રોજ ૫ મે માહા ૧૨ મે શેહેનશાહી સને ૧૨૧૬ ઇઅજદજરી, તારીખ ૨૮ મી આગસ્ટ સને ૧૮૪૭ ને રાનીવારને દીને પાછલા પોહોરનાં ઠા કલાકને અંમલે ૧૫ દીવશનાં તાવનાં માંદમે અને ૭૧ વરશની વએમે જદ તથા પેહલવી ભાશાને નાંખીએ પંડીત અને પરથવીનાં વીદેઆવાંનોમે વખણાએલો દશતુરાંન દશતુરજી સાહેબ એદલજી દારાબજી સંજાણાએ આએ વગર ભરેશાની અને ખોટી માએઆની આલમએથી નીકલીને ખરા ભરેશાનાં અને રાચી માએઆનાં શવરગવાશી આકાશી લોકોમે જઈ વાશે કરેએ. એ દુખ અને શંનતાપ ભરેલો બનાવ શાંભલતાંને વાર મુમખઈનાં શંધલે વાગેનાં જરતોશતીએમે એટલીતો નાંખુશી અને દલગીરી ઉતપન થાઈ કે તે વીશેનું એએઆંન કરવાને હમે અશક્તિવાંન છઈએ. એ સાહેબ પારશીના આખા ટોલામે એક માહવીદેઆવાંન અને નાંખીએ અને વડો દશતુર અને શરવે કોઈને જાણીતો અને શુધો શાશતરી હતો. એ બેહરાંમજી દશતુરે અચગીએથી એટલીતો એલંમ પોતાના બપાવા બેહરાંમજી દશતુરાંન દશતુર

રશતમજી બેહરાંમજી સંભાળ્યાં કે જે એક નાંમીચો ઉશતાદ યાદ ગીએએ તે શાહે-
 યનાં હાથ હેઠલ હાંશલ કરેએ હોતો કે તે વદિઆનાં બલ ઉપરથી આએ જમાનાંના
 શાધલા ખીજ દશતુરો ઉપર એ શાહેબ શરદારી ભોગવવાને લાએક થાએએ હોતો.
 અને જેહેવી સંમપુરણ વદિઆ અને બુધીને એ બેહશતી પોંહેએએ હોતો તેહવોજ
 ધીરજ અને નીતી અને નમંનતાઈ અને મીલંનશારી અને બોલવાની મીઠાશ અને
 શાલુકાઈમો એકકો વખાણુએલો હોતો. એ બેહેશતી દશતુર હરેક મીજલસ અથવા
 મંડલીમો જે વેલાએ પોતાનાં ભારે દબદબા બરેલાં માંન શાથે ખીરાજતા તે વેલાએ
 તે મીજલશ અથવા મંડલીને એક મોહેટો શીંનગાર યાઈ પડતો. એ કૂલેલ અને
 વદિઆવાંન દશતુરે પોતાની શાધલી વએમોથી આશરે ૬૦ વરશ સુધી વદિઆનો
 એાંતમ અને તારીફ કરવાને લાએક અભીઆશ કરેએ હોતો તેહમાં અગત
 કરીને જંદ તથા પહેલવીનાં પુરાતકોમો કહેલી શાધલી બાબદોને શહમજવાને અને
 તેહેનો ખરેખરો અરથ કરવાને ભારે ચોકશાઈ અને અખરદારી રાખી હતી એટ-
 લુંજ નહી પણ તે શાથે તે પુરાતકોને પોતાને હદે પાઠ કરી રાખેએ હતાં તેથી
 ઘણી એક વેલાએ તે પુરાતકો જેએઆ વીનાંએ હરેક બાબદોને ખુલારો કરવાને
 મોટો શક્તીવાંન હોતો. એ શાહેબ શ્રી શુરતથી પેહેલ વેહેલો આશરે ૫૩ વરશ ઉપર
 શ્રી મુમબઈ ખાતે આવેએ હોતો તે દાહેડેથી તે પોતાનાં આહઉશની છેલી ધડી
 શુધી પોતાનાં મોબેદીનાં અને તે પછે દશતુરાઈનાં હકનો હેવી રીતે શંબાલ કરેએ
 હોતો કે તે વીશે કોઈને ફરીઆદ અથવા ગીલલો કરવાનું કાંઈ કારણ મલી આવીઉતું
 નહીં. એ શવરગવાસી દશતુરે પોતાની હએઆતીમો કેટલાએક નાંમીચા ગરથો
 બનાવેએ તેહની આખી ડીપ હમોને મલી આવી નથી તોપણ હમોને જે કાંઈ ઇ-
 આદ છે તે ઉપરથી હમો જણાંવીએએ કે વંદીદાદની યુજસતી માએનીનું આખું
 પુરાતક તેહેની શરેહ શાથે, ઇજશનેની ફારશી માંએની, જંદ તથા પેહેલવીની ફર-
 હંગ, જંદ તથા પેહેલવી ભાશાનું એક કીમતી વેઆકરંણુ, ખોરદાદ તથા આંવાં
 તથા પ્રવરદીન તથા બેહરાંમ તથા હકૂતંન ઇઅશતોના યુજરાતી તરજુમાં, વીશતા-
 શપ નુશકની યુજરાતી માએની, વજરકરદદીની નાંમની નામીચી પેહેલવી કેતાબ
 કે જે કેતાબ હાલ જમાને કોઈખીજ પારે શુધ અને શહી નથી તે કેતાબનો તરજુમો,
 અને અવીજેહદીન નાંમની કેતાબનો રદીએ તથા શારેશતાંન કેતાબનું ભાશાંનતર
 અને એ વનાંએ ખીજ ફારશી તથા પેહેલવી કેતાબોના ઘણાએક તરજુમા તઈઆર
 કરેલાએ તે હવે પછે એ બેહશતી દશતુરને નાંમે છાપી પરગટ કરેએમો આવશે.
 અને એ શાહેબે પોતાની હએઆતીમો ખોરદે અવશતાની યુજરાતી માએનીનું
 કીમતી અને કાંમજોગ પુરાતક, તથા ખોરહે વહીજક નામનું કખીશાની શાબેતીમો
 જંદ તથા પેહેલવી કેતાબોની શાહેદી ઉપરથી બનાવેલું પુરાતક, તથા મોજેજતે જર-
 તોશતી, તથા ફરમાને દીન નામનાં પુરાતકો છપાવી પરગટ કરેએએ. અને એ
 શવાએ ખીજ કહેએ કહેએ પુરાતકો બનાવેએએ તે શંધલું એ શાહેબનું નાંમીચું
 પુરાતકખાંનું કે જે મધે હમારા જંણુઆ પરમાંણુ ૭૦૦ થી તે વધારે પુરાતકો છે તે
 જેએઆથી માલંમ પડી આવશે. પણ તે શાધલાં પુરાતકો વાંચવાને તથા તેહને

શહમજવાને અથવા શહમજવવાને પારશી ટોલાનો કોઈ ખીજો હેવા વીદિઆવાંન દશતુર રહેઝ્મા હોઝ્મ ઝ્મિવું જોઝ્મિઆ તથા શાબલેઆમો આવતું નથી. માટે કરો શંધે નથી કે ઝ્મિ બેહરાતી દશતુરની ખાલી પડેલી જગો પુરવાને માટી અડચંન થાઇ પડશે. તો પણ ઝ્મિ શાહેબે જે જે પુરાતકોના બારીકીથી યુજરાતી તરજ્યુમા કરેઆછે તે શધલા તરજ્યુમા પારશી ટોલાના લોકોને મોહોટા કાંમજોગ અને ઉપી-ઝ્મોગી થાઈ પડશે. ઝ્મિ શવરગવાશી દશતુર શાહેબ જંદ—પાજંદ—પેહેલવી—સનસકરત—ફારસી—અરખી—યુજરાતી—મરેઠી—અને હીનદોસતાંની ભાશા શહમ-જવા તથા લખવામો ઝ્મિક નામીચો ઉશતાદ હતો અને તે શાયે થોડીઝ્મિક તુરકી તથા અંગરેજી ભાશા જાંણતો હતો અને જોતીશ શાશતર શહમજવામોતો મોહોટો પુરવીણુ હતો. હેવા વીદિઆવાંન અને યુધીવાંન ધરમશાશતરી અને મોહોટા પંડીત દસ્તુરનાં યુજરી જવાથી શોહેનશાહી પારશીઝ્મોના આખા ટોલાનો અને ઝ્મિ બેહે-શતીના ભાઈબંધુઝ્મો તથા મલતા વીશોકો તથા શગા વાહલાવોને ઝ્મિક મોહોટો શંનતાપ અને ભારે કકલાટ ઉપજોઝ્મોછે. ઝ્મિ શાહેબની યુજુગારી માઝ્મિઆની ઈધાંણી દેખાડવા શાઈ તથા ઝ્મિ શાહેબને ઘટું માંન આપવા શાઈ ઝ્મિ શાહેબનાં રવાંનને અવલ મંજલ પોંહચાડતી વેલાઝ્મિ તથા ઝ્મિ શાહેબનાં ઉઠમણાંની મીજલ-શમો હેવીતો ઝ્મિક ભારે ઠઠ મલી હતી કે તેહેવી મોહોટી મીજલશ ગઝ્મિઆ વીશ વરશમો હેવાં કારણશર મલી હોઝ્મિ તેહેની કોઈને ઈઆદ આવતી નથી. ઝ્મિ મોહોટા ધરમઆચારીનો જોવા જોગ ચેહેરે હવે પછે જોવાની ઉમેદ અને આશા રાખ-નારાઝ્મો વીશે ઝ્મિક અગમચેતી જેહવું બનેઉંચ કે આપણા નામીચા અકાબર વાડીઆજી શોઠ બહમનજી હોરમજજીઝ્મિ ગઝ્મિઆ ૪ મહીનાં ઉપર ઝ્મિ શાહેબની તશખીર મીશતર ગરીન નામના ઝ્મિક નાંમીચા ચીતારા પાસે ઉતરાવી લીધી હતી. તે તશવીર ઝ્મિ બેહરાતી દશતુરનાં ઉઠમણાંને દાહડે શવરગવાશી વાડીઆજી શાહેબ શોઠ હોરમજજી બહમનજીવાલાં આતશબેહરાંમની નાંમીચી હવેલીનાં મોહોટા હાલમો મુકીછે. અને ઝ્મિ નાંમીચા અને વખણાંઝ્મિલા દશતુરની ચંદરોકાલ શુધી ઈઆ-દગારી રાખવા શાઈ અતરેના કેટલાક નાંમીચા શોઠીઆવોઝ્મિ ઉધરાણાંની ઝ્મિક ઠીપ ઉભી કરીને તે મધે ૩. ૩૦૦૦) ની રકંમ તરત ભરી આપીને ઝ્મિ શાહેબનાં ઉઠમણાંની મીજલશમો હેવું ડેડવેઉં છે કે ઝ્મિ આપતી કરેલી રકંમ તથા ઝ્મિ મધે હવે પછે જેટલા રૂપીઆ ભરાઝ્મિ તે શધલા રૂપીઆ મુમબઘની પંનચાઝ્મિતનાં તર-શાઠી શાહેબોનાં શવાધીનમો આપવા અને તે રૂપીઆનું ઝ્મિ બેહરાતી દશતુરને નાંમિ પનચાતનાં દફતરમો ઝ્મિક ખાતું પાડવું અને તેહેનાં વેઆજમોથી જંદ તથા પેહેલવી ભાશા શીખનારાઝ્મોને તથા ઝ્મિ ભાશામો વધારે થાઝ્મિ તેહેવી બાબદોને આશરો આપવો.

પેગમ્બરની સ્તુતિ.

મનમનીથી સલામ કરીયેછ નમી—
 જેની દિનપર નથી યકીન કમી*
 જે મહજબ પર દિલ છે ફિદા—
 જેની સરઆહ પર લાગાછે દીદા*
 જેનાં ફરમાન પર છે ઇયે બેગુમાન—
 જેનાં ધર્મમાં નથી નુકસાન*
 તેનાં સઘળાં ફરમાનો છે પાકી—
 તેની ક્રિયાથી મટે નાપાકી*
 તેનાં હોકમ મુજબ જે ચાલીયે—
 યકીનથી તેના ધર્મ પાળ્યે*
 તો જીવત મુકામ મળે બેરાક—
 એવો તે પેગમ્બર છે બરહક*
 નામ જરથોસ્ત સપેનતમાન—
 સેજદા સાથે કરીયે છે નમાન*
 સઘળા પેગમ્બરોનો ખરો સરદાર—
 જે છે તે તેના ફરમાબરદાર*
 નેક ગોસ્તાસ્પની આદશાહીને વખત—
 પેદા થયેતો તે નેક બખત*
 તેણે આદાના હોકમથી ખુદ—
 ખુત પરરતી કીધીતી નાખુદ*
 તેણે અનેક અમલકારો જણાવી—
 ગુમરાહોને ખરી દીન મનાવી*
 રોહનશાહનેખી દીન કમૂલ કરાવી—
 દિલમાં તેના દીન ચોકસ કરાવી*
 કમૂલ દીન કીધી જેઓ હતા જાહેલ—
 દાનાવોખી થયા તકરારથી કાગેલ*
 એ પ્રમાણે અમીરો ને શાહજદા—

ગરૂરીથી વિચાર લઈ જતાતા આડા*
 તેઓએખી એની દિન કમૂલ કીધી—
 જીવતની આગા તેનેથી લીધી*
 ખીજ મોજેજાએછે અતિ અપાર—
 અમલકારોનો નથી કંઈ શુમાર*
 તેનાં છે અતિ ઘણાં ખેતાબ—
 જે લખવાને જોઈયે ઘણી કેતાબ*
 વળી તેસાથે હીયાં ક્યાં છે શહુર?
 હેવાલ લખવાને ક્યાં છે જહુર?
 તેથી પરતાવો કરી યાગેછ પરોમાન—
 ટુકામાં કહીયેછ તે છે તેથેખાન*
 એ સર્વ શક્તિવાન બાપ—
 તું કાંઈ નેક હેદાયેત આપ*
 કે અમો એ ધર્મ પર ચુરત રહીયે—
 નહીતો ખરેખર ગુનેહગાર છઈયે*
 વારતે તું અમાપર લાવ દયા—
 તારાં સખીપણાંથી કર મયા*
 ને કર એવું કે છુટકારો થાય—
 લાલ મોહડે તારી તરફ અવાય*
 નહીતો કે અમારો શું થારો હાલ—
 તેનો કરવો પડે છે ખ્યાલ*
 પણ અમાને ઊમેદ છે બારી—
 કે ખુલંદ છે સખાવત તારી*
 તેનો તું આપરો અમાને કાયદો—
 એવો છે તારી સખાવતનો કાયદો*
 તેથી નમીયે છે ગાફેલ રાખસ—
 એ સાહેબ તું નેક હેદાયેત બખસ*

આ કેતાબ ખનાવવાનું કારણ.

કરનાર જે છે સર્વેનું તારણ—
 તેને શાહે લઈ જણાવીયે કારણ*
 મેળ્યે તેનામાંહે સરઆહનું ખીજ—
 તો થાય સર્વેને મનપતીજ*
 સરઆહનો છે એવોતો આબ—
 જુકાહનો રદ કરે છે બાબ*
 એવી તે સરઆહની લઈ મદદ—

કારણ જણાવવાની જાણી અગત*
 કે અમારાં નાકેરા અને અશુદ્ધ—
 જેમાં કીધેલી ઈસ્લામાએ ખુદ*
 એવિરોનાં એ ગ્રંથ અધુરાં—
 બ્યારે અમો કરી ચુકા પુરાં*
 ત્યાર પ્રમાણે ચાલેલી રસમ—
 સારચું એચરીયે છે લઈને કસમ*

વર્તમાન પત્રોના અધિપતિ—
 જેઓમાં તપાસવાની છે, ગતિ*
 તેઓ પર અકેક મોકલ્યું બેટ—
 સાચી પ્રીતિ ને રાખી હેત*
 પોંહચ તેની કીધી સવેએ કમ્પૂલ—
 પણ એક ભાઈએ જાણીયુ જી કીધી બૂલ*
 સમાચાર દરપણુના અધિપતિએ—
 ન જાણ્યું તે વિશે જરા રતીએ*
 એવા છે, એ ભાઈ પોતે ગર—
 પણ તે વિશે નથી અમોને જરૂર*
 કે મુળહેમત તે પર કશીયી કરીયે—
 બોહે ચહડવી એ ભાઈસે લડીયે*
 જેવું ખુશીમાં આવે તે કરે—
 તે વિશે અમો ન કરતા રાહરે*
 અવે “રાસ્તે” પોંહચ કરતાં કમ્પૂલ—
 જો અમો કરતા ન હોઈયે બૂલ*
 તો અમો કેહવાને છઠએ બળવાન—
 કે એ ભાઈયે કીધીતી અમુને જાણ*
 કે અમો પોતે જરહે એમેકદાર—
 નાચીજ અને વળી આકસાર*
 તેઓએ પોતીકું આધીન ધ્યાન—
 લગાડયું કરવા કંઈ ખીજું બ્યાન*
 એવા એ ભાઈના હેમાનીના કોલ—
 મીઠારાભયા જેવા રાકર ને ગોળ*
 તે વચનોએ જોઈ સારી જગો—
 અમારી છાતીમાં કીધોતો વગો*
 કે ત્યાંથી તેઓને ન ખીસવું પડે—
 ને જ્યારે જોઈયે ત્યારે જલદી જડે*
 હવે આ એ બોલ લગાર ગમીના—
 જાણાવ્યે છીયે અમો કમીના*
 કે આપણા જાતીઓમાં થોડા છે, શોક—
 નથી કરતા અમો મળખ ને જોક*
 ગ્રંથો ખરીદવાનું ન કરતા દીલ—
 ઘટીત ખરચમાં કરે છે ઠીલ*
 આઈતું વાંચવાનો અભ્યાસ કરેછ—
 તેથી જુવો શું પરિણામ હરેછ*
 ગ્રંથકર્તાને થાય છે હાણી—
 ખરચેલી રકમ પર મુકે છે પાણી*
 મેહેનતની ન કરતા તેઓ દરકાર—
 પણ કરે તમો ઇનસાફ સરકાર*
 કે ખર્ચેલાની માંહે ખાય ટોટા—
 એ વેપારને કોણુ ન કહે ખોટા ?
 તેથી તેઓના ટુટે છે ઊલટ—

સાંભળો તમો આલમે દુલત*
 એવો બનાવ છે, અમો પર વીતો—
 જોશમાં આવ્યો તેથી અમારો પતિ*
 કે વાંચનારી આલમ ન કરતી પરખ—
 ત્યારે ઠાલો શું રાખીયે હરખ*
 એવા વિચારથી અમો અદના—
 સાંમલા રંગ ને પાતળા કદના*
 ચહડતી જુવાની વર્ષ એ કમ તીરા—
 પણ જોઈ પોતીકું હીલ્યું ભવિરા*
 કશુંયી કરવાથી યયા દૂર—
 કે છે તમોમાં જરની કસુર*
 વાસ્તે નહી ખાલી મારવા કુડકા—
 એવા હતા સાંભળેલા ચુટકા*
 તેથી કીધુંતું ખુંચુ અપ્ત્યાર—
 પણ એક દોસ્ત મળ્યો અપ્ત્યાર*
 તેણે અમોને પુછી સુખરાંતા—
 પછી કહ્યું કેમ એકાછ એકાંતા*
 શું તમો ચાક ખાવોછો ?
 હવે કયાં કામમાં ગુટાવોછો ?
 અમોએ ઊત્તર વાળ્યો, ન જીનહાર—
 કરીયે હવે, કાંકે ખોલ્યા દીનાર*
 અમોએ ખેલ્યો થોડોએક જર—
 વેગલા અમો તેથી થાયા નર*
 એ બોલો સાંભલી અમારો મિતર—
 કચવાણે પોતીકા દીલની અંદર*
 પછી અમોને કેહવા લાગો આમ—
 સુસ્ત માં થાવ લેવ શરાબની જામ*
 પોને ઇરાકમાં થાવો ગરક—
 ફાયદો થારો, ને પડરો ફરક*
 કાંકે બુલંદ છે સખાવત તેની—
 માનો એ છે પેગમ્બરની કેહણી*
 ચાલો ઊઠો, ને ઉદ્યોગ કરો—
 આ ખીજું નેક કામ હાથ ધરો*
 હરજેજ થઈને મન ના ખસાડો—
 ઊમેદ ચાહી ને હાથ પસારો*
 તે મિલના કેહવાથી દિલ રીજ્યું—
 સુકું થયું હતું તે ભીજ્યું*
 પછી કરી તે યજદાને યાદ—
 ઘેલા ને અમો યઈ ગયલા માડ*
 નાસીપાસીના આંસુ લાગા નુછવા—
 લાગા તે ભાઈને અમો પુછવા*
 કે શું છે કંઈ કીરા કાહાણી ને કયા—
 કાંકે એવાનો ઘણા છે જયા*

તે ઉપરથી તેણે વાળ્યો ઉત્તર—
 કે બપરો ચેજદાં તમારે ત્યાં પુતર*
 નથી—ક્રીસા, કથા, કે કાહાણી—
 વાતતો છે એ સદાબરી છાણી*
 કે મરહુમ દસ્તુર એદલ દારાબ—
 જીવતમાં જેણે ક્રીધા છે ખુઆબ*
 જરથાસ્તીએનો જે જાનેમન હાર—
 તેની જીંદગાનીનો લખો કંઈ સાર*
 એ ઉપરથી તેનું હેસાન માન્યું—
 એ કામ બહુ અગતનું જાણ્યું*
 તેવુંજ તમાખી માનરો એ દોસ—
 પછી પેલી જામ કરી ગયા નોરા*
 તે શારાખ પીતાં ઊધડ્યો પરદો—
 થઈ ખુરાલી ને ઠળી ગયાં દર્દો*
 કેમકે 'એદલ' નામ જ્યાંપર લેતાં—
 ખુશી ઊપજે છે બવાન તેનું કેહતાં*
 તે માહપુરૂષ કે જેણે ભોગવી દસ્તુરી—
 જે નામની સુગંધ છે જેવી કસ્તુરી*
 રોશાન આકૃતાખી છે તેનું નામ—
 હતો દસ્તુર, પણ કરતો પેગમ્બરી કામ*
 ગુણવંત હતો તે એવો માહપુરૂષ—
 સિક્કત જેની લખવી જાણીએ છ દરસ*
 એવુંતો હતું તેનું નામ આરાકાર—
 એખુંડમાં હતો તેનાં નામનો પુકાર*
 હિંદુસ્તાનમાં જ્યાં જરથાસ્તી વસ્તી—
 જ્યાં જ્યાં રહેછે યજદાં પરસ્તી*
 તે સંધિ એનાં નામની યાદગારી—
 ક્રીતિ સાથે રહી ગઈ છે ભારી*
 પણ ખુદ આ આબાદ ટાપુની અંદર—
 નામીયું જે કેહવાય છે મુબદ્દિનું અંદર*
 ત્યાં એનું નામ સુધી ચંદ્રોકાળ—
 જીવતું રેહરો, ન થાય પાયમાલ*
 તે ગુણી પુરૂષ હતો ખ્રિસ્ત્યારી—
 ક્રીતિ ને યાદ રહી ગઈ છે ભારી*
 તેની થઈતી સઘળી વરણુમાં જાણુ—
 સર્વેએ તે વલીની ક્રીધી છે પીછાણુ*
 તેમાં હિંદુ, ઇંગ્રેજ યાહુદી—
 ઇસ્લામીએ—સલેમાની ને દાઉદી*
 ખાસ આરબ ને મોગલો કંઈ—
 વેપારનાં કારણુસર આવેછે હંઈ*
 તેઓ અને કંઈ વસનારા ઇરાનના—
 તે સાથે કંઈએક કાબેલો તુરાનના*
 એશિયા ભાગમાં જે કંઈ છે આયા—

એ વિદ્વાનથી તેઓ વાકેફ છે થાયા*
 નહીં કરતા એમો કંઈ ખાલી દમામ—
 પણ અરેખરૂં છે તે કહીએ છ તમામ*
 કે યુરોપના કાબેલ રેહવાસી—
 તેઓ ગણેછ એને વિદ્યા અભ્યાસી*
 વિદ્યા અભ્યાસી શું પંડિત પૂર્વીણુ—
 ગણાઈ ગયોછ એ જીવત ગુજીન*
 તેથી એ શ્રીલસુકૃતા જનમારાની વિગત—
 આપણને જાણવાની ધણી છે અગત*
 કેમકે નેકી, ફતેહમંદી, ને કોશોરા—
 એપર વિચાર આપણે કરતાં વિશેરા*
 યાદગારી એની રાખવી પડેછે માલમ—
 આહરો જેને સઘળી સુધરેલી આલમ*
 ન એકલા પારસી ને અંગ્રેજ લોક—
 પણ સઘળી વર્ણુ જેવો રાખેછે શોક*
 તેઓને થરો એ ઉપયોગી ભારી—
 અક્કલ એવી શાહદત આપેછ અમારી*
 હવે હોરાથી યાદ કરી કાદર—
 ઊઠાવી જે પડીતી માયાની આદર*
 શહર આત ક્રીધી એમે એ કામની—
 આપણા સત ગુરના નામની*
 પણ તેની અંદર કાંઈ પડી અગત—
 તેથી જરૂરી આતિ માંગી મદદ*
 ન થઈતી એમને કેતાખની જાણુ
 તે સાથે જન્મ દિવસથી અંજાણુ*
 તેથી એમોએ એએના વારેસ—
 પેરોતન બેહરામજીને ક્રીધી સીફારેસ*
 કે કૃપા એમો આધીનોપર કરી—
 હકીકત એમને જાણાવવી ખરી*
 એમને છે કાંઈ જીવીજ ગરજ—
 સાંભળી એવી અમારી અરજ*
 તે સાહેબે જાણાવ્યાં કેતાએના નામ—
 જન્મ દિવસ ને રેહવાનું ઠામ*
 ન એટલુંજ, પણ વખતે પડી જરૂર—
 તો કેતાએ બતાવવાથી ન રહ્યા દૂર*
 તેથી એમોએએના છીએ એશિયાના—
 નથી દોલત, કે હોરાડીએ દોરાઆલા*
 પણ ઊપકાર તરીકે નામ તેમનું—
 દાખલ ક્રીધુંછે હંઈએ એમનું*
 નથી અમારી પાસે કાંઈ સાજ—
 હતો તેરણા આ ક્રીધાએ ઇલાજ*
 એજ છે એ કેતાખ કરવાનું કારણુ—

અદલ ત્રાજુ ન જોઈયે ધારણુ*
કારણની સાથે ન સિક્ત જણાવતા—
તાણી તોડીને અમો ન મનાવતા*

પણ કવિતાનું કરવા વજન—
અરજ કરીએ છીએ અમો સજન*
બનામે યજ્ઞે રાસ્તી પસંદ*

જરથોશ્તી લોકોનાં જીવન ગુણન વડા દસ્તુરજી સાહેબ એદલજી દારાબજી સંબણાંનાં જન્મારાનો હેવાલ*

લાવ એ સાકી તું શરાબ—
યાદ આઠ્યોછ પેલો નેક દારાબજી*
જેનાં બુનથી એક અભયબ હીરો—
ગોલાખી શરખતમાં બેળાયલો શીરો*
થયો પેદા આ દુનિયા અંદર—
કેહેવાય છે જ્યાં શ્રીસુરત અંદર*
તે શેહર મયે એક કુગમપર—
જ્યાંની મીઠી પર શિર એણે ધરું*
તે પરાંમાં નેક દિવસને ધરી—
જે ગુજરી ગયલી ન આવી ફરી*
તે નેક દિવસનું સાંભળો બ્યાન—
મુખારેક મહીના પર આપો ધ્યાન*
માહા ૧) ફરવરદીન, રૈજ ૧૩) તિર—
જન્મ્યો એ દિવસે ઉપયો ગંભીર*
૧૧૪૬) નો યજ્ઞેઝરદી શાલ—
તે વર્ષમાં જન્મ્યો એ ખેદાનો લાલ*
એ દિવસની શું લખીયે જાહેજલાલી—
બેરાક નથી જે બુલંદીથી ખાલી*
ગણવું જોઈયે છે મુખારેક વરશ—
જેમાં જન્મ્યો એ બુદ્ધાનો સરસ*
ઉપલા મહીનાનેખી મળે છે માન—
તે સાથે શેહર ને રેહેવાનું મકાન*
એ દિવસનું મુકરર કરતે જો જરાન—
તો તે બેરાક પડતે સર્વેને પસંદ*
એમાં ન હતો હીરો કે હરકત—
તેવું કરવાથી ન ઘટતે અરકત*
જો રાખતે એ લખવા જેવી આદત—
તો રેહતે એ દિવસની હંમેશા શાહાદત*
હવે એ પુરુષનું કયું ખાનદાન—
તે વિશે થવી જોઈએ તમોને જાણ*
બેહરામજી દાદાબાઈ લકમે સંબણા—
હતા એલમમાં પુર અને શ્યાણ*
આપના અપાવામાં અપતા હતા—
ચોજદાયરેગરીનું કામ કરતા હતા*
અત પલ ને વિદ્યા જોતીરા—

એ કામમાં માહવેરો રાખતા અતિશ*
એ મરહુમનાં આગળા ને આગાન—
જેએનું મયક અસલ હતું સંબન*
રસ્તમજી બેરામજીનાં હતા દાદા—
જેએની આલાખીની હતી બ્યાદા*
નામ દાદાબાઈ સોરાબજી જાણો—
સંબણાની અકથી તેમને પીંજાણો*
તેએએ પોતાકો કપીલો લઈ—
નવસારીથી વસ્યા સુરત મયે જઈ*
ત્યારથી થયા એએ સુરતવાસી—
વળી સાંભળો બાબત નવી ને ખાસી*
કે એ જંદ. પેહેલનીનાં પંડીતનું પુર—
કામેલ્યત ભર્યું જે રાખતો જહુર*
તેની એલાદ હિંદુસ્તાન માંહે—
દસ્તુર નેરીએસંગ ધવલથી કેહેવાએ*
કે જેની કામેલ્યતનો પારજ નહી—
જેની કીર્તિનો શુમારજ નહી*
જેણે ટોળા થકી ખેંચીએ રંજ—
જેનો મજ્યો હશે જીવતમાં ગંજ*
જે મહા પુરુષે સંબણ શેહેર—
કેટલાંક આદરાનો ને બાંધી દરેમેહેર*
પ્રીદા છે જે પર તન અને જાન—
જેણે બાંધ્યું એક બિનમ મકાન*
પવિત્ર કેવલો આતરામેહરામ—
દીન અને દુનિયાનું જે છે કામ*
તે કેવલાને કરી તપ્તનશીન—
દોખમાં બાંધી થયો જીવતનશીન*
હવે નેરીએસંગ ધવલ દસ્તુરાન દસ્તુર—
જે નામની ખુરાબોમાંથી નિકળેજી કસ્તુર.
તેનો પનોતો પુત એક નામદાર—
નેક નામ જેનું કહેછે શેહેરીયાર*
આર રત માંહેલી એક હોય છે ફસલ—
તેમ “એદલ” તેનેથી ધરાવેછ નસલ*
એ “શેહેરીયાર એબને નેરીએસંગ”—
જેની ઉપર જમાનો થયો છે તંગ*

તેનું આનદાન શ્રી સંજ્ઞા મધે—
 અસલ વસ્તુ હતું ભાઈ વગર સંધે*
 ત્યાંથી તેમને કેટલા એક દીનદાર—
 જે એ ધર્મ પર રાખતાના પ્યાર*
 તે મધે મોઝેદા બે જણાં—
 દીન ઉપર ચુસ્ત હતા જે ધણ*
 “કાકા એમને ધંપાલ” એકનું નામ—
 જે સદા સ્વર્ગી કરતાં કામ*
 ખીજે “કાકા એમને પાહાલન” યાર—
 સારાં કામમાં જે થતા તૈયાર*
 તેમને એમને શ્રી નોશારી ખાતે—
 ખોલાવ્યા હતા ભાઈ પોતાની જાતે*
 આએ નામી કુટુંબ વિરો ટુક—
 ખોલાસો કરીયેછ ન રાખતા ચુક*
 કે એ કુટુંબનાં વડા અને વાલી—
 જે એને એમણે વાથી નથી કોઈ
 ખાલી*
 સઘળી એમણે છે પારસીની કોમ—
 કે હતો એક નામે ‘ફરેદુન હોમ’*
 તેના નોસારીનાં પંથકમાં લાગ—
 અર્ધો અર્ધ કરી આપ્યો તો ભાગ*
 હવે ફરેદુન જ્યારે આવ્યો સંજ્ઞાથી—
 ચોકમ કહીયેછ ન કેહેતા અનજાણથી*
 જેની પર હતો તે વાલીનો સાહ્યો—
 તે પોતીકાં કુટુંબને સંગાયે લાયો*
 તેમાં હતા પોતીકા એટા તરણ—
 કે જે હાલમાં પામ્યા છે મરણ*
 તેમને વડાનું ‘આશા’ હતું નામ—
 પણ વચના સાથે છે આપણને કામ*
 જેનું નેક નામ હતું ‘માહીયાર’—
 પ્રાણ છે શીદા થવા તૈયાર*
 નાધજાનું નામ હતું ‘મેહેરવા’—
 હુશ્યારી જેણે મેળવીતી સવા*
 હવે માહીયાર એમને ફરેદુનથી અસલ—
 કેહેવાય છે આપણા દસ્તુરની નસલ*
 આપણા દસ્તુરનું આનદાન ઊત્તમ—
 સુરત ખાતે વસ્યા પછી કુટુંબ*
 એના અપાવા રસ્તમણ સંજ્ઞા—
 જેના નામથી કોઈ નથી અંજાણ*
 તેમને પ્રથમ સંસ્કૃત તે જોતિષ—
 એ ભાષાએના અભ્યાસ કીધો અતિશ*
 ત્યારબાદ એક અપરદાર અને કામેલ—

એમની અને ફારસી ભાષાનો શાજેલ*
 હતો એક પંકાયલો મોલવી—
 ઊપલી માહેતગારી તેનેથી મેળવી*
 અને તે ભાષાએમાં પ્રસિદ્ધ થયલા—
 ભાઈ દર એક એમલમો તે માહેલા*
 એણે કીધાતા હાંસિલ શું કરી એ વખાણ—
 ટુંકામાં જ કહીયે છે, ન કરતા લંબાણ*
 એ પછી ઈસવી ૧૭૨૫ નો સને—
 આસરે કહીયેતો કાંચ નહી અને*
 એ વર્ષમાં શ્રી કેરમાનથી એક—
 કામેલ દસ્તુર આવ્યો તો નેક*
 જેનું નેક ‘જમાસ્પ’ હતું નામ—
 પણ આપના નામની નથી શામ*
 તે આવ્યોતો શ્રી સુરત ખાતે—
 લાયક હતો તે સઘળી વાતે*
 દસ્તુર રસ્તમે ભાઈ તેની પાસ—
 નિચેની જુઓનાના કીધો અભ્યાસ*
 પેહેલવી, પાજંદ એલમ અને—
 આશામાની જુઓના શિખ્યો તે કને*
 તેથી તેમાં અપરદાર થયો—
 એ વાતનો ખરો જાણવો પાયો*
 હવે ઊપલા એલમો મધે યાર—
 થયો એ મરહુમ દસ્તુર હુશિયાર*
 તે પછી તેવણની નજદીક એ ભાઈ—
 એમો કેહેવાની જાણિયેછ વડાઈ*
 કે તે જમાનાના કામેલ આડ—
 જે એનાં નામની એમને છે પાડ*
 તેમને થયાતા એમના ચેલા—
 સઘળા તેમને જાણીયેછ બેલા*
 દ.† કાવસજી સો.‡ એક હતા તે એમાં—
 સારાં સલુક કેહેવાતાં જે એમાં*
 મેહેરજી રાણાની હતી એમણે—
 ને નોસારી જેવું હતું મોલખ*
 વળી સુરત વાળા એક દસ્તુર ખીજ—
 કવિતા કરવામાં ન પડતી ધજ*
 તે દ. કાવસજી રસ્તમજી યાર—
 જેની પર ટોળાનો હતો પ્યાર*
 ત્રીજા ફરામજી સો. મેહેરજી રાણા—
 જે એ અરં મોતીના એક હતા દાણ*
 ચોથા, પાંચમા, પોતાના જ પુત—
 જે એમાંથી એક પેદા કીધો સપુત*
 વીસરીયે નહી જો એમો કેહેતા—

તો છઠા ઝમ્મીના ભાઈના ઝેરા*
 દસ્તુર શાપુરજી માણિકજી સંજાણા—
 સાતમા તેહમુલજી નવરોજી સંજાણા*
 છેલો આપણો જીવત યુજીન—
 જે થયોજી એહસ્તનશીન*
 મરહુમ 'એદલ દારાબ' પોતે—
 જેને જેમ્મયે તે પુસ્તકમાં ગોતે*
 ઝમ્મી ઝમ્મી જંદ, પેહલવી, ને ફારસી—
 જે જેમ્માન કેહવાયજી આપણી પારસી*
 તે સાથે વળી અરબી જેમ્માન—
 શિખ્યા હતા, ન કરતા લંખાણુ*

આ નિચેનો ઇશારો જે કરીયેજી—
 ને વાંચનારા ઝમ્માની શેવામાં ધરીયેજી*
 તેની મતલબ ઝમ્મી રાખીયેજી અમો—
 કે હીયાં લખવાનો મળ્યો છે સમો*
 તેથી લખવાનું જાણીયેજી જરૂર—
 જેની મચાઈ પર છેમ્મયે ગરૂર*
 હવે અમો શું કરી ઝમ્મી વખાણુ—
 કે નોસારી મધે પવિત્ર મકાન*
 આતરાએહેરામનું પાઝમે તખ્ત—
 પ્રથમ અને પેહલીજી વખ્ત*
 બ્યારે દ. સોહરાબનો હોતો વખ્ત—
 ત્યારે આતરાને જે કીધાતા તખ્ત*
 તે કેબજાની ક્રિયા ઝમ્મા ભાઈ—
 નીચે લખેલા દસ્તુરોથી યાઈ*
 દસ્તુર એદલજીના અપાવા ઝમ્મક—
 જે થાય ૮ દસ્તુરોનાં ઊસ્તાદ નેક*
 તે ૬૦ રસ્તમજી એ સંજાણાં જાણો—
 અરી વાત કહીયેજી, એરાક માનો*
 ને વળી તે સાથે દસ્તુર દુખ ટાળણુ—
 અરજોરજી કાઠિસજી દારાબ પાલણુ*
 ઝમ્મી અંધેની સરદારી હેહલ ઝમ્મા યાર—
 ઊપજાં કામની ક્રિયા યાઈ તૈયાર*
 ઝમ્મી વિશેની અમો ઝમ્મી પકી કરી શોધ—
 ઝમ્મી અગતના બનાવની રાખીએ નોંધ*

દસ્તુરનાં અપાવાને ઝમ્માજએએ સૌ—
 શું તવંગર, ગરીબો ને મળી*

એહેદીનો ને મોએદો નથી અંજાણુ—
 જે કેહેવાતાતા ૩૦ એ સંજાણુ*
 એ ઝેરા ઝમ્મા હતા તેમને પેટે—
 જે ઝમ્માનાં નામો કહીયેજી હેઠે*
 'નવરોજ' હવું વડા છેકરાનું નામ—
 'દારાબ' નાધજાનું આવેએ કામ*
 ઊપલા નવરોજની તો અમથી ભાઈ—
 જન્મ્યો તેહમુલ, દસ્તુરનો પિત્રાઈ*
 ઝમ્મી નામવર શ્રી સુરત મધે—

આરાકારા થયો હતો બધે*
 સખખ કે ત્યાંજ હતો ઝમ્મનો વાસો—
 શીરા ઝમ્મને કીધાતા, કંઈ તેણે દારો*
 ઝમ્મી મરહુમે સાંભળો ઝમ્મા યાર—
 સુરત મધે રાગેદ કીધાતા ચાર*
 આવી તે ઝમ્માને તાલીમ પેહલવી—
 તેસાથે અવસ્તા જંદ મેળવી*
 તે શીરો મધે ભરૂચ વાળા ઝમ્મક—
 દસ્તુર કાઠિસજી જે થઈ ગયા નેક*
 ખીજ શ્રીસુરતના † દસ્તુર વડાજી—
 નેક મનરાની જે ઝમ્મા રાખેએ સદા*
 કેખારારો ઝમ્મબને દાદાભાઈ—
 સધળી પાંતીની રાખેએ અત્રાઈ*
 ત્રીજ શ્રી નોસારીવાળા સ્યાણુ—
 કેરસાસજી પ્રામજી મેહેરજીરાણુ*
 મોએદ ડોસાભાઈ મદારી ૪ થા હતા—
 ઝમ્મી સધળા નામોની રાખીયેએ સતા*
 હવે દ. નવરોજજી જે ઊપર કહ્યા—
 નેકી સાથે જે રાખતાતા દયા*
 તે ઝમ્મા પોતાના આપનો હેકમ લઈ—
 રહ્યા રસ્તમપરાંમાં, ધર જ્યુદું લઈ*
 ઝમ્મી વિદ્વાન ગ્રહસ્થે યાર—

સુરતમાં ઘણો મેળવ્યોતો ખ્યાર*
 પોતાના મુરખીની પડે ભારી—
 ઇજત, આબરૂ મેળવીતી સારી*
 ઝમ્મી નામીયા દસ્તુરે ઝમ્મા ભઈ—
 લીધીજી મેહનત જે ઝમ્મનેથી થઈ*
 એ નામીયા ગ્રહસ્થાને મુદદાબંદ—
 પેહલવીની સાથે શિખવીતી જંદ*

† દસ્તુર સોરાબજી મેહેરજી રાણા.

‡ હાલનાં.

જી ઝમ્મી ઘણો ઊપલા ઝમ્મમો. મધે ઘણી સારી માહેતગારી ધરાવતો નથી—પણ જે કાંઈ થોડું ઘણું
 જાણીએ તે દસ્તુર તેહમુલજીનાજી હાથ હેહલ હાસિલ કીધુંજી એવું ઘણાં ઝમ્મકે મોએદો કહે.

તેમાં પ્રથમ શ્રી નોસારીવાળા—
જેમ્મોની કીર્તિ ગણાયછે આળા*
૬. હોરમજી નસરવાનજી મેહેરજી-
રાણા—

ખીજ વળી તેમનાજ બાહ સ્યાણા*
મુખારેક નામ જેનું રસ્તમ હતું—
મસલત લીધાથી જેની આસાન થવું*
એ છેલા સાહેબે શ્રી નોસારી મધે—
ન કોઈને રહે જગખી સંધે*
એવી રીતે જાહેજ લાલી સાથે—
દસ્તુરી ચલાવીતી પોતીકે જાતે*

આપણા લોકોમાં આએતો છે મહથુર—
તેમાંતો નથી કશીખી કસુર*
કે પનોતો પુત પાળણે પડે માલમ—
અચગીથી જણાય, દાનાવ કે જાલમ*
તે કેહવત એ બુજગેને લાગુ પડેછ—
અચગીના વપ્તથીજ તે દાના ઠરેછ*
જાહેર કરીયેછ તેનું નિચે વૃતાંત—
કે ન રહે કોઈનાખી મનમાં ભ્રાંત*
એ કાજેલની વય હતી જ્ય.રે ૧૧) ની—
દાનાઈ શેરાન થતી ગઈછ ત્યારના*
એ નાધલી વયમાં મરાતબ ને નાવર—
ચોજ દાયરેગરી કીધી, રાખ *આવર*
એરુજ કરીને ન રહ્યોતો ખેસી—
પણુ ઊસ્તાદ એક હતો જે ખેરી*
તેનેથી હાંસજ કીધોતો એલમ—
હતો અબ્યાસી, ન લગાડતો વિલમ*
હવે એ અહ્લચારીની જીવો ચલાઈ—
મરાતબ થયા પછી એ બાઈ*
એ ધણીએ પોતીકા બપાવા પાસ—
કીધો પેહલવી ને ફારસીનો અબ્યાસ*
એરખી એલમનોખી માહેવેરો કીધો—
દુનિયાંનો ખોટો લોભ છે.ડાં દીધો*
એવુંતો ચિત એનું રહ્યું મરાયુલ—
કે સોનાનેખી ગણવા લાગો ધુળ*
એલમમાં એવુંતો લગાડ્યું ધ્યાન—
ન કરી શકતા એમો જેનું બ્યાન*
ન ખીહતી મધમાખ કે યારો નારા—
મીઠાં ઝોડોની ફરેછ આસપાસ*

બેધડક જઈ બેસેછ હરેક કુલપર—
ન રાખતી કશી પાંતી કાંટાનો ડર*
તે મીરાણે એ માહવિદ્વાન—
ખણવા લાગો તે એલમની આણ*
રાત ને દાહોડો તેપર લાગો બળવા—
લાગો મોમખતીની મીરાણે ગળવા*
પોતાની જીવાનીનો તમામ વખત—
નહી યુમાવ્યો જરાખી મફત*
એલમને ખાતર તે બચેતો જોગી—
એવો થાઈ લાગેતો એલમનો ભોગી*
એ દિલ! સાંભળ તું એ દસ્તુરની વાત—
કે અબ્યાસ કરતો જે દાહોડો ને રાત*
એનો જ્યાંવેર જીવ્યો ઊસ્તાદ—
ત્યાંવેર ન કીધી એક ધડી બરબાદ*
તે યુજરયા બાદખી સાંભળ જીગર—
એને ન આણું એલમ વિગર*
ત્યારે જીવતયુજીન † કેબલેગાહ—
એ દસ્તુરનો જે હતો નેકખાહ*
તેનિથી એલમ હાંસલ લાગો કરવા—
એલમની એને હમેશ હતી પરવા*
એ રીતે એલમની માહિતગારી ધરી—
ફારસી, એરખી, ને પેહલવી પાઠ કરી*
અવસ્તા, પાજંદ, ને સંસ્કૃત—
માહિતગારી મેળવીતી એને દરસ્ત*
હવે સંસ્કૃતની કેળવણી કોણે આપી—
નામ તેનું એમો જણાવીયેછ છાપી*
શ્રી સુરતના લોકોમાં પંકાયણો—
નામીયા પંડિત જાહેર થયણો*
સગ્રામપરામાં હતું તેનું ઠામ—
તે ધણીનું નામ હતું 'ગુલજરામ'*
એ ધણી હતો એક અદ્ભૂત વિદ્વાન—
કંઈ જોશીએ આપતા તેને માન*
જેહરાં મનો જે ના રેહતા ચર્ણુ—
તે સાથે કંઈ ખીજીખી વર્ણુ*
સંસ્કૃત તેનેથી હાંસલ કીધી—
અંગ્રેજીનીખી કાંઈક કેળવણી લીધી*
હમે આગળ જણાવુંછ એક જગે—
સાબિતી તેની આપીરેછ આ વગે*
કે આપણાં જીવતયુજીન દસ્તુર—
નો † બપાવો હતો જે એલમમાં પુર*

* વિશ્વાસ રાખ. † એએનાં બાબ દસ્તુર દોરાબજી રસ્તમજી સંજાણા. ‡ મરહુમ એદલજી દોરાબજી સંજાણાના બપાવા તથા ઊસ્તાદ દસ્તુર રસ્તમજી જાહેરામજી સંજાણા.

પાતીકા જમાનામાં એલમના આં—
 દાખલો તેનો અમો આપીએ છે હીયાં*
 કે નવસારી ને સુરતના ૬૦ તમામ—
 જેઓનાં આગળ જણાવ્યાં છે નામ*
 તે સધળાઓએ આપણા પાક ધર્મની—
 જેનીમાં છે દરએક વાતો ભરમની*
 તે વિશેની એ ઉસ્તાદથી કેળવણી લીધી—
 જેમાંના કંઈએકે દસ્તુરી કીધી*
 ને કંઈએકે કરે છે હાલને સમે—
 તે તપાસી લીએ, જેઓને ગમે*
 કૃપાથી અમોને એક મળી છે કેતાય—
 લાભ મેળવ્યે છે તેનો શેતાય*

આપણો થઈ ગયલો પ્રહાર્યારી—
 જેની અમો લખીએ છે યાદગારી*
 તેણે બનાવી “વજરે અહુરમજદી” —
 હતો ૧૨૯૦ નો સાલ યજ્ઞદેજરદી*
 તેમાં એ વીરો આપ્યા છે વિસ્તાર—
 કે જેથી મળ્યો છે અમોને આધાર*
 સાચાપણું અમારું અતાવવાને કાળ—
 આસ ‘અએતો’નો કાલાડીયે છે આવાજ*
 જે જાહ એકાએક સ્વર્ગી આગમાં—
 તેણે કીધેલી કેતાયના પેહલા ભાગમાં*
 ઉસ્તાદની સિક્કતમાં લખ્યાં છે એત—
 તે ઠાંકીયે છે નિચે, પછી જણાવશું કવેત*

ફારસી એતો.

بیا ای ساقی فرخنده دیدار
 پر از می ساغری در پیدش من آر
 که تا بریاد آستادی کنم نوش
 ز مد هوشی دل آرم باز با هوش
 بقهریفش یکی نغمه سرایم
 همه احوال خود هم وانمایم
 که این دانش ز که تحصیل کردم
 بنظم و نثر چون تفضیل بودم
 بدام تحقیق که این علم گرامی
 بیمن لطف آن استاد نامی
 مہ برج هنر خورشید دانش
 کزو روشن روان اهل بیدش
 فضیلت بخش جملہ فاضلان بود
 چراغ مجاس دانشوران بود
 جدم مرحوم رستم ابن بہرام
 خدا دارد روانش شاد مادام
 ہم او بد جد و ہم آموزگارم
 کزو نازان و دایم شاد خوارم
 چه دستوران دین نامید او بود
 بہو کس پوتو دانش بدو بود
 چه وستا و دری و پہاوی را
 ہمان پازند و زند و معنوی را

دگر علم ہیات دانست و نازی
 ہمان تصریف و نحو و شعر سازی
 بہر علمی کہ خواہی دسترس داشت
 ز استاد عالم زآن سرفراشت
 ہوا تعلیم کرد از مہربانی
 ہر علم و ہنر ہی نہای

પીઆ અએ સાકીએ ફરખોનદેદિદાર—
 પોરજ મએ સાગરી દરપેશે મન આર*
 કેતા અર યાદે એસ્તાદી કેાનમ નોરા—
 જ મદહેશી દેલારમ બાજ આહોરા*
 બ તારીફરા યકી નગમે સરાયમ—
 હમે અહેવાલે એદ હમ વાનમાયમ*
 કે ઇન દાનેશે જકે તેહસીલ કરદમ—
 બનજમો નસર ચુન તફુલ એદમ*
 એદાંત તેહેકીક કેઇન એલમે ગેરામી—
 અયમને લોતકે આન એસ્તાદે નામી*
 મહે એરજે હોનર એરશેદે દાનેરા—
 કજો શેરાનરવાંત અહેલે પીનેરા*
 ફુલત બક્ષે જેમલે ફાજલાં એદ—
 ચેરાગે મજલસે દાનેશવરાં એદ*
 જદમ મરહેમ રસ્તમ એબને એહેરાંમ—
 એદા દારદે રવાંશરા શાદ માદામ*
 હમો એદ જદદો હમ આમોજગારમ—
 કજો નાજનો દાએમ શાદ આરમ*

એ દસ્તુરાને દીન તલમીને ઝો બુદ—
 બહરકસ પરતવેદાનેરા બદો બુદ*
 એ વસતા ઝો દરીઝો પેહેલવીરા—
 હમાન પાઠદો જોદો મઅનવીરા*
 દેગર ઝેલમે હયાત દાનેસ્તો તાજી—

હમાન તસરીકો નેહેવો રાઝ્મર સાજી*
 બહર ઝેલમી કે આહી દસ્તરસ દાશ્ત—
 જે ઝોસતાદાને આલિમ જાનસરઅફરાશ્ત*
 મરા તઅલીમ કરદઅજ મેહેરબાની—
 હમે ઝેલમે હોનરહાઝ્મે નેહાંની*

ઉપલાં ખેતોની કવિતા

“કહેછે બંદો હમેશાંનો આકી—
 કે લાવ ઝો મુબારૈક દિદારના સાકી*
 લાવ ઝેક શરાખથી ભરેલું ખાલું—
 કે ઘટ્ટિ આખતને નજરે નેહાંજું*
 નેક ઊસ્તાદની યાદમાં કરું નોરા—
 બેહોશીથી પાછો ફરી દિલમાં લાગે જોરા*
 તે ઊસ્તાદની યાદમાં ગાયન કરું—
 જેથી ઝેક વફાદાર શાગેદ કહું*
 મારો હેવાલખી કરું જાહેર—
 કે દાનાઈમાં કોણુથી થયો માહેર*
 કોણુથી શિખ્યા ઝેઆરતઅંદી—
 ‘અઝ્મેત’ ઝેત્રે ‘કવિતા’ દિલપસંદી*
 ટુંકામાં, કોણુથી પાખ્યો ફજલત—
 ન ઊતપંત થઈ જેથી બુરી ઈલત*
 (ઝે ફિલસુફ કહેછે) ખાતરીથી જાણુ—
 ઝેલમનું કોણુથી મેળવ્યું માન*
 તે નામદારની મેહેરબાનીની બરકત—
 કે જેથી ન પડી મને કશી હરકત*
 જે હુનરના બોજનો હતો માહતાખ—
 દાનાઈમાં આપતો સૂર્ય જેવો આખ*
 ફાજોલોને ફજલત બક્ષનાર હતો—
 ઝેલમીઝોનો જીવ તેથી રેશાંન થતો*
 વિદ્વાનોની મજલિશનો હતો ચેરાગ—
 દાનાઝોને દીલપસંદ, શીલસુશી બાગ*
 (ઝે હકીમ કહેછે કે) તે જીવતવાસી—
 જેનો હુનર ગોઝામ, વિધ્યા હતી દાશી*
 તે મારો બપાવો રસ્તમ બેહેરાંમ—
 જેના રૂહ ઊપર હોજો સલામ*
 જોદા તેના રવાનને હમેશા ખુશી રાખે—
 ઊતરતો આઁયોઠું હું જેની શાખે*
 તે મારો બપાવો અને ઊસ્તાદ—
 જેની મુરખીગીરીથી હું ઠું આખાદ*
 જેનેથી હું હમેશાં કરતોતો નાજ—
 બેશક હતો તે ઝેલમનો સાજ*
 નહી કેહતો હું કાંઈ રાખીને બેદ—

હતા દિનના દસ્તુરો તેનાં શાગેદ*
 જેથી તેમને મળ્યા દાનાઈનો સાગી—
 મહજબનો જે ઝો ધરાવેછે પાયો*
 હવે દિલને તું ના કરી નાંખ સુસ્ત—
 પણ સાંભળ ઝો તું જીગરે દુસ્ત*
 કે પાઠદ, પેહેલવીમાં તે હતો ખામ—
 ઝેલમે હકીકી ને અવસ્તા કલામ*
 ઝે અને ઝે વગરે ઝેલમે હયાત—
 અરખી ને નેહેવો રાઝ્મર કીધીછે નેહાત*
 ખીજ ઝેલમે માંખી જાણુ ઝે ઝાની—
 દસ્ત ફુદરતીની તે બતાવતો નિશાની*
 ખીજ ઊસ્તાદો કરતાં હતો સરફરાજ—
 કાયલીનો જે આંગળાં કાહડતા આવાજ*
 તે દાનાવ ઊસ્તાદે રાખી ખિત—
 બેદ ભરેલા ઝેલમોની શિખવી મને રીત”*
 ઝે રીતે આપણો ખરો બક્ષચારી—
 ઊસ્તાદની લખી ગયોછે યાદગારી*

હવે ઝે દસ્તુરનો બપાવો ખારા—
 ખોઈ ખેડો પોતીકાં તંનમાંથી શારા*
 અજલના હોકમને આપીને માન—
 ગયો જ્યાં હતું અસલી મકાન*
 ત્યારપછી દસ્તુર ઝેદલ દારાખ—
 પ્રકારાવા લાગો જેવું મોતીનું આખ*
 દીપકવા લાગો જેવી હોઝે આરસી—
 કંઈ બેહેદીનો શિખવવા માંડી ફારસી*
 વળી હોઝે કેડે ગમી ને શોહાદી—
 માહેતમનો આવાજ યા આખાદી*
 ફરાંમ પરાં અને રસ્તમપરાંમાહે—
 તે ‘વાઝ્મેજી’ કરવા ઝે જગતજોગી જાય*
 ઝો વિવેકીઝો અને ગુણવંત—
 ઝેની અંચલાઈનો નથી અંત*
 ઝે મહાપુરૂષ હતો હમેશાંજ કાંમમાં—
 તેથી બુજર્ગી મેળવી ખાસ વ આમમાં
 ઝે શિલસુફે ઊપલી મેહનતો સંગાત—

ચોજદાયરેગરીનું કામ રાખ્યું હાથ*
 વળી દિનના કંઈક ખરહક પુસ્તક—
 જે થયાતાં એ પ્રિલયુક્તને હસ્તક*
 તેઓનો તરજુઓ અને ઊતારો—
 કરવા સાથે, કંઈ કરતો સુધારો*
 એ રવેરો તે રાત અને દિસ—
 કામે લગાડતો, ગુણીજણનો શીરા*
 હવે એ જીગર ને દીનદાર અમારા—
 રૂપસારા ખુશીથી ખીલજો તમારા*
 સર્વે સાહેબોને આતો છે માલમ—
 વિદ્યાવાનને સઘળી આહે છે આલમ*
 પછી શું ગરીબ અને માતખર—
 સર્વે કોઈ બુજે છે તેની કદર*
 એકમી માણસને મળે છે જસ—
 જ્યાં હોએ ત્યાં તેનો આલે છે દસ*
 મળે છે તેને માન ને અકામ—
 એ રીત છે જગતની, એ નેક નામ*
 તે પ્રમાણે આપણો જગતવાસી—
 જેને અમો લખાયે છે સન્યાસી*
 તે પોતીકા એલમની બુજર્ગી પ્રમાણે—
 વખણવા લાગો શ્રી સુરત દરમ્યાને*
 તે વખતના એક નામવર વેપારી—
 જેની હુરમત ને આંટ હતી ભારી*
 વડો શેઠીએ શેહનશાહી અનજીમનનો—
 સાચાંનો સાથી ને એક વચનનો*
 દીનશાહજી એદલજી નામીયું આનદાન—
 તેઓએ પડીતી બોહલી એમણ આણ*
 તેજ નામદારના દોલતખાંતા માહે—
 આપણો દસ્તુર ત્યાં હંમેશાં જય*
 કે શેહેરમાં જે એને પડે જરૂર—
 હુંડવા જાવું તેમને ન પડે દૂર*
 વળી એજ આપણો સદા સન્યાસી—
 મિત્રાઈ પકડી બેઠોતો આસી*
 રસ્તમ માંણિકનું આનદાન નામી—
 પુર વખણાયલું, ન કરાંતી આમી*
 તેઓ સાથેખી વગ ને ગરૌઓ—
 રાખતો એ આપણી દીનનો સાથો*

હવે આપણી નામી ને ટાપુ ફળવંત—
 છે જે આખાદ અને બળવંત*
 તે પંકાયલી પણ નાની ટાપુની અંદર—
 પ્રકારા પાચો એ સ્વરૂપી અંદર*
 એ ઊગમણ પ્રાંતના એલમનો શાગર

પારસીઓમાં પેશવા, હીંદુઓમાં નાગર
 તેણે પહેલું જ્યારે મુક્યું કદમ—
 તે વિશે તમોને જણાવ્યે છે સનમ*
 કે ૧૮૫૬ નું ત્યારે હતું સાલ—
 ગણત્રીમાં ૫૧ વર્ષ થયાં છે હાલ*
 તે પનોતે સાલે એક દસ્તુરની સાથ—
 નામ તેનું સાંભળો, એદા બલે સહત*
 દસ્તુર ફરાંમજી સોરાબજી રાણાવાળા—
 નોસારીનારેહવાસી એમણ ખજેની આજા*
 એ બંધો આલેમો એક શેઠની ફરમાસથી—
 શેઠ અરદેશર દાદીની દરખાસ્તથી*
 ખરેખર જે શેઠીયા કરી ગણાઈ રાજ—
 તે નેકખખતને ત્યાં શેહાદીને કાજ*
 એ બંધે કાબેલો આવ્યા હતા—
 સખબકે તે શેઠે બોલાવ્યા હતા*
 એ હીગાંમમાં એ દસ્તુરો ચાર માસ—
 રહ્યાથી એમણખી ચુકા અમને ખાસ*
 વાહડિયાજી ફરામજી માણેકજીને ભાઈ—
 દસ્તુર ફરામજી સાથે પીછાણત થઈ*
 તે શેઠ કીધી તે દસ્તુરને ફરમારા—
 કે રાખ્યું પ્રજ્ઞે તમારા દારા*
 તેઓને ફારશીની આપવી માહેતગારી
 તે કખૂલ કીધું દસ્તુરે, થઈ આભારી*
 પછી તે શેઠના બંધે નેકખખત—
 શિખવા લાગા બેઈ સારો વખત*
 આખો તેમને 'ગુલેસ્તા'નો સખક—
 ફારશી શિખવાનો જે છે ખીજો તખક*
 કેળવણીનું કામ એમ કીધું શરૂ—
 પછે દસ્તુરને કંઈ કારણુ પડું*
 આનગી કામસર રોકાણુ પડી—
 ન મળે પ્રસુદ કે શિખવે એક ઘડી*
 એવું બેઈને તેણે આપણો માહગુણી—
 હક નામની જેણે લગાડીતી ધુણી*
 તેને એ કામ કીધું હસ્તક—
 કે તેજ ભર્યું રાખનાર મસ્તક*
 એ સરપરાજ સાંભળ ખીરાદર—
 એલમીયતના જંગી ને બાહાધર*
 ગુણીજણના આએ ફરજદ છે એ—
 ફારસીનો સખક કાંઈ તેઓને કેહ*
 કખૂલ કીધો તેણે દસ્તુરનો શખુન—
 લાગે નહી તરકે, ઘણુંજ જખુન*
 પછે પેલા મીજજના ખારા—
 જેઓમાંથી આવતો સુગંધી વારા*

કેળવણી આપવી તેમ્ને શરૂ કીધી—
 ધરે સ્વભાવે સમજણ બહુ દીધી*
 હવે એમને છે સર્વે લોકોને જાણ—
 કે શિખવ્યા કરતાં, સમજવ્યામાં શ્યાણ*
 તે રીત એ ગુણીએ કીધી અત્યાર—
 જેથી વધ્યા બચાંએનો પ્યાર*
 શિખવવાની આલ તેમ્ને પસંદ પડી—
 તેથી આપની આગળ સ્તુતિ કરી*
 કે આ ઉસ્તાદ છે કામિસ્તબેરેલા—
 એમને છે પુરો એણે હાંસલ કરેલા*
 તે સાથે જાણે છે રીત અને સલુક—
 લંબાણ હોય છે તેને સમજવે છ ટુક*
 તે એવી રીતે કે સમજમાં આવે—
 દિકટ આખતને જલદી ધ્યાનમાં લાવે*
 એવા તારીફના સાંભળી વચન—
 થયો અર્યાએનો પિતા મધન*
 એમ કરતાં એક દિવસને ઠાણે—
 શેઠ મળ્યો દસ્તુરને કાંઈ એક બાહાને*
 કીધી તેમ્ને વાત અને સીત—
 કામિસ્તબની તેમ્ને પિછાણવા રીત*
 કે કેટલું છે તેમ્ને અંદર પાણી—
 તપાસ કીધાથી દાનાઈ પિછાણી*
 એ રીતે શેઠ સાથે થઈ મિત્રાચારી—
 માન ને અકામ મળવા લાગું બારી*
 હવે સર્વને આ નાંમ હશે જાણીવું—
 કે હતું આ ધનિસાન કેહવું માનીવું*
 કદમી શીરકામાં બુલગીબરેલું—
 સર્વે જરથોસ્તીએને મોહડે અહડેલું*
 ન હશે કોઈબી એ નામથી અંજણા—
 ખાતરી છે અમારી એકીતથી માનો*
 તે કોણ? મરહુમ મુસ્લાંશીરોજ—
 નામ લીધાથી જય મુબારક રોજ*
 તેમ્ને શેઠ સાથે હતી એમણખાણ—
 ફરામજ સાથે હતી અછી પિછાણ*
 તેમ્ને મારફતે ફરમાશ કરાવી—
 દસ્તુર એદલજને એસ્તેમાસ કરાવી*
 કે ન લગાડતાં કશોબી વીલંબ—
 અવસ્તા, પેહલવી, ને પાલંદ ઇલમ*
 હેસાનમંદીથી શિખવે મને—
 તે વાત ગઈ દસ્તુરજ કને*
 આપણા દસ્તુરે તે એસ્તેમાસ—

મરહુમ મુસ્લાંશીરોજની ફરમાશ*
 ઊતર વાળ્યો તેનો બાઈ આમ—
 કે શ્રી સુરતમાં છે મને કંઈ કામ*
 વાસ્તે જો હું જઈને પાછો આવશ—
 તે એસ્તેમાસ મોટી ખુશીથી બજવશ*
 એ પછી થોડીએક મુદત રહી—
 આપણા દસ્તુરની સામગ્રી થઈ*
 શ્રી સુરત ખાતે જવા થઈ—
 બંધે દસ્તુરની થાઈ વકી*
 પછી દસ્તુર 'એદલ' ને 'ફરામ'—
 ખુશીથી સિધાર્યા પોતકિ હામ*
 ત્યાં દસ્તુર એદલ રાખેતા પ્રમાણ—
 ગુલ્યો પોતકા એલમ દરમ્યાન*
 હવે એ પુસ્તબની એવી હતી ખાહેશ—
 કે સુરતમાં હમેશાં ભોગવે આસાયેશ*
 જન્મભૂમિમાં ગુજરે જનમ—
 મરજ એવી તેની હતી સનમ*
 પણ મુસ્લાંશીરોજવિશે આખોતો કોળ—
 શેઠ ફરામજ આગળ બોલાયોતો બોલ*
 તેથી તે શેઠ અને મુસ્લાંશીરોજ—
 કાગજ પત્રો લાગા લખવા દરરોજ*
 સલુકાઈ અને રાખી ગંભીરાઈ—
 કે મુંબઈ આવો એ વિવેકી બાઈ*
 એ ઊપરથી દસ્તુરને પડી ફરજ—
 મુંબઈ ખાતે આવવાની ગરજ*
 તેથી અઠારશો એકસડનો સંવત—
 યજ્ઞદેજરદી ૧૧૭૩ નો અંત*
 તે સાલમાં એ નામિચો પંડિત—
 એલમમાં જેનું લાયતું ચિત*
 તેણે † સુરખી ને એશને રાજ કરી—
 મુંબઈ ઠાપુ તરફ વળ્યો ફરી*
 તે ખુરાબખતી ને ભરેલી વધાઈ—
 ખબર મુસ્લાંશીરોજને થઈ*
 તેથી તે નામદાર શીરોજ પોતે—
 તેસાથે શેઠ ફરામજની જોતે*
 એટલેજે ફરામજના સાહેબજદા—
 એસ્તેકેબાલ ગયા ખુશીથી ન્યાદા*
 માહિમમાં લીધી એ દસ્તુરની બેટ—
 મુસ્લાંશીરોજ ને જીવાન્યા શેઠ*
 હવે બેટ અને થયા બાદ મુલાકાત—
 ફરામજના છેકરાએએ કાહડી આ
 વાત*

કે ફરામજી શેઠની ફરમાશ છે આમ્મે—
 વાસો તમારો, ઘેર આમારે થાય*
 જોકે ન હતી આમાં કોઈની મકદૂર—
 કે આ પ્રમાશને કરે નામંજીર*
 તોપણ ઊપલા મુલ્લાંશીરોજી—
 અતલાવવા લાગા ખરી દિલસોજી*
 આંકદિલી અને અતલાવી હેશાનગી—
 જાહેર અને કીચી મયોદા ખાનગી*
 સાચું મન અને અરૂં દિલ—
 અતલાવવામાં કાંઈ ન કીચી ઠીલ*
 આં જોઈ સર્વેઆં કીધું આંકમત—
 કે ન કરવો રાખુન 'શીરોજી' નો રદ*
 પછી આપણો તે જોલનાર ખરાંનો—
 થયો મુલ્લાંશીરોજીનો પહરાણો—
 હવે ખીજ દિવસની વાત માનો—
 આંતેકાદથી અરૂં કહીયેછે જાણો*
 આપણો દસ્તુર આંમ લાગો કેહવા—
 કે શેઠ ફરામજીની મુલાકાત લેવા*
 મને જરૂર કરી જોઈયે જવું—
 શીરોજીને પડ્યું તેથી શાંમેલ થવું*
 પછી તે અંધે દસ્તુરો ગુચુંવંત—
 આંક સાધુ અને ખીજો સંત*
 તે આંકે ફરામજીની મુલાકાત લીધી—
 નશરવાનજી માણેકજીની ખી ભેટ કીચી*
 આંજ વખતથી દસ્તુરજીનો પગ—
 વાહડિયા ખાનદાનમાં થયો વગ*
 મજબૂત અને બહુ પાયદાર—
 તે શેવટની ઘડી વેર ચાર*
 હવે ખીજ તરફ 'શીરોજી' સાથ—
 ગુજારવા લાગો દાહડો ને રાત*
 મોહઅતનો તેથી આંજલો થયો હક—
 ખરાજ મિત્રો, ન આંકમાં કાંઈ શક*
 આંક વગર ખીજને નહી ચાલે—
 આંકમેકના પડતા રાખુનો ઝાલિ*
 આં પ્રમાણે થયું મિત્રાઈનું નાવું—
 અને જાય સાથે કરવું હોય કંઈ સાટું*
 હવે આંજ વખતથી આંદલજી પાસ—
 સમક લેવા લાગા શીરોજી આસ*
 અવસ્તા, ને પેહલવી શરૂ કીચી—
 પ્રથમ પેહલવીની પ્રરહંગ હાથ લીધી*
 કેમકે જે હરેક પેહલવીનો શિખનાર—
 પ્રથમ શિખવી કરેજી અખ્ત્યાર*
 તે શિખવ્યાબાદ અવસ્તા કલામ—

(જે લાવનારના રૂપર હોજો સલામ)*
 તે તેના પેહલવી અર્થ સમેત—
 કીચી શીરોજી આં શિખવાની ખેત*
 કરવા લાગા તેવણુ પેહલવીનો પાઠ—
 આંલમ સાથે લેવા લાગા બાહ*
 હવે આપણા મરહુમ જોગી ને અતિત—
 જે આંને 'શીરોજી' શે લાગીવી પ્રિત*
 તે આં લગભગ આંક વર્ષ વેર—
 રહ્યા મુલ્લાંશીરોજીને ઘેર*
 તે મુદતમાં મુલ્લાંશીરોજી ચાર—
 ખારદે અવસ્તા શિખી થયા તૈયાર*
 અને તે અવસ્તાને કીચી મુતાલે—
 મુખારક ભવિષ ને અખ્તાવર તાલે*
 પછે વંદીદાદવિશે કરતાતા કોશેરા—
 તેટલામાં શેઠ ફરામજીનો ખેરા*
 માણેકજી નોશરવાનજી વાહડિયા કરી—
 તે આંક દસ્તુરને આરજી કરી*
 કે કંઈ આંક કારણસર મને છે, ગરજ—
 આંજલામટે તમને કરૂં અરજ*
 કે કોટમાંનું આપણું મકાંન હર આંક—
 જે દિસે તમારી નજરમાં નેક*
 ત્યાં આવીને હવેથી રેહવું—
 કામૂલ કીધું દસ્તુરજી આં તેમનું કેહવું*
 હવે આંકે ઊપલા સખખને સર—
 મુલ્લાંશીરોજીને દૂરી પડી અકસર*
 તેથી તે નેકઅખ્તનું આહવું—
 અટકી પડ્યું કારણુ જોઈ આંવું*
 આંજલેજે અવસ્તાની તાલીમ—
 લેનાર હતા તે જમાને હાલીમ*
 તેમાં પડ્યો લગરીક આં વાંધો—
 પણ મિત્રાચારીમાં ન પડ્યો સાંધો*
 યાને અંધોને જે હતી દોસ્તદારી—
 ઊસ્તવારીથી તે રહીતી બારી*
 ન પડીતી તેમાં અડચણુ કશી—
 આં વા ગયાતા મોહઅતમાં કશી*
 આં કલમ ના થાઈ જા સુસ્ત—
 સાંભંગો હવે તમો ખીરાદર દુસ્ત*
 કે આપણો મરહુમ ને આંલમે જંગી—
 જેનાં મોહડાંપર સદા હતી રંગી*
 તે સાહેબને કોટમાં જઈ વસ્યાબાદ—
 કાહડી થોડા આંક દિવસોની આડ*
 પછી પોતે વાહડિયા ફરામજી શેઠ—
 લઈ ગયા દસ્તુરજીને કરાવવા ભેટ*

શેઠ હોરમજી અમનજીની સાથ—
 જેએસે થઈ અછી મુલાકાત*
 માન સાથે બેઠ એકમેકની લીધી—
 દસ્તુરજીને મુખારક્યાદી દીધી*
 હવે વડાએ કહેછ તેમ મોટાનું મત—
 તે સાથે તેની તપાસવાની ગત*
 ખાલવાની તેની બધી ચાલચલણ—
 પિછાણી લેવાની તેની વલણ*
 આપણુ કરતાં કંઈહોયછે નિરાળી—
 તે વાત નથી વિચારથી આલી*
 કાંકે વાહડિયાજી હોરમજી શેઠ—
 જેને ત્યાં કરતા હજરો વેડ*
 તેણે પોતીકી દાનાઈના બગે—
 પિછાણ્યા દસ્તુરને તેજ પજે*
 સલુકાઈના સમુદ્રમાં ઘોઈ—
 સેજમાં લીધા તેનાં ગુણુ જોઈ*
 હવે એજ વખતથી એ બ્રહ્મચારી—
 કોળનો સાચો ને સદા એતબારી*
 હોરમજી સાથે થઈ તેને સોહબત—
 દાહડે દાહડે વધતી ગઈ મોહબત*
 તેથી તેની સંગતમાં ગુઠાયો—
 આશા આશાનાવ ને મિત્ર એક થયો*
 જેથી તે અપ્તાવર શેઠ એ જાણી—
 કરવા લાગા તેની પર જનકેશાની*
 ને ફરામજી વાહડિયાને ઇછા જણાવી—
 કે મારી આલેશ ને મરજી છે આવી*
 “એની† ખોરાકી પોરાકી મજ ત્યાંથી
 થાએ”*

ફરામજી શેઠથી તે ના ન કેહવાય*
 તેથી તેએએ કમ્બલ કીધું હા—
 દસ્તુર પર એવો અંધેનો આહ*
 હવે હોરમજી શેઠે કીધો હુકમ—
 ત્યાં શું હોય હવે ભાઈ વીલંબ*
 જોઈ કાહાડયું એક મુકામ નાદર—
 રંગીન આરી, ને રોણુકદાર દાદર*
 તે સાથે જરૂરીઆત તમામ સામાન—
 પકાવી અવાડવા સાર એક †† આહમન*
 એ રવેસે કીધી બધી તરતીય—
 હવે આપણા એ એન્નમે તખીય*
 હમેશાં જેનું ખાલવું હતું રાસ્તી—
 જેને કાંઈપી ન હતી ધાસ્તી*

તેથી તે આપા દાહાડાની ઘડી—
 એલમ સાથે જુએરા કરી*
 તેમાં ને તેમાં કરતા વધારો—
 આલી ન જાય દાહાડો એક સારો*
 એવો એ નામદાર વખત તપાસે—
 કે ગફલત કીધાથી આજસુમાં અપારો*
 વળી એ બ્રહ્મચારીને ન હતો શોક—
 કે જેમ કરેછ પીજ દસ્તુરો જોક*
 આયછે કવાબ ને પીયેછે તાડી—
 અનરોજને દાહાડે જરૂર જાયછ વાડી*
 તે વાતથી એ દસ્તુરાંત દસ્તુર—
 એલાહેદા અને તદન હતો દૂર*
 એલમજી હતો એનું આપું ને પીવું—
 એલમજી એનું હતું ખુશીનું જીવું*
 પણ કદાચ અને કોઈ વખત—
 નેકનામ અને બુલંદ અખત*
 હોરમજી શેઠની મરજીને આતર—
 વાડીએ જવું પડતું તેને આતર*
 તોપણ ત્યાંપી એલમમાં ધ્યાન—
 ક્યાંવેર લખીયે તેનું ખ્યાન*
 હવે દાહાડે દાહાડે અનંતો ગયો જોગ—
 શેઠ અને દસ્તુરનો સંજોગ*
 મિત્રાઈનો હક વધ્યો અરસપરસ—
 મોહબત અને માયા થઈ સરસ*
 એટલુંતો વધ્યું તે શેઠનું હેત—
 નિચેના દાખલાથી ગુણીજણુ ચેત*
 કે તે શેઠે પોતીકા આશા મેહલમાં—
 એહેસ્તના આગ જેવી સેહલમાં*
 આપી એલાહેદી તેને જગો—
 પવિત્ર તે પાક હતો વગો*
 વળી તેની સેવામાં એદમતગાર—
 હુશિયાર ને રાખ્યા માહિતગાર*
 તે સાથે એક હલાએદા ઘોડો ને ગાડી—
 આપી દસ્તુરજીને કરવા સવારી*
 એ રીતે આપું માન ને અકામ—
 હતો જે આપણી દીનનો ઠામ*
 સર્વે લોકો આ વાતથી છે માહેર—
 ને તેમજ લખી ગયા છે શાયર*
 કે સર્વેને પોતીકા જન્મદેરા—
 મા આપ, દોસ્ત આશાનાવ, ને ખેશ*
 એ સર્વે ઉપર વધુ હોય છે હેત—

દૂર હોએતો કરે છે મળવાની ખેત*
 તે પ્રમાણે આપણો સદા હેતુ—
 જેને પોતીકા વતનથી પડ્યું છે ટુંક*
 તેણે થાડી મુદત ગુજાર્યા બાદ—
 કીધી પોતીકાં સ્વદેશની યાદ*
 કીધું પોતીકું જીગર પસંદ—
 કે જન્મભૂમિના કરે દર્શણ*
 એવા વિચારથી શેઠની પાસ—
 સુરત જવાની બતાવી આશ*
 પછી લઈલોકમ ને પરવાનગી—
 દસ્તુરે હંધથી લીધી રવાનગી*
 મુંબઈથી પોતીકે સ્વદેશ ગયો—
 મતલબ માફક થેડું એક રહ્યો*
 ત્યારબાદ પાછો મુંબઈ આવી—
 ડાહાપણની રીતીએ પાછી ચલાવી*

હવે એ અકલી ને દાનેશમંદ—
 સાંભળો બાબત આ દિલપસંદ*
 કે મુંબઈમાં જે કેહવાયછ ચરનીવાડી—
 ધાભીતલાવ જ્યાં વસ્તી છે ભારી*
 જ્યાં હવાનું સુખ ને પવનનું ચેન—
 ખુશીથી જાયછ જ્યાં દાહોડા ને રેહન*
 બદનમાં રેહેછે અછો કરાર—
 પવનને લીધે ન ગર્મીનો વરાર*
 જીવને હમેશાં લાગેછ ચમન—
 માથુક થાયછે મન ને ગમન*
 એવી નાદર જગોપર એ ભાઈ—
 જરથોસ્તીએની વસ્તી ધણી થઈ*
 સમય કે સઘળી પાંતીનું સુખ—
 જન્મનો બિમારી વિસરી જાય દુખ*
 પણ એક પાંતીની ત્યાં અડચણ હતી—
 તે મટાવવાની ન હતી કોઈમાં ગતિ*
 તે અડચણનું સાંભળો તમે વૃતાંત—
 નથી કંઈ એમને કેહવાને ભાંત*
 કે સર્વે કોઈનો હોયછ ધર્મપર પ્યાર—
 પછી શું હોય ભલા કે બુડા યાર*
 તેજ પ્રમાણે આપણા જરથોસ્તી—
 સુદરે સાથે જેએ રાખેછે કુસ્તી*
 જેએ ઊપર છે જરથોસ્તનો સાહ્યો—
 બંદગી કરવાનો લઈ બેઠાછ પાયો*
 એબાદતને વાસ્તે તેએ જાય દૂર—
 તેટલાં કારણસર તેએને જરૂર*
 પંડાશમાં જોઈવું આતશઆદરાન—

ખોદાના ઘર જેવું જેને છે માન*
 એક તે અને ખીજી અગત આએ—
 જે વિરો કોઈથી ના નહી કેહવાય*
 કે જ્યાં ધણાએક લોકો વસે—
 સારું માફું ત્યાં અલખને યરો*
 તે વખતે એવાં મુકામ વગર—
 થઈ જતાતા જેરોજખર*
 તે વાતથી નેકતામ હોરમજદ—
 નેધેખાંનીમાં જેની હતા યજદ*
 તેને સુજ્યો એ નેક મારગ—
 કે ઊપલી અડચણથી કંઈને કરે ફારગ*
 આતશઆદરાનનું બંધાવે તખ્ત—
 ન જતો મુજ્યો તેણે એ વખત*
 કરી તેએએ દિલસાથે શરત—
 મરજી દસ્તુરને બતાવી તરત*
 કહ્યું કે પાછા જવો સુરત—
 ખેરા કખીલાને લાવો હંધ પુરત*
 હંધજ કરો તમે વારો ને ઠામ—
 સખખ તમારા જોગ પડ્યું છે કામ*
 તે એકે બાંધવુચ એક આતશઆદરાન—
 તેનાં તમે પોતે થવો પાસબાન*
 તે સાંભળીને આપણા દસ્તુર સાહેબ—
 હતા જે દીનના પેશવા ને નાયબ*
 તેએએ ખુશી અને ખુરમી સાથ—
 કમૂલ કરી ઊંચા કીધા એ હાથ*
 કે 'એ જમીન જમાનાના માલિક—
 દીન અને દુનિયામાતો તુ છે આલિક*
 તુંને હંમેશાં પસંદ છે રાસ્ત—
 ગરીબોની કમૂલ તું કરેછ દરખાસ્ત*
 નથી કાંઈ એમને સંદેહ ને વેહેમ—
 કે મોટાના જીગરમાં ઊતારેછ રેહેમ*
 એ છે તારી કુદરતનો નમુનો—
 ગુજર્યો ભવ, પણ ન થયો જુનો*
 નથી ચહડ્યો કાંઈ તે ઊપર કાટ—
 દર દિવસ વધુ દેખાડે ચમકાટ*
 એ પ્રમાણે તેણે ગુજરી દુવા—
 આહી શેઠની હયાતી ને ઊવા*
 કે 'જીવજે તું સદા સરકરાજ—
 કરજો હંમેશાં અદલતું રાજ*
 એવી દુવાગીરી અને અરજ—
 કીધી પોતીકી જાણીને ફરજ*
 પછી તે શેઠ સાથે કરી મસલત—
 મુંબઈથી સિધાર્યો તે નેક ખસલત*

શ્રી સુરત ખાતે તે પુગો બાઈ—
 મળ્યા એરા કુટુંબીને બાઈ*
 દોસ્ત આરાનાવનો કરી મેળાપ—
 નવસારી ગયો એ યુજર્ગીનો આપ*
 ત્યાં તે જગોના વડા દસ્તુર—
 જે આપર ઇજદી ચમકતુંતું નૂર*
 નસરવાનજી સોહરાયજી કરી નામ—
 જેનું વસવું હતું નવસારી ગામ*
 તે સાથે દેશાઈ મીનોચિહર ખોરશેદજી—
 પુર ચલણુ ને બરપુર રોજી*
 નવસારી માહેલા એ મુખ્ય ઘણી—
 તેઓએ મર્યાદા રાખી ઘણી*
 આપણા સાધુની લીધી ભેટ—
 પ્રેમ સાથે દિલમાં રાખી હેત*
 પછી તેઓ એસી એકાંતતા—
 એકમેકને પુછવા લાગા સુખરાંતા*
 કીધી વાત પછી આપણા નેકબપ્તે—
 જેઈ શુકલ ઘટીકા ને વપ્તે*
 ખીજી વાતોની સાથે આ—
 કહ્યું કે આદરાંન નવું એક થાય*
 પંકાયલી ટાપુ મુંબઈની અંદર—
 જે છે હાલમાં એક વખણાયલું અંદર*
 હોરમજી વાહડિયાની ફરમારાથી—
 તે ગુણીજણની પૂણે આરાથી*
 અનીંવાડીના લતાને લગત—
 જ્યાં છે જરૂર બાંધવાની અગત*
 ત્યાં શેવકના ઊપરીપણું હેડ—
 તેથી થોડી તમને સોપુછ વેદ*
 કે હું સુરત જઈને પાછો આવું—
 હંધથી મુંબઈજ પરભાડો બાઈ*
 તેની અંદર તમે નેકનામ—
 હેશાંનમેદીથી કરવું આટલું કામ*
 મોએદાને નવું બરસનુમ આપી—
 પુર અશો જેવો, ન હોય પાપી*
 તેઓને દરે મહેર ઇજવાને માટે—
 આદરાને તપ્તનશીન કરવા તેસાથે*
 બા તરતીબથી રાખવા તૈયાર—
 એ સાંભળી પેલા જીગરના હાર*
 દેખાડવા લાગા દિલની ઊલટ—
 કે એવેજ કામે લાગે સૌની દુલત*
 જેથી થાય તેમને બમનો ગુણ—
 આ જેહાનમાં નેકી, તે જેહાનમાં પુન*

પછી દસ્તુરને કહ્યું એ દોસ્ત—
 હંમેશાં દિલમાં રાખજે તું જોરા*
 નેકી પછવાડે કરતો રેહેજે કમર—
 જેથી નામ તારું રહી જશે અમર*
 એમ કહીને કહ્યું કે, સખ્ત તમારા—
 કમ્બૂલ મંજુર છે જીગર અમારા*
 એમ કમ્બૂલ કરાવીને તે પહેરેજગાર—
 નવસારી કસબાથી પાછો પડ્યો આહર*
 ત્યાંથી આવીને સુરત રહ્યો—
 પછી મુંબઈ ખાતે વિદાય થયો*
 ત્યારે ૧૧૭૫ નો યજ્ઞદેઝરદી સન—
 સંવત ૧૮૧૩ તે હિંદુના ગણ*
 તે સાલમાં એ દસ્તુરે આવી—
 અશો મોએદાને સંગાથે લાવી*
 હોરમજી રોડના આદરાનનું કામ—
 નાખ્યો તેનો પાયો ને ઠામ*
 દસ્તુરે પોતીકી હકુમત તણે—
 ફતેહમંદ દાહડે અને નેક પળે*
 પછી શુભ ઘટીકા ને સારા વપ્તે—
 આદરાન સાહેબને એસાડયા તપ્તે*
 જરથોસ્તનાં ધર્મની શરત ને કલામ
 (જે નેકબપ્તના રૂહ પર હોજે સલામ)*
 તે માફક આદરાને આપી જનનશીની—
 તે વિશે કેટલી કરીયે નુકતેચીની*
 કે શું હશે ત્યારનો વખત સુકળ—
 શું હશે ત્યારની બપ્તાવર પળ*
 શું હશે ત્યારની પનોતી ઘરી—
 કે તેજ મુકામપર સાંભળી વરી*
 તેજ આદરાનના ગુંબજની માહે—
 આતશએહેરામ તપ્તનશીન થાય*
 વાહડિયાજી હોરમજીની નહ એવે—
 આદરાન બંધાયા બાદ કેટલું ને છેટે*
 હવે એ જીગર એવે મુકો પછાત—
 ને આદરાનની મતલબ કરી લો હાથ*
 આદરાને તપ્તનશીન થાવાનો દાહડો—
 તેની ઊપર તમે ધ્યાન પોંહ્યાડો*
 રોજ વીસમે ને માહ ખીજે—
 સાંભળો અકલી ને અજીજે*
 ૧૧૭૫ નો યજ્ઞદેઝરદી સાલ—
 તે દિવસ સાંભળો ખોદાના લાલ*
 શેઠે કીધું આદરાનનું જશન—
 સર્વેને મનબાવવું પસંદ*

યાને આદરાનને ક્રીધા તપ્તનશીન—
 સાંભજો તમે અમારા સર નશીન*
 કે તે જરાનથી ફરિંગ થયાબાદ—
 સર્વેએ આહી ખોદા પાસે દાદ*
 કે કાયમ રાખજો એવા દયાળુ—
 જીગરના સાકુ ને સદા માયાળુ*
 હવે ક્રિયા થયા પછી શેઠે પોતે—
 ખારા ખુશી અને હરખથી મોટે*
 કરી પોતીકા દિલ અંદર ખ્યાલ—
 આપણા દરતુરને હોરાડી શ્યાલ*
 ને સોશી આદરાન સાહેબની દસ્તુરી—
 ફરજ અદા ક્રીધી એ રીતે પુરી*
 ત્યારબાદ તેવણું નેક આનદાન—
 જે એવાને હતું અકાબરી માન*
 નતે એએ દસ્તુરને બુજર્ગી આપવા—
 મોટે દરજ્જે તેને સ્થાપવા*
 આખ્યા દસ્તુરને શ્યાલના જોરા—
 બુજર્ગી આપીને ડેરવ્યા મોટા*
 જાણવું જોઈએ હવે એ આપુ—
 કે આ રચનાભરી મુંબઈ ટાપુ*
 સર્વે ડેકાણે આરાકારાં થયલી—
 વેપાર વણજમાં અતિશે વખણાયલી*
 તે મધે એ દસ્તુરને પેહલવેહલું આએ—
 શ્યાલ દોરાલાનું માન મળેલું કેહવાય*
 હવે એ આતરા આદરાનનો વાલી—
 દસ્તુર હતો ખરો ભાગ્યશાળી*
 તેને હોરમજી શેઠ અપ્તવર—
 ખરા અશી, જેવા હતા દાવર*
 તેએએ એનીતો જોઈનેક ફાલ—
 હોરાડીતી આપણા જોગીને શ્યાલ*
 કે ત્યારપછી ધણેએક ડેકાણે—
 શુભ વખતે, અને સારે ટાણે*
 એ દસ્તુરને “તે” યાઈ ફજવંત—
 શેવટે જેનો સારો આંચો અંત*
 એણે જે આખો જરથોશ્તી ટોળો—
 નહીં ડુંક, પણ અતિશેઓહળો*
 તેએપર વડા દસ્તુરનો એતાબ —
 મેળવ્યો એ જોગીએ શેતાબ*
 અને તે માન સાથે રાખનારો જોખમ—
 બજાવ્યો હોધો જ્યાંતક હતો દમ*

એ રીતે એ શ્યાલ સુકળ યાઈ—
 ગોયા યજદાંથી યાઈ આગાહી*

હવે એ જીગરે આરાનાવ—
 આદરાન વિશેનો જાણ્યો બનાવ*
 કે શી રીતે એ આદરાનનું તપ્ત—
 દાહોડા, માસ, વર્ષ ને વપ્ત*
 કયું ચોધડિયું અને ધરી—
 કયે સમે એ ક્રિયા કરી*
 તેથીતો તમે યાયા જાણીતા—
 હવે સાંભજો અમારા માનીતા*
 કે યજદેઝદી સને ૧૨૬૨—
 ઇસવી અદારસે બાવીસનું ટાંણુ*
 અદારશો ઇડોતેર હિંદુનો સંવત—
 તે સાલમાં આપણે એ સંત*
 હોરમજી શેઠની એલેમાસ માટે—
 ગયો એ સાધુ શ્રી સુરત ખાતે*
 શેઠ દાદાબાઈ નસરવાનજી મોદી—
 જે એની નામવરી નથી કંઈ ઘોડી*
 તારીક ક્રીધી જોની સુરતની રૈયતે—
 તે અશી જીજતયુજીની નધયતે*
 માજદીયરાંની દીનના કાનું પ્રમાણ—
 જે મ છે હજરત જરથોશ્તનું ફરમાન*
 તે ફરમાન મુજબ એક આતરા જેહરામ—
 દીન દુન્યા ને જીજતનું ઠામ*
 તે બાંધીને તેને તપ્તનશીન કરવા—
 જરથોશ્તી કોમના લોકોને પહરવા*
 એ કારણસર તે નામદાર—
 જાણીતો ને અછો કામદાર*
 શ્રી સુરત ખાતે લગભગ તેર માસ—
 નાથેબાનીને માટે રહ્યો પાસ*
 ધર્મનાં કારણસર એથી રંજ—
 ઉભો ક્રીધો એ એજમતી ગંજ*
 લીધી પોતીકાં તન ઊપર જેહમત—
 જેથી એને મળીછે રેહેમત*
 શેહનશાહી પારસીએના કેબલાનું કામ—
 એ માતવંતે ક્રીધું સરંજમ*
 પછી તેની ક્રિયાનો અધિકાર—
 પાંચે પંચકની અંદરથી યાર*
 સુરતના પંચકને ક્રીધો હવાલ—

†શેઠ જમશેદજી વાહડિયાં તથા રતનજી બમનજી અને નશરવાનજી માણિકજી એ સાહેબો તે વપ્તમાં અછો
 માલો અને ભારે માન ધરાવતા હતા.

કે નહીં થઈ શકે કોઈથી ખી સવાલ*
 એ રીતે તેઓએ કીધું મુકરર—
 તેજ રીતનો હાલ ચાલે છે કર*
 હવે આપણા દસ્તુર સાથે રામેલ—
 એનો ખીરાદર એલએ કામેલ*
 હતા જે એનો ભાઈ વિત્રાઈ—
 કાંમમાં રહ્યો તો સાથે વિત્રાઈ*
 તે તેહમુલજી નવરોજી લકએ દસ્તુર—
 મદદગાર ને રામેલ, ન હતા દૂર*
 એ જણાવવાની જાણી અગત—
 સખખ કીધી દસ્તુરને મદદ*
 હવે શ્રી સુરતના આતરાએ હરામ—
 જેને કહીયે છે ધંધરી મુકામ*
 તેને તપ્તનશીન કરવા થકી—
 આગમચથા કરી રાખીતી વકી*
 તે વકી પ્રમાણે રોજ ૧૭ મો સરોશ—
 જે રોજને “ હમકારો ” કહીયે છે દોસ*
 માહ ખીએ જાણી અરદીએ હસ્ત—
 ખીજા પ્રેસ્તાઓમાં જે છે શ્રેષ્ઠ*
 ૧૧૬૩ યજ્ઞદેવદી રોડે નરાહી—
 હિંદુઓનો સંવત ૧૮૮૦ એ ભાઈ*
 કારતક વદ એકંમ ને વાર બુધ—
 ખરી તારીએ લખીયે છે શુધ—
 તારીખ ૧૯ મી નવેમ્બર જાણુ—
 ૧૮૨૩ ઇસવી સને પિછાણુ*
 દિવસના કલાક નવનો શુમાર—
 અંજુમન એકથી થાઈ બેશુમાર*
 જરથોશ્તી મહજબના લોકો તમામ—
 જેનીમાહે કંઈ ખાસ અને આમ*
 મોખેદો, દસ્તુરો અને દાવર—
 ખરશનુમ લઈ, થઈ ચુકેલા નાવર*
 કંઈક પહરેજગાર મદ અને અરો—
 પાક થાઈ, કાહાડીને નરો*
 જરાનની મિજલસમાં શામેલ થયા—
 સવાખનો હમખેરો લેવાને આખા*
 તે સર્વે અનજુમનની અંદર—
 આપણા માહતાખ અને અંદર*
 ગુરુ એ કીધા સવાર તપ્તપર—
 ઊપર કહેલે શુખાખિત વપ્તપર*
 પછી તેને પ્રથમ આપવા ખોય—
 આપણા પ્રવિણ વિચારીને જોય*
 જોઈને પછી તેને અશારત—
 કીધી દસ્તુર કેખોશરોને ખશારત*

તેથી તેણે પ્રથમ ખોય દીધી—
 પછી જરાનની તૈયારી કીધી*
 તે નામી અને મિજલસ પાક—
 ત્યાં આપણી બુજર્ગીની શાખ*
 જે હતી સર્વેમાં એક રોશન ચેરાગ—
 સંસારી, પણ લીધેલો ખોદાઈ વેરાગ*
 તે એવીતો રોશની હતી આપતી—
 કે અંધારીને તદન હતી કાપતી*
 એવેતો માર્યોતો તેણે ઊજસ—
 તે સાથે સુગંધી અતરની વાસ*
 જેથી થાઈ મિજલસ તદન ગમખોર—
 ચુપકીદી ખેડીતી, ન કરે રોહર*
 સર્વેનો ખુરા થાયલો દેમાગ—
 જરાનની ક્રિયાનો ખીલિલો બાગ*
 સુખડની ખુરાખોથી મજબો ભરેલાં—
 સર્વેએ મોહડાં હસ્તાં કરેલાં*
 મેજ માડવાનો થાયલો હીગામ—
 તેનીજ અગતસાર ખોટી સૌ ગામ*
 તેવું જોઈ આપણે ન્યાગાન—
 જેવું છે આપણુપર આળા હેશાન*
 તેણે એ કામની આખીતી સતા—
 કે જેથી નહીં થાય કરી ખતા*
 તેણેજ કેખોશરોને હોકમ ફરમાવી—
 તેવણુનેજ હાથે મેજ મંડાવી*
 એ રીતે સઘળું થયું સમાધાન—
 પછી ગતિ મુજબ થવા લાગું દાન*
 પરમેશ્વરે જેમને આપ્યું ધન—
 બક્ષવા લાગા તેઓ કરી મોડું મન*
 શક્તિ પ્રમાણે ગરીબ ખેહદીન—
 ખેહતર માજદીયરની ધરાવનારા દીન*
 એખાદતમાં તેઓ થયા રજુ—
 ખંદગી કરવા લાગા કરી વજુ*
 પછી ધર્મ કીધો મકદુર પ્રમાણે—
 આવી નેકબખ્તી ભરેલે ખાહાને*
 હવે એ વાંચનારા દાનેશમંદ—
 એને લગતી ખાખત આએ દિલપસંદ*
 સાંભળો તમો ને થાવો ખુરા—
 કે જરાનનું કાંમ થયું દરશ*
 ઘણી વાખવાખી ભરેલી રીતે—
 દસ્તુર, મોખેદોએ, લગાડી ચીતે*
 ત્યારખાદ તે મિજલસ દખદખાભરી—
 ઇંદરની સભા ગોયા હતી વરી*
 જ્યાં હતા બધા રૂડી ખસલતના—

કરનારા મસલત નેક વિચારના*
 ત્યાં હોરમજી બમનજીની તરફથી—
 તે નેક નામના મોકલેલા હરફથી*
 શ્રી સુરતની અનજીમનના અકાબર—
 દીનશાહજી એદલજી આપ્યા આગર*
 આપણા સદાના બ્રહ્મચારી પાસ—
 શ્યાલનો જોટો લઇને એક ખાસ*
 તે શ્યાલનો જોટો તેમને હોરાડી—
 એ હજાર રૂપીયાની ડેલી એક કાહડી*
 આશોદાદ તરફિ કીધી તે હસ્તક—
 પછી તેજ કરી પોતીકું મસ્તક*
 આપણુ દસ્તુરનો થાયલો આભાર—
 સારા શબ્દોમાં તેના ઊતારી સાર*
 માનભરેલા બોલોથી વાણ્યો કહી—
 કે કીર્તિ તમારી અમોપર રહી*
 સઘળી શ્રી સુરતની અનજીમન—
 તમોથી થાયલો ન વિસરશે ગુણ*
 તમારું કરજ નહીં થારો અદા—
 હેશાંત જરી ને રૈહરો સદા*
 એ અને એથી કંઈ ઊમદા બોલ—
 તેઓએ કહી સંભળાવ્યા અમોલ*
 ત્યારપછી કેમોસરે દાદાબાઈને—
 શ્યાળ જોટો હોરાડ્યો ખુશી થઈને*
 શ્રી સુરતના આતશબેહેરામની—
 ખુશીથી સર્વે ખાસ વ આમની*
 શોહેનશાહી પંથકના દસ્તુર વરા—
 ખાસખુશીથી તેઓને નેમણુક કરા*
 ત્યારપછી સર્વે પંથકોવાળા—
 બિરાબ્યાતા જેઓ એકમેકથી આળા*
 તેઓને તેઓની લાયકી જેવી—
 દક્ષણ દાખલ રકમ આપી તેવી*
 એ રીતે એ ક્રિયા સંપૂર્ણ થાઈ—
 વળી આ બાબત છે નવી નવાઈ*
 સર્વે બ્રહ્મજીને હરો ખબર—
 પણ જીવાનો અણુબણુ હરો મગર*
 કે સુરતમાં ન હતી આવી રસમ—
 નિઘાહ કરો ને પોંહચોડો ચરામ*
 નિરંગદીનના કામમાં હતી એક એબ—
 તેને મળી આપણુ જોગીથી જેબ*
 વરસીયાઓ ત્યાં નહીં મરાતેબ થાતા—
 ને મરાતેબ કરવાને દાનાવો આહતા *

તે દિકટ કામ લઈ એ જોગીએ માથે—
 શ્રી સુરતના મોખેદોનેજ હાથે*
 ભારી હુસિયારી ને નિઘાહ રાખી—
 દીનનું કામ એ બજબુંધ પાકી*
 ત્યારથી નિરંગદીન ને વરસ લેવું—
 સુરતમાં તેનું થયું છે રૈહવું*
 તે છે આપણુ ઈમામની યાદગારી—
 ખીજી કીર્તિઓમાં એખી એક ભારી*
 કે નહિ થયલાનો કીધો પ્રવેશ—
 ને શોભાબુંધ પોતીકું આશ સ્વદેશ*
 એજ રવેરો સર્વે કરી સમાધાન—
 ત્યારપછે એ બુજર્ગીનું બાન*
 તેણે પોતીકું પનોતું કદમ—
 કીધું આપણી ઠાપુની ગમ*
 માનઅકામથી ત્યાંથી થાઈ વિદા—
 હંઈ આવી થંડા આપણુ કીધા દીદા*
 એ પછી યજ્ઞદેજ દી અગ્યારશો પંચાણું—
 તે સમે આ કારણ ને મણું બાહનું*
 શ્રી સુરતના આતશબેહેરામનું તપ્ત—
 બદલાવાનું કારણ પડ્યુંતું તે વપ્ત*
 તે તપ્ત † કરવા બદલ—
 એ ધુંધી આપણુ દસ્તુર અદલ*
 ક્રિયા કરવા સારું ગયો તો સુરત—
 છેલી તે જોઈ જન્મભૂમિની મુરત*
 ત્યારબાદ એ દીનના સરદારે —
 ન જોઈ જન્મભૂમિ કે ધરદારે*
 મુંબઈમાંજ કીધો સેવટનો વાસો—
 જ્યાં ખોલ્યો પ્રાણ ને સાસો*

એ પછી દસ્તુરજી મુંબઈ આવ્યા બાદ—
 એક ખીના બની તે આવી છે યાદ*
 દોહોડ યા ર) વર્ષ પછી જે બની —
 જે જણવવાની અગત છે ઘણી*
 ૧૧૯૭ યજ્ઞદેજ દી સાલ—
 ઈમિતી હતો કહ્યો તે યાદ નથી હાલ*
 જરથોસ્તી ટોળામાં જે પડ્યું છે તલું—
 ખેરાક જેથી કંઈ ન થાયું બલું*
 તે ઉપલે સમે પેલી કપીશાની જીકર—
 જે બારીકબાબત લખતાં લાગે છે ફિકર*
 તે જીકર ઊઠી ઊભી થાઈતી એ સમે—
 જેનું બ્યાન નિચે વાંચો તમે*

ખુશામદનો અમો કરી તિરસ્કાર—
 આપઅપ્ત્યાર બળવીયેછ અધિકાર*
 શુકું લખવાની અમોને નથી ગરજ—
 પણ સચાઈથી અદા કરીયેછ પ્રજા*
 આ બે દિવસની છુદગાંની સારું—
 શું કરવા અમો લખીયે આરું ? *
 એક ખરા લખનારનો અધિકાર છે એવો—
 કે લખે બનાવ બન્યો હોય એવો*
 એ સઘળી ફરજો ઉપર નિઘાહ કરી—
 બાબત જણાવ્યેછ જે જે ખરી*
 હવે સાંભળો અમારા જરથોરતી ભાઈ—
 જે સમે કખીસાની તકરાર ઊભી થાઈ*
 ત્યારે શોહેનશાહી ટોળાની તરફથી—
 હુશયારી આલાકી અને ઝડપથી*
 આપણા દસ્તુરે આપ્યુંતું ધ્યાન—
 તકરારમાં એ થયો તો આગેવાન*
 તેની સામેતીમાં કેટલીએક ભાષા—
 પુર છે જેની સચાઈ વિશે આશા*
 જેવીકે જંદ, અને ખીજી જ્યાન—
 પેહેલવી, ફારસી, ન કરતા લંબાણ*
 અરખી ને સંસ્કૃત ન મેલી પડતી—
 ખરું કેહેવાને કલમ નથી ડરતી*
 એ સઘળી કેતાબોનો લઈ સાર—
 ધારેલી મુરાદ માં પડ્યો પાર*
 શોહેનશાહી અનજીમનના ખરચથી—
 ને તેએના અકાબરોની અરજથી*
 એ બાબતમાં એક બનાવી કેતાબ—
 જેનો આ પ્રમાણે હતો એતાબ*
 'ખોરહે વહીજક' એવી અકલહોરાની—
 યાને "કખીસાનુ નૂર અને રોરાની" *
 એક ગુજરાતી પુસ્તક એવે નામનું—
 ખરી ખિના ને અતિશે કામનું*
 ઇસવી ૧૮૨૮ માં પ્રગટ કીધું છાપી—
 બાહેર પાડી જેની ઘણીએક કાપી*
 એ પુસ્તક પ્રસિદ્ધ થયાથી ભાઈ—
 શોહેનશાહી ટોળામાં બહુ ખુશાલી થાઈ*
 તેએને એથી એવોતો ઉપજ્યો ગર્વ—
 કે જાણે તેએને મળ્યો હોય દર્વ*
 વળી કેટલાએકકદમીએ સમજી કૂકું—
 પોતીકો રોજ માહ કીધોતો તર્ક*
 નોહોન નાહીને વળી તોળા કરી—
 ખરા માર્ગની રાહ અપ્ત્યાર કરી*
 તથી તેએને ખચીત ઘટે છે માન—

કે રાસ્તી ઉપર આપ્યું ધ્યાન*
 હવે એ કેતાબ સંબંધી સાંભળો વાત—
 જેથી ખરેખર ઉપજશે ઉકળાટ*
 સને ૧૨૦૦ યજ્ઞદેજદી સાલ—
 ઇસવી સને ૧૮૩૦ યાદ છે હાલ*
 યાને ૨૭ વર્ષમાં મુદત હતી જીજ—
 ત્યારે ૨૬ જવાબ આપવાને પડ્યું સુજ*
 વડા દ. "શીરોજી" નું લઈ નામ—
 હસદથી અદેખાઈનું રાઈ કીધું કામ*
 ગુજરાતી જીજ્યાનમાં એક કાહાડીતી બુક—
 કે જેની તકરારને લગાર મારી હોય કુકું*
 તો અકલના આસરાથી જાઈ પડે દૂર—
 એવી છે કંઈએકની ખાતરીપૂર*
 પણ તેનું નામ નહી રાખ્યુંતું હીન—
 બલકે શોભઈતું, "અવીજે દીન" *
 જેનો ઘણાએક ભાગ એવો હતો—
 કે આપણા દસ્તુરને લગોડે બેટો*
 જીજી નિંદા અને દૂર્ઘન સખુન—
 જેથી લખનારને લાગે જબુન*
 એવી રીતનો શણગાર આપી તમામ—
 પોતાના ટોળામાં કીવો દમામ*
 વળી તે નજીવાં પુસ્તકની માહે—
 (શું લખીયે અમારી કલમ શરમાય)*
 દીનના પુસ્તકો ઉપર એટો—
 શક મેળ્યોતો અતિશે મોટો*
 હવે અમોને એ વિશે નથી દરકાર—
 પણ જ્યાં આવી પડી તકરાર*
 કખીસાની વિરઘ જે કીચીછ વાદવિવાદ—
 તેમાં જરાએ નથી સલુકનો સ્વાદ*
 મન ભાવે એમ બોલ્યા જાણે નવાબ—
 ને જણાવ્યું કે છે એ "૨૬ જવાબ"*
 એવાં બોલવાને ન આપીએ વજન—
 તોપણ સાંભળો અમારા ખ્યારા સજન*
 સારી સત્તાથી અમો જાણીયે છે એવું—
 લખી જણાવીયેછ ખબર છે તેવું*
 કે અવીજે દીનના ૨૬ જવાબ થકી—
 દસ્તુર એદલે ધ્યાન આપ્યુંતું નકી*
 અને તેનો અર્થો અર્થ યાર—
 ૨૬ જવાબ રહ્યોતો તૈયાર*
 પણ અમોને ખબર મળીછ એમ—
 જેની સત્તા વિશે નથી કંઈ વેહેમ*
 કે જેએ ધર્મ ઉપર હતા ચુસ્ત—
 ને કેહેવાતાતા દસ્તુરના દોસ્ત*

તેઓએ દસ્તુરને આપીતી સહલા—
 કે નાહેકની તમોને ન જોઈયે બળા*
 કે જેમાં કાંઈ નહીં પણ નિંદા ક્રૂત—
 તેના રદ જવાબ માટે ન ખોલવો વખત*
 તેમાં ક્યાં છે તેવી માનેશર દલીલો—
 બદ સલુકાઈથી જેમાં કીધેછે ગીલો*
 એ સહલાનો દસ્તુરે પ્રાયદા લીધો—
 જવાબ આપવાનો વિચાર છેડી દીધો*
 એકદમ તેથી ઊઠાયા હાય—
 એવી ચોકસ અમોને મળીછે વાત*
 હવે અમારા વાંચનારાઓ જાતબાઈ—
 આ લખ્યાથી અમોને દિલગીરી થાઈ*
 કે ઊપલી “આવીજે દીન” કેતાબ વરી—
 મુલ્લાંશીરોજને નામે છ પાઠ ખરી*
 પણ સત્તાથી કહી શકીયેછ સારી—
 કે એ વાત છે ખીલકુલ ખોટી ને આરી*
 એ મરહુમ મુલ્લાંથી તે લખાઈ નથી—
 પણ તે પંકાયલાં નામના આધાર થકી*
 તેની હયાતી પછી તેનું લઈ નામ—
 એવી બનાવટ ભરેલું થયુંછે કામ*
 એ બનાવટમાં શીતને અંગેજે હતા—
 તેઓને એ દસ્તુર દર દિવસે ફાએક
 થતા*
 તેની મોટાઈ જોઈ બળી મરતા—
 હરેક તરેહની બનાવટ કરતા*
 તેઓએ એ ફિતુર કર્યુંછે એવું—
 મોટા ડપકા લાયક ને ધિક્કાર જેવું*
 એ કામ તેઓએ કીધું હિચકારે—
 બહુ જબુન ને અતિશે નકારે*
 તે જણાવવાનો હમણાં નથી વખત—
 સબબ એતો ચુનોચરા છે સખત*
 એ ફિતુરભરેલી જે થઈછ બનાવટ—
 શીરોજને નામે જે કીધી તલાવટ*
 તે ચોરી પકડવાનું કારણ છે મોટું—
 કે આ મતમાં તે ન થાઈ શકે ખોટું*
 મુલ્લાં એવું ન લખે કબુ થાઈ—
 તેવિશેની અમો આપીયેછ ગુવાહી*
 જેમકે એક ડેકાણે અમોએ લખ્યુંછે
 એમ—
 અને ફરજ જાણી કહ્યુંછે તેમ*
 કે એ બંને દસ્તુરો જે કે હતા દૂર—

તોપણ તેઓમાં દોસ્તી હતી પૂર*
 તેઓ એકમેકની લાયકી જાણતા હતા—
 મિત્રાઈનો હક પિછાણતા હતા*
 હવે બાઈ આવી દોસ્તી સમેત—
 જે દોસ્તી વિશે ન થાઈ શકતાં કવેત*
 તે શીરોજ પોતાના દોસ્ત સાહે—
 કબુ પોતાની કલમે ન લખે આઈ*
 જે મિત્રો હોયછે એલમવાળા—
 ને પ્રિત પણ રાખતા હોયછે આળા*
 તેઓ કબુ ન એવું હિચકારે કામ—
 કરીને દોસ્તને કરે બદલામ*
 સરિયામ જુડાં તોહમતો ન ઊઠાવે—
 એક ખરા દોસ્તની આબરૂ ન લૂટાવે*
 માટે એ “આવીજે દીન” મુલ્લાં એ હાય—
 પોતાની કલમે ને પોતાની જાતે*
 લખીને એવું ન કહ્યું હોય દુષ્ટ—
 એ મરહુમ ન હોય જુડાંપર ચુષ્ટ*
 કે એક ખરા દોસ્તને ખોલે બદ—
 ખીલકુલ ખોટી ને એ વાત છે રદ*
 વળી અમોને કેટલાએક આબરૂદાર—
 તે સાથે એ બાબત વિશે માહિતગાર*
 એવા લોકોએ ભરોસાથી અમોને—
 જે ખબર આપીછ તે જાણવીયેછ તમોને*
 તેઓ એવું કહેછ રાખી ધમાન—
 કે એ બંને આલેખોની દોસ્તી દરમ્યાન*
 કદી એવો નથી થયો બિગાર—
 જેથી એકબીજાનો કરે ધિક્કાર*
 હવે આ લખવાના ટેકા માહે—
 જે કોઈખી સાહેબનું દિલ આહે*
 તો કીમતી દસ્તાવેજે કંઈ નથી દૂર—
 સચાઈનો અમોને ટેકો છે પૂર*
 તેથી અમો સામેત કરી શકીયે—
 વાંચનારાઓ પતીજે એમ લખીયે*
 પણ તેમ કરતાં આ ભાગની યાર—
 અસલ મતલબ યાયછે ખુહાર*
 તેથી અમારી કલમ કરેછે મના—
 કે ખતમ કરો, જે હોય ગુણીજનાં*
 ને ખીજ બાબતપર આપીયેછ ધ્યાન—
 વાસ્તે ટુંકું કરીરેછે આએ ખ્યાન*
 સાંભળો દાવરો ને અમારા ભગત—
 આ બાબત કખીસાની તકરારને લગત*

એટલેને યજ્ઞદેવદી ૧૧૯૯ ના સાલમાં-
 નેને થયાં છે, ૨૫ વર્ષ હાલમાં*
 ત્યારે આપણા ટોળાની તરફથી—
 ને શેહેનશાહી પારસીઓના અર્ચથી*
 સ્થાપના એક આતરાએહરામ ભાઈ—
 મરજી તેમના શેહીયાઓની થાઈ*
 તેથી એ કામના અર્ચ સાઈ નકી—
 નાણાની રકમ ને મકાન થકી*
 એટલેને નાણું કેટલું ભરવું—
 ને આતરાનું મકાન કયાં કરવું?
 તે વિશેની ગોઠવણ કરવા સાઈ ખારા—
 દોલતમંદ શેહીયા મળી પાંચ પચારા*
 સભા એક ભરી એલાહીયાગમાં—
 કેને હતો અહમનજી વાહાડિયાનાં લાગમાં*
 યાને હતી અહમનજી શેહની વારી—
 માનવંત સભા ત્યાં બેગી થાઈ સારી*
 ત્યારે તે સભામાં તે વખત—
 એક શેહીયા કે જે છે નેકઅખત*
 તેનું નામ એટલુંતો છે પ્રેલાયલું—
 દરેક સારાં કામમાં બેળાયલું*
 તે યાને જે પાંચાં છે એહેશ્ત—
 આ કાની દુનિયાની છેડી છે દેહેશ્ત*
 તે હેરમજી વાહાડિયાનો છેકરો વડો-
 ધર્મનાં કામમાં જે રેહે છે ખરો*
 જેનું છે અમનજી પનોતું નામ—
 વળી છે જેનું “કુરલું” કરી ગામ*
 પંચાતના અકાખરોને તે શેહે—
 જે દરખાસ્ત કીધી તે લખીયેછ હેડે*
 કે “અમારા મુરખીએ વિચારી દિલમાં-
 અમોને ફરમાવું છે પોતાનાં વિલમાં*
 તેઓએ અમને કીધીછ વસિયત—
 તેમાં એવી કીધી છે નસિહત*
 તેઓએ તેમાં ફરમાવું છે આમ—
 કે મારી નૈયતે કરવું એ કામ*
 એટલે લખું છે એ રીતે વગર સંદેહ—
 કે મુખમાં અંધાવે આતરા કદેહ*
 તેથી જે અનજીમનનાં અકાખરો સર્વે—
 રજા આપે વગર હરકત કરવે*
 તો અમો માઠી ખુશી સાથે—
 એ નેક કામ લખજીયે અમારે માથે”*
 એ દરખાસ્તને સર્વે સભાસદો—
 જાણે પાંચા હોય કાંઈ હદીઓ*
 તેમ માઠી ખુશી સાથે તે ટોળાના લાલ—

એ દરખાસ્તને રાખી બેઠા બાહાલ*
 તે ઉપરથી યાર તેજ વેળા—
 જે કામ માટે થાયાતા બેળા*
 તેજ સભામાં ખુશીથી ઘણી—
 કાયદા પ્રમાણે તનદારોસ્તી ભણી*
 ને આતરાએહરામની ક્રિયા અજબ—
 દીને એહે માજદયસ્તીના હોકમ મુજબ*
 કરવા સાઈ સઘળા અકાખરો મળી—
 તે કામ વાસ્તે ગોઠવણ એક કરી ભલી*
 તેઓએ એક વિચારથી ડેરવું આમ-
 દ. “એદલને” સોંપવું એ જે અમનું કામ
 સર્વે સાહેબો દસ્તુર પર થાઈ ફિદા—
 એ કામ માટે તે સાહેબને પસંદ કીધા*
 એ સઘળી થઈ રહ્યા પછી દરખાસ્ત—
 તે સભા ત્યાંથી થાઈ ખરખાસ્ત*
 હવે અમોને ખી ખુશી થાવાનો છે વખત-
 કે શેહેનશાહીઓના હવે કર્યા અખત*
 તેઓને વાસ્તે એક એવાદતખાનું—
 સેતાયરા કરવા, ઊભું રહી છાણું*
 તેવું પાકીને નેક મકાન યાર—
 તેઓને વાસ્તે હીંયાં થાય છે તૈયાર*
 સાંભળો ભાઈ હવે રાખીને કાન—
 પ્રથમથીજ અમો કરીયેછ જાણ*
 કે એ મુખારેક ક્રિયાનું કામ—
 રાઈ થાયું ને ખરચાય છે દામ*
 અને તે કામની ક્રિયા સખત—
 સઘળી કીસમનાં આતરો લેવાતી વખત*
 દીતનાં કાયદા મુજબ દસ્તુરી પહરવામાં-
 ને ખીજી સઘળી ક્રિયાઓ કરવામાં*
 શેહેનશાહી અનજીમનનાં આખરવાળા-
 અકાખરો પંચાતનાં એવાવાળા*
 એ સાહેબોના એકસરખા વિચારથી—
 સારી માહબત અને ખરા ખ્યારથી*
 પ્રથમથી યાને રાઈ આતથી—
 ખરૂં કહીયેછ નકેહેતાં મરવતથી*
 એ મરહુમ દસ્તુરનું પનોતું નામ—
 વાપરીને સઘળું ચલાવું કામ*
 હવે તમો સાંભળો જરથોસ્તી જગ—
 વર્ષ એક ગુજર્યું હશે લગભગ*
 ત્યારે આતરાએહરામ સાહેબની યાર—
 સઘળી ક્રિયાઓ થાઈ તૈયાર*
 ત્યારે આપણા બહા બાખરાળી—
 જેની આખરૂં કેહેવાતી ભારી*

તે દસ્તુરે † શેઠની નૈયત માટે—
 અરશનુમ લીધું પોતીકી જને*
 અરશનુમની સમ્મતી ક્રિયા માર્ગે—
 કરીને એ દસ્તુર થાયો ફાર્ગ*
 પછે એમીરવીસગાહમાં કરી શુકર*
 આતરાએહેરામનાં પાવતપ્ત ઊપર*
 શેહેનશાહી માહા ખીજે ૧૭ મો રોજ—
 યજ્ઞદેજ્ઞદી સને ૧૨૦૦, કરી લખોજ*
 એ દિને સહવારના કલાક સાતે—
 દસ્તુર સાહેબે પોતાની જને*
 તે પાકીજે મકાનમાં ઈજ્જરાને કીધી—
 પોતાની આલાકીની શાખ દીધી*
 એ ઈજ્જરાનેનાં કામથી એ ભાઈ—
 અમો તમોને આપીયેછ વધાઈ*
 એ આપણો દસ્તુર ડાહ્યો—
 લા કલાકને અમલે ફારેગ થાયો*
 ત્યારે માજદીયસ્તી દીનના કુંજ—
 અરૂં કયેછ નથી કરતા બૂલ*
 શું અચ્ચાં, બુઠાં કે જવાન—
 શું દોલતમંદ, ગરીબ, નાતવાન*
 આ તરતીયથી અનજુમન સાથે—
 પાદશાહેને મોટી જહોજલાલી સાથે*
 મોટા માન સાથે તપ્તનશીન કીધા—
 જેથી હજરો દેવદરજે ખીધા*
 એ જરથાસ્તી દીનની નહી સેહલી—
 બુજર્ગ કેબલાની પેહલ પેહલી*
 એય દેવાની ક્રિયા કોણે કીધી*
 તે વિશેની શાખાશી કોણે લીધી*
 તે નામ છે નિચે, ના રહેવા અણુજણાં—
 “એદલજ દારાબજ સંજણાં”*
 હવે એ ક્રિયાથી ફારેગ થયા બાદ—
 સાંભળો સારો સ્વાદદાર સાહદ*
 એવું આવ્યુંછે અમારા જણવામાં—
 કે દરઘાહના મોટા દિવાનખાનામાં*
 આપણા દસ્તુરે ખીજું માન લીધું—
 જરાનની મીઅજદનું કામ શરૂ કીધું*
 એ જરાનની ક્રિયાની વેળા—
 માજદીયસ્તાન લોકો થયાતા ભેળા*
 જેની ગણતરી નહી આપી શકાય—
 અરૂં છે, તે આ કલમથી ન લખાય*
 પણ એવી ઠઠ કોઈ ખીજ વપ્ત—
 મળી હોય ભારી મોતેઅર સપ્ત*

એવું કોઈના જોવામાં આવ્યું ન હોય—
 જેને જોયે તે ખોલ કરી જોય*
 એવી ભારે જહોજલાલી ભરેલી—
 સમ્મતી બુઠાએએ વખાણુ કરેલી*
 મિજલરા હતી, કહીયેછ અમે—
 તેવી ન મળીતી કોઈખી સમે*
 હવે મીયજદના કામથી થયા ફાર્ગ—
 શરૂ થયો ખીજ ક્રિયાનો માર્ગ*
 શેહેનશાહી અનજુમનની તરફથી—
 મોટી આખર, ઈજ્જત, ને ઝડપથી*
 તે વપ્તના વડા અકાઅર અરારાફ—
 શેઠ અરશેદજી માણુકજી શરાફ*
 એ શેઠે મુંખઈનાં જરથાસ્તીએને હીસે—
 તેએનાં વડા દસ્તુર મુકરર કરવા વિશે*
 દસ્તુર એદલજ દારાબજને વાર—
 જ્યાલ જોટો હોરાડ્યો કરીને ખ્યાર*
 ખીજ પેહરામણી ન મુકતા જતી—
 મુંખઈની મોએવી અનજુમનની વટી*
 એક કીમતી જોટો હોરાડ્યોતો શાલ—
 ત્રીજ પેહરામણીનો કરો ખ્યાલ*
 સર જમશેદજી જીજીભાઈ નાઈટ—
 જે હવે કેહેવાશે હાનરેખલ રાઈટ*
 તે અને શેઠ ખાનદાંનવાળા સાહેબો—
 જે દીનના કેહેવાયછે અરા નાયબો*
 વળી શરાફ ખુરશેદ માણુક—
 જેણે ટોળાને આપીછે આનક*
 તે સાથે અનજુમન સુરત શેહેરની—
 જન્મભૂમિ જે કેહેવાયછે એ મેહેરની†*
 નોસારીનીખી અનજુમન વળી—
 દીનદારી જેએ ધરાવેછ ભલી*
 તે સાથે સુરતનાં મોદીજ એક—
 ને નોસારીના વડા દેશાઈજી નેક*
 એએએ જ્યાલ જોટાએ હોરાડી—
 ખતલાવી પોતાની દિલ કોશાદી*
 શેઠ અમનજી હોરમજી વળી—
 જેએની સુચના આવી હતી ભલી*
 તેવાએખી એક હોરાડ્યો શાલ જોટો—
 દસ્તુરજીનો ઊપકાર માન્યો મોટો*
 અને એ વગેરે એ મુખ્યરક ભારી—
 દબદબાભરેલી સભા મળીતી સારી*
 તેનાં હાજર થાયલા ખાસ વ આંમ—
 સદા જેયથી ધર્મનું કરતાતા કામ*

† શેઠ હોરમજી વાહુડિયાની નૈયત કે જે સાહેબના પુત્ર માટે એ ધરમનું કામ કર્યું હતું. † આપણાં દસ્તુરજી સાહેબની.

તેઓએ ધણુંએક પ્યાર અને હેતથી—
 દસ્તુર ઉપરથી મોહાતના એતથી*
 તેઓ છે હેતુ એ ભલા રાખના—
 એવું સમજી તરેહવાર કરી દક્ષના*
 તેમને રૂપાં નાંણાં ને કંઈ જોડા શાલ—
 વળી સાબાશીથી દસ્તુર થાયો નેહાલ*
 ત્યાર પછી તે મિજલસમાં હાજર થયેલા—
 શેહેરે શેહેરના, પણ જાત માહેલા*
 દસ્તુર મોએદાને દરજ્જા પ્રમાણુ—
 દખલાનું આપ્યું આદરમાન*
 કોઈને શી આલ, કોઈને રૂપાં નાણું—
 એજ પ્રમાણુ કોઈને નથી છાંણું*
 આતરામેહેરાંમના પોતે મુતવલી—
 સારી રાખનાર સોચના બલી*
 તેઓએ વેહેર્યું જેમ દરસ્ત દીસ્તું—
 પણ ના કોઈ નજરમાંથી ખીસ્તું*
 સર્વને તેઓએ આપી બક્ષેરા—
 સઘળી પાંતીએ યાયા સકસેસ*
 એ પછી ઊપલી વખાણુ કરેલી—
 રચના અને દખલાબરેલી*
 સખા મોટા હરખ સાથે ભાઈ—
 ખુરા ખુરાલીથી બરખાસ્ત થાઈ*

સાંભળો ભાઈ એમો ન મારતા લાફ—
 કે ખરોદજી માણુકજી લકમે શરાફ*
 આપણી પંચાતનો અકાબર વડો—
 જેને ગણીએ છે કુલનો દોડા*
 જે નામવર જ્યારે પામ્યો મરણુ—
 ગોયા થાયુંતું જાણુ સૂર્ય ગ્રહણુ*
 એવો તે અકાબર સર્વને જણાયલો—
 ખાસ એક ખરો અધિકારી ગણાયલો*
 અકાબર ખરો તે હતો સ્વતંત્ર—
 ગરીબ ને માતખરમાં ન જાણુતો અંતર*
 ન જાણુતો કાંઈ એ બંનેના ફરક—
 પણ નીઘા કરીને પોંહચાડનાર રક*
 ખરા પહેરજગાર ને નર અશો—
 મોજુદ છે જેના દાખલાએ બશો*
 પંચનાં કામમાં ઇનસાફ અદલ—
 મરૂવત માટે ન કરવા અદલ*
 એવા તે અધિકારીએ સાચાં મનથી—
 તનદરેસ્તી એ થકી બનાવી તે દિનથી*
 ... ..

આહવો વાંચનારા પજદાંથી દાદ—

કે એજ આતરામેહેરામ પરથાયા આદ*
 તેનીજ ખુરાલીમાં સાંભળો આ આખદ—
 જે લખવા માટે રોકીએ છ કાગળ*
 ડાહપણુનો દરિયાવ, સલુકાઈનો સમુદ્ર—
 કીર્તીનો કોટ, જે છે મુખની અંદર*
 દોલતનું દરખત ને બક્ષેરાનો આગ—
 બુલંદીનો બોરજ જેમાં કીરણનો ભાગ*
 પેસાનીએ પેરાવા, પ્રખ્યાતે પાહાડ—
 માહિતગારીએ મોલવી ને જરનું છે ઝાડ*
 બળે આહદુર કૌવતે કરીમાન—
 તને તેહમતન, જેવો સામે નરીમાન*
 સલુકાઈનો શાહ, મિજલનો મજનું—
 ખુખીમાં ખોસરો માનવી શું ધજનું!
 લાયકીએ લોહરાસ્પ, સુરતે સેકંદર—
 જુખાને જલેજર, એજમે એકંદર*
 સચાઈએ સચાવક્ષ કનાએતે કોઆદ—
 પહેરજગારીએ પેશોતન ને મેહઆઆદ*
 હિમતે હાતમ સખાવતે સાગર—
 દાનાઈમાં દારાં, ને નમાનો નાગર*
 જેરે જેહાંબક્ષ, બળત્વારીએ બરજે—
 તુંદીએ તુસ, લાયકીનો લરજે*
 જંગે જેહાંશોરા, ને કેરસાસ્પેશાંની—
 ફતેહમંદી જેવી ફરાંમરજની નીરાંની*
 જમાને જમરોદ, હિંદુસ્તાનનો હાતમ—
 સેતારા પ્રેરે છે જેનાં મુજબ હુકમ*
 ખાસ રાણી વિકટોરિયાનો મિત્ર—
 અફે જણાવીએ છ નથી થાતા ઇતર*
 સર નાઈટનો ધરાબ્યો યારો એતાખ—
 તે જ મરોદજી જીજીમાઈએ શેતાખ*
 કુલ દેશાવર ને ખાતેનાં ગામ—
 આ ટાપુ મધે માહલક્ષ્મી ઠામ*
 દસ્તુર ને મોએદાને પોતીકી વારી—
 જીયાફત એક આપી દક્ષણા દીંધી સારી*
 તે મધે આપણુ જોગીને શ્યાળ જોટો—
 ઊમરાવને હાથે શું સખાવતનો ટોટો?
 ખીજએને ખી તેમની લાયકીની રીત—
 જોઈને ભેટ તરીકે આપ્યું વીત*

એ કેબલાને તખ્તનશીન કરવાની—
 અને એ નેક કામ હાથ ધરવાની*
 આખતનો ટુક હેવાલ એક—
 આપણુ ઊપલા દસ્તુરે નેક*
 શરસી એતામાં બનાવી યાર—

ક્રીડિતો જે ઝંભુ તૈયાર*
 તે કોતરાવી સંગે મરમરના પથર પર—
 દરઘાહમાં દરવાજાનાં સર ઊપર*
 જરી લીધામાં જે છે આબ્યા—
 તેનો તરજુનો જેટલો છે શાબ્યા*
 તે અસલ કારસી ખેતો સુધા ધરીયેછ—
 ને તેનો અર્થખી જાહેર કરીયેછ*
 કે જેથી અમારા વાંચનારાંએને—
 એ આખતમાં ઇલાકો રાખનારાંએને*
 વધારે વાર રોકાવું ન પડે—
 ન્યારે જોઈયે ત્યારે એમાંથી જો*
 તે વાંચવાથી જોવામાં આવશે એવું—
 કે પાદશાહને તખ્તનશીન કરવા જેવું*
 નેક અને ખારીક ક્રિયાએનાં કામ—
 દસ્તુરે પોંહ્યાડયું છે સરજમ*
 મોટી ખુજગો તથા જાહેજલાલી સાથે—
 નેક અકલે ને મુખારક હાથે*
 સઘળી હુશ્યારી લગાડી કામમાં—
 ફાયક નામ જેથી થયું છે ગામમાં*
 એકલું એજ નહી પણ ખીજખી યાર—
 પોતાની સરદારી તમે પડ્યાં છે પાર*
 જેની ઠીપ વાંચ્યાથી ખરા દીનદાર—
 બેહદીનો અને મુવેદા એકીનદારે*
 આફીન કરયા વિના નહી રહે—
 એ વિશેનો થોડાજ લાગે છે ભય*
 એ ઠીપથી તેઓ થશે મધન—
 મટશે તેએના સઘળા વિદ્વ*
 તે સાથે ખુશાલી થારો પેદા—
 વાંચે કોઈ ગામ મધે યા એડા*
 એક વાંચનાર, તું હેકલી સત્રો ચીપ—
 અમા લખીયેછ જે નામોની ઠીપ*
 તે તપાસ અને કરી લે પતીજ—
 ખઈ કરીયેછ એ અમારા અજુજ*
 નથી કાંઈ એમાં અમાએ વધારેલું—
 નથી અણુઘટતું કાંઈ સુધારેલું*
 પણ ખરે ખરો છે એક ચિતાર—
 વગર વધારેલો છે એ વિસ્તાર*
 તે ઊપર તું આપ તારું ધ્યાન—
 કે ખઈ છે કે ખોટું નિચેનું ખ્યાન*
 એમાં કાંઈ નથી કરતા સર્વે કોઈ—

છે આજેખી જુદેગાની ખોઈ*
 પડેલા ખુલ્લે ખંટોલે દોસ્ત—
 તેનેખી તપાસ, નો રહે સોસ્ત*
 કે થાય છે તૈયાર ન્યાં હોય છે કવાબ—
 મધન હોય છે ન્યાં મળે છે શારાબ*
 પણ ભાઈ તેઓ સાથે નથી કામ—
 કોઈ કેહશે કોઈને કરે છે બદલામ*
 પણ અમાને પુરો કરવે છે ઊપલો બાબ—
 તે કરીયેછ ન લેતાં શુખનો ખુઆબ*
 તેથી એ કલમ તુ થા જલદી તેજ—
 ને તુંને ઘડનારને આપ ફેજ*
 કલમ કહે છે સાંભળ એ પારસી—
 મને ચિતાર કાહાડવામાં વાર શી?—
 હવે ઊપર જાણાવું છે અમાએ આમ—
 કે એણે નથી કીધું એકલું એજ કામ*
 પણ તે સાથે ખીજખી ક્રિયાનાં કામ—
 જે કીધાં છે તેના જાણાવેછ નામ*
 આ કોઈને અજબ લાગશે વખતે—
 કે ૭ આદરોનો બેસાડ્યાં તખ્તે*
 તેમને ખરોદજી માણેકજી શારાફે એક—
 કોટ મધે એવું કામ કર્યું છે નેક*
 ખીજું રસ્તમજી કાં પટેલનું થાના મધે—
 જેનું નામ આશકારાં છે બધે*
 ત્રીજું હોરમજી પટેલનું કંદારી આ—
 ગળ—
 જે હાલમાં નકામું પડ્યું છે ફાજલ*
 ચાથું શેઠ જીભાઈ દાદાભાઈનું કોલાબે—
 નેક કામ ઘણાં કીધાં છે જે “ગોલાબે”*
 પાંચમું સર જં મશેદજીનું પુણ્યા ખાતે—
 જે સાહેબ છે સંપૂર્ણ સંધી વાતે*
 અને છઠું અથવા છેલ્લું એ ઇરાની—
 નશરવાનજી હીરજીભાઈ એક કરાની—
 એણે કાંદાવાળા મોહોલાની † અંદર*
 ન ખુજ કાંઈખી ધર્મની કદર—
 પણ અદાવત અને ઊસ્કેરણી કરવાથી—
 નજીવા બાંહાંનાં પર ધ્યાન ધરવાથી*
 એક નજીશ અને નાપાક મોહલા માહે—
 ખઈ વર્ણન કરીયેતો ઊદાસી થાય*
 તેવો છે એક અપવિત્ર જુલો—
 ન્યાં હંમેશાં થાય છે ધર્મનો ગીલો*

† એ ખેતો અને તેનો તરજુનો આ પુસ્તકના પાછલા ભાગમાં જાવામાં આવશે. ‡ ભોંડી બજાર મધે.

ત્યાં માએદાની નડવાથી માહોકાન—
 આતરા આદરાનનું બંધાવું મકાન*
 એવું જે હરેક નેક કામ કરનારને—
 ખરી જરૂરીયાતથી હાથ ધરનારને*
 અમાએ આપવો જોઈએ જરા—
 ને અમાએતો એકને આપ્યોએ કજશ*
 પણ તે વાતથી જાણીવુંએ આપું ગામ—
 ને વધું બતાવેએ 'કુશાદ બીલ કંમ કામ'*
 તેથી ખતમ કરી કલમ તું અટક—
 વધારે નો બતાવ તારી લટક*
 વળી વાંચનારાએ કવી ને કામેલ—
 ખીજી બાબતમાં ધ્યાન કરો સામેલ*
 કે આ ચાલતી સદીમાં જે કાંઈ—
 રવાનાને આસાયરાની જગો બંધાઈ*
 તે સંઘની સરદારી નીચે દસ્તુરની
 એજ—
 સરંજામ પોહોંચીએ, તે લખીયજ સેજ*
 તેમજ છેલ્લું કાવસજી ખીસનીવાળું—
 જે "નવું" બાલ્યામાં આવેએ ચાલું*
 તે દોખમાનાં તાણુની અને—
 ક્રિયાથી ઇજવાની એ બંને*
 ખારીક અને ઉત્તમ ક્રિયા—
 પોતે કરવામાં દસ્તુરજી ભીરયા*
 કોરોરાથી તે કામ પાડવું પાર—
 બુઢાપાની કાંઈ ન રાખી દરકાર*
 એ હકીકત તમોએ સાંભલી ઢીલપસંદ—
 હવે વાચો એ દોખમાનું જરાન*
 જરથોશ્તી ઢીનનાં અનજીમન સાથે—
 સહવારના શુમારે કલાક આઠે*
 રોજ ૧૨ મો અને ૮ મો માહ—
 સાંભજો અમારા સોદાગર ને શાહ*
 રોહેનશાહી સને ૧૨૧૩ યજદજર્દી—
 ઢીનદારોની ભારે થાઈ હતી ગિર્દી*
 તારીખ ૭ મી મેએ ૧૮૫૦ મો એ કમ—
 એત મજે નહી તો શાનો છે ગમ ?
 વધશાખ વદ ૫, સંવત ૧૯૦૦ પુરા—
 ખરી છે તારીખ એ જરથોશ્તી મુરા*
 એ ઢીને ભાઈ વાર હતો ભોમ—
 જ્યાં મળીતી પારસીની આખી કોમ*
 તે વખતે દસ્તુરે લઈ આદરમાન—
 જરાનનું માંડવું આરંગાન*
 એ ક્રિયા થાઈ રહ્યા પછી તમામ—
 રોઠ કાવસજી ખીસનીએ કરી સલામ*

દસ્તુરને હોરાડચો એક શ્યાલ જોટો—
 તેસાથે બપકારખી માન્યો મોટો*
 પછી થાઈ મિજલસ બરખાસ્ત—
 એજ છે અમારી ટુંકી દરખાસ્ત*
 એજ રવેશી અને એજ રીતે—
 દાનેરામંદો તમો લગાડો ચિતે*
 જીબતજીજીન આપણા દસ્તુર વડા—
 વળી આ તીર્થમાં બાહેર પડા*
 એટલે જે શ્રી થાણા અંદર—
 મુંબઈથી દૂર છે ગાઉ બાર પંદર*
 ત્યાં છે જરથોશ્તી લોકોનો વાસો—
 સાંભજો ખરા પએગમખરના દાસો*
 સાંભજો તમો સાચા ઇમાની—
 બેશક રહેો અને બેચુમાની*
 કે તે જગોએખી દોખમુ એક—
 જેને બંધાવનાર અશો ને નેક*
 અવસ્તાવાણીના જે છે પટેલ—
 દાદાભાઈ રસ્તમજી લકમે પટેલ*
 તેણે પોતકો ખરચીને જર—
 કરી એદાઈને પએગમખરી ડર*
 જરથોશ્તી ઢીનના ફરમાખરદારે—
 આપની નૈયતે તે ખાસ સરદારે*
 દોખમું બંધાવી મેજવું નામ—
 તેના કામકાજમાં આપણો 'ઇમામ'*
 ગુટેલો હતો સાંભજો એ જાની—
 આ છે તેની શાહદતની નિશાની*
 દોખમાનો પુર્થો એ નામવરે તાણુ—
 ઇજવુંખી એણેજ એકીનથી માનો*
 તે ઇજવાનો સાંભજો દાહડો ને વાર—
 રોજ ૧૯, માહ ૭, સને બારસો બાર*
 તપાસો તમો અકલમંદ એલમી—
 ૧૮૪૩ ઇસવી, માર્ચ તારીખ સોલમી*
 ફાગણ શુદ્ધ પુનમ, સંવત ૧૮૯૯—
 વાર ગરેઉ હતું શુભાખિત ટાણુ*
 તે દિવસે થાણુની અનજીમન હજુર—
 મીકાશ ભયો એ મસકતી ખજુર*
 ગોલાખના જેવો રાખનાર ખવાસ—
 બાહેર કાહાડચો તેણે સ્વાસ*
 યાને ઇજવું કીધું મેજનું—
 હાંસલ થાવું જેથી છે ફેજનું*
 એ રવેરા સંઘજો ક્રિયા માર્ગ—
 કરી થાયો આપણો 'ઇમામ' ફાગ*
 હવે એ રજીકો ને અમારાં જગર—

નહી ચાલતું અમોને યોગ્યા વગર*
 કે તે વપ્તની શું અનન્યુમન—
 શું તે વપ્તના યોલાતા વચન*
 મુંબઈના લોકો ને થાણાના વાશી—
 સૌ એ દસ્તુરને આપતા શાખાશી*
 તેજ વપ્તે એ દોખમાને ધણી—
 જોઈ એ 'ધમામ'ની મેહેનત ભણી*
 પોતાપર થાયલો આભાર વાળવા—
 આપણા ધમામનો ઊપકાર ટાળવા*
 ભરી મિજલસમાં લાયક કોલે—
 શુભાખિત વચન ને મીઠા યોલે*
 આપ્યો સર્વે મિજલસમાં વાલી—
 પછે દક્ષણાની વાત ચાલી*
 એ ધમામને હોરાડયો શ્યાલ જોટો*
 શોભાયમાન અને કીમતનો મોટો—
 પછે સઘળાએનો જોઈ દરજ્જો—
 આપ્યું એવું ન લાગે લરજ્જો*
 એ રીતે એ ક્રિયા સમાપ્ત થાઈ—
 વળી આ તમો સાંભળી લો ભાઈ*

કે દખ્ખણ હેધરાખાદમાં પંકાયલો—
 સર્વેમાં ત્યાં આશકારા થાયલો*
 નિજમનો મોટો ધંભરૈદાર—
 જરથોસ્તી ટોળાનો એક સરદાર*
 નામ જેનું વીકાજ મેહરજીભાઈ—
 યજ્ઞાંની તેએને થયાથી આઘાહી*
 તેએએ જરથોસ્તી કોમને કાજ—
 જ્યાં ચાલે છે નિજમનું રાજ*
 થોડાએએ ત્યાં કીધુંજ મડક—
 તેએને નેકી બદી ને વપ્ત*
 દોખમાનું પડે અતિ ઘણું કામ—
 તે એ સખી અને નેક નામ*
 વિચારી પોતીકી ખાતરમાં લાયો—
 અને નાંખ્યો ત્યાં દોખમાનો પાયો*
 પછી તેવિશે આપણા 'ધમામ' ને ખબર—
 જાહેર કીધી ન કરતે સખર*
 કે "એ નેક દસ્તુરે કદરદાન—
 લખો વિગત આપણા ધર્મપ્રમાણુ"*
 તે ફરમારા થકી ક્રિયા અને રીતી—

આપણા ધર્મની પવિત્રાઈ ને નીતિ*
 ટુંકાંમાં તેની સઘળી હકીકત—
 ક્રિયા કેમ કરવી તેની વિગત*
 વીકાજ મેહરજી પર મોકળી લખી —
 તે પ્રમાણે તે રીઠે સખી*
 પોતીકા મોબેદા ને દસ્તુર પાસ—
 સરંજામ કામ એ પોહ્યાડયું ખાસ*
 હવે એ અકલમંદ અને એલમાં—
 શું આપ્યું છે ઊપલા કોલમાં*
 ઊપર એ દસ્તુરના અમલ તળે—
 તેણે લીધેલી મેહનતના બળે*
 દીનના હોકમ પર કરીને ચાહ—
 માર્ગ અને તેણે બતાવેલી રાહ*
 તેણે બતાવેલો નેક રસ્તો—
 ઉસ્તવાર છે જે નહી ધસ્તો*
 તે સઘળાંનું અમોએ કીધું વૃતાંત—
 નથી એમાં કાંઈ ભર કે ભાંત*
 જે છે એમાં તે બધું રાસ્તીનું ડોળ—
 જ્યોડા નથી એક વાક્ય યા યોલ*

સાંભળો વળી આ નવો હિસ્તવાર—
 જાણવાજોગ જે આપીયે છે વિસ્તાર*
 કે એ પેહેલવી ને જંદનો માહપંડિત—
 જે હાલ આપણુથી થયે છે અણુડી*
 જેને વિશે આપણો વિચાર મુસ્તકીમ—
 કે તે કાજલ અને કામલ હકીમ*
 જેને આપ્યે છે 'ધમામ' નો ખેતાબ—
 તે માહપુરૂષે કંઈ કરેલી કેતાબ*
 તેણે બતાવેલાં કંઈક પુસ્તક—
 જેની માહે આવેલાં કાંઈ ખુશખત*
 પૂર્વ તરફના એલમને જે હતી એબ—
 તે કાહાડીને એણે આપી છે જેબ*
 સુકાઈ હતી જે તેની કળી—
 અથવા તો હતી જડયૂળથી બળી*
 તાજે કીધો પાછો તેનો ખાગ—
 કાહાડયો હતો જે લાગેલો ડાઘ—
 અમારી તે પ્રમાણુ સદાની આહત—
 નિચે આપીયે છે તેની શાહદત*

આપણા મરહુમ દસ્તુરે બનાવેલી કેતાબોની વિગત.*

પ્રથમમાં એ ગુણી શખ્સ—
 સવાર થાઈ દોડાવા લાગો રખા*
 ખોરદે અવસ્તાનો પવિત્ર કલામ—
 નમીને તેને કરીને સલામ*
 ક્રીધા તે ઇમામે પોતીકે દસ્ત—
 એલમમાં થાયો ગરક ને મસ્ત*
 તે પવિત્ર કલામના ક્રીધા અર્થ—
 જે છે ઊપયોગી, નહી અનર્થ*
 તે કેતાબની શું કરીયે વા ખવાખી—
 ફાયદો જેનો કેમ આપેછે આખી*
 બેહદીન, એવેદ, અને નાવર—
 દસ્તુર, મરતબ, અને દાવર*
 ઉશ્તા, અને ટુકાંમાં સઘળા પારસી—
 તેએને એ કેતાબ થાઈછે આરસી*
 તેવિશે એમો જેટલું બોલીયે—
 એ કેતાબની ખુખીને બોલીયે*
 તે સઘળું કેહેવાય નજીવું, નકાંમુ—
 બેહેતરકે જેય એ કેતાબની સામુ*
 એ કેતાબ છે રૌશન, નથી ગઈ કુખી—
 તેજ પોતે પોતીકી દેખાડેછ ખુખી*
 તેથી એમો બોલવું કરીયેછે કમ—
 પણ જે પાછું જેઠયેછ એજ ગમ*
 તો એમને એવો બોલાસો થાયછ—
 કે એ તરજુમો પેહેલો કેહેવાયછ*
 યાને ગુજરાતીમાં થયેછ એજ—
 નહી પડી હરો મેહેનત એમાં સેજ*
 અવલ હતા પેહેલવી ને સંસ્કૃત—
 તે સઘળાને તપાસી કરી દસ્ત*
 ગુજરાતીમાં કરી ક્રીધો આશકાર—
 જે પડ્યોછ આજે મુદત થઈ બાહાર*
 તેપરથી આપણને માલમ પડેછ—
 કે ફલાણુ અર્થ તે હાનો ડરેછ*
 તેથી આપણને એ છે ઘટમાન—
 કે રાસ્તીની રીતીએ કરીયે વખાણ*

ખીજે ગ્રંથ “ખોરદ વહીજક” બણી—
 “કખીસાનું નુર” અર્થ તેનો માનો*
 યાને કખીસો જે છે બયજ—
 તેવિશેનું મોતેખર ગ્રંથ છે આએજ*
 તે પામ્યુંએ એ ‘ઇમામ’ થી જનમ—

સાંભળો અમારા ખ્યારા સનમ*
 કે જેમાં છે અવસ્તા ને પેહલવી—
 દાખલા તરીકે એ ઇમામે મેલવી*
 એ આપણો પહેરેજગાર આબેદ—
 માહબારત દફતરથી કરી સાબેત*
 કખીસાને ખરેખર ક્રીધો મહશુર—
 જેમાં ન દીસ્તી કસીખી કસુર*
 પણ એ વિશે આગળ બોલ્યાછે કંઈ—
 તેથી આમોશી ધરીયેછે હંઈ*
 અમારી કલમને કરીયેછે સુસ્ત—
 કે ઘણું બોલવું એ નથી દસ્ત*
 પણ બાણુ થવા થકી કરીયેછે જાહેર—
 કે છપાવી એ ગ્રંથ પાડ્યોતો બાહેર*
 તે સમા પ્રમાણે ખર્ચાને અકલ—
 પ્રગટ કરાવીતી ઘણીક નકલ*
 તે ઘણુંએક ઠેકાણે હરો પડી—
 તપાસો હાજર છે આ ઘડી*

ત્રીજું પુસ્તક એક “ફરમાને દીન”—
 કરી ગયોછ એ જનત ગુજન*
 તેની મતલબ શોધતાં આ નિકળી—
 ધર્મ સંબંધી છે તેમાં કાંઈ જુકરી*
 એટલેજે બુલંદ ગાથા ધંખ્યાર—
 વર્ષની શેવટે આવેછ એક વાર*
 તે સંપંદાદ મહિનાની પછવાડે બાણુ—
 ને ફરવરદીન મહીનાની આગળ પિછાણુ*
 તે દિવસોપર એ માસ સંપંદાદ—
 ન જેઠયે પઠવો, એ લીધીછે આડ*
 એટલે ગાથા સાથે માહેને સંબંધ નથી—
 જેમ પડવાને ન લાગતી કશી તથી*
 તે વિશેની કીધીછે જુકર અછી—
 તપાસીને આએ બાબત લખીછ પછી*

ન ઠીલ કરતાં જણાવ્યેછ શેતાબ—
 ‘મોજેબતે જરથોસ્તી’ એ ચોથી કેતાબ*
 જેમાં જરથોસ્ત અસ્પનતમાન—
 જેનું નામ લેતાં કરીયેછે નમાન*
 તેનાં રૂહપર હોજો કરોડો સલામ—
 લાવેલા રહેજે તેના સદા કલામ*
 તે પએગમખરના મોજેબ કરેલા—

આલમ લોકની આંખ આગળ ધરેલા*
 તે સાથે મુખ્તેસર મહજબનો સાર—
 એ નામનો ગ્રંથ જાણો દીનદાર*
 એ એલમેહકીકથી થાયો ઉતપત—
 ખુખીનો જેની નથી કંઈ અંત*
 સખબ કે જેમાં પરમગમ્પરી બોલ—
 તેના મોજેજની કરેલી ખોળ*
 તેનું નામ જેમાં હર ધરી આવેલું—
 જે નામ છે આપણને ભાવેલું*
 તો કરો ઝાનીએ તમો પરખ—
 તે બાબત વાંચતાં કેમ ન થાય હરખ?
 અમો કહીએ છ કે બહુ ખુશાલી થાય—
 સાચાં મનથી જે પરમગમ્પરને આહે*
 એવાં તે ગ્રંથની શું જાણવીએ લાયકી—
 જેમાં પોતામાં નથીજ કંઈ ખાયકી*
 તેજ ગ્રંથ પોતીકો બતાવેછ તોર—
 તો શું કરીએ અમો ખાલી દોરદોર*
 દાનેશર્મદા તેની કદર પિછાણેછ—
 બહુ ઊપયોગી તે પુસ્તકને જાણેછ*

જે ઊપર જાણાવીછ અમોએ નકલ—
 તે વિશે વાંચનારા પોંહચાડો અકલ*
 કે કેહવાં એ આર પુસ્તક અગણીત—
 આરાકારાં કરી ગયાછ એ અતિત*
 હતી જેની અતિશે જરૂર—
 એવું કહીએ છ અમો થાઇને ગરૂર*
 ક્રીધો એવો તેનો સેહલો ઇલાજ—
 કે ઘેરે ઘેર નકલો જેની છે આજ*
 તે વિશે તે અતિતનો ઊપકાર માની—
 આ ખાનગી વાત છે અમોએ જાણી*
 કે એ જોગી અને ખરો ગોરાંઈ—
 અબદુત કહો અથવાતો સાંઈ*
 તે સન્યાસી ખીજ ગ્રંથો કંઈ—
 યાદગારી તરકિ મુકી ગયાછ હંઈ*
 તેનાં નામ મળ્યાંછ કૃપાથી અમોને—
 વાંચનારા જાણાવશું તે નિચે તમોને*
 પણ તે આગમચ એ દસ્તુરના વારસ—
 કરીએછ તેમને અમો સિક્કારસ*
 કે કરે તે ગ્રંથો તેમો પ્રસિદ્ધ—
 જેથી યુરોપ, એશિયા ને હિંદ*
 જ્યાં જ્યાં છે તેનું નામ આરાકાર—

તે કૃળવંત રોપાને નવો આવે બાહાર*
 અને થાય તેપર ખુશખોદાર કુલ—
 જેની વાસનાથી જને બુલબુલ*
 શ્રીદા થઇને ગાવા માટે સરોદ—
 જેથી મટિ દિલ અંદરનો ક્રોધ*
 દેમાંગ થાય સઘળાંએનો તર—
 લીધેલી મેહેનતની બુજે કદર*
 વાસ્તે દસ્તુરના વારસો દાનેશર્મદ—
 સખુન આએ સાંભળો દિલપસંદ*
 કે એકીમત જરને જમીનમાં ડોર—
 તો રજ અને ચહેડે તે ઊપર કોરે*
 તે સાથે ન થાય તેનો ઊપયોગ—
 જેમ શાહજાં માણસને લાગેછે રોગ*
 ખીમારીથી તેનો થાયછ ભક્ષ—
 વાસ્તે એ દાનાએ પોંહચાડો લક્ષ*
 કરો તે ગ્રંથોને આરાકારાં પેહલાં—
 મુસ્તીપણું છેડો ને વેકો વેહલાં*
 કાંજે એકીમત મોતી જે શીપમાંજ રહે—
 તો ઝવેરી તેની કીમત કેમ કહે?
 આપણે કેમ જોઈએ તેનો તેજ—
 દલીલ એક સાદી બતાવીએ સેજ*
 તેથી એ અમારા મેહરબાને મન—
 રોતાખી કરો ના ગુમાવો દન*
 આરાકારાં અને કરો તેને જાહેર—
 વાંચીને થાય જેથી આમ લોક માહેર*
 એવીએ અમારી દરખાસ્ત ને અરજ—
 ને જે પુછશોતો છે તમોને ફરજ*
 તે ફરજ હવે કરો તમો અદા—
 કે કાયમ નામ રહે દસ્તુરનું સદા*
 હવે વાંચનારાએ શ્યાણુ ને શોખી—
 જુવો અમારાં બોલેલાંને ગોખી*
 ઊપર જે અમે ક્રીધો કરાર—
 તેને રોતાખીથી પાડીએ પાર*
 જાણાવીએ પુસ્તકો નહી છપાયલાં—
 જાહેરમાં નથી જે આરાકારાં થાયલાં*
 જે એ ઇમામના લખેલાં પડચાંછ પડત—
 જેને છપાવવાની અમો કરીએછ લડત*
 તેનો સેજ જાણાવીએછ ઇસારો—
 વાંચનારા નજર તમો ન ખીસારો*
 'આવાં ઇચ્છત બા માએની' નુ છપાયલું—
 પાંચ મુ ગ્રંથ એ દસ્તુરથી થાયલું*

જેમાં એક દસ્તુરના તરજુમાની
ગલતી—

કાહાડી, માયની કીધીશ શુધ્ધ ને મળતી*

પાંચ ગ્રંથોને દીધાં બતાવી—

છઠું ગ્રંથ હવે દીજીયેશ બતાવી*

“વજરે અહેરમજદી” એવે નામનું—

ગુજરાતી તેમ ફારસીમાં એને કામનું*

જવાહેરમાં જેની કીધેલી જડત—

ફારસી એતોની કીધેલી મદદ*

જેનીમાંહે આપણો પવિત્ર મહજબ—

તેને લગતા દાખલાઓ અજબ*

શુમારે છે આલીસ ને દશ—

પણ તે આપી ને નથી કીધું બસ*

કાંકે તેની માહે દસ્તુર સાહેબ—

આપણા હમામ અને નાયબ*

બીજા કંઈ હેવાલનો કીધોશ ખુલાસો—

તે જાણવાનો તમને દીજીયેશ દિલાસો*

કે અમારી ભલામણ પર અમલ કરી—

દસ્તુરના વારેસો કરશે દિલભરી*

એવી છે અમોને પક્કી આરા—

કે જેથી નિકળે કુલ જેવો વાસ*

તેવું એ વારેસો કાં નહી કરશે ?

ને નહીજ કરશેતો એપરવા ઠરશે*

હવે “એહરામ યશ્ત બા માયની”—

જેમાં છે વાત કંઈ દીન આઠનની*

તેને અમો ગણીયે છે સાતમું પુસ્તક—

જે છે હાલ એ વારેસોને હસ્તક*

એટલેજ એ યશ્તનો તરજુમો—

કરવાનો લીધેતો એ કાબેલ જુમો*

તે એજ બ્રહ્મચારીએ પાડ્યો છે પાર—

આઠમીનોખી છે એવેજ સાર*

“ગોરા યશ્ત બા માયની”—

જેમાં મુગાં પશુ એના સાહની*

જીકરી ભરેલી આવી છે વાત—

તેનો તરજુમો એ પંડિતને હાય*

થાકને નાહેકનો રહ્યાં પડી—

કેતાબ આઠમી તે છે ઠડી*

“ખોરદાદ યશ્ત બા માયની”—

અલખતે બિના જેમો હશે ન્યાયની*

તેનું ગુજરાતીમાં કીધું બાષાંતર—

જેનો બજાપો કરીયેશ એકાંતર*

કે દીસ્તુ છે એ સંતાપભરેલું—

એમાંનું કાંઈ નથી આરાકારાં કરેલું*

તે વિશે અમો જાણાવી દલગીરી—

દસમા ગ્રંથની જાણાવીયેશ શીરી*

“શારેસ્તાંને ચાર અમન”—

જે વાંચ્યાથી મનને થાય ગમન*

ધણું કરી તેનો તરજુમો અકસર—

ખરો ને વાજબી પણ મુખ્તેસર*

કરી ગયો છે એ પ્રવિલુ—

દુર અંદેશ અને દૂબીન *

તે ગ્રંથ પર મુકીયેશ દસમો આંક—

કરી ગયો છે એ ફિલસુફ રાંક*

“ખાંને ન્યામત” એ અગીઆરમી
પોથી—

કરી ગયો છે એ એમમની કોઠી*

ફારસી જુખાંનમાં જે હતી અવલ—

તે આપણને પડવા થકી સવલ*

ગુજરાતીમાં તેનો તરજુમો શુધ્ધ—

કરી ગયો છે એ સેતારો “બુધ્ધ”*

તેખી હજુર નથી થયો આરાકાર—

એ વાત ભુંડી અને છે નારાકાર*

બારમી કેતાબ એ દસ્તુરથી બની—

તેનીતો છે ભાઈ તારીફ જણી*

એ જીગર તે કેતાબ છે નામી—

જેની અંદર નથી કંઈજ ખામી*

તે કેતાબ છે સર્વેથી સરસ—

મજુર નહી કે કોઈ કહે નરસ*

તે સધળે વાંધેના “એરિયનટલીસ્ટો”—

જીગમણ પ્રાંતનાં માહ પંડિતો*

તેએને છે એનો બહુ જીપયોગ—

એવું કહીયે છે અમો જોઈને આ જોગ*

વાસ્તે તે કેતાબ જે આપે રૌશની—

તો સાંભળો આ વાત અમો દોસ્તની*

+ દસ્તુર એદલજ દારાબજ આસાનાએ જે આવાંયસ્તની માયની કીધી તેના તરજુમાની ગલતી દસ્તુર મજુરે ખતલાવી છે.

કે એ વિદ્યા ને એલમના કુલને—
 ગુલે અનાર અને ગુલને*
 અતિધણી પમરતો ઊપલે વાસ—
 જેમાં છે સારો ને રૂડો અવાસ*
 તેમાં વધારે સોહરમ આવે—
 ચાલુ કીર્તિને વધુ ફેલાવે*
 એ દાના! જેની કરીયેછ સ્તુતિ—
 તે કેતાબ નાદર ને કાહાડીચ ચુંડી*
 તેનું કીધુંએ એક જોર દશતર—
 જેમાં છે તીર, પેકાંન ને અપ્તર*
 એ માની! તું તેનો કશ કર—
 છે જેમાં “હરશે” નું લશ્કર*
 તે છે પેહેલવી ભાષાની ફરંગ—
 ૭૦૦૦ લોગતોનો જેમાં છે દરંગ*
 ફરહંગ એટલે અંગ્રેજીમાં ‘ડીક્ષનરી’—
 શબ્દોને જેમાં અતાવેછે ઘેરી*
 તેવી ડીક્ષનરી એ આતુરે—
 આ પ્રાંતના કવિ આતુરે*
 પેહેલવી ભાષાની અંદર બનાવી—
 તરજુમો તેનો ફારસીમાં લાવી*
 આપણે વાસ્તે તૈયાર રાખીછ—
 તેની કાંઈ લેહેજત કૃપાથી આખીછ*
 અમો આધીન શેવકોએ પોતે—
 માલમ કરીછે રૈરાનીબરી જોતે*
 સખત મેહેનતમાંથી કરનારી ફાર્ગ—
 અંધારાં માહે દેખાડનારી માર્ગ*
 તેવી કેતાબવિશે શું બોલીયે ?
 અપાર વજનને કયે કાંટે તોલીયે ?
 કાંકે જર્મની દેશનો રેહનાર—
 હમેશાં સતવાદી વચનો કેહનાર*
 વિદ્યાનો શાગર, એલમનો બંડાર—
 જેને જાણેછ હિંદ, વેલાયત, અંડાર*
 આ ઠાપુમાં તેનું નામ પંચરાયલું—
 આ † તકરાર સમે આરાકારાં થાયલું*
 જેને પ્રોફેસર શ્પીગલ કહેછ—
 એલમની કદર તે કાબેલ બુજેછ*
 તેણે જોઈ ખુખી એ ફરહંગની—
 વિદ્યા ને એલમના સહરંગની*
 ઊપલા દસ્તુરના વારેસોપર—

આખર તરકિનો લખ્યોછ પત્ર*
 એ ‘હમાંમ’ની કાબેલ્યત વખાણી—
 જેને હાથથી છે એ કેતાબ લખાણી*
 તેવિશે સાં આખું છે મત—
 કૃપાથી અમોએ તે જોયું છે ખત*
 તે ઊપરથી રાખીયેછ અગમચેતી—
 કે આપણા પેશવાની કરેલી ખેતી*
 જેમાં પાકવ્યોછ અમુલો દાણો—
 અભ્યાસીએને લાયકનો ખબનો*
 તે મોડે યા વેહેલે બાહેર પડશે—
 અમારું બોલ્યું વજનદાર ડરશે*

તેરમા પુસ્તકનાંખી ઘણાં છે ગંભુ—
 શુદ્ધ લખવાનું ખીજ છે ‘વ્યાકરણ’*
 એવું કખૂલ કરશે સર્વ કોઈ—
 “વ્યાકરણ”નો મૂળ આધારજ જોઈ*
 તે વ્યાકરણનો મુખ્તેસર સાર—
 પેહેલવી જુખાનમાં કીધોછ દીનદાર*
 તેવા ગ્રંથને તે કોણુ ન વખાણુ ?
 જે છે એ દસ્તુરને કેતાબખાને*
 તે વિશે અમો જણાવીયેછ ધસારો—
 દસ્તુરના વારેસો, વાત ના વિસારો*
 યાદ રાખો, થાવો સાહુચેત—
 આરાકારા કરવાની કરો ખેત*
 ‘દાદાર ખીન દાદોખત’ કેતાબ ચૌદમી—
 હતી ફારસી જુખાંનમાં જાણુ ઊદમી*
 તેનો ઊતારો દસ્તુર મજકુરે—
 પોતે કરીને રાખ્યોછે હજુરે*
 તેખી છે કેતાબખાનાની માહે—
 પંદરમી કેતાબ વળી નિચેની કેહવાય*
 પંદરમી કેતાબ વંદીદાદની માયની—
 જે છે લાલિલી આપણા નેકખાહની*
 તેનો ગુજરાતીમાં અર્થ કરી—
 કેતાબખાનાની માહે છે ધરી*
 વળી એજ વંદીદાદનો ખોદાઈ લેખ—
 તેનો તરજુમો ફારસીમાં ‘શેખ’*
 સૈયદ અને ગણો તેને પીર—
 કરી તે ગયોછ સાંબળો એ વીર*
 તે ગણાયછે સોલમી કેતાબ—

† લાઈ ધનજીલાઈ ફરામજ ફૂથના તથા દસ્તુર પેશોતનજી ખેહુરાંમજી સંજાણુએ કીધેલી તખ્તીનો તરજુમો રાયલ એસિયાટીકસોસાયટીના જર્નલમાં છપાવિયા પછી તે તરજુમાની તપાસ ઊપર જણાવેલા પ્રોફેસરને કરવાને સોપવામાં આવનાર છે. એ વખતથી એ પ્રોફેસરની કાબેલ્યત આ ઠાપુમાં જાહેર થઈ હતી અને ત્યારથી આ ઠાપુ મધે તે જાળખાયો છે.

સતરમી વિશે સાંભળી લો શેતાય*
 ખોદાઈ કલામ જે છે વિસ્પરદ—
 જે પહેયાથી મીટે જંગલ ને દરદ*
 ટળે હજારો દુશ્મનોની ગેદ—
 તેને ફારસીમાં એ પીરમદ*
 કરી ગયો છે દીનઆગાહ—
 સતરમી કેતાય તે છે નેકપાહ*
 ધજશનેનું પુસ્તક પાક—
 જે છે આપણા મહજબની શાપ*
 જે પુછેતો તે છે આરસી—
 તરજુમે તેનો કીધો છે ફારસી*
 તેથી ઊપલાં પુસ્તકો સંગત—
 જઈને જેડું જ્યાં હતું પંગત*
 તે પુસ્તકને લે ગણી અઠાર—
 આગનીસમું આવશે, વાંચવું વધાર*
 આગનીસમું પુસ્તક આ છે જગર—
 ન ચાલે ઇસારો જણાવ્યા વિગર*
 એ કેતાય “અવીજેદીન” નામની—
 પ્રસિદ્ધ થાઈ છે કપીસાના હીગામની*
 કદમી પારસીઆના શીરકા તરકથી—
 તેનો રદીયો વગર ફરકથી—
 એ ઇમામે આપવાનો કીધો શર—
 જેને ગણીયે છે સેતારો “દહર”*
 તેણે એ પુસ્તકનો અર્ધો ભાગ—
 બનાવ્યો છે જેવો ગુલજર બાગ*
 પણ છે તેનો અટકાવ થયો—
 તેનો ઇશારો આગળ છે આવ્યો*
 આ ગ્રંથને (૮૭)† મે પાને—
 તેથી તે નહી જણાવતા આ ઠાણે*

એ વત્રોગે અમારા મિત્ર—
 ખાસ રાખનારા મહજબ પવિત્ર*
 “રહેનું માએ જરથોસ્તી” નામના—
 છપાયાં છાપાખાંમાં જામેના*
 ચોપાનિયાએ દરએક માસે—
 વર્ણન તેનું અમે કરીયે છે દાસે*
 કે તે ચોપાનિયાંની મતલબ મૂળ—
 એ હતી કે કરે જે જુદદીનો જૂલ*
 પવિત્ર મહજબને આપે જે ઇપકો—
 તો દેખાડે એ ચોપાનિયું દીપકો*
 આપે તેનો જલદીથી ઊત્તર—

વજનદાર અને વળી સુતર*
 તે ચોપાનિયાંને એ દીનયાર—
 મદદ કરતો બહુ રાખીને ખ્યાર*
 એ દીનદોસ્તે રાખી આ આદત—
 આપતો નામિયાં દરતરોની શાહદત*
 જંદ, ફારસી ને પેહલવી વળી—
 તેના દૃષ્ટાંતો દીનમાંથી ભલી*
 આ રશીક, અવલથી તે આખેર તુલીક—
 જેથી મીરાનરીએને પડીતી ખીલીક*
 એ ચોપાનિયાંની હતી તેમને ધાસ્તી—
 કે દાખલા આપીને કરશે જસ્તી*
 તે એ દસ્તુરની મેહેનતથી જાણવું—
 ખરું કહીયે છે, એકીન ધરી માનવું*
 પણ લખવાને અમેને લાગે છે દુખ—
 કે એ આપણને ઊપજવનારું સુખ*
 એ ગુજરવાને ન થયા માસ—
 તેટલાંમાં પામું એ ચોપાનિયું નાશ*
 યાને નિકળવું થાઈ ગયું બન—
 ને નથી આશા કે નિકળે કોઈ દન*
 એની જ સાથે તેણે કીધા મેળાપ—
 તેથી દુખી થાઈ કરીયે છે વિલાપ*

એ અમારા રશીકો અને દિલજન—
 પવિત્ર મહજબનું ધરાવનારા માન*
 આ અમારા ખરા દીલશાહતી—
 સંપૂર્ણ મનના સાચા હિમાયતી*
 આ અમારા મોહબતવાળા—
 થાજે તમારી બોલબાલા*
 રહેજે હમેશાં ખુશ ને મધન—
 ટળજે તમેપરના થાતાં વધન*
 ઊપલી હેકાયત તો વાંચી તમેએ—
 કેતાએ વિશે જે લખી છે અમેએ*
 પણ તેતો તદન થઈ ચુકી પુરી—
 તેથી તેને પકડાવી છે દૂરી*
 પણ હવે આ દાનેશમંદો માની—
 ખાસ વિચારવાળા અને ધ્યાની*
 આપણા ઇમામનું ખાસ ખાનદાન—
 તે વિશેની અમે કરીયે છે જાણ*
 સાંભળો તેને તમે આપી લક્ષ—
 પુર એલમી ને કામેળ શખ્સ*
 એ ઇમામે કીધા કોણને ત્યાં વીવાહ—

અગત્ય છે બહુ અમોને તે કેહવા*
 કે અથારનાનનો ખાસ જે ટોળો—
 જે છે માનવતો ને અમુલો*
 તે ટોળામાં દોરાબજી રોહરીયાર—
 સગાઈ તેવણુને ત્યાં થઈ નેહાર*
 તે પતિવ્રતાનું નામ હતું જીવનાઈ—
 તે એ ઈમામની બાનુ ગણાઈ*
 તે પતિવ્રતા ને એરત સાહુ—
 એ ઈમામથી વીરા વર્ષ અગાઈ*
 થઈ ગઈ હતી કઈલાસવાસી—
 તેથી એ ઈમામને લાગી નાસિપાસી*
 હવે તેણીથી થયાં હતાં ત્રણુ રતન—
 જે રાખ્યાં હતાં કરી જતન*
 તે મધે જે બેટી અને એક બેટો—
 ખુબસુરત ને હતો જેબ દેતો*
 નામ હતુ તેનું બેહમનજી કરી—
 તે વિશે કંઈ એકો કહે છે વરી*
 કે નાનો હતો પણ ચાલાક હતો—
 બહુ હુરિયારી રાખવા જતો*
 પણ લખવાને અમોને ઉપજે છે સંતાપ—
 કે તે કરીમ જે છે સર્વેનો આપ*
 તેણે પાંચ વર્ષની કુમલી બિમર—
 તેટલાં તેડી લીધા પાછા “કુવર”*
 હવે એ ‘ઈમામ’ની જે બેટીએ હતી—
 પતિવ્રતા અને નારો સતી*
 તે માહેલી એક થઈ વર્ષની વીરા—
 પોતીકા કર્તાને નમાવી શીરા*
 વધકુંડનો રસ્તો પકડી ગઈ—
 બાકી હાલ એક છે હૈયાત રહી*
 એ દસ્તુરના નામ લેહેનામો તે છે—
 તે છે, તે છે, અને જે છે તે તે છે*
 જેવો મોભો બોગવી ગયાઈ આવા—
 તે ઈમામના દાનેશમંદ આવા*
 છ ફરજંદા રાખતા યાદગાર—
 ત્રણુ બેટા ને ત્રણુ બેટીનો શુમાર*
 તે બેટાએમાં વડા બેટાનું આબ—
 ખુબ હતું નામ જેનું હતું સોહરાબ*
 વચ્ચે બેટો તે “એ” એલમની શાખ—
 જેને એમણી ચુકા હજારો લાખ*
 એ ‘ઈમામ’ ને નખીને શાગેદ—
 પવિત્ર મહજબનો બાણુનારો બેદ*

તે કોણુ? એ દસ્તુર પોતે ‘એદલ’—
 બાદાઈ એરાકમાં જે હતો પેદલ*
 હવે નાનો અને જે પુછો ત્રીજો—
 તો સાંભળો તમો દાનાઈના ખીજો*
 કેહવાય છે જે દસ્તુર બેહરામ—
 † આતરાબેહરામમાં જે કરે છે કામ*
 ચલાવે છે સઘળા કારોબાર—
 એક ખરા દાસ્ત તરીકે યાર*
 હવે દસ્તુરને બેહેન હતી ત્રણુ—
 તે મધેથી બેતો પામીતી મરણુ*
 બચગીમાંથીજ પામીતી વફાત—
 ને બાકી રહેલી છે એક હૈયાત*
 હવે એ દસ્તુરની નેકબખ્ત માય—
 નામ જેણીનું હમાબાઈ કેહવાય*
 તેણી વિરો એ ગુણુવંતા બાઈ—
 ખબર અમોને આ મિસાલે યાઈ*
 કે આપણુ ‘ઈમામ’ ને નખીનો દાસ્ત—
 વતન છોડીને આવ્યો રો કોરા*
 આ વખણાયલી ટાપુની માહે—
 તે વખતે તેની માતા “હમાય”*
 તેણીએ પોતીકા પ્રાણુ ને જન—
 કરી દીધા મોહતના ફરેસ્તાને દાન*
 જનતની માહે તેણીએ કીધો વાસો—
 કાહડી નાખ્યો આ બદનમાંથી સાસો*
 ખાસ પોતીકાં સુરત રોહરમાં—
 રેહવાના એ ઈમામના ઘેરમાં*
 હવે એ આપણુ એલમે બાહાધર—
 તેવણુના વડા બાઈને ખીરાદર*
 એ ઈમામથી અગાઈ વર્ષ શોલ—
 કીરતારને આપ્યા પ્રમાણુ કોલ*
 કીધા પ્રમાણુ તે કરીમ સાથ બોલી—
 ચાલતા થયા બાંધીને ઝોળી*
 તે મરનારને ત્યાં ન હતો છોરો—
 તેથી આપણુ ‘ઈમામ’ એ બોરો*
 થયો હતો તે મરનારનો પાલક—
 ધુણી ધાલી જેણે જગાવીતી ખાલક*
 એ ઈમામનું નામ તેથી એમ લખાતું—
 સરેસ્તાની રીતે સૌથી કહી શકાતું*
 તેજ નામ છે મજલેસોમાં બાહાલ—
 ને તેજ પ્રમાણુ બોલાય છે હાલ*
 કે ‘દસ્તુર એદલ એબને સોહરાબ’—

એ નામ પછાત જોઈયેતો વાપરે દારામ*
જે નામ છે એ જોગીના ખુદ આપનું—
તે લીધાથી ન થાય કામ પાપનું*
એવું તમારા આધીનો ખુબ જાણેછ—
વાજખીપણું તો તે સાહેબ પિછાણેછ*

અમારા વાંચનારા ડાહ્યાને ડોહરા—
પુખ્ત એલમ ને વિચારના બોહરા*
ખરાં ખોટાંની કરનારા પરીક્ષા—
સાચાંને સાખાશી, જુઠાંને શિક્ષા*
આપનારા છે તમો પોતે ધણી—
ઊપલી આખત જે તમોએ ભણી*
તે કુટુંબ ને વિશે હતી ખેરા—
ન નરશી, પણ આખ છે એસ*
તેને ટુકાંમાં કીધી કોતાહ—
સખખ અમો નથી વખ્ત ખોહતા*
પણ હવે એ ઇમામના શાગેદોનો આખ—
અમારા લખવાને આપનારો આખ*
તમારી રોવામાં કરીયે છે રજુ—
જે બાકી રહી ગયેતો હજુ*
નિચે અમો આપીયેછે તેને જગા—
સાંભળો અમારા જાતીએ સગા*

એ માહ પંડિત અને વિદ્વાન—
દીનાઇ દાસ ને એલમ દીદખાન*
હુશ્યારી હતી જેને આધીન—
કામેલ્યત કાજુમાં હતી સ્વાધીન*
દર્શકૂત હતો જે ગુણીનો દાસ—
તે ખલ્લચારી પંડિતની પાસ*
સાત શાગેદોએ લીધી તરતીખ—
જેનો પુકારો અમે કરીયેછ નકીખ*
જાણવીયેછે અમો તેએનાં નામ—
કંઈએકોના વલી રેહવાના ઠામ*
કે એ સાત મધેથી મુખ્ય ત્રણ—
પેલા ખુશીદના થયાંછે કરણ*
તેએ પેહલવી ને અવસ્તા ખુદ—
શિખ્યાંછે ઘણુંકરી સહી ને શુદ્ધ*
તે મધે સોહરાખજી ફરામજી નોસા—
રીવાળા†—

કાવસજી દારાખજી મેહરજીરાણાવાળા*
ત્રીજા એ દસ્તુરના ભત્રીજા પ્યારા—
એજ બોલથી એજાખી લેશે શોહારા*
તોપણુ નામ જાણવવાની છે જરૂર—

ન જાણવીયેતો ગણાઇએ ગરૂર*
કે પેશોતનજી દસ્તુર બેહરામ—
જે રોહેનશાહીએના આતરાવરેરામ*
તે મધે ચાલેછે દસ્તુરી જાભે—
ખેરાક કહીયેછે તે તેને શોભે*
કંઈ ખુજગો કહે છે એને લાયક—
સખખ કંઈ તકરારમાં થયેછે ફાયક*
તેથી સઘળાએની છે મનપતીજ—
કે છે એમાં કંઈ કામેલ્યતનું ખીજ*
હવે બાકીના રહેલા ચાર—
જે એએ થોડો બહુ લીધેલા સાર*
જે એએ થોડી ધણી કીધેછે વેડ—
તેએના નામ વાંચો તમો હેડ*
દસ્તુરાન દસ્તુર મુલ્લાંશીરોજ—
તેએએ એનેથી કરીતી કંઈ ખોજ*
સુરતવાલા દસ્તુર સોહરાખ ખરજે—
એલમનો હાંશેલ કીધેતો દરજે*
દસ્તુર રસ્તમ બેહરામ સંજાણા—
કલ્યાણીવાળા એલમમાં દાણા*
ચોથો એ ઇમામની બેટીનો પુત્ર—
જે પુછેતો અમો આપીયેછે ઉત્તર*
એલમની ખાણુ કંઈ તેણે ખોદીછ—
એ ઇમામના હાથ તમે વિદ્યા શોધીછ*
તેથી મેજવીછે ધણીએક ચાણુક—
જેનું નામ છે રસ્તમ માણુક*
અટક જેની કેહવાયછ માડણુ—
કરો અમારાં બોલ્યાની છાડણુ*
કે જે બોલ્યાછ તે સીધું યા આડું—
દાનાવ સાહેબો તપાસો વારં*

હવે એ પંડિત ને ખલ્લચારી—
કામેલ્યતની કીર્તિ જેની ભારી*
તેણે હાંશેલ કીધેલા એલમ—
જાણવીયેછે ન લગાડતાં વીલંખ*
કે એ ખલ્લચારી, જંદ ને પાજંદ—
તેનેતો થાઇ પડ્યોતોજ ખંડ*
તે સાથે પેહલવી ને સંસ્કૃત—
પાકેપણુ શીખ્યોતો દરસ્ત*
ફારસી અને એરખી જુબાન—
અપાર તેનીતો ખોદીતો ખાણુ*
હવે મરાઠી ને ગુજરાતી—
બચગીથીજ હતી એની શાહતી*
વળી તે સાથે હિંદુસ્તાની—

† દસ્તુર ફરામજી સોહરાખજી મેહરજી રાણાના છોકરા.

એ સઘળા એલમની પકી નિરાની*
 એ 'ધમિમ' નામાં ભરપુર હતી—
 એવું કહીયેછ અમો ખતી ખતી*
 ને તેવું કેહવાને છે અમોને કારણ—
 જુવો એને કીધેલી કીતાબોની ધારણ*
 તેપરથીજ સંદેહ જરો મટી—
 એવું કહીયેછ અમો રાખી ગતિ*
 હવે એ સાથે અંગ્રેજી ને તુર્કી—
 એ ભાષાઓનેખી જોઈતી ધુરકી*
 તે ઘણી નહી પણ બહુ થોરી—
 તેને અમો ન કેહવા આહતા બોહરી*
 જુહું બોલીને નાહેક શું અરાવીએ—
 વગર ફેકટનું તે શું સહરાવીયે ?
 જેવું હોય એવું કહીયે એ રુંડું—
 બોટું બોલવું એ સર્વેથી ભુકું*
 હવે એ આપણો ખલ્લચારી આપ—
 જેનેથી હતું એલાહેદું પાપ*
 તે સઘળા ઠોળામાં હતો વિદ્વાન—
 વડા દસ્તુરનું ધરાવનારો માન*
 ધર્મશાસ્ત્રી સાચો ને શુદ્ધ—
 અચ્છીથી માન મેળવતો થાયો બુદ્ધો*
 સર્વે જરથોસ્તી કોમને જાણીતો—
 પસંદ પડતો ને સર્વેને માનીતો*
 એલમીયતપણુથી બુજર્ગ ધાયણ—
 એખી હતો એક એલમાએ માહેલો*
 તે દાના પંડિત ને પુર જોગીએ—
 એલમે હકીકીના પુર જોગીએ*
 એલમના બળથી જુવો આખી—
 જોગવી સઘળા દસ્તુરોપર સાહેખી*
 હવે જેવો કાએળ એ હતો અતિત—
 તેવી બધી લાયકીએ ઘટિત*
 કીધી હતી એણે પોતામાં શામેલ—
 જેથી પુરેપુરે ગણાયો કામેલ*
 આ ખાકી નાપાયદાર જમાનામાં—
 નામ લખાવ્યું છે નમાનાઓમાં*
 કેમકે રાખતોતો ધીરજ ને નીતિ—
 જેના ગુણોથી જતો એ જીતી*
 અદના આળાને ગણતોતો એક—
 એ આપણો ખલ્લચારી નેક*
 નમનતાઈ ને રાખતો મિલનસારી—
 બોલવામાં મીઠારા ને સલુકાઈ ભારી*
 અમારી કલમ કહેછકે હું ન ધરાઈ—
 એ ફિલસુફની શું એટલીજ વડાઈ?

જુવો, જુવો, તમો કરોછો ચુક—
 હોંથી વિસરાતો ઊંઘાડો બુક*
 એ કલમનું કેહવું અમોને લાગું તીખત—
 પણ લાગી તેની યાદદાસ્ત ચીકત*
 અમો સમજ્યા કે કલમ થાઈછ મેંડ—
 પણ વિચાર કરતાં આવી ગયું યાદ*
 કે હરએક સભા અને મીજલેસ—
 ત્યાં એ અરો તનનો ને ખાલેસ*
 પોતીકા દબદબા સાથે બિરાજે—
 તો તે સભાનો શણગાર થાઈ જાજે*
 ખરેખરે સભાનો થાય એ હાર—
 બગીચામાં જેમ ગુલ આપેછ બાહાર*
 તે સભા કેહવાય માંનવંત—
 જ્યાં ખીરાજ્યો હોય એ સંત*
 હવે એ અતિતના કદમની પરખ—
 થતાંજ સભાઓમાં ઊપજે હરખ*
 મોટપણું એનું કરવા માલમ—
 જેટલી ભરાઈ હોય ત્યાં આલમ*
 ઊભી થાઈને તે આપે ઈજત—
 શખુનો બોલે હોય જેમાં લેહેજત*
 એ રીતે એની એ આગતાસ્વાગતા—
 કુલે જરથોસ્તીએ બળ લાવતા*
 હવે એ પંડિત ને 'ધમિમ' આપણો—
 મરતબો જેને આપીયેછ આપનો*
 જેના આપણે ગણાઈયેછે શીરો—
 તેણે જીંદગીનો મોટો હીસ્સો*
 લગભગ તલક શાઠ વર્ષે—
 ઉત્તમ કેળવણી લીધી સરસ*
 વખાણવા લાયકનો કીધો શોગલ—
 જે જાણેછ સઘળા અંગ્રેજો ને મોગલ*
 અગત કરી એ મજકુર મરનારે—
 સાત યા આઠ જુખાનના પઠનારે*
 પેહલવીને ઘણી અગતની જાણી—
 તે સાથે વળી અવસ્તા વાણી*
 વાંચીને તેને સમજવા થકી—
 સહી ને શુદ્ધ તેને કરવા નકી*
 ખરેખરે અર્થ તેનો કરવા—
 ઊસ્તવારીથી વેરીએસે લડવા*
 એકેદમ તેપર કશીતી કંમર—
 વળી આખી કહીયેછ કરી ડંમર*
 કે તે પુસ્તકોની એવીતો પાઠ—
 એણે પોતે કરી રાખીતી હાય*
 ગોયા રાખ્યાંતાં એણે મોહો—

પાસે ન હોય તો પણ જાણે છે. સોડે*
 ઝમ્વી યાદ ને મગજની શક્તિ—
 રાખતો હતો ઝમ્ કરનારો ભક્તિ*
 કે કારણસર વગર વખત ખોલવે—
 ખુલાસો કરવા વગર કેતાબ જોવે*
 હતો ઝમ્ અતિત પુરો શક્તિવાન—
 કયાંવેર કરીયે તેની વખાણ*
 ઝમ્ દસ્તુર ને આપણા કપીર—
 સોહરમ જે માંથી આવેછ અખીર*
 જેને આપણુ ગણવેછ ઊસ્તાદ—
 તે આ પુરાણી ટેકરી પર આપાદ*

ત્રેપણુ વર્ષ પર આવીને વસ્યો—
 ત્યારથી નહી ઊસ્તવારીથી ખસ્યો*
 યાને ઝમ્ અતરે જે રહી શાવ્યો—
 પેહલવેહલો આ ટાપુમાં આવ્યો*
 ત્યારથી તે મરણુની ધડી તક—
 ઝમ્ મરનારે પોતીકો દસ્તુરી હક*
 ઝમ્વીતો ઉત્તમ ને વખાણુની રીતે—
 સાચવ્યો હતો દાહડો ને નિતે*
 કે તે પર કોઈને શરિયાદ ને ગીલ્લો—
 કરવાને નહી બની આવ્યોતો હીલ્લો*

**શ્રી સુરતનાં આતશબેહરામ સાહેબને તખ્તનશીન કરવાની બાબતમાં
 મરહુમ દસ્તુરજીએ દાદારની સિક્કતમાં જોડેલાં ફારસી બેતો***

بنام آنکه زو عقل و روانست .
 خداوند زمین و آسمان است .
 خداوندیکه ویژه دادودین داد .
 خداوندیکه ایمان و یقین داد .
 ز جود خود وجود گیتیان کرد .
 ز روشن روشنان روشن جهان کرد .
 صبرا از نقیض و اشتراکست .
 ز همتا و نیاز و نقص پاکست .
 તરજુમો.

જે છે મલિક અકલ તથા જનનો—
 જમીન (જમાના) ને આસમાનો*

તે નામની બરકતથી આ બિના—
 લખુંછું (જેમાં વિચાર છે ત્રીણા*)
 કે જે સાહેબે (આ) ખાલિસ દીન—
 ધમિાન તથા બક્ષુ ઝમ્કીન*
 અક્ષેરાથી જગત ને કીધી મોઝુદ—
 રૌશનીદાર સેતારાઝમા (શુ થોડું વજુદ)
 તે રૌશનીથી આલમને કીધી રૌશન—
 (પદાર્થ અગણિત કરવાને પૌરાન*)
 ને વળી તે સરાકત ને ભાગ્યાપણુંથી—
 વેગજો છે ઊમેદ ને ખોહતાંન (ઘણાથી*)
 બરોબરીયાથી તે છે હેલાદા—
 (જેથી કાંપે છે દૂર ને જલાદા*)

પેગમ્બર અશો જરથોસ્તની સિક્કતમાં.

ازو بر روح زرتشت سقمان .
 درود و شوم باد از حد فراوان .
 که او جمله جهانرا شست ز اشراک .
 همه رزی زمین کرد از بدان پاک .
 ز پندش جمله عالم بهره ورگشت .
 ز شرک و کفر دلها پاکتر گشت .
 نموده ره سوی یزدان پرستی .
 که هست او خالق و رزاق هستی .
 તરજુમો.

તે (એગરજ) સાહેબની તરફથી—
 દોઆ ને આફ્રિન (આ સારા હરફથી*)
 બેહદ અને (વળી) હોજો (અપાર)—
 (તે પેગમ્બરનાં) અશો રવાન પર (યાર)*

કે જે પેગમ્બરે દુનિયાને સઘળી—
 (વધિક્કુગાર કીધી પણાથી જંગલી*)
 (યુરાઈના માર્ગો ખાણવાથી*)
 ખોદાને હમશરીક ગણવાથી—
 (બુડા લોકોથી તમામ સરજમીન—
 સાફ કરી, (પાંચરી) ખાલિરા દીન*
 તેનીજ નસીહતથી આલમ કુલ—
 ઘણા ખોદાને માનનારી (કરનારી બૂલ*)
 કોફરપણુંથી તે થઈ પાક—
 એહેરો મેળવેછ જેનો (હજરો લાખ*)
 તેજ પેગમ્બરે, જે પોહચાડેછ રૌજ—
 (કુદરતનો સાહેબ તે કૃતે ફિરૌજ*)

છે જે સર્વનો પેદા કરનાર—
(ખાકી અને નુરીને ધરનાર*)

તે યજ્ઞદાંત્રી પરસ્તેશ કરવા—
માર્ગ બતાવ્યો (રૂડી રાહ ધરવા*)

પાદશાહ જર્જ ધી ફોર્થની વખાણમાં.

بعهد شاه جمجاه و جهانگیر .:
که از دادش جوان شد عالم پیر .:
سایمان شان کسری فرو باذل .:
خدایو ملک شاه چارج عادل .:

તરજુમો.

પૃથ્વીને લેનાર જમરોદી દરજ્જા—
જેહાનને લેનાર નોરોરવાનની ધજ્જા*

અને શોલેમાની શોકતના પાદશાહ—
સખી અને આદિલ જર્જ (પાદશાહ*)
કે જેના ઈનસાફની અરકતથી—
(ગરીબ રૈયત સઘળો હરકતથી*)
જવાન થાઈછ ખુદી આલમ—
(પરાગંદે થયાછ ફર ને જલમ*)

મુંબઈના ગવરનર એલ્ફીન્સ્ટનની સિક્કતમાં.

بجنذراالى الفذستن گورنو .:
بمبئی نیست چون او داد گستر .:
چراغ اول دانش خوش خصایل .:
دلش دایم بود بوداد نمایل .:
شجاع و صفدر و پر دانش و فر .:
شد از تدبیر بود کهن مظفر .:

તરજુમો.

એલ્ફીન્સ્ટનની હાકમીના (દોરમા)—
(જે) ગવરનરનો (કાબુ) હોતો જોરમાં*
જેની મીસાલનો (કોઈ) ગવરનર—
દાદગર નથી થયો મુંબઈ અંદર*

જેનું દિલ હંમેશાં ઈનસાફના—
(વિચાર જેના હંમેશાં દિલ સાફના*)
હોતો તે ગંભીર તેપરજ શોખી—
(ઈનસાફને હંમેશાં કરતોતો ગોખી*)
દાંતા અંમોને રોશની બક્ષનારો ચેરાગ—
(તદખીરથી કારણસર લેનારો ચેરાગ*)
(પુર) જવાંમદ દાનાઈ રાખનાર—
પેહેલવાની પણાંનાં (ફળ ચાખનાર*)
ખુજોર્ગી સાથેનો તદખીર ભરેલો—
“દખાણુ” જેને છે કૃતેહ કરેલો*

સુરતની સદર અદાલતના ખીજા જડજ સંધરલેંડની સિક્કતમાં.

بسورت شهر در صدرالعدالت .:
بد آنکه جورج ڈانی با کمالت .:
جهیس صدرلند روشنرای و باداد .:
که گشت از بهن عدلش سورت آباد .:
چو بهر آنش بهرام فیروز .:
که باشد قبله رخشان دل افروز .:
میان قوم بهدینان خلافی .:
فقاده بود باءم اختلافی .:
موان سردار موصوف از ره داد .:
ز حدس ورای صایب فیصله داد .:

તરજુમો.

(માંભગો ભાઈ થઈને અમંદર ભેગા)—
શ્રી સુરતની સદર અદાલતમાં તે વેળા*
રોશન અકબરનો ખીજો જડજ—

કમાલીયત સાથેનો (રાખનારો ધજ્જા*)
જેમ્સ સંધર્લેડ ઈનસાફને (દાદ)—
જેના ન્યાયથી સુરત થયલી આબાદ*
આતશમેહરામનો અગકાટભરેલો—
કેબલો (આપણે મુકરર કરેલો*)
અમ રોશન કરનાર કૃતેહમદ જ્યારે—
તખતનશીન થવાનો હોતો ત્યારે*
રોશન ગાલેબ થાઈ હોતો રૂઠ્યો—
એહદીનોમાં હોતો ઝઘડો અમક ઊઠ્યો*
તે અમ સરદારે અમસ્તવાર અકલ—
હુશ્યારીથી લઈ ઈનસાફનું (બજા*)
તે કજીયાનો ફેસલો મુજબ રીતી—
(ચુકવ્યો વાજખી, હતી જેમ નીતિ*)

આતશબેહરામ અને તેનાં મુતવલીની સિક્તમાં.

.: بفضل داور دادار برحق .:
 .: دریمه‌ری چو جنت یافت رونق .:
 .: بنائی آتش بهرام بهر نور .:
 .: بنام پاک دادا بهائی مغفور .:
 .: نکویی سیت هورمزجی بنا کرد .:
 .: پرستشگاه نام حق بپا کرد .:
 .: گذر چون کرد دادا بهائی مرحوم .:
 .: ازین دنیای فانی دراشو قوم .:
 .: نواج بائی که مامش بود دلسوز .:
 .: اراده میدنود هرگاه و هر روز .:
 .: که از نامش کند آتش و بهرام .:
 .: که ماند یاد گاری تا سر انجام .:
 .: درین اندیشه زین دنیای فانی .:
 .: گذر کرد او بدار جاودانی .:
 .: پیش جهاد بلیغ و جد بسیار .:
 .: چیدائی بائی نمود از بهر این کار .:
 .: که هست او جفت دادا بهای مغفور .:
 .: عقیقه صالحی و از هر بدی دور .:
 .: پس از سویش مرا این آتش و بهرام .:
 .: ز سعی سیت هورمزجی شد انجام .:
 .: بحکم دین چو زینت یافت بنیاد .:
 .: ز خورد وهم کلان شد آفرین باد .:
 .: زه مه قبله آتش و راهرام .:
 .: بفضل پاک یزدان گشت انجام .:
 .: خدارندا روانش دار خترم .:
 .: بعالی پایه عرش مکرم .:
 .: بروزوه سروش ای بهترین بخت .:
 .: نشانده آتش بهرام بر تخت .:
 .: همه اردیبهشت نیکوئی بخش .:
 .: ز عالم دیو خویان را کند بخش .:
 .: بجسکم سال او از عالم فیدب .:
 .: که تا گردد دلم آگاه بی ریب .:
 .: بگفت هائف که ای نیکو سرانجام .:
 .: شهر از ویژوه آتش و بهرام .:
 سنه ۱۱۹۳ یزدجردی

———
 દાનેશમંદા ! તું રાખ બાવર—
 સર્વેને પેદા કરનાર વાજપ્તી દાવર*
 તે સાહેબનાં કૃજલો કરમથી—
 ને સર્વેથી નેક, આ ધર્મથી*

બેહસ્ત મિસાલ દરે મહેર નેક—
 રોનકદાર થાઈ તૈયાર એક*
 યાને દાદાભાઈનાં નેક નામથી—
 સખી વશુદ (ધર્મનાં આમથી*)
 આતશબેહરામનું તપ્ત નુરમંદ—
 (જે અરકતથી દેકે થાએ છે દર્વદ)*
 આપણા લોકોનું તે એ આદત આનું—
 તૈયાર થાયું (એ નથી છાણું*)
 મોખારેક કદમનાં હોરમજીને હાથે—
 એદાનાં નામની અરકત માટે*
 (નથી રહી તેની એકખી જોડી)—
 કે મરહુમ દાદાભાઈ મોદી*
 (આએ દુનિયામાંથી થઈ કાર્ગ)
 અશો લોકોના ટોળામાં (કીધો માર્ગ*)
 (યાને તે નેકનામે) કીધી ગુજર—
 (એવિધામી આ જોહાન છેડી બજર*)
 ત્યારે તેએની માતા નવાજબાઈ—
 તેણીનાં દિલની સોચના એવી થઈ*
 હતી હમેશાં ને હર રોજ (નિત)—
 આતશબેહરામવિશે લગાડેલું (ચીત*)
 † અંદ્રોકાળ સુધી રાખવા યાદગારી—
 ધારણા હતી તેણીની (અતિશે ભારી*)
 પણ તે નેક ખ્યાલમાં તે (ખીવા)—
 ગુજર પામી (ન સખી જીવવા*)
 જાવેદાનની જોહાનમાં વાસો કીધો—
 (ધાતકી જમને પ્રાણ બહી દીધો*)
 તે પછી નેકોકાર જી આઈબાઈ—
 દાદાભાઈની વિધવા જે હતી થઈ*
 સખી વશુદ તે પહેરજગારની—
 તેણીએ પોતીકા ભર્તારની*
 હૈયાની બાદ આ નેક કામ થકી—
 કોશોરા કીધી, તે (પતિવ્રતાએ પકી*)
 અને વળી તેમજ હોરમજી રોક—
 એજ ધરાદથી (કંઈ કરતા વેક*)
 (તેએથી એ) આતશબેહરામનું કામ—
 (ખુખીસાથે) પોહચું સરંજમ*
 માજદીયસ્તી દીનના હોકમ પ્રમાણ—
 મુજબ તે પાક યજદાનાં ફરમાન*
 તે ગેખીના કૃજલો કરમથી—
 સારી તરતીબ (અને મરમથી*)

થયું એ કામ કેબલાનું શરૂ—
 ત્યારથી તે જ્યાંતક સરંભામ હરું*
 ત્યાંતક નાનાથી તે મોટાં સર્વ—
 (જે ગુણીજનનો અર્ચાંચો દ્રવ્ય)*
 તેના હકમાં આફ્રીન ને દુવા—
 (દિઠને જાતાં ઈમારત જીવા*)
 અએ ખુદા તેનાં † રવાનને તારી—
 અરશ કુરશીની નજદીક સારી*
 (જગો આપીને) ખુરાહાલ રાખ—
 (જેનાં અશો તનની યદ છે આપ*)
 અએ નેકબખ્ત, બેહતર સરૌરા રૌજ—
 અરદીબેહશત મહિનો, કરી લો ખાજ*
 નેકીનો બક્ષનાર, વૃક્ષી કરનાર—

(જેનેથી દેવ ને દરૂજો ડરનાર*)
 તે દિવસે આતરાબેહરામ (ને ભાઈ)—
 તખ્તનશીન કીધા (સાંભળો વધાઈ*)
 (કે તે પવિત્ર ને કેબલો પાક)—
 ખુરી ખસલતનાએને કરે આક*
 ગેબી આલમ મધે મેં શોધ્યા સને—
 કે જેથી ચોકસ માલમ પડે મને*
 ત્યારે મને આવાજ કરનારે ગેબી—
 (ખોલાસો કીધો દિકટ વાતનો એખી*)
 કે અએ આખેરશાનું કામ કરનાર એ—
 'વીજે વેહ આતરાવરેહરામ' મધે જો*
 તે જોયાથી "૧૧૯૩ સને—
 યઝદઝરદી" એ દેખાયા મને*

શેઠ હોરમજજ બેહેમનજ વાહડિયાજ સાહેબને નામે તખ્તનશીન
 થયલા મુંબઈના આતરાબેહેરામ સાહેબની સિક્કતમાં દસ્તુરજ
 સાહેબ એદલજ દારાખજ સંબણાએ જોડેલાં બેતો.

بغام اهو داور ارجمنده .
 پديد اور گر زمان بلند .
 خداوند دين و خداوند داد .
 در فضل از فضل برما کشاد .
 خداوند هستی و هم زندگی .
 هه زيبه اورا زما بندگی .
 بهشتی او هست هستو جهان .
 چو زاوش و زاور بحکمش روان .
 بوی از نتیض است و هم اشتراک .
 ز تنقیص و انباز و دیس است پاک .
 ببخشید در جسم روشن روان .
 هم از روشن کردن روشن جهان .
 بود کار ساز همه کارها .
 دهه زیب گلزار با خارها .
 بخواننده بخشه مراد تمام .
 دهه نام او کار را انتظام .

ખુલંદ જમાનાને પેદા કરનાર—
 હોરમજજ જે (છે સર્વને ધરનાર*)
 તેનાં નામથી લખવાને શરૂ કરુંજ—
 (તેનાં ફરમાનપર સર ધરુંજ*)
 કે જે દીન અને ઈનસાફનાં સાહેબે—
 (છે બધે જેહાન જેની તાબે*)

પોતાની દાનાઈથી આપણુપર સીધા—
 જ્ઞાનનો દરવાજો ખોલો કીધો*
 અને જે સાહેબ (અરે એ રાવન)—
 હૈયાતી તથા જુંદગીનો છે આવંદ*
 તેને ખુજેર્ગી ભોગવવી છે સજવર—
 આપણને તાબેદારી કરવી ઘટે છે યાર*
 તેની ખોદાવંદીને સઘળી આલમ—
 કમૂલવાર છે (એ ખાલમ*)
 ભૂસ્પતી અને સેતારૌ શુકર—
 તેના હોકમથી ફરે છે, મુકર*
 તે સાહેબ ખોલોલાન ને શરાકતથી પુર—
 નોકસાન ને પોશાદગીથી છે દૂર*
 જેણે બદનમાં શેરાન બક્ષ્યો જાન—
 (તે સાથે આખી સાચું કરી માન*)
 કે તેણે આપનારા શેરાન ચલકાત—
 સેતારાએથી દુનિયાને દીધો ઝળકાટ*
 છે તેજ પોતે સઘળાં કામોની—
 કારસાજ કરનારૌ સઘળાં ગામોની*
 ગોલાખી ખેતીનો છે તે વાળી—
 કાંટાએથી શણગારનાર માળી*
 હાજતમેદાની હાજત સર્વ—
 યર લાવનારૌ છે તે દ્રવ્ય*
 જેના યાદ કરવાથી મુખારક નામને—
 મજખૂતાઈ આવે છે હર એક કામને*

પેગમ્બર સાહેબ જરથોસ્ત સપેન્તમાનની સિક્તમાં*

.: ازو باد شوم و ثنا بیکران .:
 .: بروح زراتشت اسفندتمان .:
 .: که آوردن او جهام وستا و زند .:
 .: خلایق شد از بند او بهرمنند .:
 .: ز قلب ضلیلان فبار ضلال .:
 .: زدوده ز اندرز دین بی ملال .:
 .: بیزدان پرستی شده رهنمای .:
 .: زو پاک پیغمبر پاک رای .:
 .: کنم نعت و هم آفرین بیشمار .:
 .: بفرجوده آن رهبر راستکار .:
 .: که از دور او گشت مدت بسی .:
 .: بدینش نه غول و نه جن شد کسی .:
 .: یقین دان ره رستگار یست این .:
 .: با عجاز او صد هزار آفرین .:

તે (ખોદાથી) જરથોસ્તનાં ૩૬ ઊપર—
 દુવા હેજો (જેથી રખ્યા છે કુકુર*)
 એહદ આફ્રીન તેઊપર હેજો—
 (પાક રવાન તેનું હમેશાં સુખ જોજો*)
 કે જે પાક અકલનો પમ્પેગમ્બર અશો—
 (દેવ દ૩૬ ને વેગળો છે જેથી નસો*)

જે પમ્પેગમ્બર અવસ્તાઓ જંદ—
 જેની શિખામણુ છે દિલપસંદ*)
 તે લાવ્યાથી દુનિયા સારી—
 એહેરો મેળવે છે (જે હતી આરી*)
 જે નેકે દીનની નસીહતથી—
 (ને ખરા ખોદાની વસોવતથી*)
 ગોમરાહ લોકોના દિલ મધેથી—
 આડા માર્ગનો કાટ (અધેથી*)
 કાહાડી નાખીને તે સાકુ કરી—
 ખોદા પરસ્તીની રાહ ખરી*
 યજ્ઞદાં પરસ્તીનો માર્ગ ખરો—
 જેણુ તેઓને જાહેર કરે*
 તે (વખશુરના) મોજેજ રાસ્તી
 (જેમાં નથી કશીખી કાસ્તી*)
 તેની વખાણુ એશુમાર—
 તારીખ કહેછ (તેની અતિ અપાર*)
 કે જેને યુજ્યાને મુદત યહ ઘણી—
 તેઓપણુ કોઈ તેની દીનનો ઘણી*
 ભુત અથવા નથી થયો જન †
 (એવો છે પવિત્ર મહજબ ને દીન*)
 વાસ્તે (એ અંદા) એકીનથી જાણુ—
 નેજાત પામવાનો માર્ગ એ માન*
 દોજખથી (તને રાખનારો શર્ગ—
 એરાક જાણુ એવો એ દીનનો છે માર્ગ*
 આફ્રીન*)

પાદશાહ વિલ્ચમ ધી ફોર્યની તારીકમાં.

.: بعهد شه جارج والا نژاد .:
 .: خدیو جهان و خداوند داد .:
 .: سلیمان قدر شاه والا گهر .:
 .: سکندر شکوه و فریدون فر .:
 .: شده سالخوردان زدادش جوان .:
 .: خدا جوی و عادل چونوشیروان .:

સુલેમાની દરજ્જે સેકંદરી મરતખો—
 ધનસાકનો સાહેબ આલમનો (સુખો*)
 ફરેદુનની ખોરેહ યુજર્ગ ખાનદાન—
 અદલ ન્યાયાધિરા, જેવો નાશીરવાન*
 સાહેબીનો શોધનાર અદલ પાદશાહ—
 વિલ્ચમ ધી ફોર્ય † એથો પાદશાહ*
 જેના ધનસાકથી યુદ્ધાઓ જવાન—
 (નાતવાનો જવાંમદ) થયાતા (માન*)

આતશખેહેરામ સાહેબના મુતવલીની સિક્તમાં.

.: بتوفیق آن مینوی مینوان .:
 .: بشد خرم آتشگی چون جنان .:

.: بذای بلند آتش وهرام .:
 .: پرستشکم ایزد راستگام .:

† ભુત અથવા જનની મક્સુદ એ છે જ માજદીયસ્ની દીન ઊપર બેશકબેચુમાન રહ્યાથી કોઈખી શખ્શે પોતાનાં રવાંનને દોજખી કીધું નથી.
 ‡ વિલ્ચમ એથો.

زهی گنبدی چون بهشت برین .
 سزوار تحسین و هم آفرین .
 بنا کرد بهمنچی نامدار .
 سحاب کرم کان غزو و قار .
 سپهر بزرگی و مهر هنر .
 جوانبخت و دانا و والا گهر .
 چو رستمچی و نامور اردشیر .
 درینکار بودند با او عشیر .
 مواین هر سه اخوان بهم یاوران .
 بودند یک دل و هم دم و هم زبان .
 ز حکم میثقی بائی عقد دثار .
 که بد نام شان صالحه و نیک کار .
 بنام اب خود ز جهد تمام .
 نشانده این آتش و رهام .
 که ماند نیکو نام او یادگار .
 همیشه بود تا جهان بر قرار .
 بود سمیت هر مزجی نامدار .
 ورا نام مشهور اندر دیار .
 خلف باشد از بهمن پاکدین .
 که بگزیده روحش بهشت برین .
 جدش واریا لوجی نیک کار .
 کزو یافت این خاندان اشتهار .
 ز زرتشتیان انجمن سر بسر .
 ازینکار بودند دل شاد تور .
 بنائی آن قوم دین بهین .
 بخوانند هر یک هزار آفرین .
 زهی قبله آتش و رهام .
 ز فضل جهان آفرین شد تمام .
 خنک روح هر مزجی نامدار .
 نکو نام او ماند زین یادگار .
 که گوی نکویی ز دنیا ببرد .
 تو گوئی حیانت هرگز نمود .
 خدایا روانش تو خرم بدار .
 بر عرش با غرو با افتخار .
 بروز سروس خچشم سرشت .
 مه برترین بود اردی بهشت .
 نشانده این آتش و رهام .
 بخت مہی با بسی احترام .

هم از غیب در خواستم سال او .
 دلم زینجهت بود در جستجو .
 چنین گفت پاتف ز لطف تمام .
 که بشمر زمه آتش و رهام .

गेपीमोना गेपी मोदाताला—
 (नेनी अक्षरा छे सर्वेथी आणा*)
 तेनी मद्दथी मेहेस्तना नेवुं—
 म्मेक आनशाप्यानु तैयार थायुं तेवुं*
 याने आतरामेहराम साहेपनी—
 (मोठी कृपाथी ते गायपनी*)
 युलंद धमारत, नेकीनी मोराद—
 करवा थकी ते यलदांती याद*
 तैयार थल (म्मा नरथोस्ती)—
 (परस्तेश कर ने छे।ड सुस्ती*)
 तेमथे तारीश तथा लायक वप्यालु—
 मेहेस्तनी मिसालने गुंमल जालु*
 पनाव्यो हतो (युप नादर)—
 हवे म्मे धमारत (अंधावनार पाधधर)*
 अक्षरानुं वादण, होनरे आकृताप—
 युलगीनुं आसमान, (सूर्यने आप*)
 भाग्यशाणी ने रापनार दानाध—
 धनत ने हाम्मेस्तगी साथने (भाध*)
 (सरकारी सुभो सदा कामदार)—
 युलगी तोपमने मेहमनल नामदार*
 तेणे म्मे केपलो कराव्यो ते वेणा—
 इस्तमल तथा अरदेशर हता भेगा*
 म्मे नामवरै हता मरावरतकार—
 (युलगी भरेला पास सरदार*)
 म्मे त्रलुद भाधम्मा हता म्मेक गुमान—
 मद्दगार ने म्मेक दिल (मान*)
 तेम्मा म्मे पोतीकी माता मीठीपाध—
 तेणीना होकमने आधीन थध*
 (अहु दिलभरीथी) कोशरा करी—
 भरहुम आपनी नैयते (वरी*)
 आतरामेहरामने तपतनशीन कीधा—
 (नेथी हनरो देव दइने पीहधा*)
 ने नामदारमां (न हती कशी कसुर)—
 देशावरमां छे होरमल करी महशुर*
 तेवुंल तेनुं नाम छियां रापवा—
 आम्पेरी सुधी (प्रण तेनुं आपवा*)

પાક દયાનતનો (હોરમજીનો) આપ-
 બેહેમનજી (જ્યેથી વેગળું હતું પાપ*)
 (જ્યેનાં હાથે હતો વાજપીનો પાસો)—
 તેનાં રવાને જીવનતમાં કીધાં વાસો*
 તે જ્યેનો નેકોકાર લવજી અપાવો—
 વાહાડિઆનો ઝિલકાબ જ્યેથી જાણવો*
 કે જ્યેથી ઝિ શોડનું આનદાન—
 શોહરત પામ્યું (ને ભોગવેછે માન*)
 જ્યારે ઝિ કેબલો ખુખીબરેલો—
 આતશબેહેરામનો (મુકરર કરેલો*)
 યજદાનો ફજલો કરમથી યાર—
 સરંભીઝિ પોહોંચી થયો તૈયાર*
 ત્યારે જરથોશ્તી સધજો ટોજો—
 (દ્રવ્યવાન અને વળી બોહલો*)
 ઝિ નેક કામથી થયો મધન—
 (જાણે કે ધરેધર થયાં લગન*)
 કરવા લાગી સધજી અંજુમન દુવા—
 આફીન કરવા લાગી (જ્યે મલીતી જીવા*)
 ઝિ આતશબેહેરામના માલિકપર—
 (કે સદ રહેમત હોજે તે ઊપર*)
 અને ઝિ નામદાર ભરેલો નેકઅપ્ત—
 હોરમજી શોડ (જ્યેમાં ગતિ ને કુવવત*)

તેનું નામ હીયાં યાદગાર રહ્યું—
 (યાને નથી તે ફના થયું*)
 ગોયા ઝિ શોડ આ દુનિયા મધથી—
 નેકીની દડી લઈ ગયાં (ખી સંદેહથી*)
 ઝિજ નહી, પણ નથી તે પામ્યો મરણ—
 હૈયાત છે (તેનાં સધજાં કરણ*)
 તે નેકના રવાને ઝિ સખી ખોદાતાલા—
 ખુજર્ગી આપજે (હદથીખી આલા*)
 તારી અર્શ ખુરશીની પાસ—
 ખોરરમ રાખજે (જ્યેનાં કુલનો છે વાસ*)
 ઝિ આતશબેહેરામને ખુજર્ગીનું તપ્ત—
 જાહેજલાલી સાથે આપ્યું તે વપ્ત*
 તે દાહડો મોખારૈક રોજ સરૈરા—
 ખરતર અરદીબેહસ્ત મહિનો (દરૈરાશ*)
 વળી ગેબથી તેનો શોધ્યો સને—
 (કે જ્યેથી જાણું હું પકેપણે*)
 માઈ દિલ તે ઊપર લાગી ગયું—
 ગેખી આવાજે ત્યારે મને કહ્યું*
 પોતીકી મેહરખાનગીથી તમામ—
 કે જ્યે “મેહ આતશેવરાહરામ” *
 તે મધથી (જ્યેનો સને જોઈ કાહાડ)—
 ઝિ હિસાબે ૧૨૦૦ યજદેઝદી યાર*

હેઆતીની આખેર.

હેવે લખવાને ઊપજે અફસોસ—
 કે સર્વે જરથોશ્તીઝિનો દોસ્ત*
 સર્વે સાથે રાખનાર મિત્રાઈ—
 જ્યેનામાં ન કસી ગરૂરી કે ઇત્રાઈ*
 જ્યેનાં રદનની હાલ પડીછ અગત—
 તે પરમેશ્વરનો ખરો ભગત*
 તે આલેકની કરનાર અંદગી—
 જ્યેનાંતક હતી તેની જીંદગી*
 તે પાસ જરથોશ્તનો શીશ—
 † કુરાણ, પુરાણ ને પહેડેલો હદીસ*
 સર્વે કોમમો થયેલો જાણીતો—
 અપઠ ને કાબેલ અંનેને માનીતો*
 જરથોશ્તીઝિમાં નર ને નાર—
 આજક વડીકમોખી થયેલો આશકાર*
 ઝિવો તે નર અને દસ્તુર પાકી—
 વગર ભરોસાની આઝ્મિ જ્યેહાન પાકી*

છોડીને ગયો અસલી વતન—
 મીનો ફરેશ્તા જ્યેનાં કરેછ જતન*
 તે રોજ પાંચમો સફદારમદ—
 વળી માહ ખારમો સફદારમદ*
 જ્યે વર્ષે આપણને કીધા દર્દી—
 તે બાહારશો ને શોલ યજદેઝદી*
 ગણીતો હતો તે શોહેનશાહી સને—
 અઠારસો સુડતાલીશ અંગ્રેજો ગણે*
 અઠાવીશમી આગસ્ટ, ને રાનિવાર—
 પાછળા પોહરના ઠા નો શુમાર*
 તે દિવસે છોડીને બધા ભય—
 ૭૧ વર્ષની હેઆતી ને વય*
 ૧૫ દિવસના તાવના રોગમાં—
 આવ્યો ઝિ ગુણી પુર ભોગમાં*
 તે ધિકારભરેલો ને રોગ દુહ—
 કરીને ઝિ બ્રહ્મચારીને સુસ્ત*

† આઝ્મિ જ્યેજો કુરાણ, પુરાણ, અને હદીસની મતલબ જરથોશ્તી ધર્મ પુસ્તકોની જાણવી*

તે પવિત્ર રૂઠમાંથી નાપેદા થયો—
 હોકમ ભ્યારે તે કિર્તારનો આભ્યો*
 હવે એ ગમી ને મોઠી નાસિપાસી—
 અખર રૂલાતાંજ સૌને થઈ બિદાસી*
 નાધલાંથી તે મોટે વાધેના—
 દખલવાવાળા મોટે આંગેના*
 ટુકાંમાં જરથોસ્તી લોકો તદન—
 હાય મારી કરવા લાગા રદન*
 તે દિન સર્વેને લાગો અકારો—
 ને થયો, ન થાતો તેવો નકારો*
 એ જીગર તે દિવસ શું હતો બિહામણો—
 ધરેધર હાય ! ને પુકારો ગમનો*
 જે રદનનો હેવાલજ ફકત—
 કેહવાને છઠ્ઠાએ અમો અશકત*
 પણ ટુકાંમાં અમો જણવીયેછ આ—
 કે એ ફાળેલ દસ્તુરના નેક આહ*
 સગાંબહાલાં ને મળતાવિશેકો—
 તેએને કલેજે લાગીછે મેએ*
 શેહેનશાહી લોકોને ધણો કકળાટ—
 નેક કદીમીએનેપી ઊકળાટ*
 એકદંમ થયો હતો ઊત્પંત—
 ખાહવાથી આવો બહુચારી સંત*
 જે ગમીનો નહીજ કંઈ અંત—
 જણેછે સઘળા મુખેદાનાં પંથ*
 હવે એ જીગર અને નામદાર—
 જે ખાહું રતન આપણે કામદાર*
 તેની મોહબતની દેખાડવા ધંધાણી—
 જરથોસ્તી અંજુમન મોઠી નાની*
 એને અવલમંજલ પોંહચાડતી વખત—
 ઊંચકાયું એનું જ્યારે 'અવલ' તખ્ત*
 જે વખતે નીચેખાની કરતા યજ્ઞદો—
 તે વખતે કરવા છેલ્લા સેજદો*
 ખારથી એકઠી સર્વે હતી મળી—
 પાયદસ્ત જેઠ કંઈકોની આંખો ગળી*
 કોઈએ કહ્યું, એ દીનના પેશવા !—
 પએગખર જેડે તું જાયજ એસવા*
 પણ નથી હવે કોઈ દીનનો ઠામ !—
 આલી છે તારી જગા ને નામ !
 તેજ રીતે એ દાનાવઊંઠમણને દિશ—
 મિજલસ યાહતી એકઠી અતિશ*
 તેવી વખાણુ લાયક બારી ઠા—

નથી મળી ફરીની શોધી કાહાડવા મથ*
 ન યાદ કોઈને આવતો ધસારો—
 તે થયો હોએ કપ્પી એનો વીસારો*
 એવી મિજલસ મળી હોય સરસ—
 મળે નહી તુને જે એયે કંઈ વરશ*
 હવે એ ધર્માચારીની સખી—
 નવા ઊમેદવારો જે જેવા ચાહે કપ્પી*
 તે વિષે આ જણુવા જોગ હકીકત—
 નિચે આવશે વાંચ્યામાં વિગત*
 કે એ આતશબેહેરામના હકદાર—
 બક્ષેશનાં ખાવીંદ ને સતદાર*
 એ આતશકદેહેનો ખુદ મુતવલી—
 તેને મુચના આ મુજુ બલી*
 તે કોણુ ? નામી અકાખર આપણો—
 એલકાબ આખાં ગામમાં છે આપનો*
 નામ જેનું બહમનજુ હોરમજુ શેઠ—
 કંઈએક છે જેની સરદારી હેઠ*
 તેણે એ દસ્તુરના મરણુ † અગાજી—
 એક ઊસ્તાદ ને ચિતારો સાહુ*
 મિસ્તર ગ્રીન જેનું હતું નામ—
 આપી તેને મનપુરતું દામ*
 ઊતરાવી એ પંડિતની મુરત—
 આબેહુબ જેમાં ઊતારીતી મુરત*
 તે એ દસ્તુરનાં ઊંઠમણને દિને—
 એ નેક ખસલતના શેઠ ગુણીજને*
 પોતીકાં આતશબેહેરામના હાલમાં—
 મોઠા ને મરતખાવાળા માહાલમાં*
 મુકીછે આપવાને થકી જેબ—
 જેપર પસંદ હોજે હમેશાં ગેબ*
 તે તસ્વીરની એક નકલ ખરી—
 આ પુસ્તકમાં આપીછે વરી*
 હવે એ પંડિતની યાદ રાખવા—
 એનાં નામથી ઉત્તમ ફળ આપવા*
 એનું નામ રાખવા કાયમ ને સદા—
 આપણી પંચાતના અકાખરો વડા*
 તેએએ ઊધરાણુની ઠીપ કીધી એક—
 જેમાં સર્વે જેઠ પોતીકો ટેક*
 નાણુની ભરી હતીએ રકમ—
 તે વિશે ઠેરાવ કીધો મકમ*
 કે એ અને એ મધે પછી ભરાતા—
 રૂપીયાએ હોય જે એકઠા થતા*

તે પંચાયતને હસ્તક કરવા—
 દસ્તુરનાં નામનું પ્લાતું કરી ભરવા*
 પારસી પંચાયતના દશતર માહે—
 તેની અંદરથી જે વ્યાજ થાય*
 તે શિખવવા પેહલવી ને નંદ—
 ઠેરાવ કીધેતો બહુ દિલપસંદ*
 તેસાથે એ એલમમાં થાય વધારા—
 તેવો ગુણગારો ને અર્થે સારો*
 તે રકમની આવકમાંથી કરવા—
 જે યાદ હમારી ન માગે વીસરવા*
 તો પંચના મેહતાએ અંગુ મન આગળ—
 ઊપલી બાપતથી વિસ્તારેલો કાગળ*
 મોટે અને વળી બુલંદ સાહે—
 વાંચી સંભળાવ્યોતો તેજ દાહડે*
 પણ અમોને લખવાને લાગેછ ગમી—
 કે વિચાર જે કીધેતો ધામી ધમી*
 તે પંચની આપણી અંધેર રીત—
 જે એપર અહડી ગઈછ અતીશે કીટ*
 જે એ છે આજસુ ને અયાસી—
 તે એ એ આ નામી ને ગોઠવણુ આસી*
 તેનું શું કીધું તે નથી ખબર—
 હવે તે ક્યાં તુલીક કરીએ સખર*
 અકસોસ તે એનાં એવાં કામપર—
 અકસોસ તે એનાં મોટાં નામપર*
 કે બોલીને પછી જાયછે વિસરી—
 ગોયા બોલેલું ગયું નિસરી*
 એ તે શું બોલીને કાહડવા સખુન—
 એ ખુણમાં તે એને લાગેછ જખુન*
 જે કાંઈ ખીજું હવેતો અમો ન લખતે—
 પણ જેસો અહડ્યો છે અમોને આ વખતે*
 કે આ કામ કેહવું હવું માહભારત—
 જે મ ઇસલામો કરેછે પીરોની ઝાયારત*
 તે શા મોટે? રેહવા યાદ તેની—
 તેમજ આ કીર્તિ રેહવા થકી એની*
 એની તે કોણની? આપણા હેતુની—
 બુલંદ સેતારો અથવા “કેતુની”*
 આપણા આસ નખીના શીરાની—
 યાદ રાખવા મોટે શોડા ને ખીસની*
 તે એ એ આ ઠેરાવ રાખ્યોતો બાહાલ—
 પણ જુવો પછવાડેથી તેનાં હાલ*
 ઠેરાવ ગયો ઠેરાવને ઠેકાણુ—
 કરવું ન કરવું તે પંચાત જાણુ*
 કાંકે આપણને ન મળતો ઇસારો—

કે શા સખખથી કીધેછે વિસારો*
 આ ઉખોગી બાબદને રાખીછે ઠાંકી—
 તેને કેમ કરી રહીયે અમો સાંકી*
 અમોતો શું, પણ શોહેનશાહી ટોજો—
 જે છે ખીજા કરતાં અતીશે બોહળો*
 તે એ એ પાંતીની કરેછે જુકર—
 પણ તમોને ન લાગતી કશી ક્ષિકર*
 તમોતો બેઠા છે રાખીને ધીર—
 કેટલું કહીયે ખ્યારા અમારા વીર*
 એ! મહજબપર રેહનારા ચુસ્ત(?)—
 શોહેનશાહી શોડા કાંએ થાવોછ સુસ્ત*
 સુસ્તી તમોને એવ લગાડે છ—
 સુસ્તી કામ તમારું ખીગાડેછ*
 હજુર તમો કરતાં બલા સો હીસ્સે—
 નિચે લખીયેછે અમો જે વિશે*
 કે કદીમીના શોડીયાએ છે મોતેખર—
 જે એને છે મહજબની પુરી કદર*
 લાંખી શાહદત મુકી ટુકુંજ જેવો—
 એપરવાએ હવે ના બોહવો*
 કે મુલ્કાં રસ્તમ જે પામ્યોછ મરાણુ—
 માસ જેને બહુતો થાયાછ ત્રણુ*
 તેની યાદગારો સાંએ એક ઠામ—
 અંધાવી આપેછ અરેદશર નેકનામ*
 કે જેમાં ગરાશે નિશાળનો ખામ—
 પણ હાલખી નથી બેઠા બેકામ*
 કાંકે નંદ, શરસી ને પેહલવી ઇલમ—
 શિખવેછે હાલ ન લગાડતા વીલંખ*
 નહી શિખવતા કાંઈ આજ કાલથી—
 પણ ગયા કદમીના નવાં સાલથી*
 જે જેમ અમો ધણું થાધયેછ ખુશાલ—
 કે જીવતા રેહેજે એવા બોદાના લાલ*
 નહી કેહતા મોહડે, પણ અંતકરણુ—
 દુવા આહીયેછ ‘તેને’ થાધને શરણુ*
 કે એવા સતવાદી એનાં કામને—
 તે સાથે તે એનાં બુલંદ નામને*
 જીવવું ને રાખે તેને જગવું—
 કે જે કામ હવું તેમને લાગવું*
 તે પાડી દીધું સિતાખીથી પાર—
 હવે એ શોહેનશાહી અમારા યાર*
 અકાખર સાહેબો ઊધાડો આંખ—
 છતે પૈસે કાં લગાડોછ ઝાંખ*
 તમારી પાસે છે બહુ દ્રવ્ય—
 તેથી કહીએ અમો રાખી ગર્વ*

કે દ્રવ્યના બળથી જો તમે આહવ—
 તો અનદીઠ પવનનેખી શાહવ*
 તો આ કામતો શું હતું દિકટ—
 કે તેપર થાઈ બેઠાંએ ચીકટ*
 સાહુએત થાવો અને કરો તારણ—
 સરંભમ પોંહચોડો કહેલાં કારણ*
 કે તેથી વધે તમારી નામદારી—
 તો પછે કોઈ અમે જોવા કામદારી*
 તમારી લાયકીનું કુંકે બાંકુ—
 અકાબરો વિશેનું લાવી હંઈ નાકુ*
 આખા શોહેનશાહી ટોળાને અરજ—
 કરીયે છીયે કાંઈ જાણી ફરજ*
 કે એ મરહુમનું જે થયું છે કુંડ—
 શિખવવા પેહેલવી, ફારસી ને જંદ*
 તેપર વપ્ત સારે ને મોઠે—
 નામદારીનો ન કાહડતા હથિ*
 ન ભરતા તેમાં કાંઈ મોટી રકમ—
 પેશાવાની યાદગારીનો ગાડવા ખંમ*
 તે જોઈ અમે બહુ છીયે દુખી—
 કે વચ્ચે વાંધેના જેઓ છે સુખી*
 તેઓખી એ કામથી કાં હોય પછાત—
 એ શોહેનશાહીએ! નાથાવો માહાત*
 હુશીઆરી ભરેલી તમે રમે બાજી—
 યાદ કરો જે હતો તમારો કાજી*
 જેનાં 'હમામપણા' હેઠે રહ્યા—
 એ માનીએ! રાખો હીયાં*
 તે મરનારની યાદ રાખવા—
 તે નામ હંઈથી નહી કાહડી નાખવા*
 બાંધો તમે હવે કંમર કશી—
 અને રકમે ભરો તમે હસી*
 કે તેથી માલમ પડે તમારો આહ—

કહેછ એવું તમારા નેક આહ*
 હવે આ હેવાલ કરતાં તમામ—
 ન કરતાં કશી રીતનો દમામ*
 અમે ફરીથી કરીયેછ અફસોસ!—
 કે એ રાખનારા અકલ ને હોરા*
 દસ્તુરના ગુજરી જાવાથી—
 એ નેક નામની જગો ખાલી થવાથી*
 કબૂલ કરેછે કંઈ અરો મદા—
 કે આપણા ટોળાપર પડ્યો પડદો*
 ફરતાં આસમાનથી પડ્યોછ ડુટી—
 મુશ્કેલ છે બહુ નાખવો ખુટી*
 આસમાનપરથી કાળી પડીછ આદર—
 હમારત થઈએ વગરની દાદર*
 કંઈએક કહેછે પહરેજગાર નર—
 કે પાયા વગરનું ઊભું છે ધર*
 સિપાહો કહેછ કે ખાલીએ મ્યાન—
 પણ તલવાર નથી તે દરમ્યાન*
 એવા પુકારો સધળેથી થાય
 કે ખાલી જગા એની ક્યારે પુરાય? *
 તે વિશે અમે કહીયેછ આમ—
 કે જગો પુરાવવી મુશ્કેલ છે કામ*
 સખ્ય કોઈ એવો ન નજર પડતો—
 કે એલંમના સાગરમાં હોય તે તરતો*
 તેથી છે અમારો કમ વિધાસ—
 કુલ તો કરમાયું રહ્યોએ વાસ*
 એ દસ્તુરના જેવા થોડા હશે ભોગી—
 ઊગમણ પ્રાંતના એલમના જોગી*
 હવે 'એદલ દારાખ'ના રૂહેને સલામ—
 કરીને પહંડીયેએ એદાઈ કલામ*
 કે ભોગવે સદા તે જીન્નત—
 એજ છે અમે ફિદવીએની મીન્નત*

બતાવો એવો રહ્યોએ કહ્યો જેવો પંડિત આ ઉઠી ગયો

બદ નસીબ અને બદ સિતારો—
 સંતાઈ ગયો તે આપણા તારો*
 ભોલાએને જેની લાગીછ ગમી—
 શમશેહેર તેજમાં થાઈ કમી*
 કારીબાલાએ આ છાતીએ લાગાઈ—
 દિલની અંદર કાંટા ભાગાઈ*
 ભાઈતે કોણનાં હેશાનને થકી—
 એદલ દારાખની એજાખ પકકી*
 જે આપણે હહડામાં છે ધરેલી—
 ઘડી ને પળખી ન જુદી કરેલી*

જે ગુણી હૃદયમાં છે કરમાયો—
 યાને વાંકો જેનો છે થાયો
 પાક તનનો હતો અરો નર જે—
 કરીને ગયોએ સંગ્રહ તે*
 જાણુતો હતો જે ભાષાએ ધણી—
 તેથી કેટલી કેતાએ પણ બની*
 જે ગુણી હાલ અણુડીંક દીસેછ—
 આંખથી તે અતિત ક્યાં ખીસેછ*
 જેણે તણ છે આ લાલચુ જગત—
 હતો ખરો ઊદારી, તે આ ભગત*

આ હા! દીઠી તે ભગતની બેદારી—
માર્ગે તજી ભુડાં વાતો સુધારી*
થાય થોડાજ હવે એવા શખ્સ—
એ આદા! જીવનત તેને બક્ષ

તેનાં રહેને બક્ષ અમન—
કે જીવનત માહે તે કરે અમન*
અમનતો કરતો હરો એમાં શું શક—
આલો મુગા રહો નો કરો બકબક*

જમાનાનો દોર

હવે એ આમારા પ્યારા ને અજીવ—
દુનિયાદારી છે નાપાયદારી ચીજ*
યાને કશી ચીજ ન રેહતી હંમેશા—
નહી જમાનો જમીન ને દેશ*
નહી ધરદાર ને પ્યારો મલુક—
નહી રેહતી દેહ અને કાયમ સુખ—
નહી રેહતો આપણો પ્યારો જીવન—
નહી રેહતી મગરૂરી ને માન*
નહી રેહતું કુટુંબ ને ખેશ—
નહી રેહતો લેખાશ ને વેશ*
નહી રહેતો સદાનો ભરંમ—
નહી રેહતો કોઈનો હંમેશા ધર્મ*
નહી રહેતું ઝાડ ફળવંત—
નહી રેહતો સાધુ ને સંત*
નહી રેહતો કોઈપણી જીવંત—
નહી રેહતું કંઈ સર્વેનું છે અંત*
નહી રેહતો બગીચો ને બાગ—
નહી રેહતો સદાનો દાઘ ને લાગ*
નહી રેહતો બડતો સકરો ને કાગ—
નહી રેહતો શેર મદદ, સિંહ ને વાઘ*
નહી રેહતું કોઈ પરંદુ ને ચરંદુ—
નહી રેહતું પશુ ને જીવન વર દરંદુ*
નહી રેહતો ખોહ અને પાહાર—
નહી રેહતો બેડા, ને ખીલામણુ ગાર*
નહી રેહતી સર્દી, ગર્મી ને ઠાર—
નહી રેહતું કંઈ, સંધુ છે પુહવાર*
નહી રેહતું બીજડ ને જંગલ ખીલામણું—
નહી રેહતું નિરોપયોગી ને કામનું*
નહી રેહતું કંઈએક નામ છે રામનું—
નહી રેહતું હા! આવે છે સઘળાં ગામનું*
નહી રેહતો કોઈ ગંભીર ને ધતિર—
નહી રેહતો દુશ્મન ને સદાનો મિત્ર*
નહી રેહતો અદના ને આળા—
નહી સફેદ અને રંગના કાળા*
નહી રેહતું કોઈ, સમજ એ લાલા—
નહી રેહતું, દુનિયાના પાલી છે બાલા*

નહી રેહતા જીવાન ને બુઠા—
નહી રેહતા રાસ્ત ને શુધ્યા*
નહી રેહતા કોઈ પ્યારા બેહુડા—
નહી રેહતા પ્યારા યુર એના મુઠા*
નહી રેહતા પીર ને સૈયદ—
નહી રેહતા, કુરાણુ ને જાણુનારા વેદ*
નહી રેહશે 'તોરાત,' એ પાલી છે બેદ—
નહી રેહશે કંઈ, કર તે નામની એદ*
નહી રહ્યો (તે) જેનું નામ અમર—
નહી રહ્યો જમાના ને જમીનનો પેગમ્બર*
નહી રહ્યો (તું), ગયો આકાશની અંદર—
નહી રહ્યો યુસ્તાસ્પ જેવો ખીજનો અંદર*
નહી રેહતી વળી આંદની ને રાત અંધારી—
નહી રેહતો કરપીણુ ને જીલમગાર ભારી*
નહી રેહતો વનવાસી અને સંસારી—
નહી રેહતો બળવંત ને સદા હથિયારી*
નહી રેહતો કોઈ સદા લડાયક—
નહી રેહતો કોઈ લાયકીને લાયક*
નહી રેહતો કોઈ હુશ્યાર ને કાએક—
નહી રેહતું કાંઈ આએ ફેરો છે નાહેક*
નહી રેહતો કોઈ ગરીબ મુફલેશ—
નહી રેહતા માતપરોના ખેશ*
નહી રેહતો સિતારો, રૂડો ને નેહરા—
નહી રેહતું માણસ, યુણીજન ખેશ*
નહી રેહતા કોઈ કરનારા બદી—
નહી રેહતા કોઈ દુનિયા મિસાલે દડી*
નહી રેહતાં બુલંદ ને મોટાં દરખત—
નહી રેહતા કોઈને કરનારા હરખત*
નહી રેહતો જેનાં નામની હોએ અરકત—
નહી રેહતા કંઈ કરનારા તરકટ*
નહી કાએમ રેહતું વાદળ ને વીજ—
નહી પુનમ ને હંમેશાં ખીજ*
નહી રેહતી વસતડ હલકી ને નીજ—
નહી ચારે રૂપ, સાંભળ અજીવ*
નહી રેહતા કાયમ કોટ ને કિલ્લા—
નહી રેહતા તીરપર ચહડાવેલા ચીલ્લા*

કે દ્રવ્યના બળથી જો તમે આવવ—
 તો અનદીઠ પવનનેખી શાહવ*
 તો આ કામતો શું હવું દિકટ—
 કે તેપર થાઈ બેઠાંજો સીકટ*
 સાહુચેત થાવો અને કરો તારણ—
 સરંજામ પેંહચાડો કહેલાં કારણ*
 કે તેથી વધે તમારી નામદારી—
 તો પછે કોઈ અમે જોવા કામદારી*
 તમારી લાયકીનું કુંકે ખાંકુ—
 અકાબરો વિશેનું લાવી હંઈ નાકુ*
 આખા શોહેનશાહી ટોળાને અરજ—
 કરીયે છીયે કાંઈ જાણી ફરજ*
 કે એ મરહુમનું જે થયું છે કુંડ—
 શિખવવા પેહેલવી, ફારસી ને જંદ*
 તેપર વપ્ત સારે ને મોઠે—
 નામદારીનો ન કાહાડતા હાય*
 ન ભરતા તેમાં કાંઈ મોટી રકમ—
 પેશાવાની યાદગારીનો ગાડવા ખંમ*
 તે જોઈ અમે બહુ છીયે દુખી—
 કે વચ્ચે વાંધેના જેઓ છે સુખી*
 તેઓખી એ કામથી કાં હોયે પછાત—
 એ શોહેનશાહીએ! નાથાવો માહાત*
 હુશીઆરી ભરેલી તમે રમે બાજી—
 યાદ કરો જે હતો તમારો કાજી*
 જેનાં 'હમામપણુ' હોઠે રહ્યા—
 એ જ્ઞાનીએ! રાખો હીયાં*
 તે મરનારની યાદ રાખવા—
 તે નામ હંઈથી નહી કાહડી નાખવા*
 બાંધો તમે હવે કંમર કશી—
 અને રકમે ભરો તમે હસી*
 કે તેથી માલમ પડે તમારો આહ—

કહેછે એવું તમારા નેક આહ*
 હવે આ હેવાલ કરતાં તમામ—
 ન કરતાં કશી રીતનો દમામ*
 અમે ફરીથી કરીયે અફસોસ!—
 કે એ રાખનારા અકલ ને હોશ*
 દસ્તુરના ગુજરી જાવાથી—
 એ નેક નામની જગો ખાલી થવાથી*
 કખૂલ કરેછે કંઈ અરો મદા—
 કે આપણા ટોળાપર પડ્યો પડો*
 ફરતાં આસમાનથી પડ્યોછે ડુટી—
 મુશ્કેલ છે બહુ નાખવો ખુટી*
 આસમાનપરથી કાળી પડીછે આદર—
 હમારત થઈછે વગરની દાદર*
 કંઈએક કહેછે પહરેજગાર નર—
 કે પાયા વગરનું ઊભું છે ધર*
 સિપાહો કહેછે કે ખાલીએ મ્યાન—
 પણ તલવાર નથી તે દરમ્યાન*
 એવા પુકારો સંધળેથી થાય
 કે ખાલી જગા એની ક્યારે પુરાય? *
 તે વિશે અમે કહીયે આમ—
 કે જગો પુરાવવી મુશ્કેલ છે કામ*
 સખ્ય કોઈ એવો ન નજર પડતો—
 કે એલંમના સાગરમાં હોય તે તરતો*
 તેથી છે અમારો કમ વિધાસ—
 કુલ તો કરમાયું રહ્યોએ વાસ*
 એ દસ્તુરના જેવા થોડા હરો ભોગી—
 ઊગમણુ પ્રાંતના એલમના જોગી*
 હવે 'એદલ દારાબ'ના રહને સલામ—
 કરીને પહંડીયેએ એદાઈ કલામ*
 કે ભોગવે સદા તે જીન્નત—
 એજ છે અમે ફિદવીએની મીન્નત*

બતાવો એવો રહ્યોછે કહ્યો જેવો પંડિત આ ઉઠી ગયો

બદ નસીબ અને બદ સિતારો—
 સંતાઈ ગયો તે આપણો તારો*
 ભોલાએને જેની લાગીછે ગમી—
 શમશેહેર તેજીમાં થાઈ કમી*
 કારીબાલાએ આ છાતીએ લાગાછ—
 દિલની અંદર કાંટા ભાગાછ*
 ભાઈતે કોણનાં હેશાનને થકી—
 એદલ દારાબની એજાબ પકકી*
 જે આપણે હંહડામાં છે ધરેલી—
 ધડી ને પળખી ન જુદી કરેલી*

જે ગુણી હૃદયમાં છે કરમાયો—
 યાને વાકો જેનો છે થાયો
 પાક તનનો હતો અરો નર જે—
 કરીને ગયોએ સંગ્રહ તે*
 જાણતો હતો જે ભાષાએ ધણી—
 તેથી કેટલી કેતાએ પણ બની*
 જે ગુણી હાલ આણુડીં દીસેછ—
 આંખથી તે અતિત ક્યાં ખીસેછ*
 જેણે તણુ છે આ લાલચુ જગત—
 હતો ખરો ઊદારી, તે આ ભગત*

આ હા! દીડી તેં ભગતની બદારી—
માર્ગ તજી બુડાં વાતો સુધારી*
થાય થોડાજ હવે એવા શખ્સ—
એમો ખોદા! જીવનત તેને બક્ષ

તેનાં રહેને બક્ષ અમન—
કે જીવનત માહે તે કરે અમન*
અમનતો કરતો હરો એમાં શું શક—
આણો મુગા રહો નો કરો બકબક*

જમાનાનો દોર

હવે એમો અમારા પ્યારા ને અજીજ—
દુનિયાદારી છે નાપાયદારી ચીજ*
યાને કશી ચીજ ન રહેતી હંમેશા—
નહી જમાનો જમીન ને દેશ*
નહી ધરદાર ને પ્યારો મલુક—
નહી રહેતી રેહ અને કાયમ સુખ—
નહી રહેતો આપણો પ્યારો જન—
નહી રહેતી મગરૂરી ને માન*
નહી રહેતું કુટુંબ ને ખેશ—
નહી રહેતો લેખાશ ને વેશ*
નહી રહેતો સદાનો ભરંમ—
નહી રહેતો કોઈનો હંમેશા ધર્મ*
નહી રહેતું ઝાડ ફળવંત—
નહી રહેતો સાધુ ને સંત*
નહી રહેતો કોઈખી જીવંત—
નહી રહેતું કંઈ સર્વેનું છે અંત*
નહી રહેતો બગીચો ને બાગ—
નહી રહેતો સદાનો દાઘ ને લાગ*
નહી રહેતો બડતો સકરો ને કાગ—
નહી રહેતો શેર મદદ, સિંહ ને વાઘ*
નહી રહેતું કોઈ પરંદુ ને ચરંદુ—
નહી રહેતું પથુ ને જનવર દરંદુ*
નહી રહેતો ખોહ અને પાહાર—
નહી રહેતા બંડા, ને ખીહામણુ ગાર*
નહી રહેતી સર્દી, ગર્મી ને ઠાર—
નહી રહેતું કંઈ, સંધુએ પુહવાર*
નહી રહેતું બજડ ને જંગલ ખીહામણું—
નહી રહેતું નિરોપયોગી ને કામનું*
નહી રહેતું કંઈએક નામ છે રામનું—
નહી રહેતું હા! આવેએ સઘળાં ગામનું*
નહી રહેતો કોઈ ગંભીર ને ધતિર—
નહી રહેતો દુશ્મન ને સદાનો મિત્ર*
નહી રહેતા અદના ને આળા—
નહી સફેદ અને રંગના કાળા*
નહી રહેતું કોઈ, સમજ એમો લાલા—
નહી રહેતું, દુનિયાંના ખાલી છે બાલા*

નહી રહેતા જીવાન ને જુઠા—
નહી રહેતા રાસ્ત ને શુધ્યા*
નહી રહેતા કોઈપરા બેહુડા—
નહી રહેતા પરા યુર એમોના મુઠા*
નહી રહેતા પીર ને સૈયદ—
નહી રહેતા, કુરાણુ ને જાણુનારા વેદ*
નહી રહેશે 'તોરાત,' એ ખાલી છે બેદ—
નહી રહેશે કંઈ, કર તે નામની એદ*
નહી રહ્યો (તે) જેનું નામ અમર—
નહી રહ્યો જમાના ને જમીનનો પેગમ્બર*
નહી રહ્યો (તું), ગયો આકાશની અંદર—
નહી રહ્યો યુસ્તાસ્પ જેવો ખીજનો અંદર*
નહી રહેતી વળી આંદની નેરાત અંધારી—
નહી રહેતો કરપીણુ ને જીલમગાર ભારી*
નહી રહેતો વનવાસી અને સંસારી—
નહી રહેતો બળવંત ને સદા હથિયારી*
નહી રહેતો કોઈ સદા લડાયક—
નહી રહેતો કોઈ લાયકીને લાયક*
નહી રહેતો કોઈ હુશ્યાર ને કાએક—
નહી રહેતું કાંઈ આએ ફેરો છે નાહેક*
નહી રહેતો કોઈ ગરીબ મુકલેશ—
નહી રહેતા માતપરોના ખેશ*
નહી રહેતો સિતારો, રૂડો ને નેહરા—
નહી રહેતું માણસ, યુણીજન ખેશ*
નહી રહેતા કોઈ કરનારા બદી—
નહી રહેતા કોઈ દુનિયા મિસાલે દડી*
નહી રહેતાં જીલંદ ને મોટાં દરખત—
નહી રહેતા કોઈને કરનારા હરખત*
નહી રહેતો જેનાં નામની હોએ બરકત—
નહી રહેતા કંઈ કરનારા તરકટ*
નહી કાએમ રહેતું વાદળ ને વીજ—
નહી પુનમ ને હંમેશાં ખીજ*
નહી રહેતી વસતડ હલકી ને નીજ—
નહી ચારે રૂપ, સાંભળ અજીજ*
નહી રહેતા કાયમ કોટ ને કિલ્લા—
નહી રહેતા તીરપર ચહડાવેલા ચીલ્લા*

નહી રેહતા ફરેબકાર અને ખીલ્લા—
 નહી રેહતા, સર્વેને અંતે છે હીલ્લા*
 આ દિલદાર ! જો છે સર્વેને અંતે—
 તો સમજ, નથી આ નાહકનું કેહેવું*
 આ જંજલીભરેલી જંજાનમાં ન રેહવું—
 કર અદા અિમંત સીરદારનું દેવું*
 ચીત ધરીને કરી લે જપ—
 માયા થારો તેની કારણે તપ*
 અરાં મનથી કર તે નામનો અપ—
 હાથ જોડીને કરે તું, તે અંદગીથી શપ*
 ખેતમાહ ને મોટો જો છે ધણી—
 સિક્કત ને તારીક તેની છે ધણી*
 અંકાઅંક ને મર્યાદાથી જો તે ભણી—
 કે શોહર કરે છે કરનારો મણી*
 તેથી આ સત વાતે ચાલનાર—
 હેશાનથી બિદારપણે છે જો પાળનાર*
 કરોડોપરની કંઈક બળાઓ બાળનાર—
 કેવી માહ આકૃત સાઈ કરી ટાળનાર*
 નેકીનાં કામને જો હંમેશાં ધાયછ—
 ગરીબને તુવંગરી આપવા જાયછ*

નાના જીવરા જેવી વસ્તુને ચાહેછ—
 રે ! ખુખીનો તેની શુમાર જ્યાં થાયછ*
 તેવા અંક સાહેબને હરદમ ભજ—
 જેથી પેદા થાયુંછ સોનું ને રજ*
 કર અંદગી, છાતી થાય તારી ગજ—
 થાડુંકમાં ભાઈ તારી ફરી જાય ધજ*
 કર અંદગીનો વેપાર હરદમ—
 પુન થાએ વધુ, ને પાપ થાય કમ*
 સખખ કે નિકળી જવાનો આ દંમ—
 નહી ના કેહવાય જ્યારે આવે જમ*
 હંઈ વસવુંછે ભાઈ દિવરા પાંચ સાત—
 નાહેકની કરવા ભુંડી ભલી તાત*
 તેનીમાહે કાંઈ ન આવવું હાય—
 રે ! જમ આવે અંકલે થાય માહાત*
 વાસ્તે કરીયે અંકલે કે સુરખર રહીએ—
 જ્યારે હંઈથી વતન પોતીકે જઈયે*
 શેવટે આ છે આધીનોનો બોલ—
 કે ઊસ્તવાર રાખો તમારો કોલ*
 રૂડા માર્ગની કરતા રહો ખોળ—
 કરો સાહેબ યાદ આ સર્વેથી અખોળ*

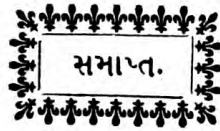
૧૮૫૪ નાં ભયંકર તોફાનની નોંધ

આ ગ્રંથ પુરું કરતાં તદન—
 શેવટે અમો કરીયે રદન*
 જો કે અમોએ થાવું જોઈયે મધન—
 પણ આકૃતી તોફાન ને સખત વધન*
 જો આ ટાપુમાં ગુજરુંછ હાલ—
 જેવું ન ગુજરુંછ કોઈખી કાલ*
 તેવું આ તોફાન સખત ધાતકી—
 જો જોઈ કાંપ્યા કૂર આટકી*
 સખત હેડાંના જોઆ છે કસાબ—
 તેઆખી રેડેછ જોઈ આવો હિસાબ*
 કાને સાંભળ્યો પવનનો શોશો—
 આ આલાહી ! ન આવો જોસ્સો*
 કાને સાંભળ્યો પણ નજરે જોયો—
 ખુદાઆ કહેછ, અધી જમાનો ખોલ્યો*
 તેવો બનાવ આ નવેઅર માસે—
 પેહેલી તારીએ જો થાયો નાસે*
 અકારશો ચોપણ, ધસવી સને—
 ૧૨૨૪, માહ ખીજે, પારસીઆ ગણે*
 રોજ ૭ મો અમરદાદ સાલ—
 ખુધવાર, તથી આરસ રાખો આહાલ*

સંવંત આગનીશો અગિયારે—
 આ દિવસે રાતના કલાક અગિયારે*
 જો અન્યુંછ તેનો સેજ વિસ્તાર—
 આ પુસ્તકની શેવટે આપીયે છે યાર*
 હા ! મુંબઈમાં આકૃત અજબ—
 આ આલાહી ! આ તારો ગજબ*
 આ કરીમ ! આ તારું કરવું—
 તારી ધંછાથી પ્રાણીઆનું મરવું*
 દરખોનાં ઊખડવાં મૂળ—
 તીર થાઈ વાગી રસ્તાની ધુળ*
 આ તારો કોપ આ ભગત—
 ખુદાર થાઈ જેથી આ જગત*
 આકાઅંક અને પવન અચ્ચુચ—
 તારી દરધાથી કરતો આવ્યો કુચ*
 વર્ષાદખી હતો ચારદિવસનો જરી—
 આ ખોદા તું આ કીધી ખુદારી !!!
 રાતના દરાથી તેની થઈ વધ—
 આર ઊપર ત્રણેતો બસ થાઈ હદ*
 અંધ હતાં જો આરી ને આરણાં—
 ખુદરતી ઊધડયા, ઝાડ પડયાં તાડનાં*

માહર, પીપરા અને વર—
 એનાતો ન હતી કસર*
 ખીજી જાતના કાંઈ દરખત—
 જે કાપતાં અતિશે પડે હરકત*
 તે વગર મજૂરીએ થયાં સફા—
 એવો તે સાહેબ થયોતો કફા*
 ધરનાં નળિયાં અરદાં થાઈ—
 ઊડવા લાગતાં, સાંભળી લો ભાઈ*
 એક ધરથી ખીજી ધર પર પડે—
 વળી તે સાથે હાથ્યાંતાં ધરે*
 સેજવાર થયોતો ધર્તિ કોપ—
 નહીં ! નહીં ! એ ધરથી કોપ !!!
 કંઈકે ધરની ઊડી અગાસી—
 કંઈકે ધરનાર પડી ગઈ ખાસી*
 તેમાં ગયા કંઈકેના જીવ—
 આફત ! આફત ! અરે એ શીવ !!!
 કંઈકેનાં ધરે અર્ધાં પડ્યા—
 કંઈ પ્રાણીને જખમી કર્યાં*
 હવે દરિયાઈ આફત તો જાણે બળી—
 ખુશકીની આફત શો હીસા ભલી*
 જે લખતાં અમને લાગેછ કંટાળો—
 અરે ! અરે ! એ કુદરતી ભાળો*
 બેશુમાર બગલા ને ફતેમારી—
 મછવા, પરંતુ એની યાઈ ખુહારી*

અતિબહુ ગોરાબ, ને કટર—
 તે સાથે ભાગી કંઈ ઈસ્ટીમર*
 જોખમાયાં કંઈ બુલંદ વહાણુ—
 કેટલાંકની કરીયે અમો જાણુ*
 સ્ટીમર જંમશેદજી જીજીભાઈ તમામ—
 ફલાખરા, જે કરતીતી દમામ*
 ઈસ્ટીમર સર જાજ રસલ કલાર્ક—
 એએએ ખાધી એકેદંમ થાક*
 યાને તે આગબોટો તદનજ ભાગી—
 ન સંતાપ કરતા તેને આગ લાગી*
 પણ પ્રાણીએના અમૂલ્ય જીવ—
 અપાર ખોહવાયા, અરે એ શીવ*
 સાહડી ચારશોથી જીવરા વધારે—
 એ ગજબનાક તોફાનેને દાહડે*
 ભર આશા સમેત થાયા બધુ—
 જે વિશેનું લાગુંચ અતિધણું કષ્ટ*
 પુર ઊમેદમાં થયા નિષ્કુળ—
 અરે એ કરીમ ! એતો તારું બળ—
 તે વિશે અફસોસ ને કરીયે છે જરી*
 કે એ તોફાન હેબતનાક ભારી—
 આખી બાબતની હંધએ રતી*
 લખીએ કહીયેછ રાખી ગતિ*
 લંબાણુ કથાને કીધીએ ટુક—
 નહી તરકે એની યાએ એક બુક*

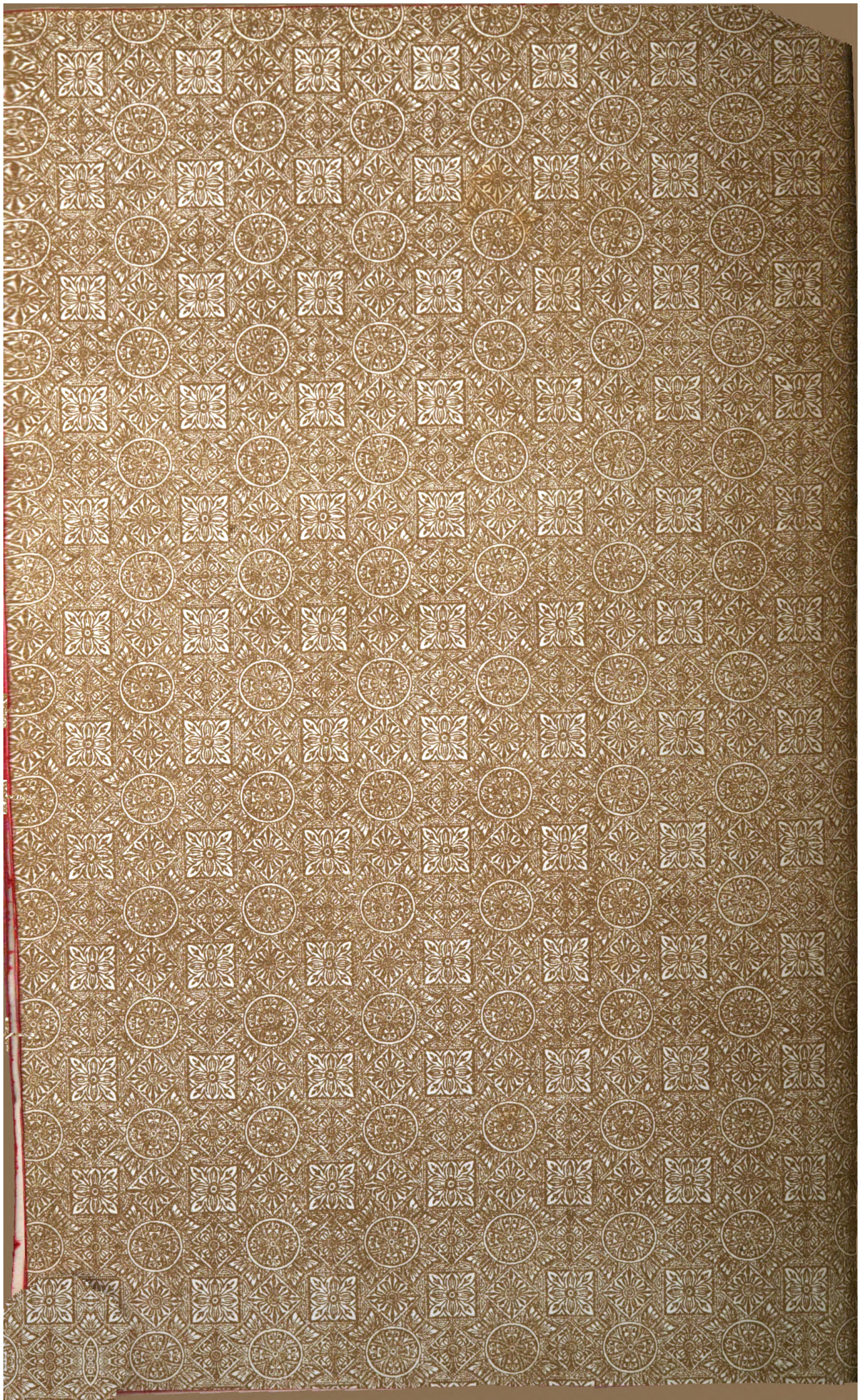

સમાપ્ત.

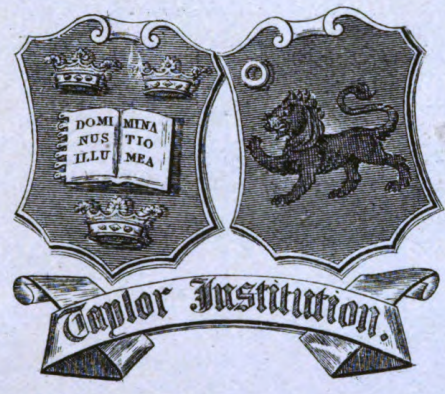

✓

180 a. 19

1895.

